TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 42 • SAYI 166 • HAZİRAN 2014

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Eyyy okur!

"Geldiysen tıkla"

Sayısal kütüphaneler

COMODO CEO'su Melih Abdülhayoğlu: Türkiye'de teknoloji ekosistemi yok

LOBİ

"Şehreküstü" yazarı Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin'le söyleşi

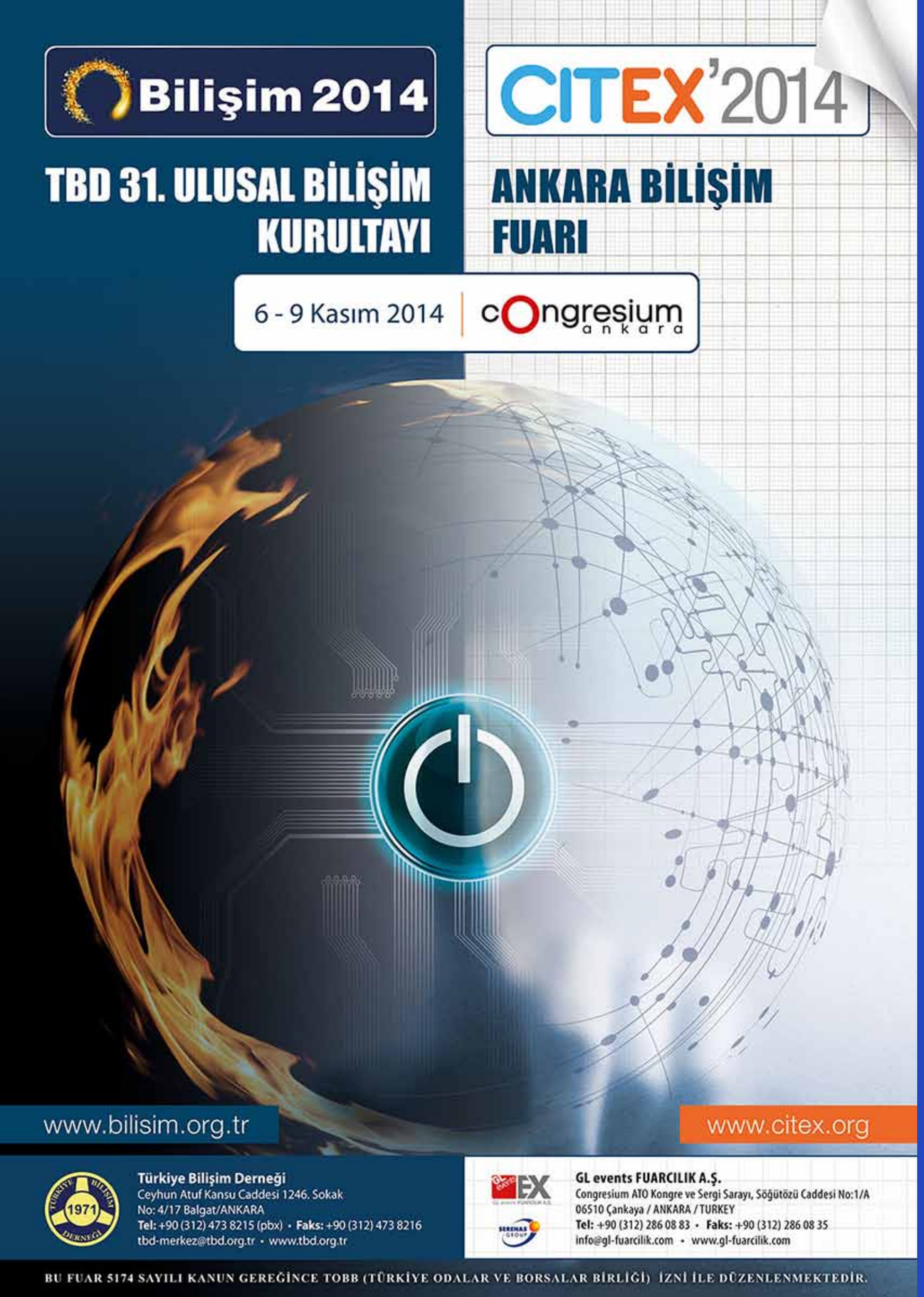

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 42 • SAYI 166 HAZİRAN 2014

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

→ TBD YÖNETİM KURULU

Turhan Menteş, İ. İlker Tabak, Lütfi Varoğlu, Levent Berkman, Koray Özer, Erdem Erkul, Ersin Taşçı, İzzet Gökhan Özbilgin, Levent Karadağ, Melih Akyılmaz, Zeynep Keskin

→ TÜRKİYE BİLİŞİM DERGİSİ ADINA

Turhan Menteş Eser ve İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu, Müdür

→ YAYIN YÖNETMENİ

Koray Özer

→ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Aslıhan Bozkurt

→ EDİTÖRLER

Fatma Ağaç Haber, **İ. İlker Tabak** Genel, **Mehmet Ali Köksal** Hukuk, **Selçuk Özdemir** Eğitim, **Talat Postacı** KOBİ, **Mesut Orta** Kamu BİB, **Erdem Erkul** E-Devlet, **İzzet Gökhan Özbilgin** Güvenlik, **Nihal Sandıkçı** Müzik, **Arzu Kılıç**.

→ YAZI KURULU

Atilla Yardımcı, Coşkun Dolanbay, Levent Karadağ, Makbule Çubuk, Nezih Kuleyin, Serdar Gunizi, Veysi İşler, Serdar Biroğul, Ersin Taşçı, Ayfer Niğdelioğlu, Ebru Altunok.

→ GÖRSEL TASARIM

Mehmet Pektaş

BİLİŞİM DERGİSİ'NDE YAYINLANAN YAZILARDAN YAZARLARI SORUMLUDUR. YAYINLANAN YAZILAR KAYNAK GÖSTERİLMEKSİZİN BAŞKA BİR YERDE YAYINLANAMAZ.

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ
Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No:4/17 Balgat/ANKARA
Tel: +90 (312) 473 8215 (pbx) Faks: +90 (312) 473 8216
e-posta: tbd-merkez@tbd.org.tr

İÇİNDEKİLER

8 Soma'da bilgisayarlar iki kez uyarmış
10 "YouTube'a erişime yasağı hak ihlâli"
12 Türkiye BİT sektörünün büyüklüğü 61,6 milyar TL
16 İnternet gözetleme teknoloji ihracatına Almanya'dan kısıtlama
18 Erişim Sağlayıcılar Birliği kuruldu ama
20 Türkiye'de "ucuz" İnternet'in önü açılıyor
22 Genelkurmay Başkanı Özel: Yeni tehdit sosyal medya
24 TSK'da "siber ordu" için önemli adım
28 Kalkınma Bakanı Yılmaz: Ar-Ge ve yenilik, sanayinin kolektif gücü
30 BİT'e 3,7 milyarlık yatırım ödeneği
34 CeBIT, Anadoluyu uluslar arası platforma taşıyacak
36 "Siber Suç Sözleşmesi"ne TBMM'den onay
38 Geleceğin bilgisayarı bulundu mu?
40 Söyleşi - Comodo CEO'su Melih Abdülhayoğlu: Maalesef Türkiye'de teknoloji ekosistemi yok - Fatma Ağaç
46 Yeşilçam sesli kız - Hülya Küçükaras
48 Üç Soru Üç Cevap - Doç. Dr. Şahin: Hepimiz ayaklı birer şehreküstü olarak evimizde yaşıyoruz- Arzu Kılıç

DOSYA: Sayısal kütüphane uygulamaları

62 Ulusal bir standart ve politika yok, proje ve uygulama çok - Aslıhan Bozkurt
70 "Gözlüğünüzden bile kitap okuyabilecek konuma geldik"
72 H.Ü.Edebiyat Fakültesi Bilgi Belge Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi H.Ü. Prof. Dr. Bülent Yılmaz:
Türkiye'de dijital kütüphanecilikle ilgili bir standart ya da politika bulunmuyor
84 A.Ü. DTCF Doç. Dr. Hakan Anameriç: Dijital kütüphane, bir süre daha "pahalı" ve "zahmetli" bir uygulama olacak
94 A.Ü. DTCF Dr. Nevzat Özel: Türkiye'nin bilgi ve kültürel birikiminin uluslararası platformlarda görünürlüğü sağlanmalı
98 Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi Müdürü Dr. Taşçı: Dünyanın ilk kitapsız kütüphanesiyiz
102 Informascope Direktörü Kıvanç Çınar: Yayının dijital ortamda yayınlanmasına ilişkin hakların belirlenmesi önem taşıyor

110 Söyleşi- Seslenen Kitap Kurucu Ortağı İmamoğlu: Güncel bilgiye sadece okuyarak değil her zaman ulaşmak mümkün- Arzu Kılıç
118 Endüstriden haberler - TTNet rezaleti - Eylem Cülcüloğlu
122 Endüstriden haberler - Mobil uygulamasız şirket kalmasın! - Eylem Cülcüloğlu
126 Simge - Topla , çıkart, çarp, böl, programla - İ.İlker Tabak
128 Söyleşi- EUROHUB Consultancy Group-Lobi faaliyetlerine önem verilip yatırım arttıkça uluslararasılaşma süreci de gelecek - Mehmet Altuğ Akgül
136 Android Geliştirici Günleri yapıldı
140 Ufkun Ötesi - İnsan etmeni- Nezih Kuleyin

GÜNDEM: Madenlerde teknoloji nasıl kullanılıyor?

142 Yüksek teknolojiyi madencilikte daha etkin ve yaygın kullanabilseydik - Aslıhan Bozkurt
148 TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası: Ulusal Doğal Kaynaklar Enstitüsü ile Akademisi kurulmalı

152 Uluslararası katılımlı ilk Siber Kalkan Tatbikatı
154 Fazla "sanal oyun" oynamak işten kovdurabilir!
156 Google ve Yandex, 19 Mayıs'ı unutmadı!
158 TDK'nin "selfie" kararı: Özçekim
160 Mahkeme, "e-bilet" uygulamasını durdurdu
162 Araştırma Altyapıları Kurulu kurulacak- Fatma Ağaç
166 "Gazetelerin yerini sosyal medya alacak"
168 Teknoloji Ödülleri sahiplerini buldu
170 TBD'den haberler - TBD, "Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri" için Kazakistan'da toplandı
172 Ünlü fizikçi Hawking'den yapay zekâ uyarısı
174 Türkiye'nin ilk "Sanal Kıymetler Borsası" açıldı
176 CERN'e Türkiye de ortak oluyor!

“Ben buradayım sevgili okuyucum, sen neredesin acaba?”

Koray Özer
koray.ozer@tbd.org.tr

Türk edebiyatının en önemli eserlerinden biri olan “Tutunamayanlar”ı yazan ve kimi eleştirmenlere göre Türk Edebiyatını batı edebiyatı düzeyine çıkaran Oğuz Atay (1934 , 1977) “Demiryolu Hikayecileri” adlı öyküsünde okuyucusuna ulaşmaya çalışan bir yazarı anlatır. Öykünün son paragrafları şöyledir:

“Bu hikâyemi, ekspres ya da posta treni artık -belki de sadece belirli bir süre için- geçmediği halde, bir yolunu bularak okuyucularıma -artık müşterim kalmadı- iletebilsem bile, nerede bulunduğumu nasıl anlatacağım? bu sorun da beni düşündürüyor. ama gene de ona yazmak, hep onun için yazmak, ona durmadan anlatmak, nerde olduğumu bildirmek istiyorum.
ben buradayım sevgili okuyucum,sen neredesin acaba?”

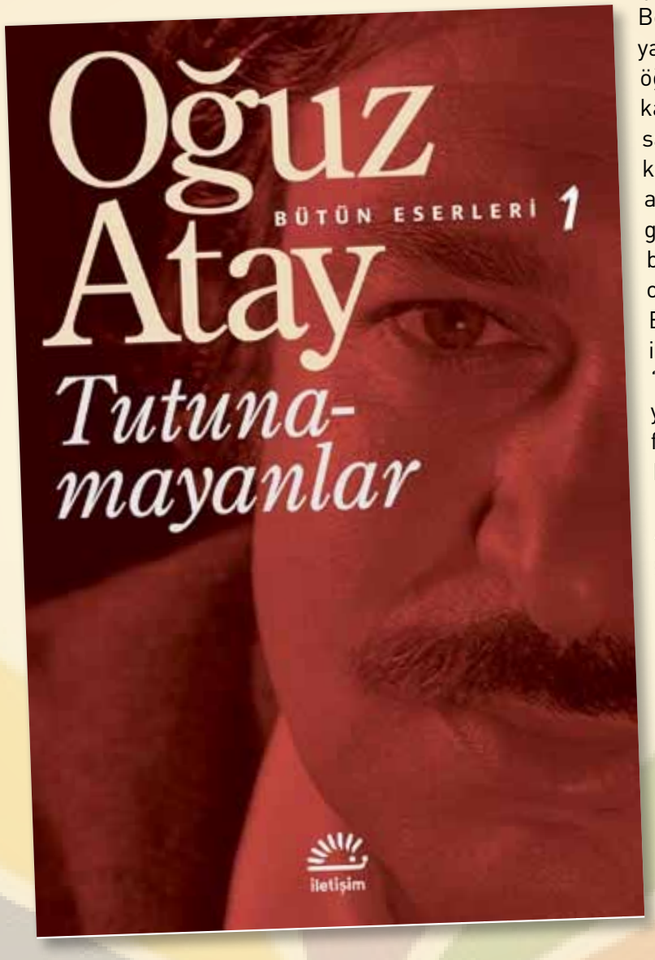

Yaşarken pek ilgi görmemiş yazarlarımızdan olan Atay’ın okuyucusuna yaptığı bu çağrı sonradan çok değerlendi. Çünkü UNESCO’ nun yaptığı araştırmaya göre (2013) ülkemizde okuma yazma oranı on binde bir. Aynı oran Avrupa’da yüzde yirmi bir. (O yüzden Paris’te, yürüyen merdivenin üstünde kitap okuyan, güzel, sarışın kızı hâlâ unutmadım.) Bu sayımızda sayısal kütüphaneleri inceledik. Bilginin sayısallaştırılmasıyla başlayan süreçte bugün yoğun biçimde kitaplar “e-“ formatlara dönüştürülüyor. Özellikle telif hakkı düşmüş yapıtların çoğu sayısal kütüphanelere atıldı bile... Belgeler, tezler ve arşiv değeri olan her tür yazılı kaynağın da üzerinde çalışılıyor. Dünya’daki bu çalışmalara paralel olarak ülkemizde de Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü gibi kuruluşlar ve üniversite kütüphanelerinde sayısallaştırma çalışmaları yapılıyor...
Sayısal kütüphanelerin pek çok yararı var. Bilgiye/kitaba hızlı ve ucuz erişim, özgün örneği koruma, depolama ve taşıma maliyetini neredeyse sıfırlama, kolay sınıflama bunların önde gelenleri.

Sayısal kütüphane oluştururken belirlenecek üst verinin, kullanılan terminolojinin, çözünürlüğün, transfer hızının, ses/renk kalitesinin, erişim ve görüntüleme hızının standartlara göre seçilmesi gerekiyor. Yoksa kütüphanelerin bütünleşik bir yapıda olamama tehlikesi var. Bunun için de ülkemizin bir bilgi politikası olması gerekiyor. Belirlenecek standartlar bu politikanın alt maddelerinden yalnızca biri. H.Ü Ed. Fak. Bilgi Belge Yönetimi Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Bülent Yılmaz’a göre, ülkemizde kabul edilmiş bir bilgi politikası yok! Yine Yılmaz’a göre, sayısal kültürümüz, henüz “e-” formatlı kitapları okutacak kadar olgun değil. Dahası sayısal kültür içindeki gençlerimiz arasında yapılan araştırmalarda kitap okuma oranlarının düştüğü görülüyor... Kaynak çok, ama okuyucu yok! Konuyu, kitaplar adına bir animizm cümlesi kurarak bitirelim: ““Ben buradayım sevgili okuyucum, sen neredesin acaba?”
Bu sayıda sayısal kütüphanelerle ilgili yazı ve söyleşiler dışında ilginizi çekecek başka söyleşilerimiz de var. Ulusal yakınmamızdır, “Dünya bizi, duymuyor, Avrupa bizi görmüyor...” Oysa çözüm yollarından biri ortada: Lobicilik. Lobicilik üstüne çalışan firmalarımızdan biriyle lobiciliğin ne olduğunu ve nasıl yapıldığını Mehmet Altuğ Akgül konuştu...

Adını Komodo ejderinden alan Comodo 1998’de ABD’de kurulan bir güvenlik şirketi. Şirket, 200 bin işletmenin ve 25 milyon kullanıcının İnternet güvenliğini sağlıyor. 1000’den fazla da çalışanı olan şirketin kurucususu bir Türk: Melih Abdülhayoğlu! Biz burada kara kara nasıl marka yaratalım diye düşünürken Melih Bey “yerine” gidip 15 yılda iyi bir marka ve hizmet yaratmış. Melih Beye öncelikli sorumuz, bunu nasıl başardığı... Diğer soru da bizim nasıl başaracağımız üzerine oldu...

Bazı söyleşiler anlatılmaz, okunur ☺. O yüzden “Şehreküstü” kitabının yazarı Akademisyen-Yazar Doç. Dr. S.Zafer Şahin ile Arzu Kılıç’ın yaptığı söyleşiyi okumanız gerek! Keyif alacaksınız...
Şen kalın.
Koray Özer

Soma'da bilgisayarlar iki kez uyarmış

Şirket bilgisayar kayıtlarında, karbonmonoksit seviyesinin 50'nin üzerinde olduğu, kaza günü ile kazadan 2 gün önce gaz sensörlerin uyarı vermesine rağmen önlem alınmadığı ortaya çıktı.

13 Mayıs 2014'te Manisa'nın Soma İlçesi'ndeki linyit madeninde meydana gelen, 301 maden emekçisinin ölümüyle sonuçlanan maden faciasında el konulan şirket bilgisayar kayıtlarında gerekli uyarıların olduğu görüldü. Kazanın 6. gününde el konulan şirket bilgisayar log'larında (kayıtlarda), karbonmonoksit seviyesinin 50'nin üzerinde olduğu, kaza günü ile kazadan 2 gün önce gaz sensörlerin uyarı vermesine rağmen önlem alınmadığı saptandı.

Akhisar Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen soruşturma kapsamında maden işletmesinin geriye dönük bir yıllık işlemleri dahil tüm bilgi ve belgelerine el konuldu. Hürriyet'ten Fevzi Kızılkoyun'un haberine göre, soruşturma savcılarının el koyduğu en önemli delil, gaz uyarı sensörlerine ait kayıtların bulunduğu bilgisayarlar oldu. Bilgisayarlarda alınan log'lar facianın göz göre göre geldiğini ortaya koydu. Log'larda yapılan incelemede gaz sensörlerinin kaza günü ve kazadan 2 gün önce uyarı verdiği, 50'nin üzerinde karbonmonoksit tespitine rağmen hiçbir önlem alınmadan maden de çalışmanın sürdüğü anlaşıldı. Karbonmonoksit miktarının deftere işlenmediği ve işletme müdürü tarafından da imzalanmadığı da belirlendi.

"YouTube'a erişime yasağı hak ihlâli"

Anayasa Mahkemesi, Youtube'a erişim engellemesini hak ihlali saydı.

Video paylaşım sitesi YouTube'a erişimin engellenmesi üzerine avukat, akademisyen ve siyasilerin yaptığı bireysel başvuruları değerlendiren Anayasa Mahkemesi (AYM), kararını açıkladı. İki aydan daha fazla süredir kapalı olan YouTube'un erişime engellenmesini hak ihlali sayan AYM, YouTube'un açılmasına karar verdi.

30 Mart 2014 Yerel Seçimleri öncesinde 27 Mart 2014 gece yarısı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) tarafından erişme engellenmişti. YouTube'a erişim engeli, Dışişleri Bakanlığı'ndaki gizli Suriye toplantısının kayıtlarının yayınlanması gerekçesiyle, Gölbaşı Sulh Ceza Mahkemesi'nin 27 Mart tarihli "devlet sırlarının ifşasının önlenmesi amaçlı" kararına dayanarak uygulamaya konulmuştu.

YouTube yasağının kaldırılması için YouTube'un avukatı Gönenç Gürkaynak, Akademisyenler Prof. Dr. Yaman Akdeniz, Yrd. Doç. Kerem Altıparmak ile Cumhuriyet Halk Parti (CHP) Genel Başkan Yardımcısı Sezgin Tanrıkulu ve Türkiye Barolar Birliği (TTB) Başkanı Metin Feyzioğlu bireysel başvuruda bulunmuştu. Türkiye Barolar Birliği'nin itirazı üzerine Ankara 4. İdare Mahkemesi, 6 Mayıs 2014'te yürütmeyi durdurma kararı almıştı. Ancak TİB, Twetter yasağında da olduğu gibi İdari Mahkemenin bu kararını uygulamamıştı.

Anayasa Mahkemesi, 29 Mayıs 2014'te yaptığı toplantıda YouTube'a erişimin engellenmesiyle ilgili yapılan başvuruları inceleyerek, başvurucuların haklarının ihlal edildiğine karar verdi. Yüksek Mahkeme, gerekçe yazıldıktan sonra hak ihlalinin giderilmesi ve gereğinin yapılması için kararı TİB ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile TİB'e gönderecek.

YouTube ne zaman açılır?

Erişim yasağının kaldırılması için başvuranlardan Altıparmak, BBC Türkçe'nin kararla ilgili sorularını yanıtladı. Altıparmak, Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararın TİB tarafından hemen uygulamaya konulması gerektiğini söyledi. Kararın her an uygulanabileceğini ve YouTube'un açılabileceğini belirten Altıparmak, "Twitter'a erişim engellendiğinde, Anayasa Mahkemesi'nin kararını ertesi gün uyguladılar. Buna gerek yok. Beklentilerimiz kararın en kısa sürede uygulanması yönünde" dedi.

Kararın uygulanmamasının "suç" teşkil edeceğini kaydeden Altıparmak, "Karar uygulanmazsa mali sorumluluk da doğacaktır. Ama orada da doğrudan dava açmak mümkün değil. Ancak idareye karşı tazminat davası açmak söz konusu olabiliyor" diye konuştu.

Türkiye BİT sektörünün büyüklüğü 61,6 milyar TL

BİT sektörü Türkiye'de, 2013'te yüzde 11,3 büyüyerek 62 milyara ulaştı. 100.5 bin kişiye istihdam sağlayan sektörde 1,3 milyar ihracat yapıldı. 2014'te sektörün yüzde 11 ile 15 arasında büyümesi bekleniyor.

Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD), bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) sektörüyle ilgili olarak üç yıldır düzenli olarak hazırladığı "Bilgi ve İletişim Teknoloji Sektörü Pazar Verileri"ni 2013 yılı için açıkladı. 21 Mayıs 2014'te raporun açıklandığı toplantıya TÜBİSAD Başkanı Prof. Dr. M. Kemal Cılız, Türkiye Bilişim Vakfı (TBV) Başkanı Faruk Eczacıbaşı, TOBB Telekomünikasyon Meclisi Başkanı Yusuf Ata Arıak ile proje danışmanı Deloitte Türkiye'nin Ortağı Tolga Yaveroğlu katıldı. Toplantıda TÜBİSAD Bilgi Merkezi Komisyonu Başkanı Mustafa Çağan da proje ayrıntıları ile ilgili bilgi verdi. Deloitte tarafından TÜBİSAD için yapılan çalışmaya göre, Türkiye bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) sektörünün büyüklüğü 2012 yılında 52,7 milyar TL'den 2013 yılında 61,6 milyar TL'ye ulaştı. Raporda Ar-Ge yatırımı ve inovasyon yüzde 64 ile sektörün büyümesinde rol alacak en önemli faktör olarak belirtilirken sektörde yaşanan en büyük zorluğun ise yüzde 61 ile nitelikli işgücü açığı olduğu vurgulandı.

Toplantıda konuşan TÜBİSAD Başkanı Prof. Dr. Cılız, 2013 yılının zorlu ekonomik konjonktür, döviz kurlarındaki artış gibi nedenlerle tüm sektörler

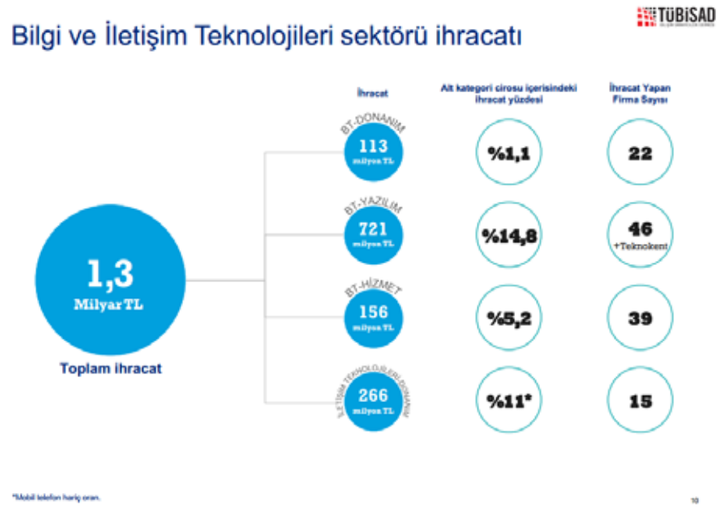

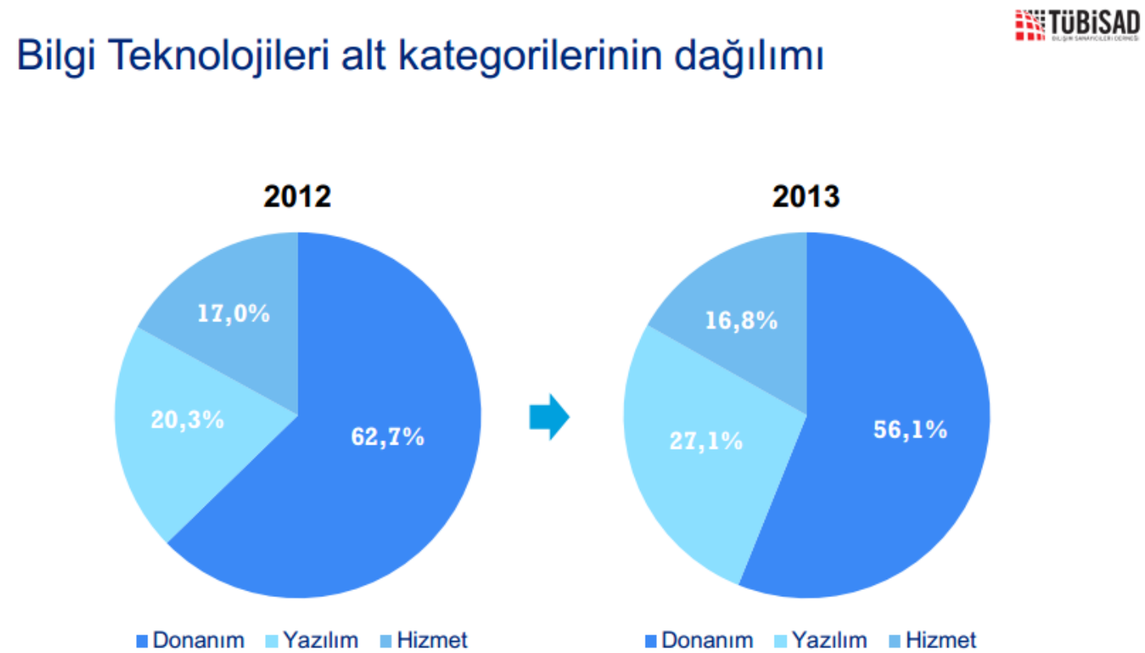

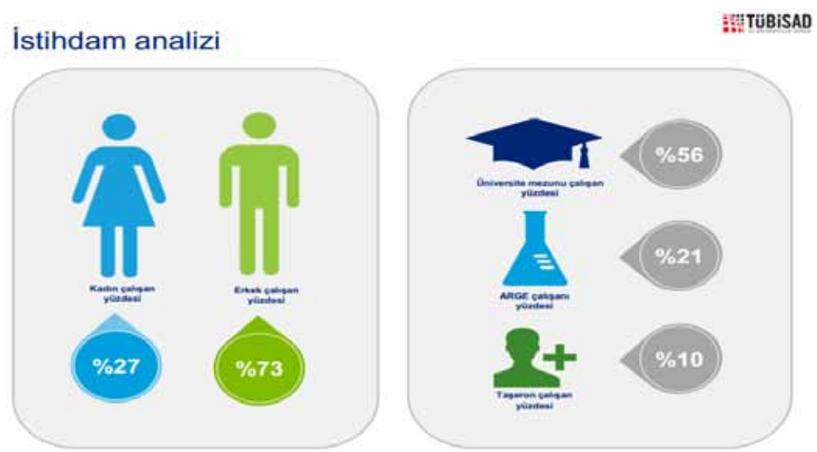

için olduğu gibi bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü için de zor bir yıl olduğunu ancak sektörde gerçekleşen büyümenin Türkiye ekonomisinin büyümesine katkı sağlayacağının altını çizdi. Üç yıldır yürütülen bu çalışma için TÜBİSAD olarak bu işe kaynak ayırdıklarını belirten Cılız, "Bu işin liderliğini üstlendik, tüm sektörün yararına paydaşlarımızla işbirliği içinde sürdürüyoruz" dedi.
TBV Başkanı Eczacıbaşı kamu verisinin şeffaf ve herkese açık olması gerekliliğini vurgulayarak, "Klasik deyiştir: Ölçmeden bilemezsin. Bilmeden yönetemezsin. Veri, bizim için yaşamsal önemde bir hareket noktası... Bunu hepimiz biliyoruz. Bu nedenle, TÜBİSAD'ın sunacağı yeni verileri çok önemsiyorum" diye konuştu.

Deloitte Türkiye'nin Ortağı Yaveroğlu, yapılan bu çalışmanın bundan sonraki yıllarda da sağlıklı bir referans olarak sektöre ve kamuya yön göstermeye devam edeceğini düşündüğünü söyledi.

TOBB Telekomünikasyon Meclisi Başkanı Arıak ise TÜBİSAD ile beraber hareket etmeye karar verdiklerini, sektör büyüklüğü konusunda yaşanan karmaşayı ortadan kaldırmaya hedeflediklerini bildirdi.

2013 BİT sektörü büyüklükleri...

BİT sektörü 2013 yılı pazar verilerini paylaşan TÜBİSAD Bilgi Merkezi Komisyonu Başkanı Çağan, 2555 firmanın bilgileriyle oluşturulan çalışmanın çok daha kapsamlı hale geldiğini belirtti. Çağan, Türkiye bilişim sektörünün 2013 yılında büyüklüklerini şöyle sıraladı:

• BİT toplam sektör büyüklüğü yüzde 11,3'lik büyüme ile 2013 yılında 61,6 milyar TL'lik hacme ulaştı.
• Toplam sektör büyüklüğünü, 43,7 milyar TL ile iletişim teknolojileri, 17,9 milyar TL ile bilgi teknolojileri oluşturdu.
• 17,9 milyar TL'ye ulaşan bilgi teknolojileri sektörünün alt kategorilerinde 2013 yılı hacimleri şöyle oldu:

- Bilgi teknolojileri donanım - 10 milyar TL
- Bilgi teknolojileri yazılım - 4,9 milyar TL
- Bilgi teknolojileri hizmet- 3 milyar TL

• 2012 yılına göre en yüksek büyüme yüzde 15,1 ile bilgi teknolojileri yazılımda gerçekleşti. Böylece, bilgi teknolojileri alanında arzu edilen dağılıma yaklaşılarak yazılım sektörünün toplam bilgi teknolojilerindeki payı yüzde 27,1'e yükseldi.
• 43,7 milyar TL büyüklüğe sahip iletişim teknolojileri sektörünün alt kategorilerindeki büyüklükler ise şöyle oldu:

• İletişim Teknolojileri donanım – 11,4 milyar TL
• İletişim Teknolojileri elektronik haberleşme – 32,3 milyar TL

• Sektörün istihdamı bu yıl da artarak 100.500 oldu.
• Sektörün, toplam ihracat rakamı 1,3 milyar TL'ye ulaştı.
• Toplam ihracatın yarısından fazlası 721 milyon TL ile yazılımdan geldi. Bu rakam, yazılımdan elde edilen cironun yüzde 14,8'lik kısmına denk geliyor.

Ankete katılan firmalara göre, en çok sayıda firmanın ihracat yaptığı ülkelerin başında Almanya geliyor. Almanya'yı, Amerika, Hollanda, İngiltere ve Azerbaycan izliyor. Firmalar, 2014 yılında sektörde yüzde 11 ile 15 arasında büyüme beklediklerini ve büyümede Ar-Ge yatırımı ve inovasyonun en önemli faktör olacağını vurguladılar.

İnternet gözetleme teknoloji ihracatına Almanya'dan kısıtlama

Türkiye de dahil birçok ülkeye gözetleme teknolojileri alanında ihracatın durdurulacağını açıklayan Almanya Başbakan Yardımcısı Gabriel, İnternet gözetleme teknolojilerinin baskı aracı olarak kullanıldığını söyledi.

Almanya Başbakan Yardımcısı ve Ekonomi Bakanı Sigmar Gabriel, gözetleme teknolojileri alanında ihracata ilişkin açıklamalarda bulundu. Deutsche Welle (DW) Türkçe'nin yer alan habere göre, Gabriel bu tarz ürünlerin ihracatının daha sıkı denetlenmesi yönünde bakanlığı tarafından gümrüğe talimat verildiğini belirterek "Buna artık izin vermeyeceğiz" dedi.

Avrupa Birliği (AB) düzeyinde daha katı bir ihracat kontrolü yürürlüğe konana dek bu tarz ihracatların yasaklanacağını belirten Gabriel, AB Komisyonu'nun sonbaharda gözetleme teknolojilerinin ihracatına bir düzenleme getirmesi bekleniyor.
Gabriel Alman hükümeti tarafından ayrıca bu tür araçlar üreten tüm Alman firmalarına baskıcı rejimlerle ticaret yapmama konusunda nisan ayında uyarı yapıldığını belirtti.

Türkiye ve Rusya bu ülkeler arasında

Sosyal Demokrat Parti Genel Başkanı da olan Ekonomi Bakanı Gabriel, söz konusu teknolojilerin satılmayacağı ülkelerin listesini vermedi ancak NDR, WDR ve Süddeutsche Zeitung muhabirlerinin soruları üzerine NATO üyesi Türkiye ve Rusya'nın da ihracat yapılmayacak ülkeler arasında olduğunu söyledi.

Otoriter rejimlerin halka sadece tank ya da makineli tüfekle değil aynı zamanda İnternet gözetleme teknolojileriyle de baskı uyguladığını ifade eden Gabriel "İnternet'in özgürlüğünü savunmak isteyenler, İnternet kullanıcılarını gözetleyen ve böylece en temel insan haklarını çiğneyen bu tarz rejimlerin eline teknoloji veremez" diye konuştu.

Almanya 2012 yılında Suriye ve İran'a bu tür ürünlerin satışını yasaklamıştı ancak bunun dışında herhangi bir yasal kısıtlamaya gidilmemişti.

Erişim Sağlayıcılar Birliği kuruldu ama...

Katalog suç kapsamı dışındaki İnternet erişiminin engellenmesi kararlarını uygulamak üzere 19 Mayıs 2014'te kurulan birlik, Ankara'da faaliyete geçti. Ancak "sivil inisiyatif" olarak adlandırılan Birlik'te kimler yer alıyor bilinmiyor.

Hükümetteki AK Parti milletvekilleri tarafından apar topar "Torba yasa" içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığı'na sunulan"İnternet yasası" olarak bilinen 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Yasa"da öngörülen "İnternet Erişim Birliği" kuruldu. Muhalefet, sektör STK'ları ve toplumun çeşitli kesimlerince eleştirilmesine karşın 19 Şubat'ta Resmi Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe giren yasa maddelerinin getirdiği "İnternet Erişim Birliği" isimli yapının kurulması için 19 Mayıs'a kadar süre verilmişti.

Özellikle sanal ortamda "kişilik haklarına saldırı" ve "özel hayatın gizliği" noktalarında İnternet içerik düzenlemeleri konusunda önemli bir işlev görmesi beklenen "İnternet Erişim Birliği"'nin kurulduğu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) sitesinde resmi bir açıklama ile duyuruldu. Resmi açıklamada şöyle denildi:

"5651 Sayılı Ka¬nunun 8 inci maddesinde yer alan katalog suçları kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararlarının uygulanması için Erişim Sağlayıcıları Birliği Kuruldu. Ankara'da kurulan Birlik, 19 Mayıs 2014 tarihinde faaliyete başladı.
Birliğin faaliyete geçmesiyle birlikte İnternet ortamında yapılan yayın içerikleri nedeniyle kişilik haklarının ihlal edilmesi ve özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesine ilişkin mahkemelerce verilen erişim engelleme kararlarının uygulanması konusunda yeni bir dönem başlamış oldu.

Buna göre, 5651 sayılı Kanun hükümlerine göre faaliyet gösterecek Birlik, Sulh Ceza Mahkemelerinin göndermiş olduğu gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlarla ilgili İnternet ortamında yapılan kişilik haklarının ihlaline ilişkin erişimin engellenmesi kararlarını uygulayacak.

Bunun yanında, İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na (TİB) doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilecek ve Başkanlık kendisine gelen talepleri uygulanmak üzere Birliğe bildirecek".

ASO Kule Atatürk Bulvarı No:193 Kat: 4, Kavaklıdere/Ankara adresinde faaliyete geçen "sivil inisiyatif" olarak adlandırılan 12 kişilik Birliğin ilk genel kurulunu yaptığı hatta başkanını seçtiği söyleniyor ancak bu konuda hiçbir resmi duyuru yapılmadığı gibi bilgi alınabilecek bir yetkili de bilinmiyor.

Özel hukuk tüzel kişiliğine haiz olan Birliğin çalışma usul ve esasları, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından onaylanacak Tüzükle belirleniyor. Tüzük değişiklikleri de Kurumun onayına tabi.

Birlik, 5.11.2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında yetkilendirilen tüm internet servis sağlayıcıları ile internet erişim hizmeti veren diğer işletmecilerin katılmasıyla oluşan ve koordinasyonu sağlayan bir kuruluş.

Bu Kanunun 8. maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararları erişim sağlayıcılar tarafından yerine getirilecek. Kararların uygulanması amacıyla gerekli her türlü donanım ve yazılım, erişim sağlayıcılar tarafından sağlanacak.

Kanunun 8. maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararları, gereği için Birliğe gönderilecek. Bu kapsamda Birliğe yapılan tebligat, erişim sağlayıcılara yapılmış sayılacak.

Birlik, kendisine gönderilen mevzuata uygun olmadığını düşündüğü kararlara itiraz edebilecek. Birliğin gelirleri, üyeleri tarafından ödenecek ücretlerden oluşacak. Bir üyenin ödeyeceği ücret, üyelerin tamamının net satış tutarı toplamı içindeki o üyenin net satışı oranında belirlenecek. Süresinde ödenmeyen ücretler Birlikçe kanuni faizi ile birlikte tahsil edilecek.

Birliğe üye olmayan internet servis sağlayıcıları faaliyette bulunamaz.

Türkiye'de "ucuz" İnternet'in önü açılıyor

Bakan Lütfi Elvan, İnternet Servis Sağlayıcılar ve kurumsal abonelere verilen toptan İnternet ücretlerinde indirime gidileceğini açıkladı.

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Lütfi Elvan, genişbant İnternet hizmetlerinin daha uygun fiyatlarla verilebilmesi amacıyla altyapı çalışmalarına hız verdiklerini bildirdi. Yapılan çalışmalar kapsamında Türkiye'de İnternet hizmetinin her geçen yıl önemli ölçüde hızlandığı, buna karşın ücretlerin ise düştüğünü belirten Bakan Elvan, "Vatandaşların İnternet hizmetini daha da uygun fiyatlara alması amacıyla İnternet servis sağlayıcılarının maliyetlerini düşürecek önlemleri almaya devam ediyoruz" dedi.

Elvan, bu kapsamda Türk Telekom tarafından toptan seviyede İnternet Servis Sağlayıcılara sunduğu "Metro Ethernet İnternet" hizmetinde de indirime gidileceğini açıkladı. Söz konusu indirim kampanyasına ilişkin kararın Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından onaylandığına işaret eden Bakan Elvan, şunları kaydetti:

"Kampanya özellikle kurumsal kullanıcıların tercih ettiği 10 Gbit'e kadar simetrik hızlarda verilen Metro Ethernet İnternet hizmetini kapsıyor. Kurumsal kullanıcılar ve İnternet servis sağlayıcıları; 12 ay ile 36 ay abonelik taahhüdü karşılığında talep ettiği hıza göre indirim alacak. Metro Ethernet İnternet hizmetini alan kurumlara bağlantı ücretlerinde 3 bin ile 11 bin lira arasında değişen miktarlarda indirim yapılacak. Bu indirim kararı ile hem kurumsal aboneler hem de vatandaşlarımıza sağlanan İnternetinin maliyeti düşecek."

"Ucuz İnternet'in önü açılacak"

Metro Ethernet hizmetinin özellikle vatandaşa İnternet hizmeti götüren servis sağlayıcılar tarafından "omurga İnternet" olarak kullanıldığına işaret eden Elvan, "Bu indirim ile vatandaşımıza genişbant İnternet hizmeti sunan servis sağlayıcıların maliyetlerini düşürüyoruz. Böylece evlere kadar İnternet hizmeti götüren servis sağlayıcılarımız abonelerine daha ucuza İnternet sağlamalarının önünü açmış oluyoruz" diye konuştu.

Genelkurmay Başkanı Özel: Yeni tehdit **sosyal medya**

Efes-2014 Müşterek Fiili Atışlı Tatbikatı'nda konuşan Özel, ülkelerin "sosyal medya ve enformasyonla şekillenen renkli değişim ve mevsim devrimlerine" maruz bırakıldığını söyledi.

29 Mayıs 2014'te gerçekleştirilen Efes-2014 Müşterek Fiili Atışlı Tatbikatı'nın Milli Gözlemci Programı'nın ardından söz alan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Özel, ülke güvenliğinin sağlanmasındaki yeni anlayış ve gelişmelere değinip sosyal medyanın artan önemime vurgu yaptı. Orgeneral Özel, "Gelişmeler silahlı kuvvetlerin yeni yeteneklere sahip olma ihtiyacının yanı sıra, güvenliğin askeri boyutuyla birlikte ekonomi, enformasyon, teknoloji ve hukuk alanlarını da ön plana çıkarmıştır" dedi. Yakın gelecekte bu alanın daha da gelişeceği, ülkenin tüm olanaklarının bir durum kazanacağına dikkat çeken Özel, "Nitekim yaşadığımız çağda ülkeler askeri yaptırımlardan çok politik ve ekonomik yaptırımların tehdidi altında bulunmakta.

Sosyal medya ve enformasyonla şekillenen renkli değişim ve mevsim devrimlerine maruz bırakılmaktadır. Ekonomik manipülasyonlar, ülke için dini etnik istismar en önemli tehdidi oluşturmaktadır. Bugün ülkeler askeri tehditle değil, güvenliğe doğrudan etkisi olan ekonomik sosyal tehditle karşı karşıyadır" diye konuştu.

Askeri tedbirlerin ülkelerin refahları için yeterli olmadığını dile getiren Orgeneral Özel, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Öte yandan günümüzün ve yakın geleceğin güvenlik ortamında güvenlik olgusunun sadece güvenlik güçlerinin görevi olmadığı dikkate alınarak ulusal güvenlik stratejisinin günümüz şartlarına göre değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bulunduğumuz coğrafya ve yeni güvenlik ortamı ülkemizin güvenliğinin sağlanmasının yanında, bölgemizin refah ve istikrar düzeyinin artı kılması için Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) caydırıcı gücünü artırarak niteliklere ve güçlü liderlere olan gerekliliğini daha fazla hissettirmektedir. TSK'nın günümüzün risk ve tehdit ortamında ulusal ve uluslararası askeri yükümlülerini yerine getirmesi için barış döneminden itibaren en üst düzeyde eğitilmiş, her ortamda göreve yapabilen görevine odaklanmış nitelikli, disiplinli moral ve motivasyonu yüksek personele, ileri teknoloji harp silah ve sistemleriyle donatılmış, yüksek hareket ve ateş gücüne simetrik ve asimetrik tehditlerin bulunduğu her ortamda görev yapabilecek karşılıklı çalışabilirlik ve kapasitesi yüksek bir kuvvet yapısına sahip olmasını gerektiriyor."

TSK'da "siber ordu" için önemli adım

İleri seviyedeki teknolojik ihtiyaçları belirleyen TSK Siber Savunma Komutanlığı, siber savaşta kullanacağı donanım ve yazılımlar için düğmeye bastı.

Hürriyet Gazetesi'nden Cengizhan Çatal'ın haberine göre, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Siber Savunma Komutanlığı, milli donanım ve yazılımlar alacak. "Siber Savunma" projesiyle amacının ne olduğunu tanımlayan ve ihtiyaçlarını belirten TSK, "Proje Tanımlama Dokümanı" adı verilen belgeyi hazırladı. Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz da söz konusu belgeyi onayladı.

Yüzde 100 yerlilik şartı

TSK alınacak ekipmanların tümünde "Yüzde 100 milli üretim" şartını istiyor. 7/24 esasına göre çalışacak birim için dışarıdan müdahalenin imkânsız olduğu milli yazılım ve donanımlar alınacak. Ancak, alınacak yazılım ve donanım gerektiğinde NATO ile düzenlenecek ortak tatbikatlarda da kullanılabilecek. Bu donanım ve yazılımlar, siber saldırıların başlıcaları olan ağ tarama, hizmet dışı bırakma, IP aldatmacası, internet servis saldırıları, kablo casusluğu, kriptografik saldırı, trafik analizi, tuzak kapı, yemleme, yığın e-posta gönderme (spam), zamanlama saldırıları, zararlı yazılım gibi durumlarda anında bildirim ve koruma sağlayacak.

2010 yılındaki Milli Güvenlik Kurulu Toplantısı'nda alınan kararla temelleri atılan TSK Siber Güvenlik Komutanlığı, 2012 yılında kurulmuştu. 30'a yakın personelle görev alan birimin daha da genişletileceği bildirildi. Siber Komutanlık şu anda TSK tarafından kullanılan ağlarda düzenli olarak siber güvenlik denetlemeleri ve testleri yapıyor.

Siber ordular kuruluyor

Dünya çapında tehdit haline gelen ve artık orduların da "savaş" konusu yaparak önlemler aldığı siber saldırılarla nükleer tesislerde, petrol ve doğalgaz hatlarında sorun çıkarılabiliyor. Hava kontrol sisteminin kaybedilmesi sonucu uçaklar havada çarpışması tehlikesi doğuyor. Uydu sistemlerinin ele geçirilmesi uyduların düşmesine ya da yörüngeden çıkmasına sebep olabiliyor. Askeri birliklerin kullandığı sistemlerin içine sızılarak buralardan casusluk veya tamamen saf dışı bırakma yapılabiliyor.

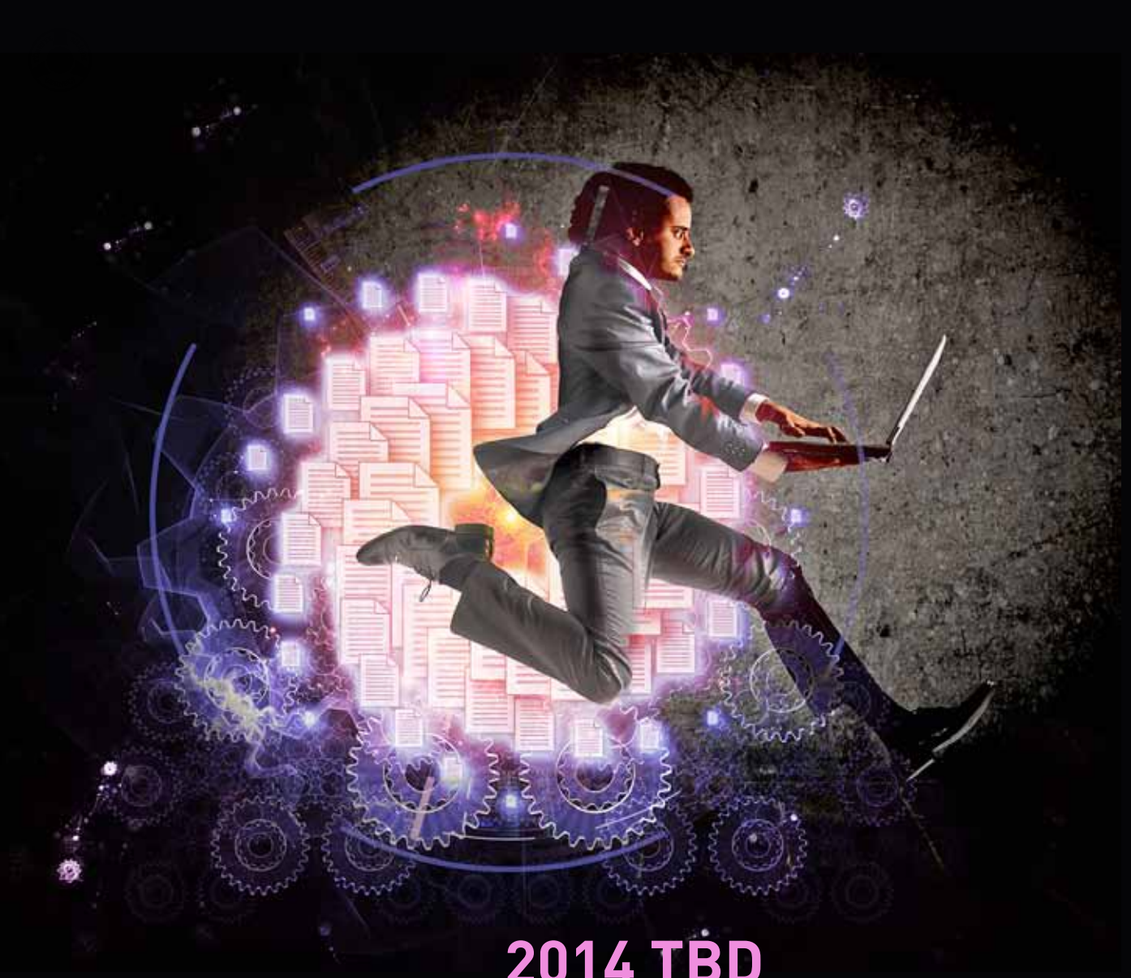

2014 TBD
Bilimkurgu Öykü Yarışması

İyi bir bilimkurgu öyküsü yoğun emek ve çalışma gerektirir. Bir bilimkurgu öykücüsü hem öyküyü bilmeli hem de bilimi izlemelidir. Ayrıca bilimkurgu yazmak için geniş bir düş gücüne sahip olmak gerekir.

Bugüne kadar yarışmamızda değerlendirilen öykü sayısı üç bine yaklaştı. Bu öykülerden bir kısmı Türkiye Bilişim Derneği tarafından kitap olarak basıldı ya da Bilişim Dergisi'nde yayımlandı. Bir kısım öykü de yazarı veya yayınevleri tarafından okuyucuyla buluşturuldu. Biz okuyucular ütopik, disütopik gibi bilimkurgusal alt türler dışında mizah, kara anlatı, polisiye, aşk öyküsü gibi türlerle zenginleştirilen bu öyküleri okuyarak hem düşündük hem de yeni bakış açıları edindik.

Bu yıl on altıncısını düzenlediğimiz geleneksel Bilimkurgu Öykü yarışmamıza insanı, evreni, teknolojiyi, bilimi anlatan ve gerçeği yeniden kuran öykülerinizi bekliyoruz.

Türkiye Bilişim Derneği
Yönetim Kurulu

YARIŞMA KOŞULLARI

1. SONUÇ VE ÖDÜLLER

TBD Bilimkurgu Öykü Yarışması'nı kazanan öyküler 27 Ekim 2014 tarihinde açıklanacaktır. Ödül olarak birinci gelen yarışmacıya 3000 TL, ikinci gelen yarışmacıya 2000 TL ve üçüncü gelen yarışmacıya da 1000 TL verilecektir.

2. KATILIM KOŞULLARI

- Yarışmaya TBD Yönetim Kurulu üyeleri ile TBD Bilişim Dergisi Yayın Kurulu Üyeleri dışında herkes katılabilir.
- Öykü Türkçe yazılmalıdır.
- Her yazar öyküsünü istediği konuda yazabilir.
- Öykülerde bilimkurgusal ögeler aranacaktır.
- Öykü daha önce herhangi bir yarışmada ödül almamış olmalıdır.
- 2014 yılından önce yayımlanmış öyküler yarışmaya kabul edilmeyecektir.
- Her yazar yalnızca bir öyküyle yarışmaya katılabilir.
- Önceki yıllarda birincilik ödülü alan yazarlar yarışmaya katılamaz.
- Dereceye girecek öyküler TBD'nin internet sitesinde ya da Bilişim Dergisi'nde yayımlanacak, seçici kurulun yayımlanmaya değer bulduğu öyküler kitap olarak yayımlanacaktır.
- Öykülerin internet sitesinde, Bilişim Dergisi'nde ya da kitaplaştırılarak yayımlanması için http://www.tbd.org.tr/onayliyorum adresinde bulunan "Onaylıyorum" adlı belgenin yazar tarafından doldurulması ve bu belgenin taranarak e-posta yoluyla TBD'ye gönderilmesi gerekmektedir. Onaylıyorum adlı belgeyi TBD'ye göndermeyen yarışmacılar yarışmaya kabul edilmeyecektir.

3. SEÇİCİ KURUL

Aysu Erden, Barış Müstecaplıoğlu, Murat Başekim, Bülent Akkoç, Gamze Güller, Hande Baba, Murat Şahin, Ayfer Niğdeli, Zekeriya Babaoğlu, Ersin Taşçı, Erdal Naneci

4. BİÇİM

- Öykü, yaygın olarak kullanılan bir kelimeişlemciyle, "12" büyüklükte, "Arial" karakter" seçilerek, yazılmalı ve e-postaya ekli bir dosya olarak gönderilmelidir.
- Gönderilen dosyanın adına öykünün adı verilmelidir.
- Öykü dosyasının içinde yazarla ilgili hiçbir bilgi olmamalıdır.
- e-postaya ekli diğer bir dosyanın içinde yazarın açık adı, kısa özgeçmişi, açık adresi ve telefon numarası ayrıca varsa web sitesi adresi bulunmalıdır. Yarışmada rumuz kullanılmamaktadır.
- Yazarın kimlik bilgilerinin bulunduğu dosyanın adına yazarın adı verilmelidir.
- Öykü en fazla iki bin sözcükten oluşmalıdır.

5. ÖYKÜNÜN TESLİMİ

Yapıt, 29 Ağustos 2014 tarihine dek bilimkurgu@tbd.org.tr adresine gönderilmelidir. Postayla gönderilen öyküler yarışmaya kabul edilmeyecektir.

Bilgi ve iletişim için: Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No: 4/17 Balgat / ANKARA
Tel: +90 (312) 473 8215 web: www.tbd.org.tr, eposta: tbd-merkez@tbd.org.tr

Kalkınma Bakanı Yılmaz:

Ar-Ge ve yenilik, sanayinin kolektif gücü

Rekabet denildiğinde bilgi ve teknoloji kavramlarının gündeme geldiğini belirten Yılmaz, bilgi ve teknolojiye hâkim olanların rekabette ön plana çıktıklarını söyledi.

Ankara Sanayi Odası (ASO) ve Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı (TOSYÖV) tarafından düzenlenen "Ulusal ve Uluslararası Rekabette KOBİ'ler" konulu seminerde Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz, bir konuşma yaptı. Bilgi ve teknolojinin gelişmiş ülkelerde önemli olduğuna işaret eden Yılmaz, "Yükselen bir ekonomi olarak Türkiye'de bilim ve teknolojiyi ön plana almalıdır" dedi.

Üniversite ve sanayi işbirliğinin artmasının ülkenin kalkınmasında önemli olduğuna değinen Yılmaz, Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin ana ve yan sanayinin kolektif gücü olduğunu vurguladı. Ar-Ge yapılması gerekliliğinin üzerinde duran Yılmaz, yüksek teknolojinin payının artırılması ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nin desteklenmesi gerektiğine işaret ederek, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın teknoloji bilişim destekleri getirdiğini anımsattı. Yılmaz, sözlerini şöyle sürdürdü:
"KOBİ'lerin yenilik ve Ar-Ge politikaları bizim için öncelikli durumda. İhracat yapan KOBİ sayısını 60 bine çıkarmak istiyoruz. Bilim ve teknoloji ile yenilik faaliyetlerinin özel sektör odaklı geliştirilmesinin üzerinde duruyoruz. Araştırma altyapılarına 3 milyar Liralık katkı sağladık. Ar-Ge'ye yapılan yatırımlar uzun vadede sonuç veriyor. Araştırmada üniversitelere odaklandık. Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun Tasarısı'nın yasalaşması ile araştırma altyapısı önemli ölçüde desteklenecek. Türkiye 2023'e gidecekse stratejik hedeflerle gidecek. Bilgi ve teknoloji ile bilgi tabanlı bir ekonomi haline geleceğiz."

Yılmaz, küresel krizin etkilerinin yaşandığı bir ortamda ulusal ve uluslararası rekabet kavramının çok daha fazla ön plana çıktığını dile getirerek, "Rekabet dediğimiz zaman bilgi ve teknoloji kavramları gündeme geliyor. Bilgi ve teknolojiye hâkim olanlar rekabette ön plana çıkıyorlar" ifadesini kullandı. Bu anlamda gelişmiş ekonomilerin kapasitelerinin herkesçe bilindiğini anlatan Yılmaz, son dönemlerde gelişmekte olan ülkelerin de bilgi ve teknoloji alanlarına daha fazla yoğunlaşmalarının sevindirici olduğunu kaydetti.
ASO Başkanı Özdebir, bilgi ve teknoloji olmadan ürün üretmemin mümkün olmadığını söyleyip "Üretim ve tasarım artık yazılımlarda. Kumaşlar bile akıllı yapılmaya başlandı" dedi.

TOSYÖV Başkanı Rahmi Aktepe ise, girişimciliğin kurumsal rekabet kazanmasının KOBİ'ler sayesinde olduğunu açıkladı.

BİT'e 3,7 milyarlık yatırım ödeneği

Kamu bilişim yatırımları, 2014'te 3,7 milyar TL'ye yaklaştı. Bu yıl bilişim yatırımları için en fazla bütçeyi MEB, İçişleri Bakanlığı ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ayırdı. "FATİH Projesi" 1,4 milyar TL ile en fazla ödenek ayrılan BİT projesi oldu.

Fatma Ağaç

Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi tarafından derlenen verilere göre, 2014'te kamuda 263 bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) projesi için 3 milyar 684 milyon TL'ye ulaşan yatırım ödeneği ayrıldı. 2014 yılı için öngörülen kamu BİT yatırımlarının sektörler arası dağılımına bakıldığında, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve üniversitelere ait yatırımların bulunduğu eğitim sektörü yaklaşık yüzde 44'lük bir payla birinci sırada yer alıyor.

İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü gibi önemli e-devlet projeleri yürüten kurumlara ait projelerin yer aldığı diğer kamu hizmetleri sektörü yaklaşık yüzde 37'lik bir oranla eğitim sektörünü takip ediyor. Bu iki sektör haricinde yüzde 7'ye yakın bir paya sahip olan ulaştırma-haberleşme sektörü de önemli miktarda BİT yatırımının yapıldığı bir sektör konumunda. 2014 yılında en fazla BİT yatırımı yapacak kamu kurumlarına bakıldığında, "FATİH Projesi" ile MEB'in büyük bir farkla birinci sırada olduğu görülüyor. "Acil Çağrı Sistemi (112) Projesi", "T.C. Kimlik Kartı Yaygınlaştırma Projesi" ve diğer projeleri ile İçişleri Bakanlığı; "GSM Altyapısı Olmayan Yerleşim Yerlerine Altyapı Kurulması", "Gemi Trafik Yönetim Sistemi (GTYS)" ve "Elektronik Haberleşme Altyapısı Olmayan Yerleşim Yerlerine Altyapı Kurulması" gibi projeler yürüten Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı; üniversiteler; "Ses ve Görüntü Bilişim Projesi (SEGBİS)" ve "Muhtelif İşler" adı altında UYAP ile ilgili projeler yürüten Adalet Bakanlığı yüksek miktarda BİT yatırımı yapan kurumlar olarak ön plana çıkıyor.

FATİH Projesi'ne 1,4 milyar TL

Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi 1,4 milyar TL ile 2014 yılında en fazla ödenek ayrılan BİT projesi oldu. Ayrıca 87 milyon TL ödenek ayrılan UYAP'ın "Muhtelif İşler" projesi, 77 milyon TL ödenek ayrılan "Tapu Kadastro Modernizasyonu Projesi" ve 63 milyon TL ödenek ayrılan "GSM Altyapısı Olmayan Yerleşim Yerlerine Altyapı Kurulması" projesi en büyük bütçeli BİT projeleri olarak öne çıktı.

Kamu BİT yatırımları için sene başında tahsis edilen ödeneğin

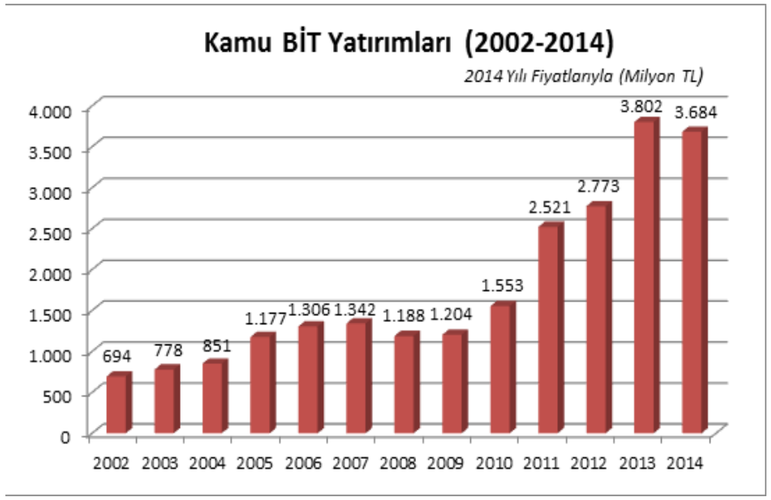

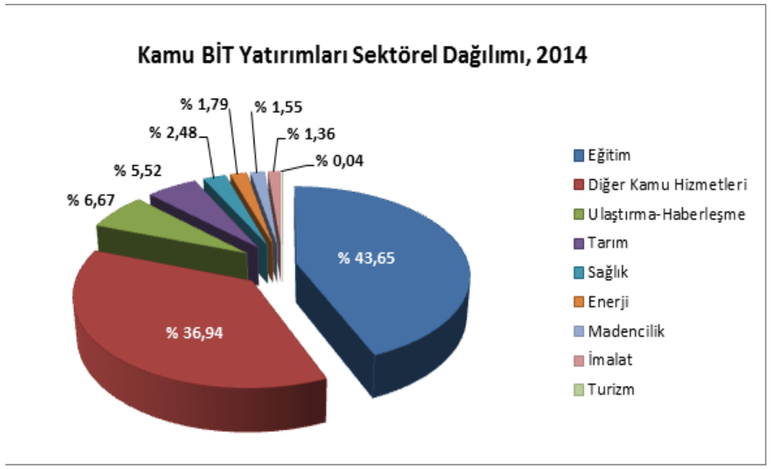

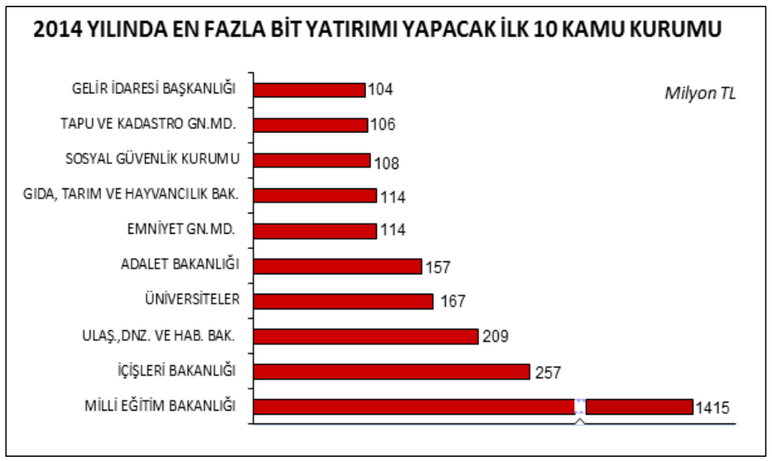

Yatırım Programında kamu yatırımları için tahsis edilen toplam ödenek içindeki oranı 2002 yılında yüzde 2,9'a tekabül ederken, bu oran 2014 yılında yüzde 7,8'e çıktı. Özellikle önümüzdeki yıllarda FATİH Projesi kapsamında yapılacak yatırımlarla BİT yatırımlarının tüm kamu yatırımları içerisindeki payının artması bekleniyor.

2014 Yılı Kamu Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yatırımları raporu, 2014 yılı için planlanan kamu BİT yatırımları hakkında detaylı bilgiler verirken, söz konusu yatırım projelerinin listesini ve sektörel dağılımını sunuyor ve geçmiş yıllarla karşılaştırmalar içeriyor. Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan rapor, 2014 Yılı Yatırım Programı esas alınarak Yatırım Programındaki sektörel dağılıma göre düzenlendi. Kamu BİT yatırımları tarım, madencilik, imalat, enerji, ulaştırma-haberleşme, turizm, eğitim ve sağlık sektörleri ile bu sektörlerin dışında kalan konuları kapsayan diğer kamu hizmetleri sektörlerine ayrılacak şekilde sınıflandırılıyor. Diğer kamu hizmetleri sektörü altındaki BİT yatırımları Cumhurbaşkanlığı, TBMM Başkanlığı, Başbakanlık gibi kurumlara ait yatırımların yer aldığı genel idare ile güvenlik hizmetleri, adalet hizmetleri, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, yerleşme-şehirleşme, çevre, KOBİ ve girişimcilik, teknolojik araştırma, istihdam ve çalışma hayatı, sosyal güvenlik ve afetler alt sektörlerinde gerçekleştiriliyor.

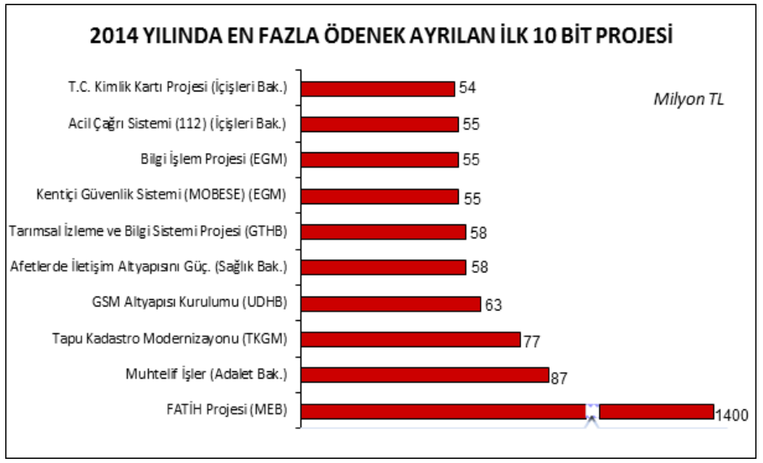

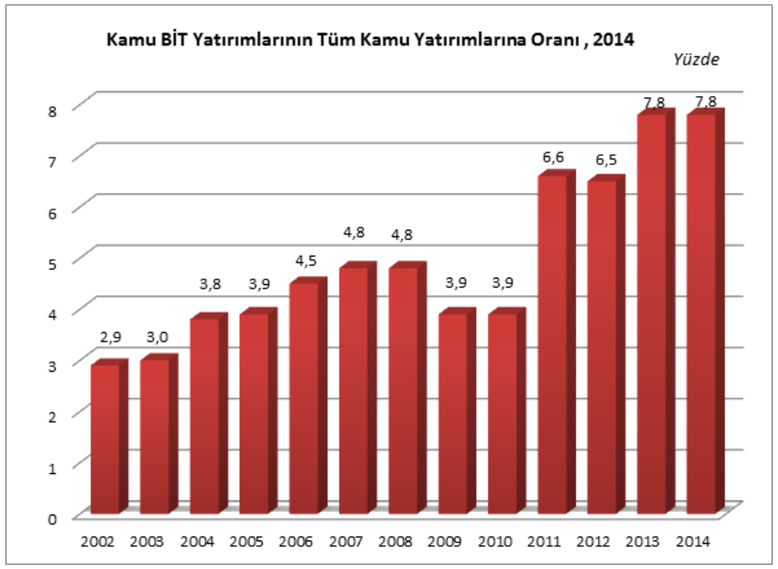

CeBIT, Anadoluyu uluslararası platforma taşıyacak

11-14 Eylül 2014'te sektörün tüm bileşenlerini bir araya getirecek olan CeBIT Bilişim Eurasia'nın, Anadolu'yu uluslar arası platforma taşıyacağı vurgulanıyor. Bu yıl katılımcılar için indirimler yapılacak.

CeBIT Bilişim Eurasia 11-14 Eylül 2014 tarihleri arasında sektörün tüm bileşenlerini İstanbul Fuar Merkezi Yeşilköy'de bir araya getirecek. Bilişim, teknoloji ve haberleşmenin Avrasya'daki bir numaralı platformu olan belirli pazarların ihtiyaçlarını karşılayan CeBIT Bilişim Eurasia ve " CeBIT Global Konferans" ın bu yıl çok daha aktif geçeceği ve bu yılın temasının "Gelecekte İş Yapış Teknolojileri ve Gelecekte Yaşam "olduğuna işaret edildi.

Hannover Messe Genel Müdür Yardımcısı Murat Özer, Semor A.Ş. Genel Müdürü Nezih Kuleyin, Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Başkanı Turhan Menteş, Bilişim Muhabirleri Derneği (BMD) Başkanı Musa Savaş ve BMD ikinci Başkanı Cem Kıvırcık, 13 Mayıs'ta Ankara'da ortak bir basın toplantısı düzenlediler.
Hannover Messe Genel Müdür Yardımcısı Özer, CeBIT Bilişim Eurasia'nın, Anadolu'dan katılan firmalara destek verdiğini belirterek, bu firmalara ve teknopark firmalarına yüzde 50'ye varan indirim uyguladıklarını kaydetti. Özer, Anadolu'daki firmaların KOSGEB'in finansal desteği ile 1000 Dolara uluslar arası bir etkinliğe katıldıklarını belirtti.
Geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yıl da KOSGEB'in finansal desteğinin devam ettiğini söyleyen Özer, bu kaynağın sınırlı bir kaynak olduğunu ve KOSGEB'in finansal desteğinden yararlanmak isteyen firmaların bir an önce katılım için başvuru yaparak fuarda yerlerini ayırtmaları gerektiğine dikkati çekti.

Ar-Ge, inovasyon ve sürdürebilirlik

Semor A.Ş. Genel Müdürü Kuleyin, 15 yıl önce CeBIT olgusunu Türkiye'ye taşıdıklarının üzerinde durdu. Bilişim teknolojileri ve bilgini iç içe geçtiğini dile getiren Kuleyin, "Bilgiyi zamanında elde edemezseniz kurduğunuz ticari olgular çağ dışı kalır"dedi.
Ar-Ge, İnovasyon ve sürdürülebilirliğin 3 sihirli kelime olduğunu ifade eden Kuleyin, içinde bilişim teknolojileri olmayan hiçbir sektörün kendini sürdüremeyeceğini ileri sürdü. Kuleyin konuşmasını şöyle sürdürdü:
"CeBIT Bilişim Eurasia 2014'in yalnızca Türkiye için değil, Avrasya, Orta Doğu, Afrika, Rusya ve CIS ülkeleri için de bilişim sektörünün ihtiyaçlarını karşılaması bekleniyor. Dünyanın dört bir yanından gelecek olan profesyonel ziyaretçilerin yanı sıra, "Uluslararası Satın Alma Heyet'leri fuarı ziyaret edecek.
Türkiye'nin gerçek Silikon Vadisi Ankara'dır. Bunun böyle olması Ankara açısından da şans. Bilim, teknoloji ve Ar-Ge şehri Ankara, Türkiye'nin ileriye dönük yüzü ve motor beyni. Ankara, üniversite-sanayi işbirliğinde ekonominin en iyi olduğu yerdir. Cebit Ankara'nın bu gelişmeye yönelik yapısı ile uyum göstermektedir. Cebit vizyonu ile Ankara Vizyonu üst üste geliyor. Ankara ihracat seferberliğinde 2023 için taşıyıcı unsur.

Bilişim Muhabirleri Derneği (BMD) Başkanı Savaş, "CeBIT ' le yaptığımız işbirliği bizim için çok önemli. Çünkü ilk defa böyle bir zirvenin katılımcısı değil düzenleyicisi tarafında yer alacağız. Bu bizim için de çok değerli bir tecrübe olacak" dedi.

BMD 2. Başkanı Kıvırcık da CeBIT etkinliğinde sosyal medya tüm hatlarıyla konusunda uzmanlar tarafından masaya yatırılacağına değinerek, İnternet konusunun da hukuksal anlamda işleneceğini belirtti.

"2023 hedefleri için öncelik bilişimde"

Türkiye'nin 2023 hedefleri olduğunu söyleyen TBD Başkanı Prof. Dr. Menteş, bunun için yüzde 8,5 büyümeye ihtiyaç olduğunun üzerinde durdu. Aksi halde Türkiye'nin dünyanın ilk 17 ekonomisi arasına giremeyeceğini öne süren Menteş, "Bilişime öncelik verilir ise bu ivme sağlanır" diye konuştu.
"Türkiye'de bilişim firmalarının yüzde 99,9'unun küçük ölçekli firmalar olduğunun altını çizen Menteş, CeBIT gibi furların bu firmalar için bir açılım olduğunu anlattı.
Menteş konuşmasına şöyle devam etti:
"CeBIT Uluslararası bir marka ve ve değerini ülkemizin de iyi bilmesi gerekiyor. Bu etkinlik sayesinde uluslararası arenaya da entegre olma şansını yakalayabiliyoruz. Özellikle CeBIT kapsamında şirketlerin bu etkinliklere taşınması uluslararası markalaşma yönünde ciddi adımlar atmamızı sağlayacaktır. CeBIT her anlamda firmalara katma değer sağlamaktadır.
Sinerji doğurack etkinliklere ihtiyaç var. Sektörü büyütecek etkinliklere ihtiyaç var. Bu noktada CeBIT çok önemli.

“Siber Suç Sözleşmesi”ne TBMM’den onay

Türkiye’de 13 yıl sonra “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi’ne TBMM’den onay çıktı.

Bilişim sektörünce yıllardır beklenen bir gelişme yaşandı. 2001’de Avrupa Birliği (AB) tarafından Budapeşte’de imzalanan, Türkiye’nin 10 Kasım 2010’da Strazburg’da imza attığı Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi, 2 Mayıs 2014’te Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce (TBMM) resmen onaylandı.

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, 2010’da Sözleşmeyi imzalarken ek protokolüne imza atılmamıştı. 4 yıldır bekleyen sözleşme, onay için Şubat 2014’te TBMM’ye getirildi.

2 Mayıs 2014’te 28988 sayılı Resmi Gazete’de “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun” yer aldı. 22 Nisan 2014’te kabul edilen üç maddelik 6533 nolu Kanuna ilişkin Resmi Gazete’de yayınlan onayda şu ifade dikkat çekti:

“Hükümetimiz adına 10 Kasım 2010 tarihinde Strazburg’da imzalanan “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi”nin çekinceler ve beyanlar ile birlikte onaylanması uygun bulunmuştur.”

Yayımı tarihinde yürürlüğe giren, “tam onay” değil de “bazı çekinceler” ifadesiyle onaylanan kanundaki bazı çekincelerin “kişisel verilerin korunması” konusunda düzenlemelerdeki eksiklikler olduğu bildiriliyor.

Bilgisayar ve İnternet suçlarını gözeten ilk uluslararası sözleşme olan Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi, ulusal kanunların arasında ortak nokta sağlayarak, araştırma tekniklerini geliştirerek ve ülkeler arası işbirliğini arttırarak siber suçlara karşı mücadeleyi hedefliyor.

Uluslararası sözleşmeler ülke yasalarının üstünde olduğu için TBMM onayından sonra yürürlüğe giren Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi nedeniyle artık Türkiye, İnternet konusunda hazırlayacağı ulusal yasa ve tüm mevzuatı, bu sözleşme hükümlerine göre yeniden düzenleyecek. İnternet dünyası daha da yasal zemine kavuşacak, sanal ortamda işlenen suçlarla mücadele ve uluslararası işbirliği kolaylaşacak.

Geleceğin bilgisayarı bulundu mu?

D-Wave şirketinin, en az 10 yıl sonra geliştirilebileceği söylenen kuantum bilgisayarını icat ettiği iddia ediliyor.

BBC Bilim Editörü Paul Rincon'un haberine göre, Kanadalı D-Wave, önce kuantum bilgisayarını geliştirmek için projesini sundu, ardından da projeyi hayata geçirmek için yatırımcılardan finansman bulmak için yola çıktı. Amazon alışveriş sitesinin kurucusu ve sahibi Jeff Bezos ve ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı'nın (Central Intelligence Agency- CIA) girişim sermayesi şirketi Q-Tel'in desteğiyle D-Wave, 100 milyon dolarlık kaynak toplamayı başardı. D-Wave'in CEO'su Vern Brownell amaçlarını "Yola çıkarken hedefimiz çok netti. Olabilecek en kısa zamanda ticari açıdan anlamlı tam kapasite çalışan bir kuantum bilgisayarı üretmek" şeklinde anlattı. Şirketlere kuantum bilgisayarı teknolojisini sunmak istediklerini söyleyen Brownell, "Böylece daha önce çözümü imkânsız olan problemler çözülebilecek" dedi.

Kuantum fiziğini temel alarak imal edilen bilgisayarda, atomların ve atomları oluşturan partiküllerin bileşimleri değiştirildi. Böylece geleneksel fizik kurallarının dışına çıktığı iddia edilen D-Wave cihazının aynı anda birden fazla karmaşık hesaplamayı yapabildiği söyleniyor. Geliştirilen bilgisayarın içi uzay boşluğundan 150 kat daha soğuk. Bilgisayar bu sayede aşırı ısınma sorunu olmadan en karmaşık matematiksel denklemleri dahi çözme kapasitesine sahip.

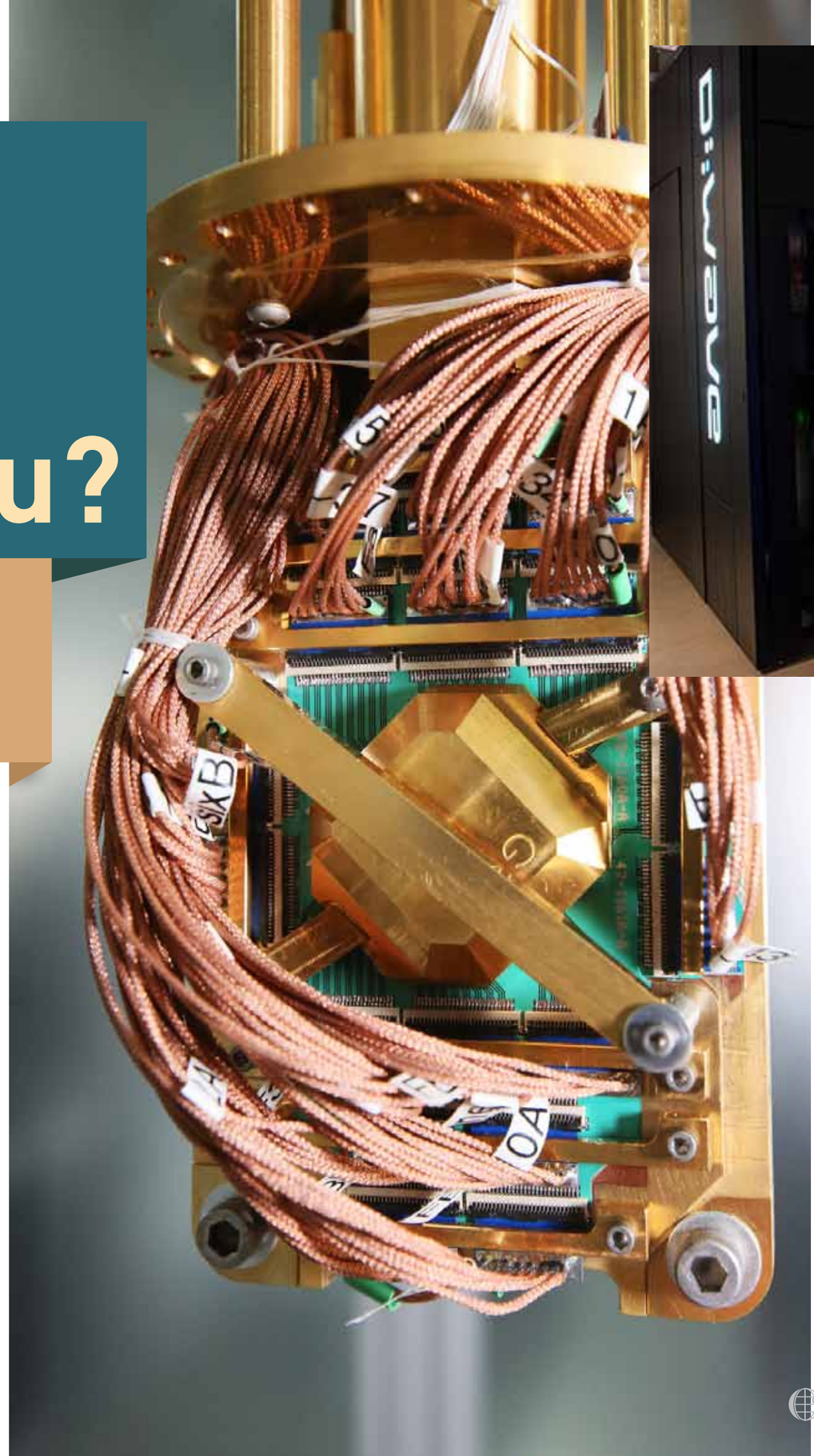

D-Wave'in ürettiği telefon kulübesinden biraz daha büyük boyutlarındaki bilgisayarın meziyetleri henüz tam olarak bilinmese de, dünyanın önde gelen teknoloji firmaları ve kuruluşları şimdiden yeni bilgisayarı incelemek için siparişlerini verdi.

Kuantum bilgisayarlarının bireysel kullanıcılar için olmadığı belirtiliyor. Ancak bu bilgisayarların şirketlere sunacağı fırsatlarla herkesin hayatında değişiklik yaratabilecek potansiyele sahip olduğu da vurgulanıyor. Ünlü bilimadamı Albert Einstein, bu tür bir cihazın geliştirilme ihtimali için "Çok ileride olabilecek ürkütücü bir adım" yorumunu yapmıştı.

Google yeni bilgisayarı yapay zekâ gelişimi alanında kullanmayı hedefliyor. Ses tanımlama veya kredi kartı sahtekârlığını tespit etme gibi karmaşık sorunların çözümünde kuantum bilgisayarlarının giderek daha sık devreye girmesi bekleniyor. Google ve ABD uzay araştırmaları enstitüsü NASA'nın yanı sıra, dev savunma sanayi firması Lockheed Martin'in de kuantum bilgisayarı için sipariş verdiği belirtildi.

Uzun süredir devam eden kuantum bilgisayarı geliştirme çabaları bugüne kadar başarısız olmuş ve test edilen cihazların istenen düzeyde veri işlemesi sadece kısa süreler için gerçekleşebilmişti.

Comodo CEO'su Melih Abdülhayoğlu:

Maalesef Türkiye'de **teknoloji ekosistemi yok**

Üniversite, devlet ve özel sektörün birlikte çalışıp bir ekosistem yaratması gerektiğini vurgulayan Abdülhayoğlu, ODTÜ işbirliğiyle kurdukları Siber Güvenlik ve Savunma Ar-Ge Merkezi'nde öz kaynakları kullanma ve ulusal ürünlerin üretimini sağlamayı hedeflediklerini belirtti. Abdülhayoğlu, parlak beyinlerin Türkiye'de kalması için uğraştıklarını söyledi.

Fatma Ağaç

COMODO
Creating Trust Online®

Antakya'da doğup liseye kadar Türkiye'de okuyan Melih Abdülhayoğlu, İngiltere'de Bradford Üniversitesi Elektronik Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. 1998 yılında kurduğu Comodo, Amerika başkanlık seçimlerinde Demokrat Parti adayı Barack Obama ile Cumhuriyetçi Parti adayı Mitt Romney'in dijital güvenliğini sağladı. Müşterileri arasında NASA da bulunuyor. 100'ün üzerinde ülkede bireysel kullanıcıların taleplerine yanıt veren Comodo, kurumsal kullanım açısından da 200 bin işletmede 25 milyon kullanıcının İnternet güvenliğini sağlıyor ve 1000'in üzerinde çalışanı var.

Dünyaya beyin göçünün en iyi örneklerinden birisi olan Abdülhayoğlu, Türkiye'de parlak beyinlerin kalabilmesi için şartların henüz uygun olmadığını söyledi. Comodo CEO'su Abdülhayoğlu, mevcut şartların oluşabilmesi için üniversite, devlet ve özel sektörün birlikte çalışıp bir ekosistem yaratması gerektiğini vurguladı.

Üniversite 2'nci sınıfta klavyelerle ilgili yaptığı bir icat 5 bin sterlinlik ödüle layık görülen Abdülhayoğlu, daha sonra bu icadının patentini de aldı. Tüm objelerin birbirleri ve çevreleriyle İnternet aracılığı ile iletişim sağlayacağını çok önceden öngörerek bu durumun yaratacağı olası güvenlik sorunlarının önlenmesi için dijital sertifikasyona ihtiyaç duyulacağını belirleyen Abdülhayoğlu, SSL ve dijital sertifikalar üzerine çalışmalar yapıyor.

"Türkiye'de parlak beyinler, maddi imkânlar, teknoloji pazarı, her şey var. Ama maalesef teknoloji ekosistemi yok" diyen Abdülhayoğlu, üniversite, devlet ve özel sektörün birlikte çalışıp bir ekosistem yaratması gerektiğine dikkat çekti. Bu amaçla ODTÜ Enformatik Enstitüsü ile geliştirdikleri proje kapsamında Türkiye'nin ilk Siber Güvenlik ve Savunma Ar-Ge Merkezi'ni kurduklarını, merkezin savunma sanayinin bilişim teknolojilerinde öz kaynakları kullanma ve ulusal ürünlerin üretimini sağlamayı hedeflediğinin altını çizdi.

Türkiye'den çıkan girişimci sayısının yeterli olmadığını söyleyen Abdülhayoğlu, sistemin yaratıcı ve yenilikçi projelere sahip girişimcileri daha fazla desteklemesi gerektiğine inanıyor. Abdülhayoğlu, kullanıcı memnuniyetini maksimumda tutarken

pazar paylarını genişletmeyi, ülkelerde teknokent ya da farklı yapılanmalar aracılığıyla küresel girişimciliğe destek olmayı hedeflediklerini kaydetti. Abdülhayoğlu, Comodo'nun ayrıca sosyal mecralarda kişisel İnternet güvenliği ile ilgili çok önemli projeler üzerinde çalıştığını belirtti. Abdülhayoğlu, BİLİŞİM Dergisi'nin sorularını yanıtladı:

-Türkiye'den dünyaya açılan "beyin göçünün" en iyi örneklerinden birisiniz? Bu konudaki düşüncenizi öğrenmek istiyoruz. Türkiye dünyaya beyin gücü ihraç etmeli mi sizce. Ya da bunlar Türkiye'de mi kalmalı? Türkiye'de kalmaları halinde uluslar arası düzeyde bir başarıyı yakalayabilmeleri mümkün mü?

-Türkiye'de parlak beyinlerin kalabilmesi için şartlar maalesef henüz uygun değil. Mevcut şartların oluşabilmesi için hep bahsettiğimiz Üniversite, devlet ve özel sektörün beraber çalışıp bir ekosistem yaratması lazım. Bizde bu ekosistem için çalışıyoruz ve parlak beyinlerin Türkiye'de kalması için uğraşıyoruz.

-Özgeçmişinizden bahseder misiniz, kendinizi anlatır mısınız? Comodo'nun doğuş hikayesini aktarır mısınız? Neden isim Comodo?

-Antakya doğumluyum. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimimi Türkiye'de tamamladıktan sonra üniversiteyi okumaya İngiltere'ye gittim ve Bradford Üniversitesi Elektronik Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldum.
Üniversite 2'nci sınıfta klavyelerle ilgili yaptığım bir icat 5 bin sterlinlik ödüle layık görüldü ve bu icadın daha sonra patentini de aldım. Tüm objelerin birbirleriyle ve çevreleriyle İnternet aracılığı ile iletişim sağlayacağını çok önceden öngörerek bu durumun farklı güvenlik sorunları yaratacağı sonucuna vardım ve olası güvenlik sorunlarının önlenmesi için dijital sertifikasyona ihtiyaç duyulacağı düşüncesiyle SSL ve dijital sertifikalar üzerine çalışmalarımı sürdürdüm. Bu çalışmaların sonucunda 1998 yılında Comodo'yu kurdum.

Comodo ismini tercih etmemizin sebebini ise şöyle açıklayayım: Komodo ejderi, stratejiyle hareket eden bir hayvandır. Avını ısırır, bulaştırdığı bakteri avın vücuduna girince, iki üç gün takip eder. Sonra yer. İngilizce'de K ile yazılır ama computer ve communication (iletişim) ile birleşmesi için ben onu C ile yazdım. Bizim iş modelimiz de böyle. Rakiplerimizi ısırıyoruz ve bekliyoruz, yavaş yavaş ölüyorlar.

-Comodo'nun uluslar arası piyasadaki yerinden söz eder misiniz? Dünyanın en büyük ikinci İnternet güvenlik şirketi olduğu belirtilen Comodo nasıl bir şirket?

-Comodo bugün dünyanın farklı noktalarında yer alan 100'ün üzerinde ülkede bireysel kullanıcıların taleplerine cevap verebiliyor. Kurumsal kullanım açısından da şu an 200 bin işletmede 25 milyon kullanıcının İnternet güvenliğini sağlıyoruz. 1000'in üzerinde çalışanımız var.
Müşterilerimiz arasında NASA, IBM, New York Borsası, Sony, Chase, Michigan Üniversitesi gibi seçkin bankacılık, finans, eğitim ve devlet kurumları bulunuyor.
Amerika başkanlık seçimleri zamanında Başkan Barack Obama ve Cumhuriyetçi Parti adayı Mitt Romney'in dijital güvenliğini de sağladık.

-1000 kişiye istihdam sağlayan, her yıl yüzde 50 oranında büyüyen ve dünyanın beş değişik ülkesinde ofisi bulunan Comodo'nun geleceğe ilişkin hedefleri neler? Neden en son Türkiye'ye geldiniz?

-Şirketimiz bundan böyle de gerek bireysel kullanıcılara gerekse de kurumlara üst seviyede güvenlik teknolojileri üretmeye devam edecek. Kullanıcı memnuniyetini maksimumda tutarken pazar payımızı genişletmeyi, ülkelerde teknokent ya da farklı yapılanmalar aracılığıyla küresel girişimciliğe destek olmayı hedefliyoruz. Ayrıca hepimizin içinde yer aldığı sosyal mecralarda kişisel İnternet güvenliği ile ilgili çok önemli projeler üzerinde çalışıyoruz.
Türkiye'ye en son gelmemizin nedeni ise burada ki sistemin henüz oturmamış olmasıydı. Türkiye'de parlak beyinler, maddi imkânlar, teknoloji pazarı, her şey var. Ama maalesef teknoloji ekosistemi yok. Üniversite, devlet ve özel sektörün beraber çalışıp bir ekosistem yaratması lazım. Biz bunun için ilk adımı ODTÜ işbirliği ile atmış bulunmaktayız.

-Türkiye'nin ilk "Siber Güvenlik ve Savunma Merkezi", ODTÜ Enformatik Enstitüsü ve Comodo işbirliğinde kuruldu. Siber Güvenlik ve Savunma Ar-Ge Merkezi, Türkiye'yi gelecek 10 yıla hazırlayacak deniliyor? Türkiye'ye ilişkin beklentileriniz neler?

-Evet, ODTÜ Enformatik Enstitüsü ile geliştirdiğimiz proje kapsamında Türkiye'nin ilk Siber Güvenlik ve Savunma Ar-Ge Merkezi'ni kurduk. Yakın gelecekte savunma sanayinde en gelişmiş 10 ülke arasında olmayı hedefleyen Türkiye'nin, savunma sanayi bilişim teknolojilerinde öz kaynaklarını kullanması adına, ODTÜ Teknokent içerisinde kurulan merkez, Türkiye'deki siber güvenlik çalışmalarına büyük katkı sağlayacak. Hedefimiz bu alanda ulusal ürünlerin üretimini sağlamak.

Açıkçası bir Türk girişimci olarak Türkiye'den çıkan girişimci sayısının yeterli olduğunu düşünmüyorum. Türkiye'deki sistemin bu tür yaratıcı, yenilikçi projelere sahip girişimcileri daha fazla desteklemesi gerektiğine inanıyorum. Zaten ODTÜ Teknokent içerisinde yer alan Comodo üssünün en büyük amacı burada bulunan girişimcilere destek olabilmek. Beklentilerimiz ve inancımız bu yönde...

- Anti virüs pazarında Norton, Panda, McAfee, TrendMicro, Kaspersky gibi şirketlerin aksine İnternet kullanıcılarına bedava anti virüs yazılım programı Comodo'yu veriyorsunuz? Comodo gelirini kimlerden, nasıl sağlıyor?

-Daha önce de dediğim gibi, benim insanları koruma içgüdüm DNA'dadır. Güvenlik kesinlikle bir lüks olamaz. Güvenlik parası veremeyebilecek çok insan vardır. Onların da güvenliğe hakkı vardır. Onları korumak bizim görevimizdir.

Gelirimizi kurumsal firmalardan sağlamaktayız.

-İnternetin güvenliği sağlanmadan başarılı bir iş kurmanın mümkün olmadığını savunuyorsunuz. Konuyu detaylandırabilir misiniz?

-Evet gün geçtikçe bu düşüncemde haklı olduğumu da görmekteyim. Küresel piyasalarda yer almak isteyen güçlü ve başarılı bir iş için İnternet şirketlerin vazgeçilmezi fakat İnternet'te güvenliğin sağlanmaması şirketin tüm itibarını sarsarak uluslararası çapta hayal kırıklığı yaratabilir bu nedenle siber güvenlik şirketler için çok mühim bir nokta.

-"Yılda 100-200 patent alıyoruz hedefimiz bunu 1000'e çıkarmak" demişsiniz. Bunu nasıl gerçekleştireceksiniz?

-Bizim için icat yapmak, çözüm bulmak demektir. Fakat önce sorunu bilmek gerekiyor ki çözüm üretilebilsin. Şirketimiz büyüdükçe daha fazla sorun çözeceğimizden patent sayımız her geçen gün artacak.

-Sosyal sorumluluk projelerine bakışınız nedir? Hangi sosyal sorumluluk projelerinde yer aldınız ya da almak istersiniz?

-Tabiki her türlü sosyal sorumluluk projesini destekliyoruz. Önümüzdeki dönemlerde projelerimiz içerisinde yer alan sosyal sorumluluk projelerini zamanı geldiğinde sizlerle paylaşacağız.

-Bize aktarmak istediğiniz başka paylaşımlarınız var mı?

-Konuşmamızın başında da dile getirdiğim üzere Türkiye'deki teknoloji ekosisteminin oluşturulması için uğraşıyoruz. Türkiye'nin kalkınması, genç ve parlak beyinlerin ülkemizde kalarak faydalı olması için bu sistemin kurulması şart.

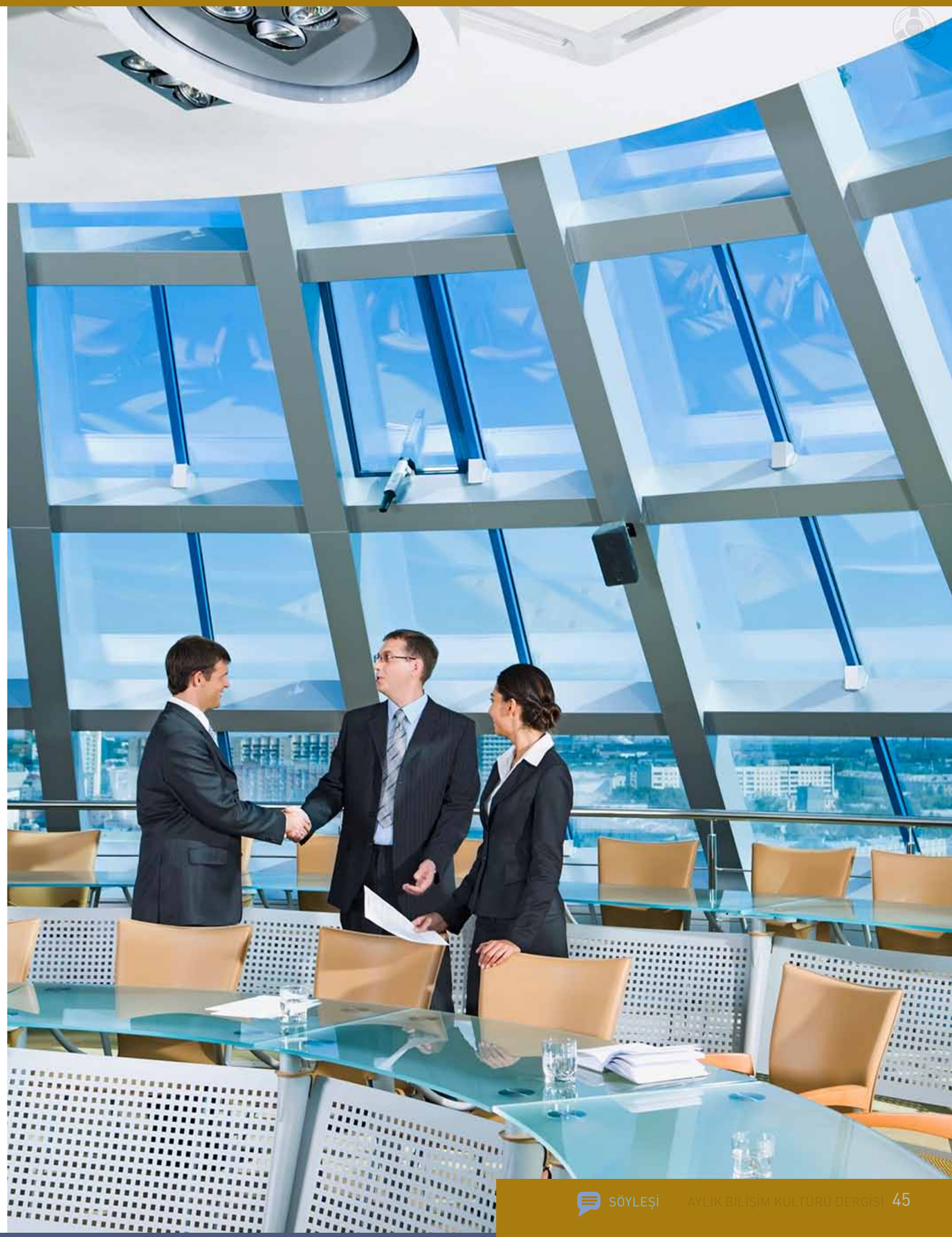

Yeşilçam sesli kız

Sanırım, bankaların sesli yanıt dizgelerine[1] sesini veren *o kızın* yüzünü hiçbir zaman göremeyeceğim; oysa tanışmak, pırıl pırıl Türkçe sesletimi için teşekkür etmek isterdim. Neredeyse tüm telefon bankacılığı uygulamalarında aynı ses; adını, yüzünü bizden saklayan *o kız* konuşuyor. Türk sinemasının hemen tüm kadın başoyuncularının unutulmaz sesi Jeyan Mahfi Ayral'ı çağrıştırırcasına... Kulak kesilirseniz aynı kişinin konuşmadığı anlaşılıyor; ama ses özellikleri benziyor: tok, güven verici. Bana Yeşilçam'ı anımsatan tüm o güzel sesler, konuşmaları güzel *o kızlar* sağ olun, var olun!

Sevindirici olan şu ki çoğu bankanın telefon işlemlerinde hem sesletime hem de Türkçe sözcüklerin kullanımına özen gösteriliyor. Örneğin "ekstra" ile karıştırılan "ekstre" yerine artık *borç bilgileri* ya da *hesap özeti* deniyor. Yine de "talimat, kelime, kayıp" gibi sözcükler kulak tırmalıyor. Zurnanın zırt dediği yer ise "es-em-es" yani SMS!

1 Sesli Yanıt Dizgesi: IVR uygulamasının Türkçe karşılığı olarak yeğledim. IVR, bilgisayar-insan arayüzü işlemlerinde "Interactive Voice Response" (Etkileşimli Sesli Yanıt) işlevinin kısaltması. Aynı kısaltmayı, otomatik tanıma (Auto-ID) alanında "Intelligent Voice Recognition" (Akıllı Ses Tanıma) için de kullandık.

Türkçesi varken

Hülya Küçükaras
Dil Derneği Genel Yazmanı
TBD Özenli Türkçe Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı

Birçok işlem "SMS şifresi" gerektiriyor ya çevremdekiler arasında küçük bir sormaca yaptım: "Es-em-es nedir, nasıl yazılır, açılımını biliyor musunuz?"[1] Yaklaşık kırk kişi içinde yalnızca biri SMS'nin açılımının "Short Message Services"[2] olduğunu bildi. Birkaç kişi "es-em-es"in nasıl yazıldığını, "SMS" ile "es-em-es"in aynı şey olduğunu bilmediğini söyledi. "Nedir" sorusunun yanıtıysa çoğunlukla şöyle: "Cep telefonlarındaki iletiyle (mesajla) ilgili bir şey."

Bu arada sonsuz yaratıcılığımıza bir örnek daha kattık. Taksi sürücüleri "SMS" açılımını aralarında tartışıp "Şifre Mesajı Sayısı" olduğunu, şifre "şe" ile başlasa da bilgisayarda Türkçe yazılamadığından kısaltmada "se" kullanıldığını öne sürdüler.

Gözüken o ki sözcükleri, kavramları anlamlarını araştırma gereği duymadan kullanıyoruz; kısaltmalar, yabancı sözcükler bizi hiç rahatsız etmiyor, hele güzel seslerden işitirsek.

* * *

Payımıza düşen olursa diye yazıyı Güney Amerika'ya uzanıp **Eduardo Galeano**'yu dinleyerek bitirelim:

Birkaç insanbilimci yaşam öykülerini araştırmak için Pasifik kıyılarındaki Kolombiya köylerini dolaşıyor. Yaşlılardan biri şöyle diyor: *"Beni kaydetmeyin, ben çok çirkin konuşuyorum. Torunlarım daha güzel konuşur."*

Büyük Kanarya Adası'nı dolaşan insanbilimcileri ağırlayan, varsıl sözcük dağarcığıyla büyülü öyküler anlatan yaşlı bir köylü ise sözlerini şöyle bitiriyor: *"Biz çok çirkin konuşuyoruz. Delikanlılar çok daha iyi konuşuyor."*

Torunlar, delikanlılar, güzel konuşanlar, televizyon gibi konuşuyor![3]

1 Sormacayı, bilişim kesiminden uzak olanlar arasında yaptım.
2 "Short Message Services" için "Kısa İleti Hizmetleri" denebilir; ama işlevinden yola çıkarak "telefon iletisi" dense bile yeter.
3 Eduardo Galeano, Tepetaklak, Çitlembik Yayınları, 3. Basım, Ekim 2010, s. 275.

Yalnız, duyarsız "*şehreküstü*" insanlar!

Değerli okurlar,

Bilgi ve teknoloji çağında yaşıyor, her geçen gün tteknolojinin nimetlerinden yeterince yararlanıyoruz. Örneğin birbirimizle kilometrelerce uzaktan kıtalar ötesinden konuşabiliyor hatta birbirimizi görebiliyoruz. Modern yaşam ve teknoloji toplumda değişim ve gelişmeleri sağlarken insan da bir anlamda yalnızlaşıyor. İçe dönük, giderek yalnızlaşan, yüz yüze iletişimden kaçınan, duygularını ifade etmek istemeyen bireyler çoğalıyor. Çevremizdeki insanları, komşumuzu tanımıyor, mahallemizi bilmiyoruz. Kendi sorunlarımız dışında her şeye, herkese ve kentimizin sorunlarına karşı da duyarsızız. Yaşadığımız yer sadece evimizden ibaret. Kalabalıklar içerisinde kendimizi ifade edemediğimizden var olma çabamızı sosyal medyada veriyoruz.

Gelin hep birlikte şehirde yaşayan insanlar olarak neden yalnızlaştığımızı, kent kültürümüze, kentte olup bitene karşı neden duyarsızlaştığımızı ve de en önemlisi neden bir neden yokken kendimize küstüğümüzü ele alalım.
Atılım Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden değerli hocam Doç. Dr. S.Zafer Şahin yeni çıkarmış olduğu "Şehreküstü" adlı kitabı hakkında bilgi verdi. Şahin ile "Şehreküstü" kitabının çıkış hikâyesini, "Şehreküstü"nün ne olduğunu, Ankara'nın "Şehreküstü semtleri"ni ve teknoloji ile birlikte şehirlerdeki ve mekânlardaki dönüşümü konuştuk.

Keyifli okumalar dilerim.
Arzu Kılıç

“Hepimiz ayaklı birer şehreküstü olarak evimizde yaşıyoruz”

İnsanlar gibi şehirlerin de bir ruhu olduğunu belirten Akademisyen-Yazar Doç. Dr. Şahin, Ankara’nın ruhunun, kişinin iktidar karşısında kendine bir özgüven ve hareket etme alanı açmaya çalıştığını söyledi.

-“Şekreküstü” adlı yeni bir kitabınız çıktı. Şehreküstü nedir? Size bu kitabı yazdıran etkenlerden kısaca söz eder misiniz? Ankara’nın “Şehreküstü” semtleri nerelerdir? Bu semtlerde yaşayanların başkentli olabilmeleri ve şehre tutunabilmeleri için neler yapılması gerekiyor?

-Ben lisans eğitimimi şehir planlama üzerine aldım. Daha sonra yerel yönetimler ve siyaset bilimi üzerine eğitimime devam ettim. Şehir plancılığı mesleğimi hiçbir zaman bırakmadım. Filli olarak çeşitli planlama çalışmalarında yer alıyorum. Sivil toplum örgütlerinde de bu alanda faaliyetlerde bulundum. Biraz edebiyatla da ilgileniyorum. Lise yıllarından beri öykü denemelerim var. Şiirle biraz tanışıklığım var ayrıca. Bu farklı alanlar hayatımın farklı zamanlarında kesiştiler. Şehreküstü kitabımın ortaya çıkış hikâyesi de bu farklı alanların kesişmesiyle ilgili.

2001'de İngiltere'de yüksek lisans eğitimimi tamamladıktan sonra yurda geri döndüm. Geri döndükten sonra ODTÜ Mezunlar Derneği'nde Çevre ve Kent Komisyonu'nu kurduk. Bu komisyonda amacımız ODTÜ mezunlarını önce ODTÜ'nün yakın çevresi, kampüsü, Ankara kenti ve sonunda da kent ve kentleşmeyle ilgili bilinç düzeylerini artırmaktı. ODTÜ entelektüel bir kitledir. Ama bu konularla ilgili bilinç eksikliğinin olduğunu düşünüyorduk. Bu amaçla çeşitli etkinlikler yaptık, yarışmalar düzenledik, paneller, sempozyumlar yaptık. Hatta yerel seçimler öncesinde adayları bir araya getirdik. Kent kimliğiyle, Eymir'le ilgili, Ankara'da o dönem yapılan ulaşım düzenlemeleriyle, Ankara'nın planlanmasıyla ilgili birçok etkinliğe imza attık. Ancak bir sorun vardı dikkatimizi çeken.

ODTÜ mezunları gibi duyarlı bir kitlede dahi kentlere olan ilgi beklediğimizin çok altındaydı. Tabii o yıllarda başka tür konular daha çok ilgi çekiyordu. Enerji, işletme, firmalarla ilgili konular ve stratejik konular daha popülerdi. Bu hayal kırıklığı bizi düşündürmeye teşvik etti. Acaba biz ODTÜ mezunları olarak insanları bu konurla ilgili nasıl düşündürürüz? Ben komisyondaki arkadaşlarıma teklifte bulundum ve dedim ki; belki onlara daha farklı bir dille bu meseleleri anlatırsak ilgilerini çekebilir.

Gecekondu ve varoş kelimesi yerine Şehreküstü

ODTÜ Mezunları Derneği'nin her ay on bine yakın ODTÜ'lüye adrese teslim gönderilen "ODTÜ'lüler Bülteni" adlı bir dergisi var. Bülten ama dergi bütünlüğündedir. Bu dergide bir köşe yazmaya karar verdim. Sonra bu köşenin isminin ne olacağını düşünüyordum. O zamanlar bir TV programında Şair ve Edebiyatçı Yavuz Bülent Baki "Şehreküstü" kavramından bahsetti. Baki "Şehreküstü"yü gecekondu ve varoş kelimesi yerine kullanmamızı öneriyordu.

Araştırınca haklı olduğunu gördüm. Gerçekten de eski Osmanlı kentlerinde "Şehreküstü mahalleleri" var. Bildiğiniz üzere eski ev ve kentler bir surun içerisinde yer alır. Dışında ise tarım arazileri bulunur. O şehre bir işgal, yangın veya herhangi bir sebeple göç eden insanlar, bu surun ya en dış tarafına ya da surun dışına yeni bir mahalle kurarlar. Çoğunlukla bu kurulan yeni mahallelerin adı o insanların geldikleri yerle ilgilidir. Örneğin; Ankara'da tarihi kent dokusunun en dış cephesinde yer alan mahallelerinden birinin adı Erzurum Mahallesi'dir. Çünkü oradakiler çoğunlukla Erzurum'dan gelmişlerdir.
İşte bu mahallelere şehre uzak olmaları sebebiyle ve göçle geldikleri, şehre pek ayak uyduramadıkları için "Şehreküstü" denmiş. Çok güzel bir Türkçe. Sıcak ve ötekileştirmeyen bir söyleyiş.

Bir insan şehrine küser mi? Neden küser?

"Şehreküstü" kavramı gerçekten çok ilgimi çekti. Bir insan şehrine küser mi? Neden küser? Aslında tartıştığımız konuların bununla ilgili olduğunu düşünmeye başladım. Şehir hayatındaki insanların yalnızlaşmaya başlaması, kent kültürüne ve bu kültürün kaybolmasına karşı, kentte olup bitene karşı duyarsızlık. Bunların hepsini bir küsme kavramıyla açıklayabiliriz diye düşündüm. Buradan yola çıkarak şöyle bir çıkarımda bulundum; "Şehre sonradan gelen insanlar birer şehreküstü olarak adlandırılabilirlerken, günümüzde kentte yaşayan herkes birer şehreküstü haline gelmiş durumda". Çünkü komşumuzu tanımıyor, mahallemizi artık bilmiyoruz. Yaşadığımız yer sadece evimizden ibaret. Evimizin dışına çıktığımız zaman bir yalnızlık hali içerisindeyiz. Yani hepimiz ayaklı birer şehreküstü olarak evimizde yaşıyoruz. Buradan yola çıkarak köşemin adını "Şehreküstü" koydum. ODTÜ Mezunları Derneği'nin bülteninde Şehreküstü'yü, öyküler olarak yazmaya

başladım. Bu öykülerde Ankara'nın değişik mekânlarını, kentteki çeşitli sorun alanlarını, kentte karşılaşabileceğimiz karakterleri odağa aldım ve herkesin kendinden bir şeyler bulabileceği bir dil tutturmaya çalıştım. "Şehreküstü" çok fazla ilgi gördü. Özellikle de mezunlardan ilgi gördü.2005'in ortalarına kadar yirmi yedi sayı boyunca devam etti. Sonrasında görev değişikliklerim oldu. Bir takım şeyler araya girdi ve Şehreküstü kesintiye uğradı.

2009 yılında akademisyen olduktan sonra Şehreküstü'yü tekrar hatırladım. Aynı isimde bir blog açtım. O gün bugündür de İnternet'te yaklaşık beş-on bin kişi bloğuma ulaştı. Yakın zamanda da bir yayın evi bu öykülerimi keşfetti. Benden kitaplaştırmamı istedi ve bunun sonucunda da Şehreküstü kitaplaştı.

Eskiden şehreküstü semtler, Ankara'nın fakir ve dışındaki semtlerdi. Ama bugün baktığınızda Ankara'nın neredeyse bütün semtlerinin birer şehreküstüsemt olduğunu söylersek yanlış olmaz. Özellikle de orta ve üst gelir gruplarının yaşadığı semtlerin daha fazla şehreküstü olduğunu düşünüyorum. Çünkü oralarda yaşayan insanlar, işleriyle evleri arasında yolculuk yapıyorlar. Evleri çoğunlukla güvenlikli ve kapalı siteler şeklinde. Şehrin merkezine pek inmiyorlar. Belki zaman zaman alışveriş merkezlerine gidiyorlar. Ama şehirle ilişkileri çok zayıf. Kızılay'ı kimler kullanıyor diye baktığımızda orta ve alt gelir gruplarının çoğunlukta kullandığını görüyoruz. Ancak üst gelir grupları yoklar. Yani tersine dönmüş bir durum söz konusu gibi.

Ankara'nın her zaman kendine özgü bir özerk alanı var

- Her kentin bir karakteri ve ruh hali var. Kentlerde var olan karakteri ortaya çıkarmak" ya da "sürdürülebilir dokuyu oluşturmak/korumak" zor bir süreç. Ankara'nın karakter yapısını bize nasıl anlatırsınız? Ve Biz gençler kendimize ve yakınlarımıza yabancı olmakla beraber kentlerimizin sorunlarına ne kadar duyarlıyız? Ankara'nın sorunlarına nasıl sahip çıkabilir ve çözümler üretebiliriz?

-Evet, gerçekten de kentlerin ruhu olduğuna inanılır. Bence Ankara'nın da bir ruhu var. Bu ruh çok da eskilere dayanıyor bence. Ankara'nın tarihsel geçmişine baktığımızda özellikle coğrafi konumu itibariyle Anadolu'nun tam ortasında ve her yere de biraz uzak. Geçmişte medeniyetler Anadolu'yu bir baştan bir başa geçerken bu her yere uzak olan şehir, kendine özgü bir özerklik geliştirmiş. Doğu Roma İmparatorluğu'nun ve Roma İmparatorluğu'nun en doğu vilayeti rolünü üstlenirken Galat'lar, sonra Hititler, Firikler bütün medeniyetlerin egemenliğinde yaşamışlar. Hep Ankara'nın kendine özgü bir özerk alanı olduğunu görüyoruz. Bunun en güzel yansıması Arkeoloji profesörü rahmetli Ekrem Akurgal hocanın "Yazıtlar Kraliçesi" olarak adlandırdığı Augustus (Ogüst) Tapınağındaki İmparator Ogüst'un vasiyetinde görülür. Dünyada iki yerde bu vasiyet var. Bir tanesi Roma'da bir tanesi de Ankara'da. Roma'daki tam olarak okunur durumda değil. Ankara'daki okunabilir durumda. İmparator

Ogüst doğu ve batı Roma'nın ayrılmasından önceki son imparatordur.
Sonrasında beylikler dönemi, Osmanlı İmparatorluğu dönemine geldiğimizde yine Ankara'nın hep kendine özgü özerk bir yapısı olmuş. Bir dönem Ankara'yı Ahi Cumhuriyeti olarak adlandırmışlar. Bir beyliğe veya krallığa bağlı olmaksızın Ahilik geleneği yönetmiş Ankara'yı. Bugün Ankara'da ismi Ahi olan camiler var. Ahi Evran gibi. Bu camiler, o dönemin uzantılarıdır.
Ankara'nın manevi değerlerinden Hacı Bayram Veli'nin karıştığı bir olay da Ankara'nın özerk yapısını gösterir. II. Murat, Hacı Bayram Veli'nin ismini çok duyar ve onu İstanbul'a çağırtır. İstanbul'daki âlimlerin onu sınava çekmesini ister. Hacı Bayram hepsinin sınavından geçer. Çok güzel cevaplar verir sınavlarda. Çok etkilenen II. Murat, "Size ayrıcalıklar tanımak isterim" der. Rivayete göre Hacı Bayram Veli de, "O zaman bana bağlı olan insanlar vergi vermesinler ve askere alınmasınlar" der. Bunlar hep menkıbelerde geçen hadise ama bir padişahın bir din âlimini muhatap alması Ankara'nın özerk yapısıyla yakından ilgilidir diye düşünüyorum. Sonra yine bir rivayettir ki Hacı Bayram Veli, Akşemseddin'i Fatih Sultan Mehmet'in hocası olmak üzere İstanbul'a gönderir. O arada II. Murat, İstanbul'u fetih hazırlıklarındadır ve Hacı Bayram Veli'ye "Biz İstanbul'u alabilecek miyiz?" diye sorar. Hacı Bayram da, "İstanbul fetih olunacaktır elbet. Ancak onu görmek ne size, ne de bana nasip olacaktır. Bir şu kundaktaki bebek, Fatih Sultan Mehmet bir de bizim köseye görmek nasip olacaktır" der. Akşemseddin kösedir ve sakalı yoktur. Bu bile Ankara'nın bu ayrıksı konumunu göstermektedir. Ankara'nın bu yapısı Cumhuriyet'in kuruluşunda açık bir şekilde ortadadır.

Seğmenlerin, Ankaralıların Atatürk'ü Ankara'ya davet etmesi ve onu karşılaması ve Atatürk'ün kişisel muhafızlık görevini dahi üstlenmeleri. Atatürk'ün de bundan etkilenmesi ve başkent ilanında bu durumun etkili olması gibi meseleler hep etkili olmuştur. Bu durumları şöyle adlandırmak istiyorum: Ankara'nın ruhu seğmenlik

kültürüne yansımıştır ama seğmenlik kültürüyle bağlı olmayan bir husustur. Ankara'nın tarihsel ve yerel kültürüne yansımıştır ama onunla da bağlı kalmayan bir şeydir.
Bence bu ruh kişinin iktidar karşısında kendine bir özgüven alanı açma hakkı tanımasıdır. Yani Ankara'da yaşayan insan öyle ya da böyle iktidar karşısında kendine bir özgüven, düşünme, hareket etme alanı açmaya çalışır.

Ankaralılar sorgulayıcıdırlar ve her şeye eleştirel bakarlar

Ankaralılar nereye giderlerse gitsinler sorgulayıcıdırlar. Her şeye eleştirel bakarlar. Biraz bu yoksunluktan ve bir takım şeyleri elde etmek için fazla çaba sarf etmektendir.
Çünkü en yakın deniz kenarı beş saatlik uzaklıkta. Eğlence ve dinlenme için ciddi çaba harcamanız gerekir.
Bu Ankaralıları daha dirençli, insan ilişkileri konusunda daha özgüvenli, daha samimi, daha sorgulayıcı ve eleştirel kılmıştır. Bunun en son yansımasını ODTÜ ve Ankara'daki öğrenci, aydın ve entelektüellerin bakış açılarında bulmuştur.

Bugün baktığımızda belki medyanın merkezi İstanbul'dur ama medyanın beyni Ankara'dır.

Gençlere yaşadıkları kentin sorunlarına karşı duyarlı olmayı öğretmeliyiz

Günümüzde hayat, artık tamamen kentlerde var olan ve sürdürülen bir niteliğe büründü. Kırsal alan dinamikleri dahi kentler tarafından belirlenen bir yapıya büründü.
Böyle bir durumda insan, şehir plancısı olmayabilir, yerel siyasetle ilgilenmeyebilir, belediye başkanı olmak istemeyebilir. Ama yaşadığı kentin sorunlarıyla ilgilenmek zorundadır. Buna ilişkin karar alma süreçlerine katılmalıdır. En azından mahallesinde, yaşadığı yerde olup bitene kulak kabartmalıdır. Gençler yetişirken onlara öğretmemiz gereken en önemli

şey, ne tablet kullanmak ne de başka bir şey. İnsanlarla iletişim kurmayı, yaşadıkları kentin sorunlarına karşı duyarlı olmayı öğretmeliyiz.

- Yoğun bir değişim ve dönüşüm çağından geçerken, teknoloji de olanaklar ile birleşiyor. Şehirlerdeki, mekânlardaki dönüşümü açık bir şekilde anlatmanın bir yolu var mı?

-Kentler dönüşüyor ve dönüştürülüyor. Tarih boyunca kentler kendi doğal dinamikleriyle dönüşmüştür. Bu dönüşüm süreci nüfus artışı, göçler ve teknolojinin gelişimi ile olmuştur. Örneğin otomobil icat olduktan sonra kentler radikal bir şekilde değişmiştir. Eskiden kargacık burgacık yollarla sadece yaya ölçeğinde şekillenen şehirler, artık taşıta göre tasarlanmıştır. Ama bugün daha farklı bir dönüşüm süreci gözlemliyoruz. İlk defa belki tarihin bu döneminde kentlerin kendisi birer fabrika gibi düşünülmeye başlandı. Eskiden kentler kendi doğal süreci içerisinde büyüyen, belki yeni yerleşim alanları için planlanan yapılardı. Ama artık sermaye ve para, kent içerisindeki şeyleri yıkıp yeniden yaparak aynı bir fabrikada bir üretim bandında bir ürünü üretir gibi süreçler gerçekleştirmeye başladı. Baktığımızda bugün Soma faciasındaki eleştirilen özel şirketin üretim sektöründen elde ettiği parayı getirip İstanbul'da yaptığı devasa bir gökdelene yatırması aslında bu iki üretim sürecinin ne kadar at başı gittiğinin göstergesidir. Bu üretim süreci kenti, bizim kullandığımız için değerli olan bir şey değil, parasal değerli olduğu için değerli olan bir şey haline dönüştürmeye başladı. İnsanların anıları, yaşadığımız kente ilişkin kültürel kimlik unsurlarımız önemini kaybetmeye başladı. Eğer bunlar paraya tahvil edilebiliyorlarsa anlamlılar. Örneğin İstanbul'da Vazo Kule diye bir gökdelen inşa edildi. Hititlilerin vazosundan esinlenerek bu gökdelen yapıldı. Ben hiçbir şekilde anlamlandıramadım bu vazoyu. Hititlilere ilişkin bir araştırma yapılsa, Hititlilerin evlerinin nasıl olduğu araştırılsa çok daha anlamlı olurdu. Bir vazodan gökdelen inşa etmek akılla bağdaşır bir şey değil sadece pazarlamayla açıklanabilecek bir şey. İşte kentler böyle bir dönüşüm sürecinden geçiyorlar.

Kentlerimizin içerisinde seyyahlar haline geldik

Yaşam alanlarımız daralıyor. Bizi biz kılan ve kendime ben dediğim unsurlar yavaş yavaş değersizleşiyor ve ortadan kalkıyor. Doğduğu evde yaşayan ve ölen insan sayısı yok denecek kadar azaldı. Biz kentlerimizin içerisinde seyyahlar haline geldik. İnsanlar bir yerde doğuyor, başka bir yere taşınıyor ve hiçbir yerde de mutlu değil. Yaşadığı sorunları da gittiği her yerde yeniden üretiyor. Örneğin Gaziosmanpaşa'da otopark yok diye şikâyet edip Çayyolu'na taşınan insanlar oraya gittiklerinde orada da otopark sorunuyla karşı karşıya kalıyorlar. Bütün dünyada İnsanoğlunun yapmaya çalıştığı iki şey var. Birincisi bu sorunlar karşısında teknolojiyi kullanabilir miyiz? İkincisi de sosyal medyada var olma çabası. Sosyal medyanın bu kadar yoğun kullanılmaya çalışılması özellikle de keskin kutuplaşmalarla kullanılması

biraz da bundan kaynaklanıyor. İnsanlar kentlerinde var olabilseler ve kendilerini ifade edebilseler sosyal medya kullanılacaktır yine ama bu kadar fazla kutuplaşmaların olacağını düşünmüyorum.

Kentler kadar insanlar da analog

Kentlerin sorunlarını aşmak için yeni teknolojiler oluşturulmaya çalışılıyor. "Akıllı kent" denen bir kavramdan bahsediyoruz. Kentin artık hem makineden makineye hem de insandan makineye teknolojilerle sürekli bilgi üreten, bilgiyi işleyen, işlediği bilgiyi kullanılabilir hale getiren ve bu yolla insanların hayatlarını kolaylaştıran bir makineye dönüştüğünü görüyoruz. Burada iddialı bir şey söyleyeceğim. Aslında yaşadığımız sürecin adı bilgisayar bilimlerinde şöyle ifade ediliyor: Analog bir teknolojiden dijital bir teknolojiye geçiyoruz. Bizim kentlerimiz analog yapılar. Şimdi analog olan kentlerimizi dijital bir kente dönüştürme sürecini yaşıyoruz. Bu süreç kolay olmayacak, sancılı bir süreç olacak. Çünkü kentler değil sadece analog olan insanlar da analog. İnsanlar da aynı zamanda kendilerini dijitalleştiriyorlar.
Kendimize soralım. Hiç merak ettiğimiz bir mekâna, merak duygusuyla gidiyor muyuz? Önce İnternet'ten araştırıyoruz. Fotoğraflarına bakıyoruz. Bu mekânla ilgili yorumları okuyoruz. Mekânla ilgili merak duygumuz en aza indirilmiş şekilde oraya gidiyoruz. Oysa şehir birazda beklenmedik şeylerdir. Edebiyatta flanör diye bir kavram vardır. Flanör aylaklık etmektir. Kenti tanımanın en güzel yanı kentte aylaklık etmektir. Kentin arka sokaklarını görmek ve kenti keşfetmektir. Fakat bugün bizim kentlerimiz, aynı sanal dünya gibi öylesine yeniden kurgulanmış durumda ki.

İnsan deneyimi yozlaşıyor ve insanın insana dokunacağı olasılıklar azalıyor

Bugün gidip tarihi dokuda geziyorsunuz bütün hediyelik eşyacılar aynı şeyleri satıyorlar. Nerde ne bulacağınızı siz önceden biliyorsunuz. İnsan deneyimi yozlaşıyor, insani deneyim aşınıyor ve insanın insana dokunacağı olasılık ve olanaklar azalıyor. Kontrol edilebilir bir kent deneyimi tasarlanıyor.
Bu deneyimin içerisinde ilk önce insanlar ayıklanıyor. Dilenciler, tinerciler vs.. halının altına süpürülüyor. Belki salaş binalar yıkılıyor ve yerlerine camlı ve parlak şeyler yapılıyor. O zaman biz kendimizden de çok şey kaybediyoruz.

Bakın şehir edebiyatı diye bir şey pek yok. Edebiyat dediğimiz şey bile sorgulanıyor artık. "Şiir öldü mü?" tartışmaları yapılıyor. Bu tartışmalar boşuna değil. Çünkü kent ölüyor belki de. Çünkü metaforlar, benzetmeler var. Metaforları insan neden kullanır? Anlayamaz, açıklayamaz, gizemlidir, merak eder. Bunun için kullanır. Onu ancak o kelime veya söyleyiş ifade eder. Bu söyleyiş ya da meraka, o söyleyişteki gizeme ihtiyaç kalmadığını düşünürse insan, edebiyat da anlamını kaybedebilir.

Ulusal bir standart ve politika yok, proje ve uygulama çok...

Türkiye'de sayısal kütüphanecilikte uygulanan bir standart ve ulusal politika olmadığı, lider/öncü bir kurum bulunmadığına dikkat çeken uzmanlar, "Sayısallaştırma Üst Kurulu" ve "Ulusal Sayısallaştırma Politikası" oluşturulmasını öneriyor. Mevcut durum Türkiye'nin görünürlüğünü ve işbirliği çalışmalarını engelleyip ulusal/uluslararası projelerde yer almamasına yol açıyor.

Aslıhan Bozkurt

Dünyada her yıl yaklaşık 2 Exabyte-100 katrilyon byte bilgi üretiliyor ve üretilen bilgi için de 1,5 milyar gigabyte'lık saklama ortamı gerekiyor. EMC Dijital Dünya Araştırması'na göre, 2013-2020 yılları arasında sayısal dünyanın, 4.4 trilyon gigabayttan 44 trilyon gigabayta çıkarak 10 kat büyümesi bekleniyor.

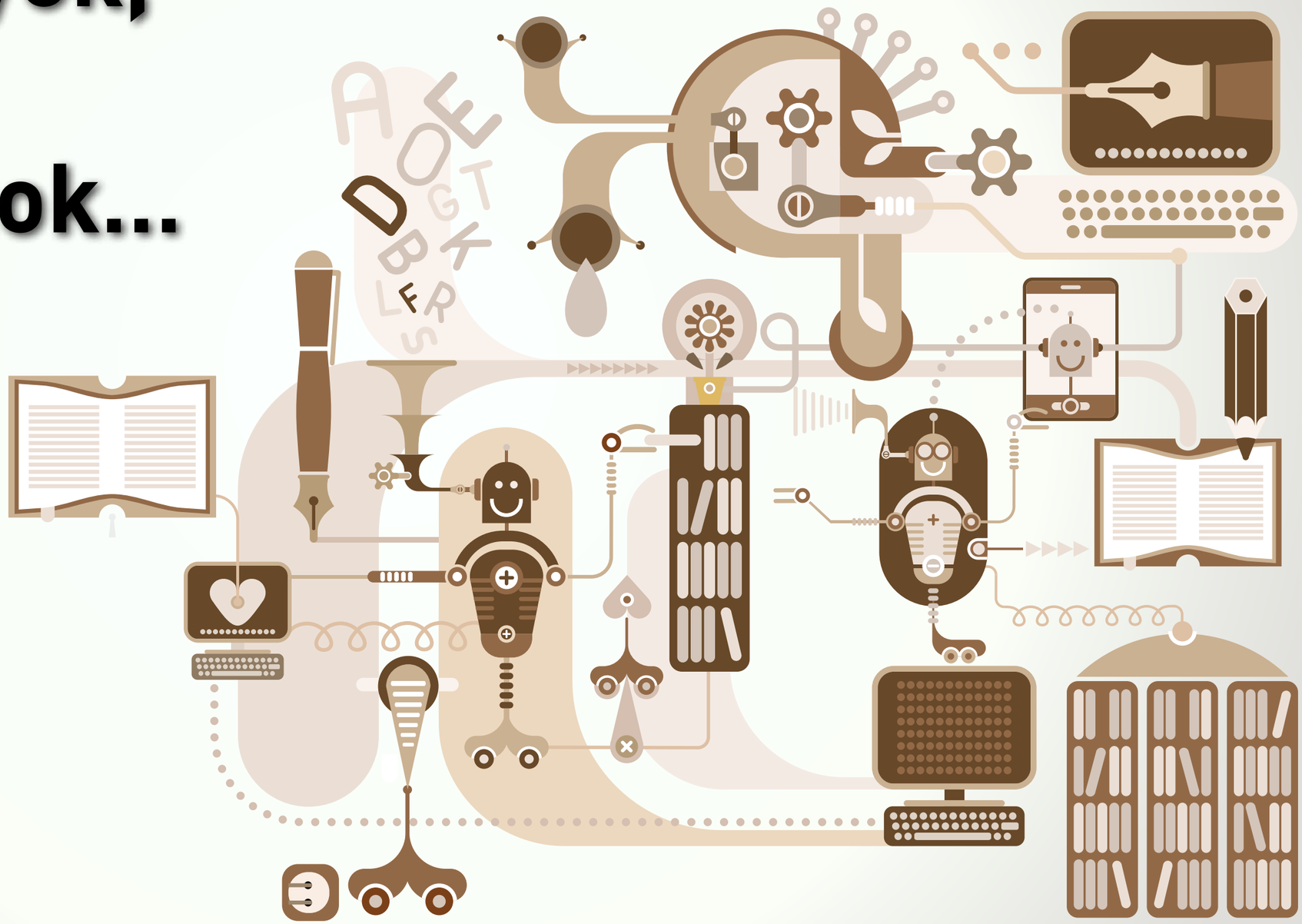

Bilgisayar ve bilgi ağları, insanların bilgi erişim yöntemlerini değiştirirken sayısal (dijital) kütüphanelere olan ilgiyi de arttırdı. Geleneksel kütüphaneler, toplumda önemli bir rol almakla birlikte, bilgiye erişiminde özellikle zaman ve mekân anlamında bazı sıkıntıları barındırıyor. Bu noktada kaynağa erişimde zaman ve mekân sınırlamasını ortadan kaldıran sayısal kütüphaneler, daha etkin ve tercih edilir olmaya başladı. Dünyadaki birçok gelişmiş ülkede hem milli/ulusal kütüphaneler hem de büyük üniversite ve yerel yönetimler, daha geniş kitlelerle buluşup erişilebilirliliğini kolaylaştırmak için kitaplarını sayısal ortama aktarıyorlar. Bu arada küresel ölçekte sayısal kitap sayısı, 2013'te hızla artarken, İnternet'ten satın alınan ve kütüphane sistemleri üzerinden ödünç alınabilen sayısal kitap sayısının 1 milyondan fazla olduğu belirtiliyor.

TBD BİLİŞİM Dergisi olarak HAZİRAN 2014 sayımızda (166. Sayı), hızla yaygınlaşan "Sayısal kütüphane" konusunu ele alıyoruz. "Dosya" sayfalarımıza, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi Belge Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent Yılmaz, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nden Doç. Dr. Hakan Anameriç ile Dr. Nevzat Özel, "Türkiye'nin ilk yüzde 100 sayısal kütüphanesi" iddiasıyla 2010'da açılan İstanbul Esenler Belediyesi Adnan Büyükdeniz Sayısal Kütüphanesi Müdürü Dr. Hasan Taşçı, kütüphane teknolojileri sağlayan Informascope Direktörü Kıvanç Çınar sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi. Elektronik kitap konusunda TBD Genç'ten Erdem Lafçı ve Ahmet Özdemir ile kısa bir söyleşi yaptık. Doküman ve yayınların sayısallaştırılması konusunda görev üstlenip önemli projeler yürüten Kültür ve Turizm Bakanlığı ile bağlı kurumlardan Milli Kütüphane yetkileri ile bir iletişim sağlayamadık.
Prof. Dr. Yılmaz, Türkiye'de sayısal kütüphanecilikle ilgili bir standart ve politika bulunmadığına dikkat çekerken tüm sayısallaştırma çalışmalarını tek elden yürütecek bir "Sayısallaştırma Üst Kurulu" ve "Sayısal l Dijitalleştirme Politikası" oluşturulmasının önemini vurguladı. Yılmaz, "Kitapsız kütüphanenin" Türkiye'de kısa bir sürede olamayacağına değinirken teknolojik olarak Türkiye'nin bu konudaki kapasitesinin hafife alınamayacağını söyledi. Sayısal kütüphanenin bir süre daha "pahalı" ve "zahmetli" bir uygulama olacağını belirten Doç. Dr. Anameriç, İnternet servis sağlayıcılarında sayısal kütüphane kurmasını önerdi.
Dr. Özel, Türkiye'nin bilgi ve kültürel birikiminin uluslararası platformlarda görünürlüğünün sağlanmasını isterken Informascope Direktörü Çınar, "sayısal kuşağın" kütüphaneleri yoğun kullanması için teşvik edici uygulamalar sunulması gerektiğini söyledi.

Kütüphanecilikte zaman ve mekân sınırlaması kalkıyor

Tüm bilgilerin sadece sayısal bir formatta yer aldığı, bilginin kendisinin elektronik bellek ya da disk gibi farklı bir depolama ortamında bulunduğu ve bilginin depolandığı ortamın gereği olarak geleneksel\basılı kaynakları içermeyen ortamlar olan "sayısal l kütüphane", ezber bozuyor, kalıpları yıkıyor. Kaynağa erişimde zaman ve mekân sınırlamasını ortadan kaldıran sayısal kütüphaneler, bilginin çok daha hızlı yayılmasını sağlıyor.
Kütüphanelerin ev ve ofislere taşınarak daha etkin ve yoğun kullanılmasına olanak sağlayan sayısal kütüphane kullanıcıları, binlerce kitaba günün 24 saati erişebiliyor. Zaman, mekân ve uzaklık kavramlarını ortadan kaldıran bu kütüphanelerde, herhangi bir kitaba eş zamanlı olarak sınırsız sayıda kişi ulaşabiliyor.

"Sayısal (Dijital) kütüphane", "elektronik kütüphane" veya "sanal kütüphane" olarak da ifade edilen kütüphaneler, geleneksel kütüphanelerle aynı amaç, fonksiyon ve hedefleri içeriyor. İyi koordine edilen bir sayısal kütüphanede, sayısal kütüphanelerin ortak çalışması ve kaynakların paylaşımı için bazı ortak standartlar önem kazanıyor.
1990'ların başında ABD Kongre Kütüphanesi, "Amerikan Memory" adlı bir çalışmayla, Amerikan tarihi açısından önem taşıyan bazı belgeleri sayısal ortama aktardı. Aynı yıllarda Fransız Ulusal Kütüphanesi de belli başlı kaynakları sayısal ortama aktarmak için önemli miktarlarda bütçe ayırdı. 1995'te Amerikan Ulusal Bilim Vakfı (National. Science Foundation-NSF) sayısal kütüphane kurma girişimlerini (Digital Library Initiative) destekleme kararı aldı. İlk aşamada altı üniversiteye parasal destek sağlanmasıyla birlikte bu alandaki çalışmalar büyük bir ivme kazandı. Çeşitli üniversiteler global değişim, çevre, uzay bilimleri vb. konularda "sayısal kütüphane" kurmak için gerekli altyapı konusunda araştırmalar yürütmeye başladı. Daha sonra İngiltere, Almanya gibi birçok ülkede önemli çalışma, proje ve uygulamalar başlatılıp belli aşamaya getirildi.
Birleşmiş Milletler (BM) Arşivler ve Belge Yönetimi Birimi (Archives and Records Management Section -ARMS) tarafından 2006 yılında Belge Sayısallaştırma Rehberi yayımlandı. Rehbere göre sayısallaştırma, "kâğıt belge, fotoğraf, grafik malzemeler gibi fiziksel/analog materyallerin elektronik ortama ya da elektronik ortamda depolanan imajlara dönüştürülmesi işlemi" olarak tanımlandı. Sayısallaştırma genel olarak, bir analog dokümanın, tarayıcı ile taranması (Optical Character Recognition- OCR) işleminden sonra okunulabilir, düzeltilebilir forma dönüştürülmesiyle gerçekleştiriliyor.

Entegre e-Kütüphane Sistemi Projesi

2000'lerden sonra Türkiye'de de özellikle bazı büyük kamu kurumları ve üniversitelerin, sayısallaştırma ve sayısal verileri depolamaya yönelik önemli projeleri başlatıp yürüttüklerine tanık oluyoruz. Türkiye'de tek, öncü, lider bir kurum olmasa da kurumsal düzeyde oldukça kapsamlı sayısallaştırma çabaları bulunuyor ve belirli bir yol alındığı biliniyor.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) 2006'da hazırladığı Bilgi Toplumu Stratejisi (BTS) Eylem Planı'nda 38. eylem olarak yer alan Entegre e-Kütüphane Sistemi Projesi, kütüphane hizmetlerinin, katalog tarama ve içeriğe erişim hizmetlerinin elektronik ortamda sunulur hale getirilmesini öngörüyordu.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile bağlı kuruluşlar, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Yükseköğretim Kurumu (YÖK), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) ile üniversiteler, projenin sahibi olarak belirlendi. Kültür ve Turizm Bakanlığı da projenin sorumluluğunu Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne verdi. Bu kapsamda çeşitli çalışmalar başlatıldı ve bir noktaya getirildi. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi, Milli Kütüphane koleksiyonu, yazma eser bulunan halk kütüphaneleri, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi ile Etnoğrafya Müzesi ve Ankara, İstanbul, İzmir'deki birçok üniversitenin (Hacettepe, Ankara, Bilkent Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, vb) kütüphaneleri sayısallaştırma çalışmaları sürüyor.

Bu arada geçtiğimiz yasama döneminde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın hazırladığı sayısal yayıncılıkta ortaya çıkan güncel sorunlara ilişkin çözümleri de içeren Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu yasa taslağının bir an önce yasalaşmasının Türkiye'de sayısal yayıncılığın geleceğine önemli olumlu katkı sağlayacağı belirtiliyor.

Türkiye'de bilgi kaynaklarının sayısallaştırılması

Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) İstanbul Şubesi'nin, 25-27 Şubat 2010'da düzenlediği "Bilgi Kaynaklarının Sayısallaştırılmasında Standartlar ve İşbirliği Çalıştayı" sonuç raporunda genel çerçevede şu üç saptamaya yer veriliyor:

1. Türkiye'de sayısallaştırma konusunda ulusal bir politika bulunmuyor.

2. Yine, Türkiye'de sayısallaştırma çabalarına yol gösterecek, cesaretlendirecek, eşgüdüm sağlayacak ve standartlar oluşturacak öncü/lider bir kuruluş ortaya çıkmıyor.

3. Türkiye'de, işbirliği ve proje temelli çabalar yerine, yalnız başına kurumsal çabaların yoğunlukta olduğu ve bunların da uluslararası platformları kullanamadıkları görülüyor.

Çalıştayın sonuç raporuna yansıyan sayısallaştırma ile ilgili bazı sorun ve tespitler şöyle ise sıralanıyor:

* "Mevzuat ve Telif Hakları" ile ilgili sorunlar: 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve ilgili yasalar çerçevesinde depolama amaçlı bile olsa kütüphanelerin sayısallaştırma hakkı bulunmuyor.
* "İşbirliği Olanakları" konusundaki sorunlar: Bu konuda tüm kurumlar hem genelde hem de Avrupa Birliği'ne (AB) dayalı projeler çerçevesinde işbirliğine istekli. Bir lider ya da eşgüdüm kurumuna gereksinim duyuluyor.
* "Standartlar" konusunda sorunlar var.
* Kullanıcı talepleri sayısallaştırma projelerinde öncelik nedeni olabiliyor.
* Sayısallaştırma işlemi, belgelerin yıpranmasının temel nedenlerinden olan fotokopi işlemini ortadan kaldırdığı için yararlı projeler olarak görülüyor.
* Aynı kaynakların farklı kurumlar tarafından, farklı projeler kapsamında sayısallaştırıldığı gözlemleniyor.
* Belge görüntülerinin oluşturulmasında çekim ile ilgili herhangi bir standart kullanılmıyor.
* Standartlara uyulmaması, kaynakların etkin kullanımını engelliyor.
* Sayısallaştırılan malzemenin tanımlanmasında herhangi bir metadata standardı kullanılmıyor. Bu da paylaşımı zorlaştırıyor.
* Sayısallaştırılan malzemenin bir toplu kataloğu mevcut değil.
* Sayısallaştırma çalışmalarında teknik şartname son derece önemli ancak bu konuda örnek alınacak referans ölçütler bulunmuyor.

"Bilgi Kaynaklarının Sayısallaştırılmasında Standartlar ve İşbirliği Çalıştayı"nın sonuç raporunda şu öneriler getiriliyor:

- Ülkemizdeki kütüphane, arşiv ve müze gibi bilgi merkezlerinde sürdürülen, planlanan ve düşünülen tüm sayısallaştırma çalışmalarına her açıdan yön verecek bir "Sayısallaştırma Üst Kurulu" oluşturulmalı.
- Bilgi, belge ve müze yöneticileri arasında telif hakları konusunda (mevzuat, uygulama örnekleri vb.) bilinçlendirme çalışmaları başlatılmalı.
- Kütüphane, arşiv ve müzelerde bugüne kadar sayısallaştırılmış bilgi

kaynaklarının (kitap, dergi, yazma ve nadir eser, tutanaklar, arkeolojik obje vs.) toplu kataloğu hazırlanmalı.

- Kütüphane, arşiv ve müzelerde "korumacı davranış"tan çok "kullanımı" önceleyen bir yaklaşım biçimine geçilmeli.
- Yapılacak bir mevzuat düzenlemesinde söz konusu kuruluşların özel kurumlar olarak "ulusal kültür kurumları" ve "ulusal bellek kurumları" olduklarının altı çizilmeli.
- Kütüphane, arşiv ve müzeler tarafından telif sahibi belli olmayan öksüz eserler (orphan works) konusunda çalışmalar yapılarak, bu şekildeki bilgi kaynakları sayısallaştırılmalı ve kullanıma sunulmalı.
- Telif hakkı sorunu çözülerek sayısallaştırılan tüm bilgi kaynakları bir an önce kullanıcılara sunulmalı.
- AB'nin sayısallaştırma çalışmalarından ziyade bu konudaki paylaşım ve işbirliği projelerine destek verdiği dikkate alınarak, bu tür projelerin oluşturulmasına çalışılmalı.
- Avrupa Dijital Kütüphanesi'ne (EDLproject-Europeana) girme konusunda kurumsal ve işbirlikleri çerçevesinde projeler üretilmeli.
- Sayısallaştırma çalışmaları konusunda çalışan Avrupa Çalıştayı'nın Türkiye'ye getirilmesi için girişimlerde bulunulmalı.

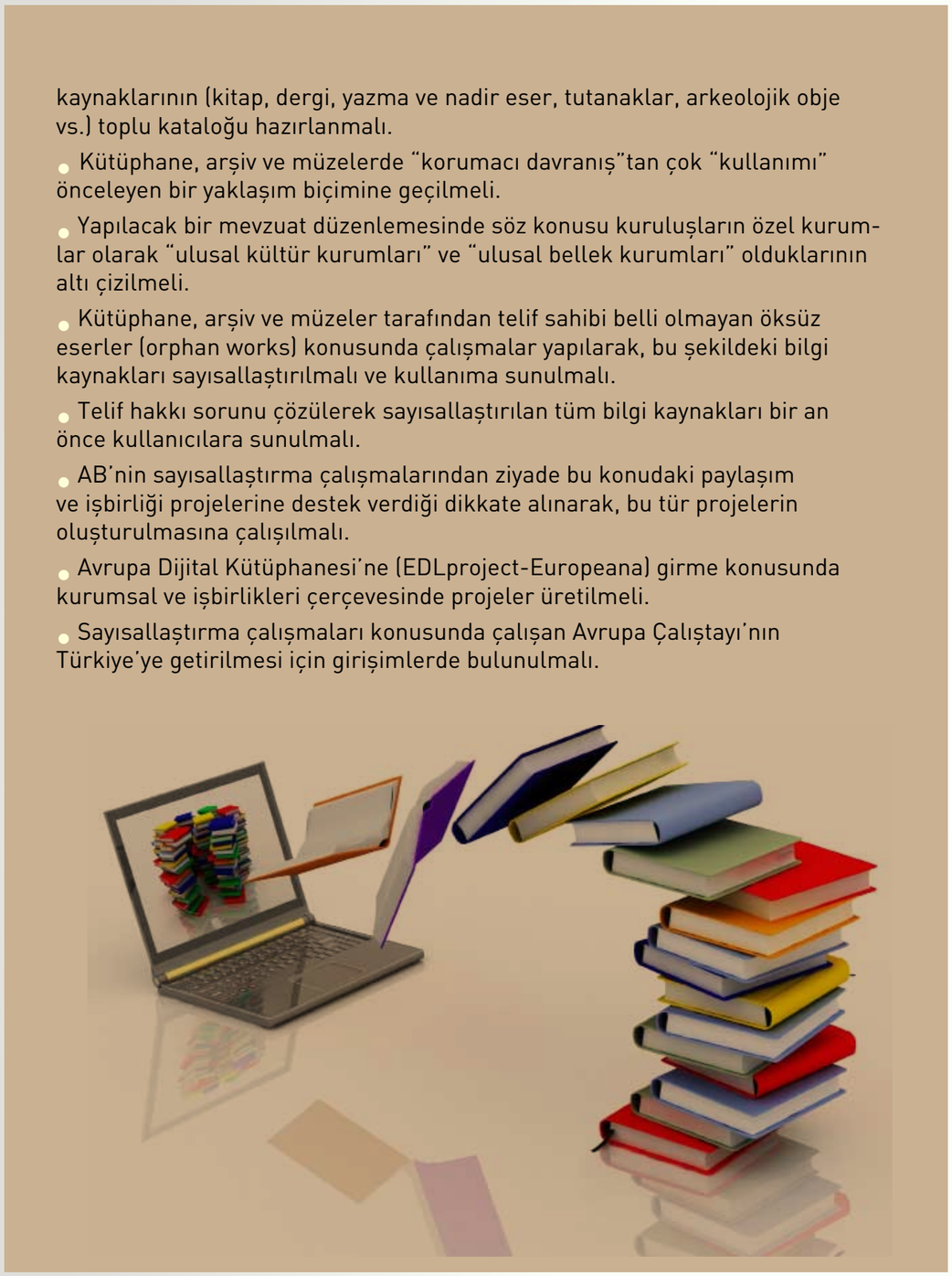

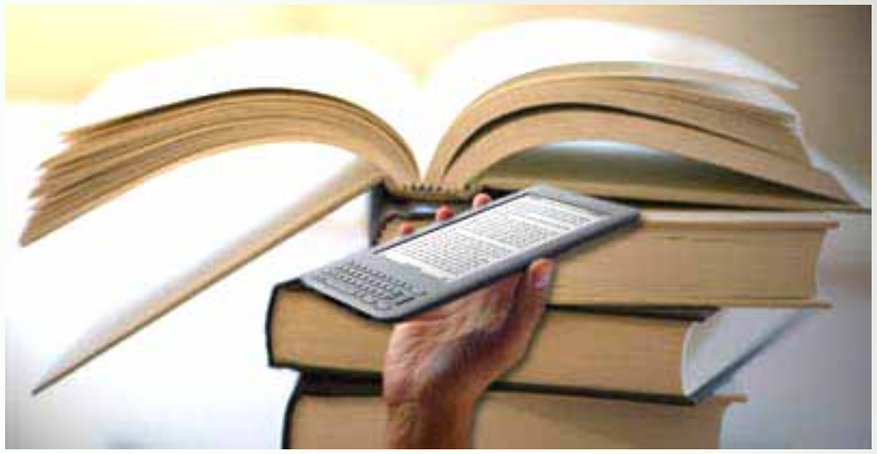

Sayısal kütüphanenin avantajları

- **Fiziksel sınırların kalkışı:** Sayısal kütüphane kullanıcıları kütüphaneye gitmek zorunda değil. Dünyanın hemen her bölgesinden ilgili kullanıcı, İnternet bağlantısıyla veriye ulaşabiliyor.
- **İstenilen zamanda ulaşılabilme:** İnsanlar enformasyonu gece veya gündüz istedikleri zaman diliminde alabiliyor.
- **Çoklu erişim:** Aynı kaynaktan, aynı zaman diliminde pek çok kullanıcı yararlanabiliyor.
- **Yapısal yaklaşım:** Sayısal kütüphaneler çok daha zengin bir içeriğe ulaşabilme imkânı veriyor.
- **Enformasyona erişim:** Kullanıcı herhangi bir terim veya ifadeyi kullanarak ve tek bir tuşla tüm bir kolleksiyona ulaşabiliyor.
- **Saklama ve koruma:** Orijinal kopya pek çok kullanımla niteliğini yitirebilir. Sayısal kütüphanelerde ise bilgi sayısallaştırıldığından bu tip bir sorunla karşı karşıya gelinmiyor.
- **Mekân:** Geleneksel kütüphaneler bilgi kaynakları için ne kadar geniş bir alana sahip olursa olsunlar sınırlı bir mekâna sahipken sayısal kütüphaneler sayısal ortamın avantajıyla çok daha fazla enformasyonu bulundurabiliyor.
- **Network:** Belirli bir sayısal kütüphane diğer sayısal kütüphanelerle kolaylıkla iletişim ağı kurabiliyor.
- **Masraf:** Teoride sayısal bir kütüphaneyi ayakta tutmak geleneksel bir kütüphaneden çok daha ucuz.

“Gözlüğünüzden bile kitap okuyabilecek konuma geldik”

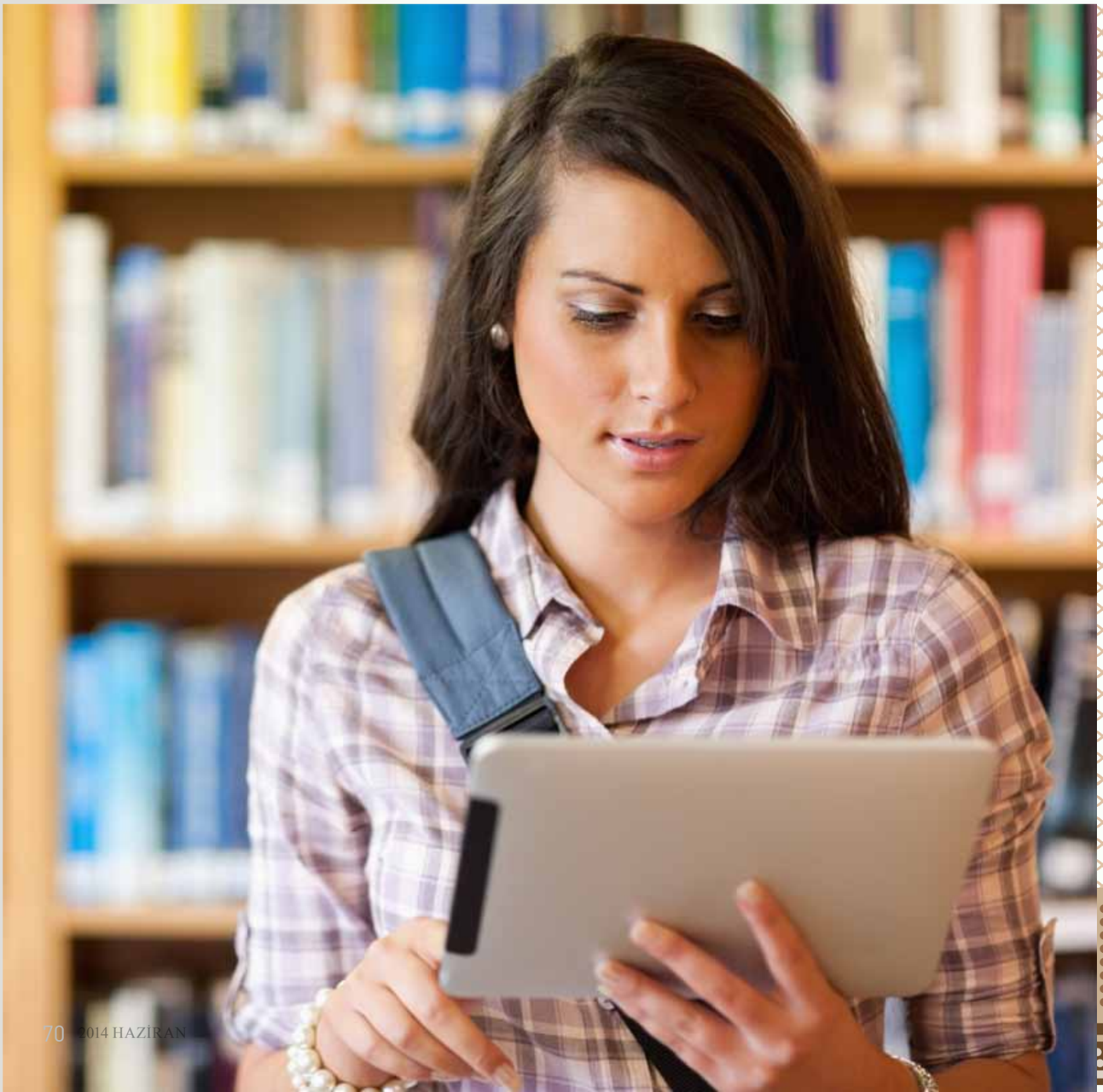

Günümüzde pek çok kişi tarafından sıkça kullanılan, elektronik cihazların ve bu cihazlarda kullanılan yüksek teknolojilerin bir ürünü olan elektronik kitaplar, hem kâğıt ve baskıdan hem de dağıtım gibi detayları göz ardı ederek okuyucuya ulaşıyor. Fakat elektronik kitapları tercih edenler kadar etmeyenler de mevcut. Kitabın doğal yapısını elektronik kitaplarda hissedemediklerini, elektronik kitap okurken odaklanamadıklarını ve gözlerinin ciddi oranda yorulduğunu belirten çok sayıda kişi var. Biz de elektronik kitap konusunu TBD Genç'ten Erdem Lafçı ve Ahmet Özdemir ile kısa bir söyleşi yaptık.

Öncelikle e-kitap nedir?

Ahmet: E-kitap klasik bir tabirle elektronik ortamda oluşturulan veya basılı kitapların sayısal ortamlara aktarılmış haline denir. Benim kendi tanımımla koklamadan, dokunmadan okuduğumuz kitaplardır.

Erdem: Basılı olmayıp dijital ortamda kitaplara ve yazılara denir.

Sizce e-kitap kullanışlı mıdır?

Ahmet: E-kitap son derece kullanışlı bir teknolojidir. Özellikle günümüz modern hayatının sürekli akan hızlı temposuna uygun bir teknolojidir.

Erdem: Kesinlikle çok kullanışlıdır. Günümüz teknolojisiyle artık gözlüğünüzden bile kitap okuyabilecek konuma geldik diyebilirim.

Eğer kullanışlı ise neden kullanışlı?

Ahmet: Bütün kütüphanenize cebinize sığan özel cihazlarda, cep telefonlarınızda veya temelinde bilgisayar olan her türlü elektronik aygıtta ulaşabilirsiniz. Şehir içi günlük hayatta yanınızda taşımakta zorlanacağınız cilt cilt kitaplar yerine mobil cihazlarınızda kitaplarınızı okuyabilirsiniz.

Erdem: Artık telefonumuz tabletimiz olmadan dışarı çıkamıyoruz. Evden çıkarken tüm kütüphanesini yanında götürebilmeyi kim istemez. İstediğimiz her türlü içeriğe her zaman ulaşabiliyoruz ayrıca kitaplar ve dokümanlar üzerinde istediğimiz oynamaları orijinaline bir zarar gelir mi endişesini yaşamadan yapabiliyoruz.

Çevrendeki insanlar ve arkadaşların elektronik kitap okuyor mu?

Ahmet: Çevremde e-kitap kültürü yavaş yavaş oturuyor. Özellikle tablet kullanıcısı olanlar e-kitaplarla oldukça haşır neşir. Özel e-ink ekranlı e-kitap okuyucu cihaz sahibi olanlarsa her gittikleri yere bu cihazlarını da götürüyorlar.

Erdem: Çevremdeki insanlar çok e-kitap okumuyor ama birçoğu dokümanları elektronik ortamdan takip ediyor. Tabletten dergi, gazete ve köşe yazarlarını okuyanların sayısı hayli fazla.

Artıları ve eksileri neler?

Ahmet: En büyük artısı mobilitesi, ulaşılabilirliği, kâğıt masrafı olmaması, paylaşılabilirliği ve etkişelimli hale getirilebilen yapısı sayesinde daha keyifli bir okuma deneyimi sunması. Eksileri ise kâğıt kokusunun olmaması ve alıştığımız sarımtırak kâğıtlara dokunamamız.

Erdem: En büyük artısı çevre dostu olması, kolay erişilebilir olması. En büyük eksisi ise o dokunma duyusunu bize yaşatamaması.

H.Ü. Prof. Dr. Bülent Yılmaz:

Türkiye'de dijital kütüphanecilikle ilgili bir standart ya da politika bulunmuyor

Kalkınma planlarında dijital kütüphaneciliği dolaylı yoldan etkileyebilecek ifadelerin yer aldığına işaret eden Yılmaz, tüm dijitalleştirme çalışmalarını tek elden yürütecek bir "Sayısallaştırma Üst Kurulu" ve "Ulusal Dijitalleştirme Politikası" oluşturulmasının önemli olabileceğini belirtti.

Son yıllarda hızla yaygınlaşan "Dijital kütüphane" uygulamalarına yer verdiğimiz "Dosya" sayfalarımıza kütüphanecilik alanında ilk akla gelen akademisyenlerden biri olan Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi Belge Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent Yılmaz da katkı verdi.

Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Başkan Yardımcılığı görevinde bulunan, ulusal ve uluslararası proje koordinatörlükleri de üstlenen Yılmaz, tamamlanan iki Avrupa Birliği projesinin (AccessIT ve EMPATIC) Türkiye Koordinatörlüğünü yapmış olup, halen 33 ülke ortaklı AB projesinin (LoCloud) ulusal koordinatörlüğünü yürütüyor.

Yayımlanmış 8 kitabı ve İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Rusça ve Çince'ye çevrilmiş çok sayıda makalesi olan Yılmaz, "Halk Kütüphaneleri", "Okuma Alışkanlığı", "İletişim ve Toplum", "Bilgi Politikası", "Bilginin Organizasyonu", "Mesleki Etik", "Dijitalleştirme" dersleri verip bu konularla akademik anlamda ilgileniyor.

Yılmaz, dijitalleştirilecek materyallerin neler olduğunun belirlenmesi, hangi materyallerin öncelikli olarak dijitalleştirilmesi gerektiği, hangi materyallerin hangi tekniklerle dijitalleştirileceğinin belirlenmesi gibi süreçlerin önem kazandığını anımsattı. Dijitalleştirilen materyallere yönelik erişimin nasıl sağlanacağının belirlenmesi ve dijitalleştirilmiş materyallerin korunmasında dikkat edilmesi gereken unsurlara karar verilmesinin de önemli adımlar olarak niteleyen Yılmaz, temel konulardan birinin ise telif hakları olduğunu bu konuda çok dikkatli olunması gerektiğini belirtip dijitalleştirmeye telif hakkı sorunu olmayan materyallerden başlanmasını önerdi.

Kitapsız kütüphanenin dijital kültürün henüz olgunlaşmamış olması nedeniyle Türkiye'de kısa bir sürede olamayacağını söyleyen Yılmaz, ancak, teknolojik olarak Türkiye'nin bu konudaki kapasitesinin hafife alınmayacak durumda olduğunun altını çizdi.

Özellikle "dijital yerli" olarak nitelendirilen kesimin bilgisayar ile etkileşimlerinin yüksek olmasının dijital kütüphanelere yönelik farkındalık, bilinç ve kullanım düzeyini artıracağını dikkat çeken Yılmaz, "Burada sosyolojik ya da kültürel olarak risk, yazılı kültürü tam anlamıyla gerçekleştirememiş bir toplumun görsel/elektronik/dijital kültürle karşı karşıya gelmiş olması. Henüz yazılı kültür dönemine ilişkin bir olgu olan okuma kültürünü içselleştirememiş Türk toplumunun dijital kültüre sağlıklı biçimde

geçiş yapması ve geliştirmesi pek olanaklı görünmüyor. Sorunlu ve karmaşık yapılı bir süreç yaşayacağız" değerlendirmesinde bulundu.

"Türkiye'de bir bilgi politikası olmadığından bu politikanın bir bileşeni olarak nitelendirilebilecek dijital kütüphanecilik konusu ile ilgili bir standart ya da politika da bulunmuyor" diyen Yılmaz, ancak politika belgesi olarak nitelendirilecek kalkınma planlarında konuyu dolaylı yoldan etkileyebilecek ifadelerin yer aldığına dikkat çekti.

Ülkemizde kütüphane, arşiv ve müzelerde başlatılan, düşünülen ya da planlanan tüm dijitalleştirme çalışmalarını tek elden yürütecek bir "Sayısallaştırma Üst Kurulu"nun oluşturulmasının önemli olabileceğini ifade eden Yılmaz, bu görev milli kütüphanelere düştüğü ancak Türkiye'deki Milli Kütüphane'nin bu konuda sonuca ulaşmış bir çabası bulunmadığını belirtti.

Bugüne kadar dijitalleştirilmiş olan tüm eserleri içeren toplu katalog hazırlanmasının kaynakların görünürlüğüyle birlikte dijitalleştirilen nesnelerin bulundukları yerleri ve fiziksel olarak kullanımlarını da artırabileceğine işaret eden Yılmaz, oluşturulacak toplu kataloğun standartlara uygun ve otorite bir kurum tarafından yapılandırılmasının önemli olduğunu ancak halen böyle bir kataloğun bulunmadığını söyledi.

Telif sahibi belli olmayan eserlerin dijitalleştirilip kullanıma sunulması konusunda sınırları net olarak çizilmiş yasal düzenlemelerin öncelikli olarak geliştirilmesi ve bu düzenlemeler çerçevesinde çalışmaların yapılmasını öneren Yılmaz, "Ancak bu sorun, bütün dünyanın boğuştuğu ve çözümünü tam olarak bulamadığı bir sorun. Yine de diğer ülke deneyimlerinden yararlanılmalı" diye konuştu.

Üniversite tarafından üretilen bilimsel çalışmaları (makale, konferans bildirileri, eğitim materyalleri, yüksek lisans ve doktora tezleri gibi) yasal hükümler doğrultusunda ve yazarlarından izin alınarak arşivlenmesi ve açık erişime açmayı hedeflediklerinden söz eden Yılmaz, bu hizmetlerin ücretsiz olduğunu kaydetti.

- Görsel ya da işitsel öğelerin, bilgisayar tarafından tanınabilmesi, işlenebilmesi ve saklanabilmesi amacıyla sayısal kodlara dönüştürülmesi işlemi olan "Dijitalleştirme", neden önemlidir? Amacı nedir? Dijitalleştirmenin planlanması nasıl yapılmalı?

-Dijitaleştirme, toplumların kültürel öğelerinin çağa uygun teknolojilerle yeniden kullanılması, kültür mirasının gelecek kuşaklara aktarılması ve kültür ürünlerinin sürekliliğinin sağlanması açısından önem taşıyan çalışmalardır. Genel olarak incelendiğinde dijitalleştirmede, orijinal materyallerin korunması ve materyallere erişimin güncel teknolojiler aracılığıyla zaman ve mekândan bağımsız hale getirilmesi amaçlarının etkili olduğu söylenebilir. Dijitalleştirmenin planlanması

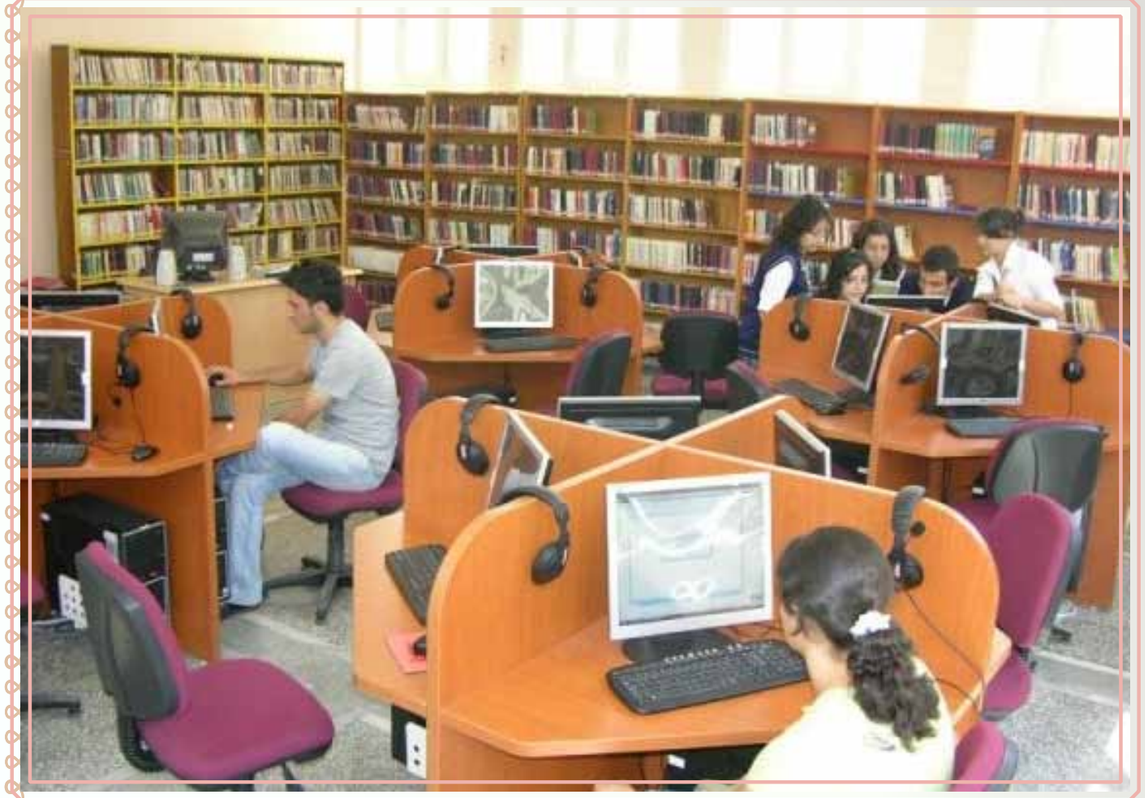

için kurumsal hedefler ve önceliklerin belirlenmesi önem taşır. Bu kapsamda dijitalleştirilecek materyallerin neler olduğunun belirlenmesi, hangi materyallerin öncelikli olarak dijitalleştirilmesi gerektiği, hangi materyallerin hangi tekniklerle dijitalleştirileceğinin belirlenmesi gibi süreçler önem kazanır.

Diğer yandan dijitalleştirilen materyallere yönelik erişimin nasıl sağlanacağının belirlenmesi ve dijitalleştirilmiş materyallerin korunmasında dikkat edilmesi gereken unsurlara karar verilmesi önemli planlama adımları olarak nitelendirilebilir. Dijitalleştirmede temel konulardan birisi de telif haklarıdır. Bu konuda çok dikkatli olunmalı, dijitalleştirmeye telif hakkı sorunu olmayan materyallerden başlanmalı.

- Dijital kütüphaneciliğin yararları nelerdir? Dijital kütüphanelerin toplumsal kalkınma ve katılımcı kültür için önemine ilişkin kısa değerlendirmenizi alabilir miyiz?

-Dijital kütüphanecilik toplumların yaşanan gelişmeler çerçevesinde yeni teknolojilere uyum sağlamaya yönelik olarak geliştirilmiş kütüphanecilik uygulamalarıdır. Bu kapsamda dijital kütüphaneler, toplumların kültürel mirasının korunması, çok yönlü olarak zaman ve mekândan bağımsız bir platform üzerinden erişime sunulması açısından önem taşır. Dijital kütüphaneciliğin yanı sıra günümüz kütüphane hizmetlerinin de dijital ortamlar aracılığıyla gerçekleştirilmesi bilgi erişimin hızlanması ve etkinliği açısından yeni bir kültürün oluşmasında ayrıca kullanıcı beklentileri ve bilgi arama davranışlarının değişiklik

göstermesinde etkili olmakta. Dijitalleştirme insanı geliştiren kültürel katılımcılığı "kültüre erişim" olanağı ile çok büyük oranda genişleterek katkıda bulunuyor. Örneğin Avustralyalı bir kişi gece saat 3'te Nazım Hikmet'in kendi sesinden bir şiirini evinde dinleyebilir artık. Ayrıca, demokrasinin gelişimi açısından da kültüre erişimi dijital olanaklarla artırarak kültürel katılımcılığı yükseltmek ciddiye alınması gereken bir durum. Çağdaş kültür politikalarının temel amacının kültürel katılımı artırmak olduğu unutulmamalı.

- 2000 yıllardan itibaren ülkemizdeki bazı büyük kamu kurumlarında sayısallaştırma ve daha çok da sayısal depolamaya yönelik faaliyetler dikkat çekiyor. Bu kapsamda çalışmalar yapan kurumlar hangileridir?

-Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İslam, Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Başkanlığı (İSAM) ve üniversite kütüphanelerinde dijitalleştirme çalışmaları yapıldığı biliniyor.

-Türkiye'de özellikle dijitalleştirilmiş kütüphanecilik çalışma ve projeleri hakkında bilgi verir misiniz?

-Kütüphanecilik açısından gerçekleştirilen dijitalleştirme çalışmalarının yoğunlukla nadir ve yazma eserlere yönelik olduğu görülüyor. Bu doğrultuda ilk çabaların 1970'lerde yazma ve nadir eserlerin kimliklenerek elektronik ortamdan erişilebilir bir toplu kataloğun oluşturulmasına yönelik olarak yürütülen TÜYATOK projesiyle başladığı söylenebilir.

Bu projenin dışında kurumlar bazında ve bakanlıklar bazında yürütülen projelerle ve bölgeler bazında yürütülen yazma eser kütüphanelerinin Kültür Bakanlığı bünyesinde dijitalleştirme projeleri söz konusu. Yine Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü gibi kurumlarda dijitalleştirme süreçleri gerçekleştiriliyor.

-Ulusal veya uluslararası dijital kütüphanelerin bir araya getirilebilmesi için neler yapılmalı?

-Ulusal veya uluslararası dijital kütüphanelerin bir araya gelebilmesi için birbirinden kopuk bir biçimde yürütülen projelerin bütünselliği sağlayacak standart ve teknolojiler çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekiyor. Bu kapsamda öncelikle konuyla ilgili farkındalığın oluşturulması ve belirli bir strateji/politika doğrultusunda hareket edilmesi önem taşıyor. Bugün Türkiye'de kurumların dijitalleştirme ihaleleri için teknik şartname standardı dahi bulunmuyor, kuruluşlar bu konuda ciddi sorunlar yaşıyor.

-Kitapseverlerin büyük bölümünün, ulusal ve yerel kütüphanelerinin elektronik kitap servisi ile dijital kütüphanelerin sunduğu hizmetlerden haberdar değil. Bu alanda farkındalık yaratmak üzere kamu kurumlarına, üniversitelere ve bu hizmeti veren özel sektöre ne gibi görev ve sorumluluklar düşüyor?

-Özellikle kütüphanelerin kullanıcı eğitimi ve halkla ilişkiler etkinlikleri çerçevesinde bu olanaklar hakkında farkındalık yaratabileceklerini düşünüyorum.

-Dünyanın ilk kitapsız kütüphanesi ABD'nin Teksas ayeletinde, Bexar County bölgesine bağlı San Antonio kentinde geçen (2013) yaz açıldı. "BiblioTech" adı verilen bu projede, ödünç vermek üzere 100 elektronik okuyucu ve üyelerinin internete girmesi, ders çalışması, dijital becerilerini geliştirmesi için onlarca bilgisayar bulunuyor. Kitapların dijital formatta olduğu"dijital kütüphane-Kitapsız kütüphane" Türkiye'de mümkün mü?

-Bu çok kısa bir sürede olabilecek bir şey değil. Tekil örnekler gerçekleştirilebilir ancak yaygınlaşması zaman alır. Bunun temel nedeni ise dijital kültürün henüz olgunlaşmamış olmasıdır. Yoksa, teknolojik olarak Türkiye'nin bu kapasitesi hafife alınmayacak durumda. Ancak böyle bir yöne doğru gideceğimiz kesin. Kâğıtsız bir toplumdan söz ediyorsak elbette kâğıtsız/kitapsız kütüphanelerden de geleceğin bir boyutu olarak söz etmek gerek.

-Dijital kütüphanelerin ucuz seçenek sunmadığı, hatta ders kitaplarının dijital kopyalarını yapmanın daha pahalıya mal olabildiği bildiriliyor. Ayrıca bazı kitapların kendileri birer tarihsel nesne durumunda olduğu için bazı koleksiyonların kitap formatlarından hiçbir zaman vazgeçilemeyecekleri belirtiliyor. Bu konudaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

-Dijitalleştirme, geçmişe yönelik olarak var olan kitapları yok eden değil tam tersine onları koruyan, varlıklarını sürdürmelerini sağlayan bir teknoloji. Kitapların orijinal kopyalarından yararlanmak yerine dijital kopyalarını kullandırmak onların korunmasında ciddi avantajlar yaratacak. Dijitalleştirmenin temel işlevlerinden birisi zaten "koruma". Kitap formatından vazgeçmeme gelecekte ancak ayrıksı (istisnai) bir durum olarak sürebilir.

-Dijital kitap/kütüphanelerin "azınlıktaki ve kitapları daha az satan yazarların ortadan kalkması" tehlikesine dikkat çekiliyor. Böyle bir tehlike var mı? Bu tehlikeyi nasıl aşabiliriz?

-Böyle bir tehlike dijital kütüphanelerde çok fazla mümkün değil. Aksine dijitalleştirmenin aynı zamanda basılı ortamdaki materyallerin de kullanımlarını artırması ve bu materyallerin hangi kütüphanelerde/nerelerde bulunduğunun geniş kitlelere

gösterilmesi açısından önemli bir yeri var. Her yazarın kitabına erişimi neredeyse sınırsız duruma getireceği için tehlikeden çok bu türden yazarlar ve kitaplar için şans yaratabilir bence.

-Ülkemizdeki dijital kütüphaneler hangileri? Toplum olarak dijital kütüphanelerin farkında mıyız? Dijital kütüphaneler ne kadar biliniyor?

-Toplum olarak dijital kütüphanelere yönelik farkındalığın giderek artış göstereceğini söylemek mümkün. Özellikle dijital yerli olarak nitelendirdiğimiz kesimin bilgisayar ile etkileşimlerinin yüksek olması bu konudaki bilinç ve kullanım düzeyini artıracak.
Böyle bir kültüre doğru yol alan toplumda farkındalık doğal olarak gelişecek. Burada sosyoljik ya da kültürel olarak risk, yazılı kültürü tam anlamıyla gerçekleştirememiş bir toplumun görsel/elektronik/dijital kültürle karşı karşıya gelmiş olması. Henüz yazılı kültür dönemine ilişkin bir olgu olan okuma kültürü gerçekleştirememiş Türk toplumunun dijital kültüre sağlıklı biçimde geçiş yapması ve geliştirmesi pek olanaklı görünmüyor. Sorunlu ve karmaşık yapılı bir süreç yaşayacağız.

- Türkiye'de de dijital ortamda bulunan kaynak çok ama kimler bu bilgileri okuyor/ kullanıyor, yararlanıyor?

-Bu konuda fikir verecek çok fazla veri yok elimizde henüz. Ancak bunların dijital yerliler olarak gençler olacağı/olduğu daha güçlü bir olasılık.

-Aranılan bilgi ve kitaplar, dijital kütüphanelerde bulunabiliyor mu? Arama nasıl yapılıyor?

-Kütüphaneler ait dijital kaynaklara, onların kayıt bilgilerine web sayfalarında yer alan çevrimiçi kataloglarından erişilebilir.

-Türkiye'de dijital kütüphanecilikte kullanılan bir standart, herhangi ulusal bir politikamız var mı?

-Türkiye'de bir bilgi politikası olmadığından bu politikanın bir bileşeni olarak nitelendirilebilecek dijital kütüphanecilik konusu ile ilgili bir standart ya da politika da bulunmuyor. Diğer yandan politika belgesi olarak nitelendirilecek kalkınma planlarında konuyu dolaylı yoldan etkileyebilecek ifadelerin yer aldığı görülüyor.

-Tek tek yürütülen kurumsal çabalara karşın işbirliği ve proje temelli çalışmalar var mı? Bunlar hakkında kısa bilgi verir misiniz?

-Kurumlar, dijitalleştirme uygulamalarında genellikle birbirinden kopuk ve kendi başlarına çalışmalar yapıyorlar. Bu bağlamda konuyla ilgili bir standardın ya da düzenlemenin olmaması bu kopukluğa neden olmaktadır denilebilir. Ancak kurumların proje temelli çalışmalarını da görüyoruz. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ona bağlı olarak Milli Kütüphane Başkanlığı, İSAM, İstanbul Atatürk Kitaplığı, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün ciddi dijitalleştirme çabaları var. Bunun dışında üniversite kütüphaneleri de proje temelli dijitalleştirme çalışmaları yapıyor. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü olarak biten AccessIT ve halen süren LoCloud adlı AB projeleri dijitalleştirme ve bulut bilişim temelli uluslararası projelerinde yer aldık/alıyoruz.

-Ülkemizde kütüphane, arşiv ve müzelerde başlatılan, düşünülen ya da planlanan tüm dijitalleştirme çalışmalarını tek elden yürütecek bir "Sayısallaştırma Üst Kurulu" oluşturulabilir mi?

-Kurumsal farklılıklar ve dijitalleştirilen materyallerin özellikleri böyle bir kurulun farklı alanlarda çalışmalar yürütmesini gerektiriyor. Türkiye'de kütüphaneler açısından incelendiğinde, Türkiye Yazma ve Nadir Eserler Kurumu Başkanlığı tarafından dijitalleştirme ile ilgili süreçlerin yönetilmesi ve ilgili eğitimlerin verilmesi yasal olarak bu kuruma bırakıldı. Soruda söz ettiğiniz düzeyde bir kurulun oluşturulması kültürel bellek kurumlarını geniş kapsamda ele alabilecek düzeyde olması önemli. Aslında ülkelerde böyle bir üst kurulun oluşturulması ve işletilmesinde ana görev Milli Kütüphanelere düşer. Ancak Türkiye'de Milli Kütüphane'nin bu konuda sonuca ulaşmış bir çabası ve açıkçası duyurulmuş bir planı bulunmuyor.

-Bugüne kadar dijitalleştirilmiş olan tüm eserleri içeren toplu katalog hazırlanmalı mı? Bunu kim yapmalı?

-Dijitalleştirmiş kaynaklara yönelik bir toplu kataloğun hazırlanması kaynakların görünürlüğü ile birlikte dijitalleştirilen nesnelerin bulundukları yerleri ve fiziksel olarak kullanımlarını da potansiyel olarak artırabilir. Ayrıca, toplu katalog uygulaması dijitalleştirme konusunda emek, zaman ve para kaybına neden olan kurumların aynı kaynakları her birisinin ayrı ayrı dijitalleştirmesini yani ikilemeleri de önler. Bu konuda oluşturulacak toplu kataloğun standartlara uygun bir şekilde ve otorite bir kurum tarafından yapılandırılması önemli. Ancak şu an böyle bir katalog bulunmuyor.

-Telif sahibi belli olmayanlar konusunda nasıl bir çalışma yapılarak dijitalleştirilip kullanıma sunulmalı?

-Bu konuda sınırları net olarak çizilmiş yasal düzenlemelerin öncelikli olarak geliştirilmesi ve bu düzenlemeler çerçevesinde çalışmaların yapılması önerilebilir. Ancak bu sorun bütün dünyanın boğuştuğu ve çözümünü tam olarak bulamadığı bir sorun. Yine de diğer ülke deneyimlerinden yararlanılmalı.

-AB ile bu konuda bütünleşme çabaları konusunda neler yapıldı? Yapılmalı?

-AB ile ilgili olarak bu konuda 7. Çerçeve projesi yürütülerek Avrupa Dijital Kütüphanesine 50 000 kadar dijital kayıt aktarımı gerçekleştirildi. Bununla birlikte LoCloud projesinde de küçük ve orta ölçekli kurumlara yönelik olarak bu kurumların bulut teknolojisi temelli dijital kütüphane platformlarında görünürlüklerinin sağlanması hedefleniyor. Bu konudaki çalışmalarımız sürüyor. Yine Kültür Bakanlığı bünyesinde yürütülen projelerle (INDICATE Projesi) dijital kütüphanelerle ilgili altyapı ve ağ geliştirmeye yönelik girişimlerde bulunulduğu görülüyor.

- Hacettepe Üniversitesi'nde dijital kütüphane var mı? Ne zaman ve niye kuruldu? Amaç, vizyon ve hedefiniz nedir? Nasıl bir sitem kurdunuz, yapılanmanız hakkında bilgi verir misiniz?

-Hacettepe Üniversitesi kütüphaneleri kapsamında açık erişimi desteklemeye yönelik bir dijital kütüphane kurumsal arşiv oluşturma çalışmaları sürecinde yapılandırıldı. Sisteme içerik ekleme süreçleri http://www.acikerisim.hacettepe.edu.tr/ adresinden gerçekleştirilirken kaynaklara erişim için kütüphane kataloglama modülü ile bütünleşik bir yapı kuruldu. Dijital kütüphane içerisindeki kaynaklara katalog tarama bölümünden erişilebiliyor.

Hacettepe Üniversitesi Kurumsal Arşivi ve Açık Erişim Sistemi'nin amaçlarını bu başlıklarda toplayabiliriz:
-Kurumsal olarak üretilen bilginin depolanması, korunması ve gelecek nesillere aktarılması,
-Çalışmalara geniş kitleler tarafından hızla ve kolayca erişimin sağlanması,
-Çalışmaların görünürlüğünün artırılarak, üniversite yayın sıralamalarında daha ön sıralarda yer almasıdır.

-Üniversitenin dijital kütüphanesi kullanıcılarına neler sunuyor? Kütüphaneniz dijital kaynakları nasıl takip ediyor? Bu kapsamda neler yapıyor?

-Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri olarak, üniversite tarafından üretilen bilimsel çalışmaların (makale, konferans bildirileri, eğitim materyalleri, yüksek lisans ve doktora tezleri gibi) yasal hükümler doğrultusunda ve yazarlarından izin alınarak arşivlenmesi ve açık erişime açılması çalışmalarının gerçekleştirilmesini hedefliyoruz.

Bu süreçte Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen süreçler çerçevesinde iyileştirme çalışmaları Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile ortaklaşa yürütülüyor.

-H.Ü öğrenci ve personeli istediği yayına ulaşabiliyor mu? Ulaşamadıklarında ne yapılıyor? Kütüphanecilik hizmetiniz ücretli mi veriyorsunuz?

-Kataloglama modülü üzerinden erişim sağlamak mümkün. Açık erişim politikası gereği yazar izinleri sağlanmış çalışmalar erişime açıldığı için katalog bölümünden arama yapıldığında tez ve makale türü yayınlara erişim sağlanabiliniyor. Bu hizmetler ücretsiz.

-Eksikleriniz nedir? Ne gibi ulusal politika ve işbirlikleri içindesiniz?

-İyileştirme çalışmaları yapıldığından ve yeni bir sisteme geçilip geçilmeyeceği üzerinde çalışıldığından eksiklikler hakkında yorum yapmak çok mümkün değil. Ancak yeni tasarım ve düzenleme ortaya çıktığında bu konuda görüş belirtilebilir.

"İnternet çocukları" kitaba tahammülsüz

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent Yılmaz, "Dijital yerliler" diye tanımladığı İnternet çağında doğan çocukların, bilgiye tek tuşla ulaşabildikleri için kitap okumaya tahammül edemediklerini belirtti.

Prof. Dr. Yılmaz, 28 Şubat 2012'de Anadolu Ajansı (AA) muhabirine yaptığı açıklamada, Ankara'da 100 ilköğretim 8. sınıf öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmanın sonucunun, İnternet'in öğrencilerin okuma alışkanlıklarını etkilediğini ve bu etkinin daha çok azaltma yönünde olduğunu ortaya koyduğunu söyledi.

Sürekli bilgisayarla uğraşan çocuk ve gençlerin tahammül sürelerinin daha kısa olduğuna işaret eden Yılmaz, "Çünkü elektronik kültürde bilgi, bir tuşla hemen önünüze geliyor. Dolayısıyla bilgiyi böyle elde etmeye alışan bir nesil, kitabı 10 gün okumaya tahammül edemiyor. Daha renkli, dinamik görüntülerle bilgi almaya alışkın olduğundan durağan bir kitabı okumaktan hoşlanmıyor. O yüzden gelecek yıllarda yeni nesil için ciddi bir okuma sorunu önümüze çıkacak" diye konuştu.

Araştırmada, öğrencilerin sadece yüzde 3'ünün İnternet'i okuma amaçlı kullanırken, yüzde 2'sinin e-postalarını kontrol etmek, yüzde 19'unun oyun/eğlence amacıyla kullandığı, yüzde 30'unun ise sosyal paylaşım siteleriyle ilgilendiği ortaya çıktı.

A.Ü. DTCF Doç. Dr. Hakan Anameriç:
Dijital kütüphane, bir süre daha "pahalı" ve "zahmetli" bir uygulama olacak

Hizmetin erişilebilir, anlaşılabilir ve ucuz olmasını gerektiğine dikkat çeken Anameriç, İnternet servis sağlayıcılarında dijital kütüphane kurmasını önerdi. Anameriç, akıllı telefon ve tablet bilgisayar üreten şirketlerin, dijital kütüphane ve elektronik kaynaklara erişim açısından kamuya göre daha avantajlı olduklarını belirtti.

Dünya ve Türkiye'de hızla yaygınlaşan"Dijital kütüphane" uygulamalarına yer verdiğimiz "Dosya" sayfalarımıza Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nden Doç. Dr. Hakan Anameriç sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi.

Dijital kütüphane sistemi altyapı, ağ ve internet bağlantıları, serverlar, veritabanı, arama motorları, dijital kaynak ve dokümanların yönetimi, entegre sistemler, ortak çalışma ve kaynak paylaşımı için gereken ortak standartlar gibi teknik konulara ilişkin değerlendirmelerde bulunan Anameriç, Türkiye'de dijital kütüphane çalışma ve projeleri hakkında bilgi verdi.

Özellikle bilgisayar teknolojisinin kütüphanecilik ve enformasyon bilimleri alanında çok ciddi fırsat ve kolaylıklar sağladığını vurgulayan Anameriç, sayısallaştırma projelerinde ülkemizdeki en büyük eksikliğin ulusal standartların çok az ve ihtiyacı yeterince karşılamaması olduğunu söyledi.
Kütüphanelerin e-kitap ve dijital kütüphane hizmetlerine farkındalık yaratılması için kolay erişimsağlanmasıve okuyucuların bunlardan nasıl faydalanabileceğinin kısa ve net biçimde anlatılmasını öneren Anameriç, kamuoyunun dikkatinin "kamu spotu" uygulamalarıyla çekilebileceğini belirtti.
Dijital kütüphane ve e-kitap hizmeti veren bilgi merkezlerinin erişilebilir, anlaşılabilir ve mümkün olduğunca ucuz olmasını gerektiğine işaret eden Anameriç, İnternet servis sağlayıcıların dijital kütüphane kurması, bu uygulamaları olanların da daha sık tanıtım yapmasını istedi.
"Akıllı telefon ve tablet bilgisayar teknolojisi üreten şirketler, dijital kütüphane ve elektronik kaynaklara erişim açısından kamuya göre çok daha avantajlı görünüyor" diyen Anameriç, telif haklarının Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu ile güvence altına alındığını anımsattı.
Ülkemizde dijital kütüphane uygulamalarının genellikle telif hakkı sona ermiş eserlerin dijitalleştirilmesi, kurumsal yayınların web sayfalarından yayınlanması ve veri tabanı abonelikleri ile kurulduğunu anımsatan Anameriç, dijital kütüphane kurmanın bir süre daha "pahalı" ve hukuki açıdan "zahmetli" bir uygulama olacağının altını çizdi.

-Dijital kütüphaneciliğin yararları nelerdir?Dijital kütüphanelerin toplumsal kalkınma ve katılımcı kültür için önemine ilişkin kısa değerlendirmelerinizi alabilir miyiz?

-Dijital kütüphanecilik elbette dijital/sayısal kütüphane kavramı ile anlam kazandı. Bu değişim genel anlamıyla kendine has temel yöntem/teknik/uygulamaları ve uluslararası standartları olan kütüphanecilik/bilgi ve belge yöneticisi mesleklerinin günün teknolojik gelişmeleri ile tekrar yorumlanması ve planlanması sürecini ifade eder. Nedir bu temel nitelikler? Bilgi kaynaklarına dolayısıyla bilgiye erişimi sağlamak amacıyla söz konusu kaynakları kataloglamak/organize etmek, bilgi merkezinde uzun süreli hizmete sunmak için gerekli koşulları oluşturmak ve korumak, okuyucuları bu bilgi kaynaklarından haberdar etmek ve onları nasıl kullanılacağını öğretmek olarak özetleyebiliriz. Şüphesiz teknoloji ve İnternet her mesleğe sağladığı gibi kütüphanecilik/bilgi ve belge yönetimine de geniş imkânlar sağlıyor. Dijitalleşme, bilginin organizasyonuna yönelik olarak bu meslektekilere temel - teknik bilgileri ve sağladığı standartlar ile terminolojik anlamda aynı dili konuşmalarına, birbirleri ile daha rahat ve hızlı iletişim kurmalarına, mesleki örgütlerin/kurumların meslek ile ilgili gelişmeleri izlerken daha geniş bir vizyona sahip olmalarına, bilgi ile kullanıcıyı zaman ve mekâna bağlı kalmadan buluşturmalarına, sahip oldukları bilgi kaynaklarını daha etkin bir biçimde tanıtmalarına olanak sunuyor.

Dijital teknolojiler, son dönemlerde başta kütüphaneler, arşivler ve müzeler olmak üzere bilgi merkezlerinin sahip oldukları ulusal ve uluslararası nitelik taşıyan kültür, bilim, sanat vb. birikimlerinin yerelden uluslararası boyuta taşınmasında ciddi katkılarda bulunuyor. Örneğin, Milli Kütüphane ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde bulunan içerik ve fiziksel özellikleri bakımından birçoğu nadir olan yazma eserlerini "dijital kütüphane" uygulamalarıyla dünyanın her yerinden araştırmacıların hizmetine sunuyor. Ayrıca yine Milli Kütüphane koleksiyonunda bulunan binlerce sayfa gazete ve dergi bu uygulama ile uluslararası platformda kullanılır/erişilir hale geldi.

-2000'li yıllardan itibaren ülkemizdeki bazı büyük kamu kurumlarında sayısallaştırma ve sayısal depolamaya yönelik faaliyetler dikkat çekiyor. Bu kapsamda çalışmalar yapan kurumlar hangileridir?

-Evet, özellikle gigabyte (GB), terabyte (TB) ve petabyte(PB) ifadeleri ile telaffuz edilen sayısal depolama teknolojisindeki büyük atılım; günlük belge/bilgi üretimi yoğun olan, ürettiği bilgiyi kontrol etmekte zorlanan, elindeki bilgi ve belgeyi daha güvenli bir biçimde saklamak/korumak isteyen kurumlar, nadir ve kolay yıpranabilecek bilgi kaynaklarının fiziksel bütünlüklerini daha uzun süre koruyup gelecek nesillere aktarmak ve bilgi kaynaklarının erişime açmak isteyen bilgi merkezleri için çok cazip bir süreç oluyor. Aslında ülkemizde birçok kamu ve özel kurum kendi iş/hizmet planları çerçevesinde dijitalleştirme projeleri yapıyor. Bu projeler sonucunda dijitalleştirilen bilgi kaynaklarının bazıları ücretsiz olmakla birlikte bazıları da üye olunarak ve/veya ücretli olarak kullanılabiliyor. Bu çalışma ve projelerde öne çıkan kurumlar; Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Başbakanlık (Mevzuatı Geliştirme Genel Müdürlüğü), Vakıflar Genel Müdürlüğü, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü), Kültür ve Turizm Bakanlığı (Milli Kütüphane, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü), Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Devlet Opera ve Balesi, Anadolu Ajansı, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT), Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), üniversite ve belediyelerdir.

-Dijital kütüphaneler, fiziksel yapı ve yönetim bakımından farklı özelliklere sahip olmaları nedeniyle kütüphaneci ve bilgisayarcılara daha fazla ihtiyaç duyuyor. Dijital kütüphane sistemi altyapı, ağ ve internet bağlantıları, serverlar, veritabanı, arama motorları, dijital kaynak ve dokümanların yönetimi, entegre sistemler, ortak çalışma ve kaynak paylaşımı için gereken ortak standartlar gibi teknik konularda nelere dikkat edilmeli?

-Sözü edilen gelişmeler, kütüphaneci/bilgi ve belge yöneticisi ile bilgisayarcıları daha fazla bir araya getiriyor. Özellikle bilgisayar teknolojisi kütüphanecilik ve enformasyon bilimleri alanında çok ciddi fırsat ve kolaylıklar sağlıyor. Hatta sözünü ettiğiniz gelişmeler her iki meslek grubunun da iş sahasını genişletti. Bu nedenle her iki alanın çalışanları sık sık bir araya geliyor. Örneğin tarama motorlarının teknik altyapısını, çalışma mantığını ve kavramlar/anahtar kelimeler arasındaki ilişkileri bilgisayarcılar planlarken, arama motorları üzerinde çalışan kelimelerin dizinlenmesi, mantıksal ilişkilerinin kurulması, erişim sırasındaki stratejileri ve bilgiye nasıl erişileceğinin planlanmasını kütüphaneciler/bilgi ve belge yöneticileri yapıyor. Google Books ve Amazon.com'daki gibi bilgi ve belge yöneticileri, bilgi kaynaklarının kataloglanmasında kullanılacak alanların belirlenmesi, hangi kurallar gereğince kataloglanacakları,hangi konularda sınıflanacakları ve erişimde kullanılacak erişim uçlarını belirlerken, bilgisayarcılar bu işlemlerin hangi işletim sistemi ve uygulama yazılımı üzerinde yapılabileceği ve erişim uçları arasındaki ilişkilerin nasıl kurulması gerektiğine karar verebiliyor.

Bunların sürdürülebilir olabilmesi için bilgi ve belge yöneticilerinin eğitim gördüğü Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinde ders/müfredat programları içinde yukarıda değindiğiniz alanlarda yeni içerikli ders, proje ve stajlarkamu ve özel kurumların yardımıyla planlanabilir. Kurumsal anlamda ulusal ve uluslararası projelerde hem akademik hem de mesleki tecrübeler akademik kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri ile karşılıklı olarak kullanılabilir. Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları (STK) aracılığıyla konu ile ilgili otorite olmuş ve hemen her türlü teknolojik gelişmeyi bilgi merkezlerinin ve bilgi erişim olanaklarının geliştirilmesi için kullanan uluslararası organizasyonlarla Çevrimiçi Bilgisayar Kütüphanesi Merkezi (Online Computer Library Center - OCLC), Uluslararası Kütüphaneler Birliği(International Federation of Library Associations - IFLA)işbirliğini artırabilir veher iki mesleğin ortaklaşa yapabilecekleri veya yardımlaşabilecekleri alanların belirlenebilir.

-Türkiye'de dijital kütüphaneçalışma ve projeleri hakkında bilgi verir misiniz?

-Bu uygulamalara "dijital kütüphanecilik"ten ziyade "dijital kütüphane projeleri" denmesinde fayda var. Çünkü biri bir mesleğin sayısal platformlarda ve teknoloji yardımıyla sürdürülmesini ifade ederken diğeri sadece sayısal bilgi kaynaklarından oluşan bir bilgi merkezini ifade ediyor. Bu alandaki çalışmaları ulusal ve uluslararası olarak gruplamak doğru olacaktır. İlk gruptakilere örnekler; Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) açıldığı 23 Nisan 1920 tarihli ilk toplantısından bugüne, TBMM, Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu, Kurucu Meclis, Temsilciler Meclisi, Milli Birlik Komitesi, Milli Güvenlik Konseyi ve Danışma Meclisi'nden meydana gelen Parlamentonun tüm tutanaklarına ve 1908-1920 yılları arasında Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusan'dan oluşan Osmanlı Meclisleri tutanaklarına ulaşabilme olanağı veren Tutanak Erişim Sistemi'dir. Bir diğeri, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ülkemizin çok değerli bilim, kültür ve sanat eserleri olan yazma kitapları sayısal ortama aktararak okuyucuların hizmetine sunduğu Türkiye Yazmaları Projesi'dir. Buna ek olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı dışında ülkemizde önemli yazma eser koleksiyonu olan İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İstanbul Atatürk Kitaplığı gibi bilgi merkezleri de yazma ve nadir eserleri için sayısallaştırma projeleri yapıyorlar. Önemli bir diğer proje de, T.C. Başbakanlık'ın 7 Şubat 1921'den beri yayınlanan ülkemizin en eski devlet yayınlarından olan T.C. Resmi Gazete'yi sayısal ortama taşımasıdır. Yine T.C. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen ve

ülkemizdeki mevzuatın hemen tümüne erişim olanağı sağlayan Mevzuat Bilgi Sistemi de önemli sayısallaştırma projeleri arasında yer alıyor. Son olarak cumhuriyet tarihimizin en önemli belge hazinelerinden olan Cumhurbaşkanlığı'nda geçen yıl sonuçlandırılan T.C. Cumhurbaşkanlığı Arşivi Sayısallaştırma Projesi ve yukarıda belirttiğim Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Bilgi Sistemi ve YÖK bünyesindeki Ulusal Tez Arşivi'ni sayabilirim. Elbette daha birçok kurum sahip olduğu bilgi kaynaklarını daha geniş kitlelerin erişime sunmak, tanıtmak ve daha iyi koşullarda saklamak için bu tür projeleri sürdürüyorlar.

Uluslararası proje ve çalışmalara gelince akla ilk gelenler; Avrupa Birliği (AB) Eğitim ve Kültür Programı altında kabul edilen Bilgi Teknolojilerinin Değişen Yetenekleri Çerçevesinde Kültür Dolaşımının Hızlandırılması (AcceleratetheCirculation of Culturethrough Exchange of Skills in Information Technology-AccessIT) kapsamında Türkiye'de yürütülecek faaliyetlere altyapı hazırlamak, bu faaliyetleri yapılandırmak ve gerçekleştirmek amacıyla oluşturulan AccessITve Milli Kütüphane'nin Avrupa müze, kütüphane, arşiv ve görsel-işitsel koleksiyonlardaki sayısallaştırılmış milyonlarca eserin çok dil desteğiyle sunulduğu çevrimiçi bir koleksiyon olan Avrupa Dijital Kütüphanesi (Europeana) projeleridir.

-Ulusal ve uluslararası dijital kütüphanelerin bir araya getirilmesi için neler yapılmalı?

-Ülkemizde son 10 yıldır çeşitli kurumlar tarafından birçok sayısallaştırma projesi yapıldı ve bunlar ilerleyen dönemlerde de giderek artacak. Ancak sayısallaştırma projelerinde ülkemizdeki en büyük eksiklik ulusal standartların henüz çok az sayıda ve ihtiyacı yeterince karşılayamıyor olmasıdır. Burada şunu söylemek mümkün, çok sayıda sayısallaştırma çalışması/projesi sürdürülüyor ancak çoğunun standart eksikliği nedeniyle birbiriyle uyumluluğu yok ve kurumlar benzer hizmetler veya kaynaklar için aynı işlemi gereksiz yere yapıyorlar. Ülkemizde elektronik belge yönetimi için TS 13298 Elektronik Belge Yönetimi ve sayısallaştırma ile ilgili TS ISO/TR 13028Bilgi ve Dokümantasyon - Sayısallaştırma İle İlgili Kılavuzların Uygulanması başlıklı birer standart olduğu biliniyor. Sayısallaştırma ile ilgili diğer standartlar da belirlendi. Bunun dışında konuyla dolaylı olarak ilgili olan TS ISO 3664 Görüntülemeşartları-Grafik Teknolojisi ve Fotoğrafçılık, TS EN 61947-1 Elektronik Projeksiyon - Önemli Performans Kriterlerinin Ölçülmesi ve Dokümantasyonu - Bölüm 1: Sabit Çözünürlüklü Projektörler, TS EN 61947-2 Elektronik Projeksiyon-Anahtar Performans Kriterinin Dokümantasyon ve Ölçülmesi - Bölüm 2: Değişken Çözünürlüklü Projektörler ve TS ISO 18911 Görüntüleme Malzemeleri - İşlem Görmüş Güvenli Fotoğraf Filmleri-Depolama Kuralları başlıklı standartlar da yer alıyor. Ancak yurt dışında özellikle de çok sayıda sayısallaştırma çalışmasının yapıldığı ABD'de çözünürlük, aktarım/görüntüleme hızı, görüntü kalitesi, renk kalitesi gibi bu sürecin önemli parçaları/verileri olan bileşenlere ait standartların olduğu ve bunların bu çalışmalarda kullanıldığı biliniyor. Ülkemizde de başta terminoloji olmak üzere, sayısallaştırılacak kaynakların fiziksel durumları ve erişimi ile doğru orantılı olarak dönüştürme, çözünürlük, transfer, ses kalitesi, erişim/görüntülenme hızı, renk kalitesi ve kalite kontrol konularını barındıran konuyla ilgili standartların bir an önce çıkarılması ve yapılacak sayısallaştırma projelerinin bunlara uygun biçimde yapılması sağlanmalı. Ayrıca sayısallaştırılan farklı fiziki ortamlardaki materyale erişimi kolaylaştıran standart üst verilerinin (metadata) tanımlanması gerekiyor. Yani kütüphaneci/bilgi ve belge yöneticisi, sayısallaştırma işleminden önce sayısallaştıracağı bilgi kaynağını tanımalı ve tanıtmalı. Böylece benzer derlemelere sahip bilgi merkezlerinin birbirlerinin sayısal verilerinden faydalanmaları, paylaşım ve transfer işlemlerinin kolaylaşması, sayısal verilerin uluslararası platformda ülkemizin adıyla kullanılması, hazırlanacak standartlardan teknik şartnameler hazırlanabilmesi ve genel anlamda maliyetlerin düşürülmesi sağlanabilir.

-Kitapseverlerin büyük bölümü, farklı türdeki kütüphanelerin elektronik kitap servisi ile dijital kütüphanelerin sunduğu hizmetlerden haberdar değil. Bu alanda farkındalık yaratmak üzere kamu kurumlarına, üniversitelere ve bu hizmeti veren özel sektöre ne gibi görevler düşüyor? Toplum olarak dijital kütüphanelerin farkında mıyız? Dijital kütüphaneler ne kadar biliniyor?

-Farkındalık sadece dijital/sayısal kütüphaneler ve elektronik kitaplar ile ilgili değil, "gerçek" olanlara karşı da az. Ancak kitapseverler ve kütüphane kullanıcılar için "elektroniklik" ve "dijitallik" daha cazip ve eğlenceli birer özellik diyebiliriz. Ancak şu yanlış algıyı da düzeltmekte fayda var; çoğu kez İnternet ile aranan her bilgiye erişilebildiği ifade ediliyor, böyle bir durum maalesef mümkün değil. Çünkü üretilen bilgi ne yazık ki sadece sayısal ortamda bulunmuyor, bu zamanla gerçekleşecek bir durum ve sanırım bunun için biraz daha zamana ihtiyacımız var.
Kütüphanelerin elektronik kitap ve dijital kütüphane hizmetlerine farkındalık yaratılması için kolay erişimin sağlanmalı ve okuyuculara bunlardan nasıl faydalanabileceği kısa ve net biçimde anlatılmalı. Son dönemlerde kamuoyunun dikkatini belli konulara çekmek amacıyla "kamuspotu" uygulamaları başlatıldı. Bunlardan biri de Boğaziçi Üniversitesi Görme Engelliler Teknoloji Laboratuarı ile Türk Telekom'un gerçekleştirdikleri Telefon Kütüphanesi adlı proje oldu. Bu hizmet için birçok TV ve radyo kanalı hazırlanan kamu spotunu yayınladı ve büyük ilgi gördü. Kitle iletişim araçları ve sosyal medyanın hayatın vazgeçilmezi olduğu günümüzde benzer bir uygulama dijital kütüphaneler için de hazırlanabilir. Hatta bu hizmetlerden nasıl faydalanılacağı ilgili kamu ve/veya özel kurumların web sayfalarından birçok ülkede farklı kamu hizmetlerinin tanıtımı için kullanılan hareketli çizgi animasyonlarla kitapseverlere sıkmadan anlatılabilir. Dijital kütüphane ve elektronik kitap hizmeti veren bilgi merkezlerinin web sayfalarında bu hizmetler erişilebilir, anlaşılabilir ve mümkün olduğu kadar ucuz olmalı. Ayrıca özellikle ve kütüphanecilik hizmetlerinin planlanmasında politika belirleyici olarak "kütüphane" dendiğinde akla gelen ilk kurum olan Milli Kütüphane'mizin, bu tür hizmetlerde belirleyici olması, başta İnternet olmak üzere çeşitli iletişim kanallarını kullanarak gerçek ve potansiyel kullanıcı portföyüne genişlik kazandırması gerekiyor. Ancak burada ön plana çıkarılması gereken "dijitallik" veya "elektroniklik" değil, bireylerin kütüphane ve bilgiye gereksinim duydukları, bunun da doğal bir gereksinim olduğunun vurgulanması olmalı. Vatandaşlarımıza bu farkındalık aktarılabilirse ister gerçek olsun ister sanal olsun "kütüphane" kullanımı ve "kitap" okuma eylemleri gerçek değerini kazanabilecek.
Üniversiteler, dijital kütüphane ve elektronik kitaplar konusunda akademik yapıları ile Milli Kütüphane, halk, okul ve çocuk kütüphanelerine oranla çok daha avantajlı. ANKOS konsorsiyumuve ULAKBİM tarafından organize edilen ortak bir platformda ücretli olarak üye/abone olunan veri tabanları aracılığıyla, hemen her bilim dalına ait akademik içerikli kitap, dergi, rapor, bildiri, tez, danışma kaynakları gibi yayınlara erişim sağlanabiliyor, öğretim üyeleri/elemanları, öğrenciler ve idari personel bunlardan ücretsiz faydalanabiliyor. Son 10 yıldır üniversiteler, bütçelerinin hatırı sayılır bir bölümünü bu kaynaklara abonelik için ayırıyor.
Özel sektörün bu konuda biraz daha serbest olduğunu söyleyebiliriz. Büyük bölümü ticari olarak verilen bu sektörde, özellikle İnternet ve mobil iletişim üzerinde yoğunlaşan yerli yabancı üreticilerin, ürünlerine elektronik kitap uygulamalarını daha çok sayıda yüklemelerinde fayda var. İnternet servis sağlayıcıların dijital kütüphane kurmaları ya da eğer bu uygulamaları var ise tanıtımını daha sıklıkla yapmaları gerekiyor. Örneğin; Turkcell geçtiğimiz yıllarda Turkcell Kitaplık uygulaması başlattı ve kullanılan tarifede standart hizmetlerin dışında elektronik

kitap hizmetini de ekledi. TTnet İnternet servis sağlama işinin yanında TTnet Kitap adıyla sesli kitap ve e-kitap hizmetlerini de vermeye başladı ve projeler yapıyor. Bu noktada akıllı telefon ve tablet bilgisayar teknolojisi üreten şirketler, dijital kütüphane ve elektronik kaynaklara erişim açısından kamuya göre çok daha avantajlı görünüyor. Ancak bunu yayınevi bazında düşünürsek ve özellikle bu konuda ciddi yol kat etmiş ülkeler ile karşılaştırırsak biraz geride olduğumuzu söyleyebilirim. Ülkemizin en büyük on yayınevi/kitabevinden sadece birinin web sayfasında e-kitap satışı yapılıyor. Ancak bu konudaki öncülüğü sektöre doğrudan İnternet üzerinden perakende kitap satışı ile giren firmalar yaptı: Örneğin ülkemizde İdefixe ve Kitapyurdu.com, ABD'de ise Amazon.com çevrimiçi yayıncılık ve e-kitap üretimi alanında, diğer perakende kitap satan yayınevleri göre daha avantajlı.

Burada elektronik kitap üretimiyle ilgili bir istatistik vermek istiyorum. Şöyle ki, ülkemizde 2008-2012 yılları arasında TÜİK verilerine göre e-kitap üretiminin arttığı gözlemleniyor. 2008 - 31.760 basılı 399; 2009 - 30.560 basılı 581; 2010 - 34.857 basılı 635; 2011 - 39.247 basılı 1295 ve 2012 - 39.367 basılı 2928 elektronik kitap yayınlandı. Bu göstergeler elektronik kitapların yavaş da olsa piyasada varlığını kabul ettirmeye ve bu ürüne karşı talebin artmaya başladığını ortaya koyuyor.

-Dünyanın ilk kitapsız kütüphanesi ABD'nin Texas eyaletinde, BexarCounty bölgesine bağlı San Antonio kentinde geçen (2013) yaz açıldı. "BiblioTech" adı verilen bu projede, ödünç vermek üzere 100 elektronik kitap okuyucu ve üyelerinin internete girmesi, ders çalışması, dijital becerilerini geliştirmesi için onlarca bilgisayar bulunuyor. Kitapların dijital formatta olduğu "dijital kütüphane-kitapsız kütüphane" Türkiye'de mümkün mü?

-Evet, ABD'li girişimci Nelson Wolff, Steve Jobs'un biyografisini okuduktan sonra kütüphane geleneğini yok etmeden içerisinde sadece bilgisayar terminalleri ve e-kitapların olduğu bir kütüphane kurmak için çalışmalara başladığını belirtmişti. 2.4 milyon dolar harcadığı bu kütüphanede 150 e-kitap okuyucu, 50 masa üstü, 25 tablet ve 25 dizüstübilgisayar bulunacağı ve çocuklar için de bir dermenin yer alacağı ve e-kitapların ödünç verileceği vurgulanmıştı ve bunu gerçekleştirdi. Tabii ki bu yürürlükte olan konu ile ilgili mevzuata bağlı bir durum. Bilindiği gibi ülkemizde Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu ile güvence altına alınmış telif hakları uygulaması var. Bu kapsamda eser sahipleri ortaya koydukları eser üzerindeki hakları kullanmakta tam yetkili. Ayrıca eserin hangi ortamda bulunduğu veya kayıtlı olduğu onun telif hakları kapsamında olmasını engellemiyor. Eğer böyle bir sayısal kütüphane kurulması isteniyorsa telif hakları gereği eser sahipleri ile anlaşma yapılması hukuki açıdan gerekiyor. Evet, bir kütüphanede "gerçek" kitap veya başka eser olamayabilir ancak bu onların birer fikir ve sanat eseri olma özelliklerini değiştirmez. Bu nedenle dijital kütüphane kurmak bir süre daha "pahalı" ve hukuki açıdan "zahmetli" bir uygulama olacak. Ülkemizde dijital kütüphane uygulamaları genellikle telif hakkı sona ermiş eserlerin dijitalleştirilmesi, kurumsal yayınların web sayfalarından yayınlanması ve veri tabanı abonelikleri ile kuruluyor. Ancak kaynakların içeriği göz önüne alındığında okuyucu sayısı normal bir kütüphaneden az oluyor.

-Dijital kütüphanelerin ucuz seçenek sunmadığı, hatta ders kitaplarının dijital kopyalarını yapmanın daha pahalıya mal olabildiği bildiriliyor. Ayrıca bazı kitapların birer tarihsel nesne durumunda oldukları için bazı koleksiyonların kitap formatından hiçbir zaman vazgeçilemeyecekleri belirtiliyor. Bu konudaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

-Bana göre elektronik kitabı basılı kitaptan ayıran en temel özellik kolay erişim. Her iki ortamdaki kitabın "fiziksel" özellikleri büyük oranda benzer. Sayfalar çevrilir, işaretlenir, çizilir, hatta katlanır, kalınan sayfayı unutmamak için kitap ayıracı (bookmark) kullanılır, duyularımızla hissedilebilir, kataloglanır, ödünç alınır, resimlendirilir vb. Ancak elektronik kitapları okumak için mutlaka bir teknoloji -donanım ve yazılım- kullanmanız gerekir. Bu nedenle kullanım açısından basılı kitaba göre daha pahalı. Birim olarak baktığımızda ise -elbette kitabın hacmi, yazarı, içeriği de önemli- elektronik kitabın daha uygun fiyatlardan satıldığını görmekteyiz.

Ders kitapları boyutuna bakıldığında bilindiği gibi ülkemizde 10 yıldır Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından çeşitli kademelerdeki okullara ücretsiz ders kitabı dağıtılıyor. Yine MEB ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yürütülen Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi kapsamında öğrencilere tablet PC ve elektronik kitap dağıtılıyor. Diğer önemli girişim, 2011-2012 eğitim-öğretim döneminde uygulamaya konulan FATİH Projesi kapsamındaki z-kitaptır (zenginleştirilmiş kitap). Z-kitap, interaktif ve çoklu ortam özellikleri de taşıyan bir e-kitap türü. Z-kitaplar ile öğrenciler dijital ortamda ders içeriklerine ulaşabilecek; istedikleri zaman okulda, evde, arabada, açık havada yani farklı mekânlarda zenginleştirilmiş içerikle etkileşme olanağı buluyor. Günümüzde MEB'na kitap hazırlayan hemen tüm yayınevlerinin z-kitabı bulunuyor. E-kitapların ortaya koyduğu en önemli özellik, tek kopyadan binlerce kişiye ulaşmasıdır. Ancak bu durum o kitabın manevi ve maddi değeri konusunda maalesef bir ayrıcalık kazanmasına yeterli değil. Teknoloji, ürünü yeniden oluşturabilir, yenileyebilir. Bu da ona aynı biçimde tekrarlanabilirlik özelliği katar, el yazması/basılı kitap karşısındabüyük bir dezavantaj sağlar.
Konuya sanatsal yönden ve koleksiyonerlik açısından bakıldığında ise,bir ürünün "elle" yapılmış olması ona orijinallik - özgünlük - teklik değeri katar. Bu özellik, e-kitaplarda olamayacak bir durum. Yazma eserlerde müellif hattı nüsha, ithaflar, minyatürler-tezhipler ve cilt içerik ile birlikte eşsiz bir yapıtı insanlığa sunar. Basılı kitaplarda ise az sayıda olma, kondisyonunun (fiziksel durumunun) iyiliği ve otograflar(imza) o esere "nadirlik" kazandırır. Bu da ne yazık ki geleneksel kitabı, manen ve maddeten e-kitaptan değerli kılar. Örneğin siz, Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ı Lügati't-Türk'ün el yazması tek nüshasına mı, yoksa en yüksek çözünürlükte ve her türlü ergonomiye sahip "e" nüshasına mı sahip olmak istersiniz? Ya da Leonardo da Vinci'nin hidrolik, jeoloji ve stronomi ile ilgili çalışmalarının bir arada bulunduğu defter olan CodexLeicester'ın orijinaline mi yoksa dijital kopyalarına mı bakmak istersiniz? Ya da Jules Verne'in İnatçı Kereban'ının (Kereban Le Tatu)ilk baskısına mı bir göz atmak istersiniz? CodexLeicester'ı e-kitap teknolojisinde de önemli bir pazar payı olan Microsoft'un "kitap sever" sahibi Bill Gates'in 1994'te 30.8 milyon dolara satın aldığını da belirtmekte fayda var.

-Dijital kitapların/kütüphanelerin dezavantajları arasında "kitapları daha az satan yazarların ortadan kalkması" tehlikesine dikkat çekiliyor. Böyle bir tehlike var mıdır? Bu tehlikeyi nasıl aşabiliriz?

-Elektronik ortam, yazar sayısının çoğalması ve sağladığı olanaklar ile yazarlığın kolaylaşmasına neden oldu. Ancak sayıdaki bu artış ve kolaylaşma, yozlaşmayı veya kalitesizleşmeyi değil, yazarlar arasındaki rekabetin artması daha farklı, içerik yönünden güçlü ürünler çıkaran, gündemi, gereksinimleri, farklı ve boş alanları bilen ya da kısaca daha fazla emek harcayan bir yazar profili olmayı ifade ediyor. Çünkü teknoloji, okuyucu kadar yazara da aynı içerik ve hızda bilgi sunup aynı oranda erişim olanakları tanıyor. Bu kolaylığın yanı sıra "kitap yazmak", "kitap yayınlamak", "kitap tanıtmak/pazarlamak", "kitap satmak" daha ucuz, eğlenceli, sanatsal, görsel içerikli, hareketli, bağımsız, belki de daha kazançlı bir duruma kavuşmuş olsa da basılı format kadar henüz hukuki açıdan tercih edilmiyor. Özellikle akademik çevreden birçok yazar, ellerinde somut bir "eserin" olmasını yeğliyor. Yazarlar için kitabın basılı olması ve/veya elektronik olarak hazırlanması ticari, tanıtım, pazarlama, dağıtım, paylaşım gibi

konulardaki başarısı yayıncı/yayınevleri olan ilişkilerine ve bunların işlerini nasıl yaptıkları ile doğru orantılıdır.
Elektronik kitap teknolojisi, kitap üretim/yazım ve bunun pazarlanmasında yazarlara kişisel hareket etme olanağı sağlıyor. Ülkelerin yürürlükte olan ticaret ve vergi mevzuatı kapsamında, yazarlar kuracakları web sayfaları aracılığıyla "ürünlerini" tanıtma ve pazarlama imkânına sahip olabiliyor. Ayrıca ürünlerini, açık arşivler (openrepository), forumlar ve ticari amaç gütmeyen sitelerde paylaşıma açarak bireysel farkındalık yaratılabiliyor. Burada vurgulanması gereken bir diğer önemli nokta ise, özellikle fiziksel engelli ve gündelik yaşamı kısıtlayan hastalıkları bulunan bireyler de edebiyat, sanat ve bilim dünyasına çalışmalarını sunabilirken rekabet etmek için sanal ortamın avantajlarını kullanabilme şansını da yakalayabiliyorlar. Örneğin uzun zamandır MS hastası olan Stuart Rose'un "Happily Disabled" adlı kitabı 2012'de İnternet'ten yayınlandı.
Yazarlar, e-kitap ile "basılı" kitaplarda yapamadıkları bazı "yenilikleri" de gerçekleştirme şansına sahip olabiliyor. Yayıncıların da yardımı ile grafik tasarımcılar, animatörler, seslendirme sanatçıları vb. ile "kitaplar" daha çekici hale getirilebilir.. Aynı zamanda hem yazar hem de yayıncı başlıca problemlerden olan ve büyük oranda kitabın fiyatını da belirleyen baskı süreci, baskı masrafı, baskı sayısı sıkıntılarından uzaklaşmış oluyorlar. Yazar ve yayıncıların bu sorunlar/sıkıntılardan uzaklaşmaları maliyeti düşürüyor ancak yazarın para kazanması için daha fazla "üretim yapmasını" gerektiriyor. Elektronik kitapların yayınlandığı kişisel web sayfaları yazarlara arama motorlarında indekslenerek daha fazla görünürlük de sağlıyor.

-Ülkemizdeki dijital kütüphaneler hangileri? Toplum olarak dijital kütüphanelerin farkında mıyız? Dijital kütüphaneler ne kadar biliniyor.

-Burada bahsedilen dijital kütüphaneler için "kütüphane"den çok koleksiyon terimini kullanmakta fayda var. Çünkü dijital kütüphane olması için sahip olduğu koleksiyonların büyük bölümünün sayısal ortamda yer alması ve ücretli/ücretsiz kullanıma açık olması, bu tür dermelerin farklı kullanıcılar tarafından da kullanılabiliyor olması gerekiyor. Ülkemizde, üniversitelerin abone oldukları veritabanları üzerindeki süreli yayın, kitap, tez, bildiri ve diğer danışma kaynaklarından oluşan ve yazma eserlerin sayısallaştırılması sonucu oluşturulan dijital koleksiyon örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

Milli Kütüphane'nin süreli yayınlar, kitapdışı materyaller ve yazmalardan oluşan koleksiyonu; sesli kütüphanesi ve Europeana; IRCICA'nın yazmalarının yer aldığı Farabi Sayısal Kütüphanesi; Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi; İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Kadıköy Belediyesi'nin Sesli Kütüphanesi.

A.Ü. DTCF Dr. Nevzat Özel:

Türkiye'nin bilgi ve kültürel birikiminin uluslararası platformlarda görünürlüğü sağlanmalı

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Dijitalleştirme çalışmalarını tek elden yürütecek Sayısallaştırma Üst Kurulu'nun Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde oluşturulabileceğini bildiren Özel, dijital içeriklerini uluslararası standartları kullanarak çeşitli uluslar arası projelere katkı sağlayan kurum/kuruluş sayısının artırılması gerektiğini vurguladı.

"Dosya" sayfalarımız kapsamında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nden Dr. Nevzat Özel de sorularımızı yanıtladı. Türkiye'de dijital kütüphanecilikte uygulanan bir standart ve ulusal politika bulunmadığı, bu konuda lider/öncü bir kurum/kuruluştan söz edilemeyeceğine işaret eden Özel, bu durumun işbirliği çalışmalarının gerçekleştirilememesi ve ulusal/uluslararası projelerde yer elememe ve görünür olamama sorunlarına neden olduğunu belirtti.

Özel, kütüphane, arşiv ve müzelere yönelik dijitalleştirme çalışmalarını tek elden yürütecek Sayısallaştırma Üst Kurulu'nun Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde oluşturulabileceğini söyledi.

Bakanlık bünyesinde oluşturulacak bir bilgi sistemiyle kurum/kuruluşların dijitalleştirdikleri içeriklerin tek bir platformda listelenip paylaşımların hızlı ve kolayca gerçekleştirilebileceğini anlatan Özel, kamudaki birçok kurumun dijital içeriklerini uluslararası üst veri tanımlama standartlarını kullanarak aktardıklarını anımsatıp "Buna rağmen içerikleriyle çeşitli projelere katkı sağlayacak kurum/kuruluşların sayısının artırılması gerekiyor. Bu, Türkiye'nin bilgi ve kültürel birikiminin uluslararası platformlarda görünürlüğünün sağlanması açısından oldukça önemlidir" vurgusunda bulundu.

- Görsel ya da işitsel öğelerin, bilgisayar tarafından tanınabilmesi, işlenebilmesi ve saklanabilmesi amacıyla sayısal kodlara dönüştürülmesi işlemi olan "Dijitalleştirme", neden önemlidir? Amacı nedir? Dijitalleştirmenin planlanması nasıl yapılmalı?

-Dijitalleştirme, özgün kültürel miras öğelerinin çağın gerektirdiği şekillerde korunması, gelecek kuşaklara aktarılması ve içerdiği bilginin toplumların kullanıma ve erişimine sunulması açısından oldukça önemli. Bu kapsamda dijitalleştirme çalışmalarının kültürel miras öğelerinin asıllarının korunması, onların tahrip

edilmesinin ve yıpratılmasının önlenmesi, bilgiye erişim olanaklarının artırılması, bilginin yaygın kullanıma sunulması ve uzun vadede mali kâr elde edilmesi amaçlarıyla gerçekleştirildiği söylenebilir.

Dijitalleştirme çalışmaları, kurum/kuruluşlar için bir süreç yönetimini gerektiriyor. Dijitalleştirme projelerinin planlanması, öncelikle niçin dijitalleştirmenin uygun bulunduğu, hangi riskleri içereceği, dijitalleştirilecek içeriğin hangi hedef kitleye sunulacağı gibi analizlerle başlamalı. Dijitalleştirilecek kültürel miras öğelerinin belli seçim ölçütlerine göre belirlenmesi, özgün nüshaların temin edilmesi, telif haklarının güvence altına alınması, donanım ve yazılımların sağlanması, dijitalleştirme işlemlerinin gerçekleştirilmesi, dijitalleştirilen içeriğin uygun ortamlara kaydedilmesi, bu içeriklere erişim sağlayabilmek için üst veri tanımlamalarının yapılması, bu içeriklerin erişime ve kullanıma sunulması süreçlerinin tamamı etkin bir şekilde yönetilmeli. Bu süreçlerin yanı sıra eğitim etkinlikleri ile ulusal/uluslararası işbirliği konuları da planlama çalışmalarında göz ardı edilmemeli.

-Türkiye'de dijital kütüphanecilikte kullanılan bir standart, herhangi ulusal bir politikamız var mı? Bakanlığınız bu konuda lider/öncü bir kuruluş misyonu üstlenmiş midir? Bu sorun nelere yol açmaktadır?

-Türkiye'de dijital kütüphanecilik açısından uygulanan herhangi bir standart ve ulusal politika bulunmuyor. Bu konuda lider/öncü bir kurum/kuruluştan söz etmek de mümkün değil. Bu durum, dijitalleştirme çalışmaları yürüten kurum/kuruluşların birbirlerinden bağımsız olarak farklı uygulamalar gerçekleştirmesi, dijitalleştirme uygulamalarında standart sağlanamaması, işbirliği çalışmalarının gerçekleştirilememesi ve ulusal/uluslararası projelere dâhil edilememe ve görünür olamama sorunlarına neden oluyor.

-Tek tek yürütülen kurumsal çabalara karşın işbirliği ve proje temelli çalışmalar var mı? Bunlar hakkında kısa bilgi verir misiniz?

-Türkiye'de dijital kütüphanecilik bağlamında daha çok kurum/kuruluşların kendi bünyelerinde gerçekleştirmiş olduğu çalışmalardan söz edilebilir.
Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İslam, Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Başkanlığı (İSAM) ve üniversite kütüphanelerinin dijitalleştirme çalışmaları, işbirliği temeline dayanmamasına rağmen örnek gösterilebilir.

-Ülkemizde kütüphane, arşiv ve müzelerde başlatılan, düşünülen ya da planlanan tüm dijitalleştirme çalışmalarını tek elden yürütecek bir "Sayısallaştırma Üst Kurulu" oluşturulabilir mi?

-Kütüphane, arşiv ve müzelere yönelik olarak gerçekleştirilen dijitalleştirme çalışmalarını tek elden yürütecek, kurum/kuruluşların farklılıklarını ve dijitalleştirilen öğelerin özelliklerini de dikkate alarak hareket edecek Sayısallaştırma Üst Kurulu, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde oluşturulabilir.

-Bugüne kadar dijitalleştirilmiş olan tüm eserleri içeren toplu katalog hazırlanmalı mı? Bunu kim yapmalı?

-Dijitalleştirme çalışmaları için Türkiye'de öncelikle bir politikanın oluşturulması, kurum/kuruluşların belli bir standarda göre dijitalleştirme çalışmalarını yürütebilmesi açısından oldukça gerekli. Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde oluşturulacak bir bilgi sistemi sayesinde ve dijitalleştirme politikasında belirlenecek uluslararası standartlara uyulması durumunda, kurum/kuruluşların dijitalleştirdikleri içerikler tek bir platformda listelenebilir, kurumlar arasında içerik paylaşımları hızlı ve kolay bir biçimde gerçekleştirilebilir. Bu sistem, dijital içeriklerin toplu kataloğu olarak görülebilir.

-Telif sahibi belli olmayanlar konusunda nasıl bir çalışma yapılarak dijitalleştirilip kullanıma sunulmalı?

-Dijitalleştirme çalışmalarında telif hakları, en önemli unsurlardan biri. Türkiye'de gerçekleştirilen dijitalleştirme çalışmaları için telif hakları ile ilgili uluslararası çok taraflı anlaşmalar ve 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu dikkate alınarak hareket edilmeli ve dijitalleştirilen öğeler erişime-kullanıma sunulmalı.

-AB ile bu konuda bütünleşme çabaları konusunda neler yapıldı? Yapılmalı?

-Dijitalleştirme konusunda AB bünyesinde gerçekleştirilen birçok uluslararası proje bulunmasına rağmen, Türkiye olarak bu projelere dâhil olma ve dijitalleştirilen nesnelerin bu projelerde geliştirilen sistemlere aktarılması maalesef istenilen düzeyde değil. Europeana, AccessIT, LoCoud, INDICATE ve benzeri projelere Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü gibi kurumlar dijital içeriklerini uluslararası üst veri tanımlama standartlarını kullanarak aktarmışlar. Bugün bu kurumların dijital içeriklerinin bir kısmı projeler kapsamında geliştirilen sistemlerde görüntülenebiliyor. Buna rağmen içerikleriyle çeşitli projelere katkı sağlayacak kurum/kuruluşların sayısının artırılması gerekiyor. Bu, Türkiye'nin bilgi ve kültürel birikiminin uluslararası platformlarda görünürlüğünün sağlanması açısından oldukça önemlidir.

Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi Müdürü Dr. Taşçı:

Dünyanın ilk kitapsız kütüphanesiyiz

Halen 12 bin kitap bulunan Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi'nin aylık ortalama 3 bin okuyucusu olduğunu söyleyen Taşçı, güncel kitapların aynı anda hizmete girememesi nedeniyle daha çok araştırma için kullanıldığını belirtti. Kütüphanede 3200 dijital kart sahibi kullanıcı, kitap, yazar ismi, İSBN ya da kelimeden arama yapıp kaynağa ulaşabiliyor.

"Türkiye'nin ilk yüzde 100 dijital kütüphanesi" iddiasıyla 2010'da açılan İstanbul Esenler Belediyesi Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi yetkilileriyle de "Dosya" sayfalarımız kapsamında görüştük.

Esenler'in en merkezi noktasında yıllardır atıl durumda bulunan ve halk arasında kilise kalıntısı olarak bilinen tarihi bir yapı, belediye tarafından restore edilerek 27 Ekim 2010'da dijital kütüphane ve gençlik merkezi haline getirildi. Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Fonu tarafından restore edilen kütüphaneni iç tefrişini de Albaraka Türk yaptı. Kütüphanenin açılış töreninde dönemin Belediye Başkanı M. Tevfik Göksu, çevredeki binaların istimlâk edilerek yıkılacağı ve bölgenin dijital bir park haline getirileceğini söyledi. Mayıs 2012'de ise San Francisco'da faaliyet gösteren ABD'nin önde gelen bilgisayar yazılım firması NComputing, Esenler Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi'ne Çevre Dostu Teknoloji Ödülü'nü (Go green innovation award) verdi. Kütüphanedeki erişim cihazlarının çevre dostu olduğuna dikkat çekilerek yüzde 75 oranında elektrikten tasarruf edildiği, kütüphaneyi ısıtmak ve soğutmak için klima kullanmaya ihtiyaç duyulmadığı, erişim cihazlarının küçük ve monitörün arkasında monte edilerek mekândan büyük ölçüde tasarruf edildiği belirtiliyor.

Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi Müdürü Dr. Hasan Taşçı, kütüphanede halen 12 bin kitap olduğunu bunun yılsonuna kadar 13 bine yükselmesini hedeflediklerini kaydetti. Aylık ortalama 3 bin okuyucusu bulunan kütüphanede kullanıcılara dijital kart veriliyor ve 3200 kart sahibi kullanıcı var.

"Dünyanın ilk kitapsız kütüphanesi ABD'nin Teksas eyaletinde Son Antonio Kentinde (2013) değil, Türkiye'deki Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi'dir" diyen Taşçı, kütüphanelerinin güncel kitapların aynı anda hizmete girememesi nedeniyle daha çok araştırma için kullanıldığını söyledi. Taşçı, okuyucunun kitap, yazar ismi, İSBN ya da kelimeden arama yapıp kaynağa ulaşabildiğini bildirdi.

-Türkiye'nin ilk yüzde 100 Dijital Kütüphanesi olarak tanıtılan Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi ne zaman açıldı? Amaç, vizyon ve hedefiniz nedir? Nasıl bir sistem kurdunuz? Yapılanmanız hakkında bilgi verir misiniz? Kaç çalışanınız bulunuyor?

-Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi 2010 yılında açıldı. Vizyonumuz; bilgi çağında bilgi toplumu oluşturmak. Misyonumuz ise bireyi e-kitapl a buluşturarak, araştırma yöntem ve tekniklerini etkili bir biçimde kullanarak 7'den 70'e herkesi bilgi okur yazarı haline getirmek. Esenler Belediyesi, Dijital Kütüphane projesiyle bilgi çağında, bilgi toplumunda İnternet

okur-yazarlığının davranış ve tutumlarını öğrencilerden başlayarak tüm Esenler halkına ulaştırmayı amaçlıyor.
Tarihi bina restore edilerek 241 metrekare alana, 2 katlı olarak kurulan, aynı anda onlarca kişiye hizmet verecek olan dijital ortam, Dörtyol Meydanı'ndaki Dijital Kütüphane binasının dışında; Esenler Belediye Merkez Binasından, Esenler Belediyesi Halk Kütüphanesi'nden; Çiftehavuzlar Mahallesi; Havaalanı Mahallesi; Tuna Mahallesi; Fatih Mahallesi; Bilgi evlerinden de Dijital Kütüphaneye erişim kurularak Esenler halkının ulaşım zorluğu çekmeden, bilgi kirliliğine bulaşmadan, aranan hedef bilgiye kolayca ulaşılması sağlanıyor. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) müfredatına uygun e-kitaplar başta olmak üzere üniversite kütüphaneleri, okul kütüphaneleri içeriği haiz 10300 Türkçe e-kitapla başlayan koleksiyona her geçen gün yenileri ekleniyor.

- Kütüphanenin kuruluş sürecinde hangi kamu (Belediye ve Bakanlık) ile özel sektör kuruluşları nasıl katkı verdiler?

- Dijital Kütüphane Albaraka Türk ile Esenler Belediyesi'nin ortaklaşa yaptığı bir çalışma olup Albaraka Türk'ün vefat eden eski genel müdürü Adnan Büyükdeniz'in ismi konuldu.

-Kütüphane çevre dostu teknolojisini kullandığı için ABD'nin önde gelen yazılım firması Ncomputing tarafından "Çevre dostu teknoloji ödülü- go gren innovation award"aldı. Bu ödülün önemi nedir?

- Ncomputing tarafından Çevre Dostu Teknoloji Ödülü – Go Gren İnnovaion Awad ödülüne layık görüldük. Bu durum çevreyi koruyan bir çalışma yaptığımızı gösteriyor.

-Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi kullanıcılarına neler sunuyor? Kütüphanede kaç elektronik kitap var? Bu sayı yılsonuna kadar kaça yükselecek? Her yıl kaç adet kitap kütüphaneye ekleniyor? Aylık ortalama kitap okuyucu sayınız nedir?

-Şu an için 12,000 kitap olup, yılsonuna kadar 13000'e yükselmesi hedefleniyor. Ortalama 1000 kitap eklenmesi hedefleniyor. Aylık ortalama 3000 okuyucumuz bulunuyor.

-Kullanıcılara dijital kart mı veriliyor? Dijital kart sahibi kaç kullanıcınız bulunuyor?

- Dijital kart veriliyor. 3200 kart sahibi kullanıcımız bulunuyor.

- Dijital kütüphaneciliğin yararları nelerdir? Dijital kütüphanelerin toplumsal kalkınma ve katılımcı kültürü için önemine ilişkin kısa değerlendirmenizi alabilir miyiz?

-Elektronik kitaplara birden fazla kişilerce erişim sağlayamamıştır. Kişilerin zaman, mekân sınırı olmadan istediği yerde şifresiz bilgiye ulaşması ve kişileri dijital ortamdan bilgiye ulaşmasını sağlamıştır.

-Kitapseverliğin büyük bölümünü ulusal ve yerel kütüphanelerinin elektronik kitap servisi ile dijital kütüphanelerin sunduğu hizmetlerden haberdar değil. Bu alanda farkındalık yaratmak üzere kamu kurumlarına, üniversitelere ve bu hizmeti veren özel sektöre ne gibi görev ve sorumluluklar düşüyor?

-Dijital kütüphaneler Türkiye'de yeni bir oluşumdur. İnternetin bilgiye ulaşmasındaki hızını da düşünecek olursak, elektronik kitap kullanan kurumların da kendi aralarında kitap alışverişi yapmalarını sağlamak gereklidir. Aynı zamanda e-kitabın daha çok yaygınlaşması için yayınevlerinin de bu anlamda daha özverili çalışma yapması da önemlidir.

-Dünyanın ilk kitapsız kütüphanesi ABD'nin Texsas eyaletinde Bexar Country bölgesine bağlı San Antania kentinde geçen (2013) yaz açıldı. "Biblio Tech" adı verilen bu projede, ödünç vermek üzere 100 elektronik okuyucu ve üyelerin internete girmesi, ders çalışması, dijital becerilerini geliştirmesi

için onlarca bilgisayar bulunuyor. Kitapların dijital ortamda olduğu "dijital kütüphane – kitapsız kütüphane" Türkiye'de mümkün mü?

- Dünyanın ilk kitapsız kütüphanesi ABD 'nin Teksas eyaletinde Son Antonio Kentinde (2013) değil, Türkiye'de ilk olan Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi'dir. 2010 yılında kurulmuş olmasından dolayı okuyucularımıza ders çalışma ve e-kitap okuma sağlanması için kurulmuştur. Mümkün olduğunu göstermiş bulunuyoruz.

-Türkiye'de Dijital ortamda bulunan kaynak çok ama kimler bu bilgileri okuyor, kullanıyor, yararlanıyor?

-Güncel kitapların aynı anda hizmete girememesinde daha çok araştırma için kullanılmaktadır. Yaş ortalaması 7'den 70'e kadar kullanabilir.

-Aranılan bilgi ve kitaplar, Dijital Kütüphanelerde bulunabiliyor mu? Arama nasıl yapılıyor?

-Okuyucu aradığı kitap isminden, yazarın isminden, İSBN yada kelimeden arama yapıp kaynağa ulaşabiliyor.

Informascope Direktörü Kıvanç Çınar:

Yayının dijital ortamda yayınlanmasına ilişkin hakların belirlenmesi önem taşıyor

informascope

Dijital kuşağın kütüphaneleri yoğun kullanması için teşvik edici uygulamalar sunulması gerektiğine işaret eden Çınar, dünyada her gün ortalama 1 milyonu aşkın DRM korumalı kitabın ödünç alındığını, Türkiye'de ise perakende satılan DRM korumalı e-kitap sayısının 10 binin üzerinde olduğunu söyledi.

"Dijital kütüphane" konulu dosya sayfalarımız kapsamında, Türkiye ve Amerika'daki ofisleriyle, Türkiye ve merkez Asya'da bulunan akademik, araştırma, kamu ve özel kütüphanelere; bilgi hizmeti ve elektronik kaynak, otomasyon sistemleri, kütüphane araçları gibi kütüphane teknolojileri sağlayan Informascope Direktörü Kıvanç Çınar ile de görüştük.

2008 yılında kurulan, 2011'den beri Hacettepe Teknokent bünyesinde teknoloji geliştiren Informascope, temel ve başlıca uluslararası yayınevleri, kütüphane ürünleri ve servis sağlayıcılarının sistem çözüm ortağı ve temsilcisi olarak faaliyet gösteriyor. Informascope, kullanıcıların yazılım ve servis ihtiyaçlarıyla birlikte bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için geniş bir portföyde ihtiyaca özel çözüm sunuyor.

Çınar, entegre kütüphane otomasyon sistemleriyle kullanıcıların, kütüphanelerini tarayıp kitaplıklar oluşturabileceği, banka kartı ya da paypal aracılığıyla kütüphaneye ödeme yapabileceğini anlattı.

"Sosyal medyayı yoğun kullanan dijital kuşağın kütüphaneleri de yoğun kullanması için teşvik edici uygulamalar sunarak, kütüphanelerin kullanım yoğunluklarını bu tür araçlar ile artırabilmekteyiz" diyen Çınar, dünyada DRM korumalı olarak ödünç alınabilecek kitap sayısının her geçen gün arttığını, güncel sayının 1 milyonun üzerinde olduğunu söyledi. Çınar, Türkiye'de perakende satışı gerçekleştirilebilen DRM korumalı elektronik kitap sayısının ise 10 binin üzerinde olduğunu ifade etti.

Dijital haklar yönetimi (Digital rights management-DRM), dijital medyaların (film, müzik, oyun gibi) günümüzde çok kolay bir şekilde kopyalanabilir olması nedeniyle lisans haklarını kontrol etmek amacıyla geliştirilmiş erişim kontrol sistemi.

Son on yıldır kütüphanelerin, kullanıcılarından gelen yayın talebinde yayının elektronik versiyonu varsa elektronik olarak karşılama yolunu tercih ettiklerine işaret eden Çınar, elektronik kaynakların kullanımını kolaylaştırabilmek ve artırabilmek adına kütüphanelerin eğitim seminerleri düzenlediğine değindi.

E-kitapların kullanımının kolaylaştırılması için kullanıcılara sunulan yazılımlar üzerinde sürekli olarak güncellemeler yaptıklarından söz eden Çınar, "Mevcut

kullanıcıların DRM korumalı kitaplara hızlı ve kolay erişimini sağlayabilmek adına, mekân ve cihazdan bağımsız, sadece kullanıcı adı ve şifre girerek erişim sağlayabilecekleri yeni teknolojiler sunuyoruz" dedi.
Çınar, söyleşiyi "Dijitalleştirme işlemi sonrasında ilgili eseri İnternet ortamına taşıyan kişi, aynı zamanda telif kapsamında da sorumlu olabileceği için, dijitalleştirme çalışması öncesinde ilgili yayının özellikle dijital ortamda yayınlanmasına ilişkin hakların belirlenmesi önem taşıyor" açıklamasıyla tamamladı.

- Informascope ne zaman ve niye kuruldu? Amaç, vizyon ve hedefiniz nedir? Nasıl bir sitem kurdunuz, yapılanmanız hakkında bilgi verir misiniz?

-Informascope, elektronik yayıncılık ve kütüphane sektöründe gelişen teknolojiler kapsamında katma değerli hizmetler sunmak üzere 2008 yılında kuruldu. Türkiye ve Amerika'daki ofisleriyle, Türkiye ve merkez Asya'da bulunan akademik, araştırma, kamu ve özel kütüphanelere; bilgi hizmeti ve elektronik kaynak, otomasyon sistemleri, kütüphane araçları gibi kütüphane teknolojileri sağlama konusunda uzmanlaştık. 2011 yılı itibariyle Hacettepe Teknokent bünyesinde teknolojiler geliştiriyoruz. Informascope, temel ve başlıca uluslararası yayınevlerinin, kütüphane ürünlerinin ve servis sağlayıcılarının sistem çözüm ortağı ve temsilcisidir.
Yıllardır pazarda önemli deneyimi olan Informascope, kullanıcıların yazılım ve servis ihtiyaçlarıyla birlikte bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için geniş bir portfolyoda ihtiyaca özel çözümler sunuyor. Şirketin temel rekabetçi avantajı; kullanıcılar için, yerel ekspertizler ve stratejik görev yönetimi yanında, uluslararası partnerlerinin teknik bilgileri ve en iyi ve gelişmiş teknolojilerini tanıtan entegre çözümler sunmasında yatıyor.

- Informascope olarak kurduğunuz elektronik kütüphane sistemleri ile kullanıcılara ne gibi hizmetler sunuyorsunuz? Klasik bir kütüphane gibi tüm temel fonksiyonlar sanal ortamda da hayata geçirilebiliyor mu?

-Kurduğumuz elektronik kütüphane sistemleri ile klasik kütüphaneleri benimsemiş kullanıcıların veya teknolojiyi tercih eden kullanıcıların talep ettikleri bilgi hizmetleri, fiziksel kütüphanelerin fonksiyonları ve alışılagelmiş kullanıcı fonksiyonlarını teknolojik sistemleriyle entegre bir şekilde sunuyoruz. Örneğin kurmuş olduğumuz sistemler vasıtası ile kullanıcı elektronik kütüphaneye bilgisayarından veya mobil cihazından bağlanıp fiziksel kütüphanede olduğu gibi sanal rafları gezebiliyor, ilgisini çeken kitabın bir bölümünü inceleyerek beğenirse ilgili kitabı ödünç alabiliyor. Kullanıcılar saniyeler içerisinde elektronik bir kütüphaneyi ziyaret edebiliyor ilgili kütüphaneden kitap ödünç alıp daha sonra ilgili kitabı kullanıyor hemen geri iade edebiliyor.

Kullanıcılar, kurmuş olduğumuz e-kütüphane sistemleri ve mobil uygulamalar ile akıllı cihazlarından (telefon, tablet, akıllı televizyon gibi) kütüphanelerini tarayabilmekte; ödünç alma, iade etme, materyaller üzerine rezerv koyma, hesaplarını yönetme gibi işlemlerinin tümünü tek bir arayüzden gerçekleştirebiliyor.

Entegre kütüphane otomasyon sistemimiz aracılığıyla kullanıcılar, facebook hesaplarından ayrılmadan kütüphanelerini tarayabilir,

kitaplıklar oluşturabilir, hesabını yönetebilir, cezalarını görüntüleyerek entegrasyonlar sayesinde banka kartıyla ya da paypal aracılığıyla kütüphaneye ödeme yapabilirler. Bu vesileyle sosyal medyayı yoğun kullanan dijital kuşağın kütüphaneleri de yoğun kullanması için teşvik edici uygulamalar sunarak, kütüphanelerin kullanım yoğunluklarını bu tür araçlar ile artırabilmekteyiz.

Herhangi bir kitabevinde gezerken, kitabın barkod bilgisini akıllı cihazıyla okutup, üyesi olduğu kütüphanede sorgulatmayı kim istemez? Sunmuş olduğumuz teknolojiler sayesinde kullanıcılar, ücretsiz olarak mobil telefonlarına veya akıllı cihazlarına yükleyebildikleri bir uygulama ile kitapların arkasında bulunan ISBN barkod'unu mobil cihazın kamerasına okutup ilgili kitabı taramak istediği kütüphanelerde tarayıp saniyeler içerisinde kendi adına ayırtabiliyor.

-Kütüphanenize kullanıcılar, evden veya seyahat halindeyken de tüm fonksiyonlara erişip talep ettikleri kitap veya materyalleri indirip kullanabiliyorlar mı? Bu nasıl gerçekleştiriliyor?

-Sunduğumuz sanal kütüphane ile kullanıcılar, zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde kütüphaneye rahatlıkla erişim sağlayıp materyallerden yararlanabiliyor. Kullanıcılar, kütüphanelere kurduğumuz web sayfaları üzerinden veya akıllı cihazlarında bulunan uygulamalar üzerinden sisteme bağlanıp almak istediği kitap veya diğer materyalleri (sesli kitaplar, müzik albümleri, videolar) kütüphane kullanıcı hesapları ve şifrelerini girdikten sonra direk cihazlarına indirebilmekte ve istedikleri yerden İnternet bağlantısına ihtiyaç olmaksızın çevrimiçi veya çevrimdışı kolaylıkla kullanabiliyorlar.

En ilginç gelebilecek özelliklerden birisi ise; ilgili kitap cihazımıza yüklenmiş olsa bile kütüphanelerin bizlere tanımış olduğu ödünç alma süresi sonunda otomatik olarak kütüphaneye geri iade olması ve kullanıcının cihazında erişilmez hale gelmesidir. Bu esnada kitaptan faydalanmak isteyen diğer kullanıcılar sıraya girmiş ise sıradaki ilk kullanıcıya kitap otomatik olarak iletilmekte, sırada bir kullanıcı yok ise kitap tekrar ödünç alınabilmekte ve kullanım süresi uzatılabilmektedir.

-Dünya ve Türkiye'de İnternet'te ödünç alınabilecek kitap sayısı 2014 Mayıs itibariyle ne kadardır?

-Dünya üzerinde, DRM korumalı olarak ödünç alınabilecek kitap sayısı her geçen gün artmakla birlikte, güncel sayının 1 milyonun üzerinde olduğu biliniyor. Internet ortamında açık erişim olarak direkt indirilebilen on binlerce kitap olduğunu da belirtirsek, elektronik kitap sayısının oldukça yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye'de de yayınevleri tarafından dijitalleşme çalışmaları başlatılmış durumda ancak bildiğimiz kadarıyla bu tüm yayınevleri için henüz geçerli değil. Birçok yayınevi dijitalleşme konusunda bilgi topluyor ve planlama yapıyor. En çok üzerinde durulan konu ise DRM sistemleri ve telif haklarının dijital ortamda korunması konusudur. Türkiye'de perakende satışı gerçekleştirilebilen elektronik kitap sayısı bildiğimiz kadarıyla 10 binin üzerinde ve bu kitaplar da DRM korumalı olarak sunuluyor.

-e-kitap uygulamalarının yaygınlaştırılması ve kullanım kolaylığı için dünya ve Türkiye'de ne gibi teknolojik çalışmalar yapılıyor?

-Son on yıldan bu yana kütüphaneler, genellikle kullanıcılarından gelen yayın taleplerini eğer ilgili yayının elektronik versiyonu var ise elektronik olarak karşılama yolunu tercih ediyor. Bu kapsamda elektronik kaynakların kullanımını kolaylaştırabilmek ve artırabilmek adına kütüphaneler tarafından kullanıcı eğitim seminerleri düzenleniyor. Kullanıcı eğitim seminerleri haricinde kolay kullanım rehberleri hazırlanıyor, kullanıcılara iletiliyor.

Elektronik kitapların kullanımının kolaylaştırılması için kullanıcılara sunulan yazılımlar üzerinde sürekli olarak güncellemeler yapılıyor. Mevcut kullanıcıların DRM korumalı kitaplara hızlı ve kolay erişimini sağlayabilmek adına, mekân ve cihazdan bağımsız, sadece kullanıcı adı ve şifre girerek erişim sağlayabilecekleri yeni teknolojiler sunuyoruz.

-Dijital kütüphanecilik, ülkemiz yayıncıları açısından hem ülkemizde hem de yurt dışında bulunan kullanıcılara ne gibi olumlu katkılar sağlar?

-Dijital kütüphanecilik, ülkemiz yayıncıları açısından özellikle telif haklarının korunması konusunda büyük faydalar sağlamakla birlikte, ilgili yayınların görünebilirliği ve erişebilirliğinin artmasıyla daha fazla kullanıcıya ulaşma imkânı sağlıyor.

Kullanıcılar açısından ise; dijital kütüphane hizmetlerinin en büyük katkısı, zaman ve mekândan bağımsız olarak kullanıcıların istedikleri yerden, istedikleri zamanda saniyeler içerisinde kitaplara erişim sağlayabilmesi. Seyahat halindeki bir kullanıcının sesli kitabını dinlerken arabasını kullanabiliyor olması, istediği her kitabı bireysel olarak alma imkânı olmayan öğrencinin elektronik kaynaklardan özgürce

faydalanabiliyor olması, hem yayıncı için hem kullanıcı için büyük bir katkı sağlıyor.

- Dijital kütüphanecilikte yaygın olarak kullanılan sistemler nelerdir? Bu sistemlerde yayıncı ve yazarların mülkiyet haklarının korunması nasıl sağlanıyor?

-Dijital kütüphanecilikte yazarların ve yayıncıların mülkiyet haklarının korunması "Dijital Haklar Yönetimi (DRM-Digital Rights Management) ile sağlanıyor. Dijital haklar yönetimi, fikri mülkiyet hakkı sahibi yazar ve yayıncının haklarının korunması ve yönetilmesini ve dijital kaynak kullanımın izin verilen veya kısıtlanan haklar çerçevesinde gerçekleştirilmesini sağlayan bir sistem. Bu sistem sayesinde yayıncı ve yazarlar, erişim hakkı üzerinde sınırlandırmalar yapabiliyor, her yayın için ayrı ayrı koşullar belirleyebiliyor.

-Kütüphanenizde sadece elektronik kitap mı kullanıcılara sunuluyor? Sesli kitaplar, film, belgesel vb gibi video dosyaları ve müzik albümlerini de kullanıcılara ulaştırılıyor mu?

-Sanal kütüphane sistemleri ile sadece elektronik kitap değil, sesli kitap, müzik (popüler, klasik vb on binlerce albüm) ve video (filmler, kısa filmler, belgeseller vb.) sağlayabiliyoruz.

Ayrıca; kütüphaneler, aynı sistem üzerinden kendi dijitalleştirdiği materyalleri, hazırladığımız dijital kütüphane aracılığı ile sunabiliyoruz. Buna ek olarak kütüphaneler, Gutenberg Projesi kapsamındaki ücretsiz kitapları da dijital kütüphanesine ekleyip sanal raflarda kullanıcıların hizmetine sunabiliyor.

-Kullanıcılar herhangi bir kitabevine gidip almak istediği kitabın barkod bilgisini akıllı telefonu ile okuttuktan sonra kitabın sizin kütüphaneniz üzerinden sağlanıp sağlanamayacağını sorgulayabiliyor mu? Böyle bir talebi yanıtlayabiliyor musunuz?

-Sağlamış olduğumuz elektronik kütüphanenin, sunduğu özellikler çerçevesinde bahsettiğiniz gibi, kullanıcılar hangi kitabevinde olurlarsa olsun, akıllı cihazlarıyla bir kitabın barkod bilgisini okuttuktan sonra üye olduğu kütüphanede ya da kendisine en yakın kütüphaneleri GPS özelliği ile tespit ettikten sonra, seçmiş olduğu kütüphanede durumunu sorgulayabiliyor. Üye olduğu kütüphanede sorgulattığı kitap varsa bu kitabı ayırtabilmekte, kütüphane tarafından gönderim hizmeti bulunuyorsa evine gönderilmesini isteyebilmekte; bu kitap kütüphanede mevcut değilse, kütüphaneye satın almak üzere önerebilmekte.

- Görsel ya da işitsel öğelerin, bilgisayar tarafından tanınabilmesi, işlenebilmesi ve saklanabilmesi amacıyla sayısal kodlara dönüştürülmesi işlemi olan "Dijitalleştirme", neden önemlidir? Amacı nedir? Dijitalleştirmenin planlanması nasıl yapılmalı?

-Dijitalleştirme; gelişmiş indeksleme ve görselleştirme özellikleri ile taramayı kolaylaştırmakta, bir materyalin aynı anda birden fazla kullanıcı tarafından kullanılmasıyla erişimin arttırılmasını, yedekleme olanağı ile belgenin aslının korunmasını, bilginin yaygınlaştırılmasını, bilgi kaynağının yıpranmasını önlemeyi sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, iş gücü, zaman, mekân ve maliyet gibi unsurlardan tasarruf etmemizi sağlar.

Dijitalleştirmenin planlaması; öncelikle hangi materyallerin dijitalleştirileceğine karar verilmesi, ardından materyalin dijitalleştirmeye uygun olup olmadığın, örneğin telif hakkı olup olmadığının araştırılması, materyallerin boyutuna, niteliğine, miktarına göre dijitalleştirme maliyetinin hesaplanması ve materyalin hangi tekniklerle dijitaleştirileceğine karar verilmesi gibi aşamalarla yapılabilmektedir.

-Türkiye'de dijital kütüphanecilikte kullanılan bir standart, herhangi ulusal bir politikamız var mı? Bakanlığınız bu konuda lider/öncü bir kuruluş misyonu üstlenmiş midir? Bu sorun nelere yol açmaktadır?

-Uluslar ararası düzeyde kullanılan elektronik kitapların mobil cihazlardan erişilmesi için geliştirilmiş bir format olan EPUB formatı ülkemizde de birçok yayınevi ve kuruluş tarafından kullanılıyor. Bu formatta hazırlanan elektronik kitaplar farklı boyutlarda cihazlar üzerinden erişildiğinde, erişim sağlanan cihazın ekran boyutuna göre sayfa düzenini yeniden yapılandırabilmekte ve okuyuculara kolaylık sağlamaktadır. Bu özelliğin yanı sıra okuyucu tercihine göre kitap üzerindeki metnin yazı tipini, puntosunu vb özelliklerini değiştirebilmektedir.

-Tek tek yürütülen kurumsal çabalara karşın işbirliği ve proje temelli çalışmalar var mı? Bunlar hakkında kısa bilgi verir misiniz?

-Meslek birlikleri ve federasyonlarının elektronik yayıncılık konusunda eğitici ve düzenleyici çalışmaları olduğunu duyuyoruz.

-Telif sahibi belli olmayanlar konusunda nasıl bir çalışma yapılarak dijitalleştirilip kullanıma sunulmalı?

-Bu konuda fikri mülkiyet hakları hususu daha fazla önem taşıdığı için, konunun hukuki yönden incelenmesinin daha doğru olacağını düşünüyoruz. Dijitalleştirme işlemi sonrasında ilgili eseri İnternet ortamına taşıyan kişi, aynı zamanda telif kapsamında da sorumlu olabileceği için, dijitalleştirme çalışması öncesinde ilgili yayının özellikle dijital ortamda yayınlanmasına ilişkin hakların belirlenmesi önem taşıyor.

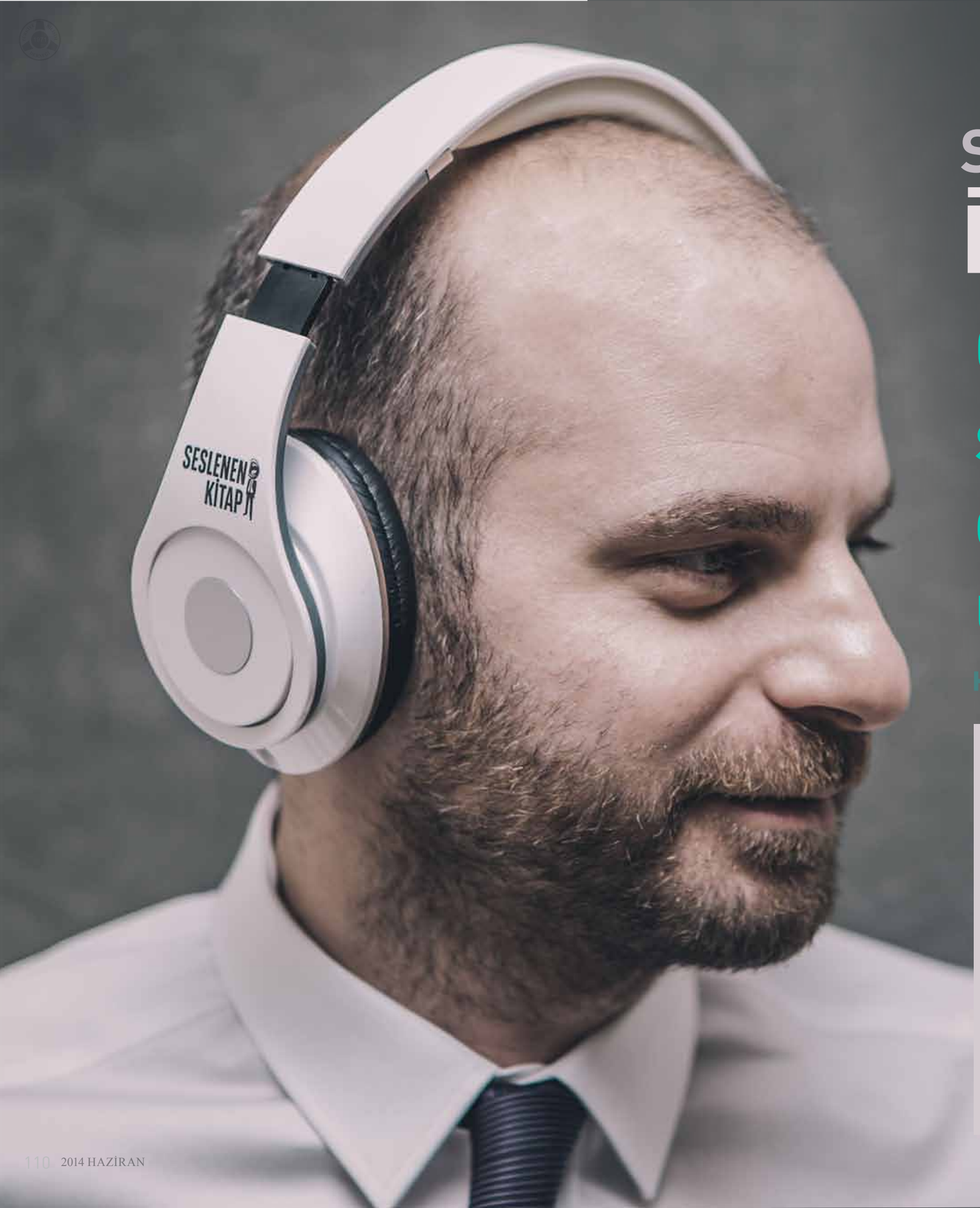

Seslenen Kitap Kurucu Ortağı

İmamoğlu:

Güncel bilgiye sadece okuyarak değil her zaman ulaşmak mümkün...

Yaklaşık 13 bin takipçi olan "Seslenen Kitap"ın, bilgiye ulaşmak isteyenlere İnternet ve mobil cihazlar üzerinden kolay ulaşılabilir ve yenilikçi bir mecra sunduğuna işaret eden İmamoğlu, vakitlerini iyi değerlendirmek, yazarlarla bağ kurmak isteyen ve okumakta zorluk çekenlerin hedef kitleleri olduğunu belirtti.

Arzu Kılıç
arzu.kilic@tbd.org.tr

Türkiye'de ilk defa, güncel yazarların en son eserlerini, çok okunan yazarların başyapıtlarını yazarların sesinden dinleyebileceğiniz sesli bir mecra olan "Sesli Kitap Dükkanı" yani Seslenen Kitap Kurucu Ortağı Berk İmamoğlu ile söyleşi yaptık.

Endonezya, Birleşik Arap Emirliği, İran gibi dünyanın çeşitli yerleri ve Türkiye'de Petrol Mühendisliği yapan İmamoğlu, ortağı Yiğit Aktulga'yla 2008'de "Türkçe

güncel kitapları sesli hale nasıl getirebilir, bunu yayıncılığın bir kolu haline ne şekilde getirebiliriz" diye düşünmüş ancak o zamanki mevcut teknolojinin buna fırsat vermeyeceğine kanaat getirip vazgeçmiş. 2013'te, teknolojinin entegre edildiği bir iş modeliyle yapıldığı bu girişimi yeniden başlatmış. Meraklı bir insan olduğunu sesli kitapların merakını beslediğini söyleyen İmamoğlu, artık güncel bilgiye sadece okuyarak değil her zaman ulaşmak mümkün olduğunu vurguluyor.

Bilgiye ulaşmak isteyen insanlara Seslenen Kitap'ın İnternet ve mobil cihazlar üzerinden kolay ulaşılabilir ve yenilikçi bir mecra sunduğunu anlatan İmamoğlu, bir kitabın daha fazla okuyucuya ulaşmasına yardımcı olabilecek bir platform oluşturmayı amaçladıklarını bildirdi. İmamoğlu, günümüz teknolojisini günlük hayatlarında kullanan insanların "Seslenen Kitap" mobil uygulamalarıyla kitaba kolay erişim sağlama şansını yakaladıklarına dikkat çekti. Facebook'ta yüzde 53'u kadın, yüzde 47'si erkek olan yaklaşık 13 bin takipçileri bulunduğunu söyleyen İmamoğlu, görme engelliler ile ilgili derneklerden çok ilgi gördüklerini ifade etti. İmamoğlu, güncel yazar ve kitapların da "Seslenen Kitap"ta olacağını duyurdu.
Eskiler derler ya "Bilmemek değil öğrenmemek ayıptır" diye. Seslenen Kitap, okuma ve özellikle kitaba ulaşma, satın alma hem de okuma/dinleme, alışkanlıklarımıza farklı bir boyut getirip zenginleştiriyor. "Zamanım yok, kitap okuyamıyorum" bahanesi eskilerde kalıyor.

Seslenen Kitap; trafikte, seyahatte ve spor yaparken vaktini iyi değerlendirmek isteyenlere "ses"leniyor.

Seslenen Kitap geçtiğimiz günlerde lansmanını 12 yazarla gerçekleştirdi. Ayşe Kulin, Dönüş'ü; Canan Tan, Piraye'i; Murat Menteş Ruhi, Mücerret'i; Hasan Ali Toptaş, Heba'yı; Can Dündar, Lüsyen'i; İclal Aydın, Bir Cihan Kafes'i; Cem Mumcu, Makber'i; Buket Uzuner, Uyumsuz Defne Kaman'ın Maceraları: Su'yu; Pucca Ay, Hadi İnşallah'ı; Berrak Yurdakul, İki Cihanın Bekçisi'ni; Tuba Ünsal, Benim Tatlı Komposto Günlüğüm'ü ve Fatmanur Erdoğan, Beyaz Yakalı Girşimci'yi seslendirdi.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın unutulmaz romanı "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" şimdi Murat Eken'in sesiyle Seslenen Kitap'ta. Devam eden kayıtlar arasında ise Nebil Özgentürk'ün Türkiye'nin Hatıra Defteri bulunuyor.
Yazılı kitapları okumakta zorluk çekenler, kitap okumaya vakti olmadığı için sızlananlar, Seslen Kitap'ın www.seslenenkitap.com adresine üye olup istediğiniz yazarın kitabını kendi sesinden dinleyebilirsiniz. Bu siteden dilediğiniz sesli kitabı satın alabilir, telefon ve tabletlerinizde, bilgisayarlarınızda rahatlıkla erişebilirsiniz. Yolculuk yaparken, yolda yürürken, güneşlenirken, ev temizlerken, yemek yerken istediğimiz her yerde Türkçe kitap "okuyabiliriz"!..

Soldan sağa: seslenen kitap kurucu ortağı Berk İmamoglu, Ayşe Kulin, İclal Aydin, Tuba Ünsal, Canan Tan ve Can Dündar

-Bana güzel bir sosyal sorumluluk projesini çağrıştıran "Seslenen Kitap" adlı projenizin hikâyesini anlatır mısınız? Seslenen Kitap nedir, nasıl ortaya çıktı ve hedef kitleniz kimler?

-Seslenen Kitap, bir sesli kitap dükkânı. Günümüz teknolojik koşullarında Seslenen Kitap bilgiye ulaşmak isteyen insanlara İnternet ve mobil cihazlar üzerinden kolay ulaşılabilir ve yenilikçi bir mecra sunuyor. Bugüne kadar güncel yazarların son eserleri ve çok okunan, popüler yazarların başyapıtları bizim yaptığımız gibi mobil cihazlar üzerinden uygulamalarla dinleyicilerin hayatının içinde yer alan bir formatta veya yenilikçi bir mecrada sunulmadı. Biz Seslenen Kitap olarak bunu yapıyoruz. Türkiye'de sesli kitap konusu yeni değil ama Seslenen Kitap, standartlarının yeni olması açısından avantajlı bir konuma sahip.

Her şey 2008 yılında başladı. Sesli kitapları özellikle arabada dinliyordum. Merak ettiğim, edinmek, okumak istediğim güncel kitapları sesli olarak bulabiliyordum. Bu kitapları o zamanın teknolojisi ile sadece bilgisayara indirebiliyor ve sonra CD'ye yazıp arabada dinliyordum. Bu söylediğim tabi ki sadece İngilizce kitaplar için geçerliydi, Türkçe güncel kitapları sesli olarak bulmak mümkün değildi. Bu düşünceyle ortağımla yola çıktık ve araştırmaya başladık. Türkçe güncel kitapları da sesli hale nasıl getirebiliriz, hatta aynı yurtdışında, özellikle ABD'de olduğu gibi, bunu yayıncılığın bir kolu haline ne şekilde getirebiliriz diye. Ortağım Yiğit Aktulga pazarlama, ben strateji planlama konusunda bildiklerimizi ortaya koyduk ve uzun analizlerden sonra bu fikri gerçekleştirmekten vazgeçtik. Aslında sebep olarak birçok şey söyleyebilirim ama eğer tek bir şey söylemem gerekirse "Biz o zamanlar bu işi yapmak için hazır değildik" demeyi tercih ederim. Tabi bu hikâyenin biraz kişisel ve duygusal boyutu. Somut olarak bizi bu hayalin peşinde koşmaktan alıkoyan şey ise 2009 yılında mevcut teknolojinin bize düşündüğümüz ölçüde bir fırsat vermeyeceğine kanaat getirmemiz.

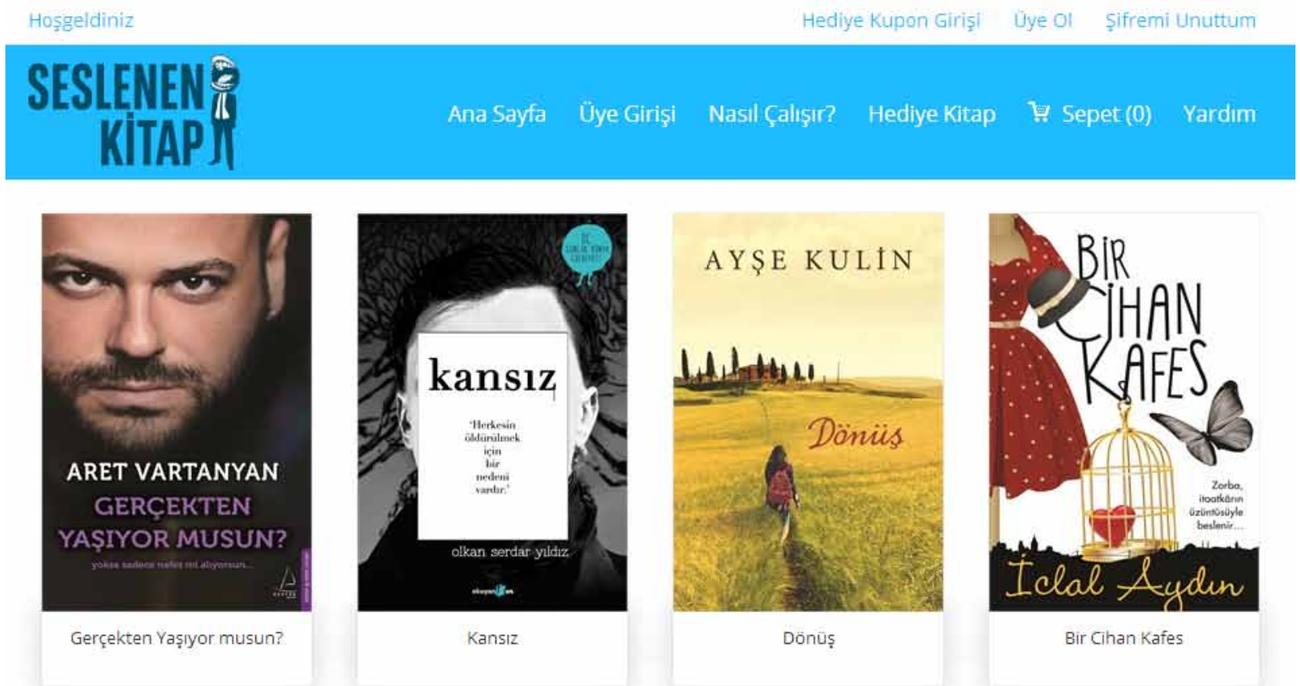

Ama 2013 itibariyle bambaşka bir tablo ile karşı karşıyaydık ve bu fırsatı artık gördüğümüze inandık. Bu fırsat teknolojinin ilerlemesiyle ve mobil cihazların hayatımızın bir parçası olmasıyla gerçekleşti.

Bu girişimin benim hayalim olmasının sebebi kısaca merak. Ben genel olarak meraklı bir insan olarak bilinirim ve bilgiye ulaşmaya önem veriyorum. Sesli kitaplar bu tarafımı besliyor.

Hem kısa zamanda aradığım, güncel bilgiye ulaşmak hem de bunu sadece okuyarak değil diğer zamanlarımda da yapabiliyor olmak tam bana göre. Bunun üzerine, böyle bir girişimin teknolojinin entegre edildiği bir iş modeliyle yapılıyor olması beni en çok heyecanlandıran konulardan birisi.

Seslenen Kitap'ın oldukça geniş bir hedef kitlesi var;

- Kitapseverler, kitap okumaktan hoşlanan, güncel yazarları ve güncel eserleri takip eden insanlar,
- Yolda, arabada, trafikte, seyahatte ve spor yaparken geçirdikleri vakitlerini iyi değerlendirmek isteyen insanlar,
- Yazar hayranları, eserleri yazarlarının sesinden dinlemekten keyif alan, yazarlar ile bağ kurmak isteyen insanlar,
- Yazılı kitapları okumakta güçlük çeken insanlar. Bu güçlüğü üç gruba ayırabiliriz. Birinci grupta görme engeli olan insanlar, ikinci grupta görme engeli olmayan ama okumakta engeli olan insanlar ve üçüncü ve en buyuk grup ise okumaya resistansi olan ve hatta okuma alışkanlığı olmayan insanlar.

Bütün bu kitapseverlerin ortak noktası, hangi formatta olursa olsun bilgiye kolay ve hızlı ulaşmak isteyen, yenilikçi, teknolojiye uyum sağlamış ve teknolojiyi günlük yaşamlarına adapte etmiş bireyler olmaları.

-Televizyon izliyor, İnternet'e giriyor ama okumuyoruz. Yapılan araştırmalara göre, Türkiye'de okuma alışkanlığı yok denecek kadar az. Avrupa'da yüzde 21 olan kitap okuma oranı, Türkiye'de sadece on binde bir. Bu doğrultuda Sesli Kitap Dükkânı'na insanların yaklaşımı nasıl? "Seslenen Kitap"ın az da olsa kitap okuma alışkanlığımıza farklı bir boyut getireceğini düşünüyor musunuz?

-Seslenen Kitap'ın kitap okuma alışkanlıklarına ve özellikle kitaba ulaşma, hem satın alma hem de okuma/dinleme, alışkanlıklarına yenilik getireceğine ve bu alışkanlıkları zenginleştireceğine inanıyorum. 28 Ocak'ta Seslenen Kitap lansmanında Can Dündar, bunu çok güzel ifade etmişti ve ben burada tekrarlamak istiyorum; "Kitapla ilgili her şey kitaba hizmet eder". Bizim yapmaya çalıştığımız şey bir kitabın daha fazla okuyucuya ulaşmasına yardımcı olabilecek bir platform oluşturmak. Sonuçta esas olan kitaptır ve günümüz teknolojisini günlük hayatlarında halihazırda kullanan insanlar Seslenen Kitap mobil uygulamalarıyla kitaba kolay erişim sağlama şansını yakalıyorlar.

- "Seslenen Kitap" sosyal medyada yer alıyor mu? Facebook ve Twitter'da kaç takipçiniz var? Takipçilerinizin profili hakkında bilgi verebilir misiniz?

-Sosyal medyada yer alıyoruz, özellikle Seslenen Kitap facebook sayfamızı bir iletişim aracı olarak kullanıyoruz. Facebook sayfamız üzerinden paylaşımlarımızı yapıyoruz. Seslenen Kitap hakkında bilgiler veriyoruz ve isteyenlerle mesajlaşıyoruz. Twitter'da da varız ancak Facebook'u daha aktif kullanıyoruz. Facebook'ta yaklaşık 13 bin takipçimiz var ve takipçilerimizin yüzde 53'u kadın, yüzde 47'si erkek.

- "Sesli Kitap Dükkânı"ndan çeşitli engel guruplarındaki kişilerin yararlanması için farklı uygulamalarınız olacak mı?

-Seslenen Kitap bir sesli kitap dükkânı ve Seslenen Kitap iş modelinde engelliler hedef kitlenin bir bölümünü ama küçük bir parçasını oluşturuyor. Şu an için sesli kitapların mobil uygulamalardan dinleyicilere sunulması dışında bir uygulama planımız yok. Bunun yanında Seslenen Kitap lansmanı ile beraber görme engelliler ile ilgili derneklerden çok ilgi gördük ve onlar böyle bir girişimi desteklediklerini bize daima hatırlatıyorlar.

-Seslenen Kitap"ta yazarlar kendi sesleriyle seslendiriyorlar kitaplarını. İlerleyen süreçte hangi yazarlar olacak, yeni projeleriniz hakkında bilgi verir misiniz?

-Lansmanımızı güncel yazarlar ve popüler yazarların son kitaplarını seslendirdiği kitaplarla yaptık. Bundan sonra da güncel yazarlar ve kitaplar Seslenen Kitap'ta olacak.

Diğer taraftan yurtdışındaki uygulamalara baktığımızda özellikle kişisel gelişim ve iş kitaplarının sesli kitaplar kategorisinde oldukça popüler olduğunu görüyoruz. Bunun başlıca sebebi bizim bu işi başlatma sebebimizle örtüşüyor, yani bilgiye hızlı ve hangi formatta olursa olsun ulaşma isteği.

Kişisel gelişim konusundaki kitapları takip eden okurlar, formattan bağımsız bilgiye açık ve amaca yönelik harekete geçmeye hazırlar. Aynı şekilde iş kitapları konusunda da buna yakın bir durum var. Takip etmek istediğiniz güncel bir kitabı arabada, seyahatte veya sporda dinleyebiliyor olmak büyük avantaj. Sesli kitaplar için bir diğer önemli tür ise çocuk kitapları. Çocuk kitapları Türkiye'de de sesli kitaplar konusunda bugüne kadar en çok rağbet gören tür diyebiliriz. Tabi ki bunlarla birlikte bir kitap dükkânında nasıl her tür kitap olursa ve olması gerekirse, Seslenen Kitap'ta da her tür kitap olacak. Kısa bir süre sonra Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü Murat Eken'in sesiyle Seslenen Kitap'ta yerini aldı. Nebil Özgentürk'ün Türkiye'nin Hatıra Defteri de yakında raflarda yerini alacak.

TTNet rezaleti!

Eylem CÜLCÜLOĞLU
eylem@bilisimdergisi.org

İnternet altyapısında fiili tekel konumunda olan TTNet'te bağlantı sorunları bitmiyor...

Geçtiğimiz ayın başında Türkiye'ye kesin dönüş yaptım. Yaklaşık altı senedir Hollanda'da yaşıyordum. Geçen altı sene içinde Türkiye'de bir çok gelişme olmuş ama bazı şeyler yerinde saymaya devam ediyor. TTNet'in hizmet kalitesi bunlardan birisi. TTNet'te yaşanan sorunlar altı sene önce nasılsa bugün de aynı. Hatta daha da kötüleşmiş diyebilirim. Türkiye'ye gelir gelmez yaşadığımız ADSL sorunu bunu kanıtlamış oldu.

Yılan hikayesi

Kaldığımız evde ADSL bağlantısı bir kopup bir geliyordu. Bu durumun yaklaşık bir aydır sürdüğünü ve TTNet'in konuyu çözemediğini öğrendik. TTNet müşteri hizmetleriyle defalarca yapılan görüşmelerin sonunda eve bir TTNet ekibi geldi. Gelen ekip arızanın tesisattan kaynaklandığını söyledi ve kendilerinin yapabileceği bir şey olmadığını belirtti.

Bize yapılan öneri ise evin telefon tesisatının tamamının yenilenmesi oldu. İşin ilginç tarafı ekip gittikten sonra internet 2 gün boyunca sorunsuz çalıştı. Sonra ise tamamen gitti. TTNet müşteri hizmetlerini tekrar arayınca bize genel bir arıza olduğu bilgisi verildi. İki gün önce arızanın tesisattan olduğunu söyleyen TTNet bu sefer genel arızadan bahsediyordu! Eğer eve gelen ekibin lafına inanıp tesisatı değiştirmiş olsaydık boşu boşuna büyük bir masrafa girmiş olacaktık. Bu durum da TTNet'in hiç umurunda olmayacaktı. TTNet müşteri hizmetlerini günde bir kaç kez aramaya devam ettik. Her seferinde bize genel arızanın devam ettiği bilgisi verildi. Bu nasıl bir arızadır ki yaklaşık bir aydır sürüyordu ve arızanın ne zaman giderileceği konusunda hiç bir bilgi verilmiyordu. Bu satırları yazarken internet arızası hala devam ediyor ve bağlantı sürekli gidip geliyor. TTNet basit bir bağlantı sorununu bir ayı aşkın süredir çözemedi. Sorunun ne zaman çözüleceği ise tamamen bir muamma.

Eskiden çevirmeli ağlar kullanırdık. İnternete sadece gerektiği zaman bağlanırdık. ADSL ve geniş bant internetin hayatımıza girmesiyle "sürekli bağlantı" kavramıyla tanıştık. İnternet aynı elektrik gibi düğmesine bastığınızda çalışması beklenen bir olgu haline geldi. Türkiye'de ise bu olgu hala yerleşmiş değil. İnternette kesintiler, bağlantı sorunları normal olarak karşılanıyor. Günlerce süren bağlantı sorunları yaşanabiliyor. Bazı yerlerde ADSL hiç çalışmıyor.

Kullanıcılar isyanda

TTNet'in verdiği hizmet kalitesinin ne kadar kötü olduğunu Google'da yaptığınız bir kaç basit aramada görebiliyorsunuz. Arama motorunda "ADSL Sorun" yazdığınızda 741 bin sonuç çıkıyor. "ADSL hız sorunu" yazdığınızda tam 3.4 milyon sonuçla karşılaşıyorsunuz. "Rezil TTNet" kelimeleri ise 1 milyon sonuç getiriyor. TTNet kullanıcıları forumlarda, bloglarda yaşadıkları sorunları haykırıyorlar. TTNet ülkede diğer operatörler olmasına rağmen fiili altyapı tekeli olduğu için bu sorunları önemsemiyor. Çünkü kullanıcıların alternatifi yok. ADSL bağlantınızı kimden alırsanız alın sonunda TTNet altyapısını kullanıyorsunuz. Altyapıda alternatifsiz olmak TTNet'i fiili bir tekel haline getirmiş durumda.

İnternet günümüzde elektrik, su, doğalgaz kadar önemli. İnternet kesildiği zaman insanlar işlerini yapamıyor. Gelirini internet üzerinden kazanan, işi için interneti kullanmak zorunda olan yüzbinlerce insan var. Televizyon yayını kesilse belki hayat etkilenmiyor ama internet kesildiği zaman hayat duruyor. Bu yüzden internet bağlantılarının kesintisiz, yedeklemeli ve tamamen sorunsuz olması hayati önem taşıyor.

TTNet ise enerjisini ve yatırımlarını kesintisiz internet için harcayacağına, internet nasıl sansürlenir, iletişim nasıl denetlenir konularına kafa yoruyor. İnternet sansürü konusunda Çin'le yarışan Türkiye, internet erişim kalitesinde Afrika ülkelerinin liginde bulunuyor.

ABD'de dokuz Tier-1 sağlayıcı var

Bundan 20 sene önce bir ülkenin medeniyetinin seviyesi yolları ile ölçülürdü. Günümüzde ise bu ölçütün yerini internet hızları ve bağlantı kaliteleri aldı. Türkiye medeni dünyada yer almak istiyorsa internet altyapısına çeki düzen vermek zorunda. Bunun yolu ise altyapıdaki fiili tekelin kaldırılmasından geçiyor. Türkiye'deki internet kalitesi ancak altyapıda rekabet olursa gelişebilir. ABD'deki geniş bant internet kullanıcılarının yüzde 37'si iki servis sağlayıcısı seçeneğine sahip. Kullanıcıların yüzde 33'ü ise üç ve üzeri servis sağlayıcıdan birini kullanabiliyor. ABD'de 9 farklı Tier-1 ağ taşıyıcısı bulunuyor. Bu taşıyıcılar birbirleriyle kıyasıya rekabet ediyorlar. Türkiye'de de buna benzer bir rekabet ortamının kurulması gerekiyor. TTNet altyapı tekeli olduğu sürece, Google'da "ADSL sorunu" sonuçlarının sayısı azalmayacaktır.

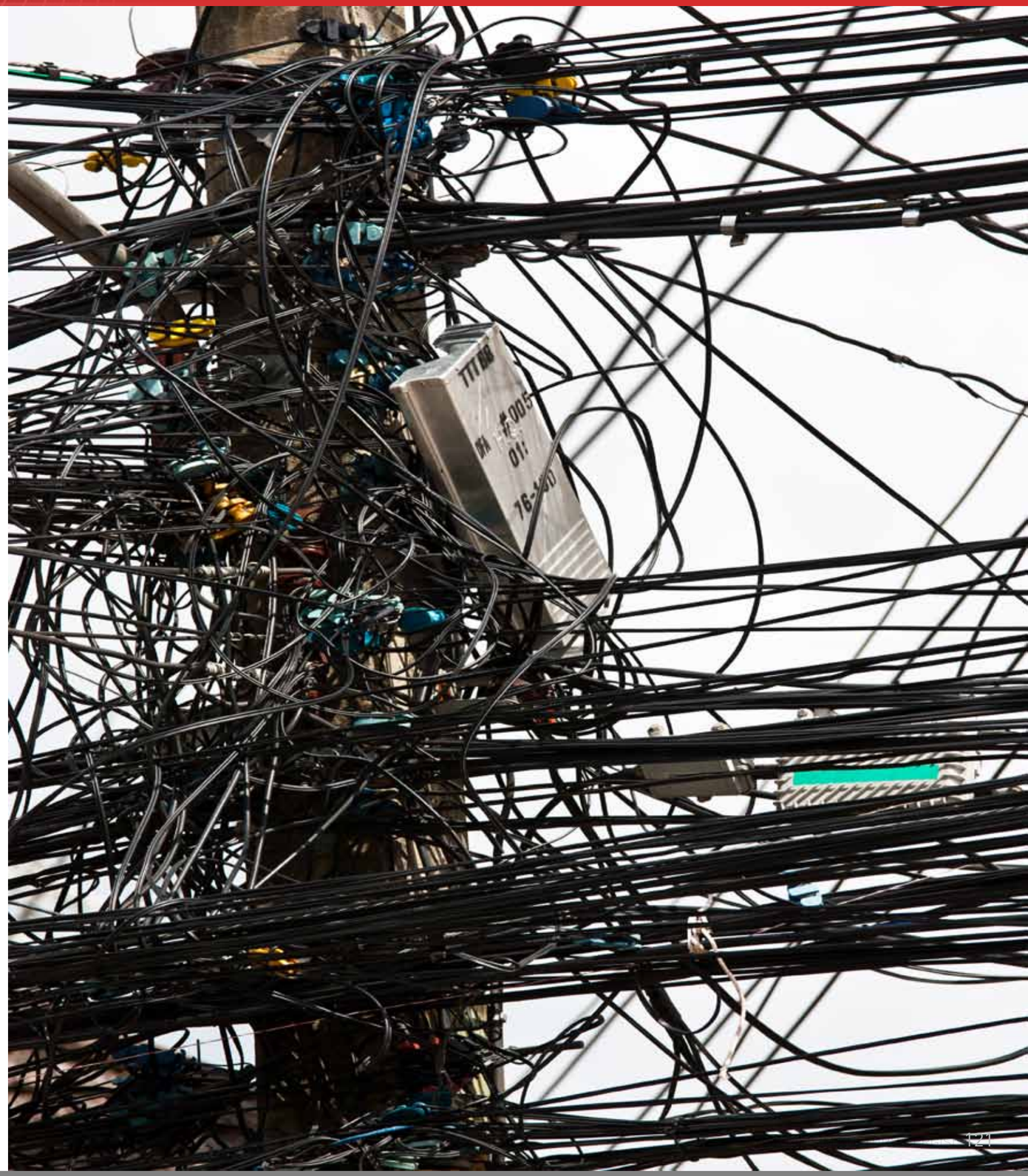

Mobil uygulamasız şirket kalmasın!

Web tabanlı mobil uygulama geliştirme platformlarıyla Android ve IOS uygulamaları geliştirmek çok kolay

Akıllı telefonların hayatımıza girmesiyle mobil platformlar büyük önem taşımaya başladı. Günümüzde mobil platformlarda yer almayan, mobil hizmetler ve mobil siteler sunmayan şirketler rakiplerine göre geride kalıyorlar. Mobil platformlarda yer almak ve uygulama geliştirmenin yüksek maliyetleri ise özellikle küçük ve orta boy şirketlerin gözünü korkutuyor. Oysa geçtiğimiz bir kaç sene içinde kolay mobil uygulama geliştirmeye olanak tanıyan bir çok servis ortaya çıktı. Bu servisleri kullanarak düşük maliyete kaliteli mobil uygulamalar geliştirmek mümkün. Bu sayımızda sizlere bu servisleri tanıtacağız.

AppMakr

Kolay mobil uygulama geliştirme servislerinin ilklerinden biri olan AppMakr, hiç kod yazmadan mobil uygulama geliştirmeye olanak tanıyor. AppMakr ile bugüne kadar tam 1 milyon 324 bin mobil uygulama geliştirilmiş. AppMakr platformu kullanılarak hem IOS hem Android hem de HTLM5 tabanlı uygulamalar geliştirilebiliyor. AppMakr kolay kullanımlı bir görsel arabirime sahip. Bu görsel arabirim kullanarak beş on dakika içinde bir mobil uygulama geliştirmek mümkün. Arabirimde statik sayfalardan, sosyal medya entegrasyonuna, RSS beslemelerine kadar bir çok farklı seçenek bulunuyor. Kullanıcı bu seçenekleri kullanarak uygulamasını oluşturabiliyor. AppMakr'ın en önemli özelliklerinden birisi uygulamanın grafik öğelerinin tamamen özelleştirilebilmesi. Bu sayede kurumsal kimliğinizi yansıtan uygulamalar geliştirebilirsiniz.

AppMakr'da uygulama geliştirdikten sonra geliştirdiğiniz uygulamayı mobil yazılım marketlerine gönderebiliyorsunuz. AppMakr'ın kendine ait bir Android yazılım marketi var. Android yazılımları ve HTML5 bu market üzerinden erişilebiliyor. Bu servisten tamamen ücretsiz yararlanabiliyorsunuz. Google Play veya Apple Appstore'da yer almak isterseniz bunun için ekstra servis ücreti ödemeniz gerekiyor. Bu ücret ise oldukça makul. Sadece ayda 9 dolar ödeyerek uygulamanız Google Play ve Appstore'de yer alabiliyor. İşin en güzel yanı ise uygulamanın tamamen size ait olması. Uygulamayı kendi hesabınızla marketlere ekleyip, isterseniz daha sonra uygulamanızı satabiliyorsunuz.

AppMakr hakkında daha fazla biliye www.appmakr.com adresinden ulaşabilirsiniz.

iBuildApp

2010 yılında kurulan iBuildApp piyasanın en büyük servislerinden birisi. 2010 yılından bu yana iBuildApp kullanarak 783 bin mobil uygulama geliştirilmiş. iBuildApp kullanarak Android, IOS ve HTML5 uygulamaları geliştirilebiliyor. Kolay kullanımlı bir arayüze sahip iBuildApp'de oldukça gelişmiş özellikler var. Uygulamalara statik HTML sayfalarından tutun, videoya, RSS'den, sosyal medya entegrasyonuna kadar bir çok özellik ekleyebiliyorsunuz. Ayrıca iBuildApp'ın geniş bir şablon kütüphanesi bulunuyor. Bu hazır şablonları kullanarak çok daha hızlı bir şekilde uygulama geliştirilebiliyor. Servise binin üzerinde hazır şablon bulunuyor.

iBuildApp'i rakiplerinden ayıran en büyük özellik, İBuildApp kullanarak online mağazalar açılabilmesi. Hiç kod bilmeden sadece birkaç dakikada bir mobil online mağaza açılabiliyor ve Paypal ile ödeme kabul edilebiliyor. iBuildApp'in bir diğer güzel özelliği push bildirimlerine izin vermesi. Böylece önemli mesajlarınızı kullanıcılarınıza ulaştırabiliyorsunuz.

iBuildApp'in dört farklı abonelik modeli bulunuyor. Ücretsiz planda uygulama sadece 15 mobil kullanıcı tarafından indirilebiliyor ve mobil web sitesine sadece 500 ziyaret yapılabiliyor. Bu planda uygulamayı Google Play ve Appstore'a göndermek mümkün değil. Pek fazla kullanışlı olmayan bu plan kullanıcıların iBuildApp'i tanıması için sunulmuş. Ayda 9.99 dolar olan Basic planda 100 kullanıcı ve limitsiz web sitesi ziyaretine olanak tanınıyor. Ayrıca uygulamayı kendi hesaplarınızı kullanarak Google Playe ve Appstore'da yayınlayabiliyorsunuz. Ayda 29 dolar olan Business plan 2000 kullanıcıya olanak tanıyor ve uygulamaların yazılım marketlerine gönderimi iBuildApp tarafından sağlanıyor. Bize göre en mantıklı plan olan Enterprise'da herhangi bir kullanıcı sınırlaması yok ve uygulamayı tamamen kendi markanız adıyla yayınlayabiliyorsunuz. Enterprise planın fiyatı ise ayda 79 dolar. iBuildApp hakkında daha fazla bilgi için www.ibuildapp.com adresine bakabilirsiniz.

TheAppBuilder

Eğer uygulamanız veritabanı bağlantısı gibi gelişmiş özellikler içeriyorsa TheAppBuilder servisine göz atmanızı tavsiye ederiz. Diğer uygulama geliştirme servislerinin aksine TheAppBuilder sadece kurumsal pazarı hedefliyor. Gelişmiş bir yazılım kütüphanesi sunan TheAppBuilder ile B2B uygulamaları geliştirmek mümkün. Servisi kullanarak satış, servis otomasyonu gibi uygulamalar geliştirilebiliyor. Ayrıca müşterilere yönelik proje takibi, raporlama ve teklif otomasyonu gibi uygulamaları geliştirmek mümkün.

TheAppBuilder'la yazılım geliştirmek iki şekilde oluyor. Birinci modelde yazılım geliştirme ekibiniz TheAppBuilder yazılım kütüphanesini kullanarak yazılım geliştiriyor. İkinci modelde ise siz ihtiyaçlarınızı belirliyorsunuz TheAppBuilder yazılım ekibi sizin için uygulamayı kendi platformunu kullanarak geliştiriyor.

TheAppBuilder kullanılarak şu zamana kadar 338 bin kurumsal uygulama geliştirilmiş. Normalde kurumsal mobil uygulamalar yüksek maliyetli uygulamalardır. TheAppBuilder kullanarak uygun fiyatlı kurumsal uygulamalar geliştirebilirsiniz. Diğer servislerin aksine sabit bir fiyat sunmayan TheAppBuilder proje bazında fiyatlandırma yapıyor. Daha fazla bilgi için www.theappbuilder.com adresine bakabilirsiniz.

Mozilla Appmaker

Firefox'un yaratıcısı Mozilla yakın zamanda mobil uygulama geliştirme platformu alanına da girdi. Henüz alfa aşamasında olan Mozilla Appmaker gelecek için büyük umutlar sunuyor. Tamamen açık kaynak kodlu bir mobil uygulama geliştirme platformu olan Mozilla Appmaker kolay kullanımlı ama gelişmiş özelliklere sahip. Mozilla Appmaker'la basit statik uygulamalardan kamera bağlantılı sohbet uygulamalarına kadar değişik türde uygulamalar geliştirilebiliyor. Web tabanlı bir sistem olan Mozilla Appmaker'da her şey sürükle bırak esasına göre geliştirilmiş. Uygulama geliştirme platformunda formlar, düğmeler ve hazır şablonlar bulunuyor.

Mozilla Appmaker şu an için sadece HTML5 tabanlı uygulamaların geliştirmesine olanak tanıyor. Kullanıcı uygulamayı geliştirdikten sonra linki istediği kişiye vererek dağıtımını sağlayabiliyor. Platformda henüz Android ve IOS uygulama geliştirme özelliği yok.

Mozilla Appmaker'ın kuşkusuz en büyük özelliği açık kaynak kodlu olması. Kullanıcılar platforma katkıda bulunup geliştirme ekibinde yer alabiliyorlar. Mozilla Firefox'la dünya çapında bir başarı elde etti. Mozilla Appmaker şu an için henüz emekleme safhasında olsa da gelecek için büyük umutlar vaat ediyor. Mozilla Appmaker'ı denemek ve daha fazla bilgi almak için apps.webmaker.org adresine bakabilirsiniz.

AppsGeyser

Eğer tamamen ücretsiz bir Android uygulaması geliştirmek istiyorsanız AppsGeyser'a bir göz atmanızı tavsiye ederiz. 2011 yılında faaliyete geçen AppsGeyser kısa bir zamanda popüler oldu. Günümüzde AppsGeyser ile geliştirilmiş 965 bin mobil uygulama bulunuyor.

AppsGeyser'in en büyük özelliklerinden birisi mevcut HTML5 uygulamanızı Android uygulaması haline getirmesi. HTML5 ile bir uygulama geliştirip bunu sadece birkaç tıklamayla Android uygulaması yapabiliyorsunuz. Bu kullanıcılara büyük esneklik sağlıyor. Ayrıca bir mobil siteniz varsa bunu Android uygulaması haline getirebiliyorsunuz. Bunun için tek yapmanız gereken sitenin adresini girmek. AppsGeyser otomatik olarak siteyi bir uygulama haline getiriyor. Çoğu kişi için web uygulaması geliştirmek daha kolay ve web uygulaması geliştiricilerinin sayısı çok fazla. Uygun fiyata bir web uygulaması geliştirip bunu AppsGeyser ile Android uygulaması haline getirip Google Play markette yer alabilirsiniz.

AppsGeyser tamamen ücretsiz bir servis. Firma gelirini ise uygulamaların içine eklediği reklamlardan kazanıyor. AppsGeyser hakkında daha fazla bilgiye www.appsgeyser.com adresinden ulaşabilirsiniz.

TOPLA, ÇIKAR, ÇARP, BÖL, **PROGRAMLA**

İ. İlker Tabak*
ilker.tabak@bilisim.com.tr

Mayıs ayının okullarda bilişim haftası olarak kutlanması için verdiğimiz dilekçenin üzerinden on yılı aşkın süre geçti. İlkini 1998 yılı mayıs ayında düzenlediğimiz Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim (BTIE) etkinliklerinin yapıldığı haftanın Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda "Bilişim Haftası" olarak kutlanması için TBD olarak dilekçe verdik.

TBD'nin eğitim alanındaki ilk girişimi okullarda bilişim haftası kutlanması isteği değildi. 1997 yılı aralık ayında gerçekleştirdiğimiz Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim (BTIE) etkinliğinin düzenli olarak yapılması ile, bilişim toplumuna dönüşümü hızlandırmak için eğitim alanında atılması gereken adımlar masaya yatırıldı.

Eski Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım da, klavye kullanımının fare kullanımının önüne geçmesi gerektiğini belirterek bilgisayarı kullanmaktan çok bilişim alanında, özellikle yazılım konusunda üretici olmamızı her fırsatta ortaya koymuştur.

Aklın yolu birdir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bilişimle kalkınmanın yolu eğitimden geçmekte. Bu amaçla, TBD olarak bilgisayar okur-yazarlığı seferberlikleri ilan edip bilgisayarın etkin biçimde kullanılmasını sağlamak üzere kampanyalar düzenledik. Bu kampanyalarda ana tema "okur-yazarlık" olmasına rağmen, yalnızca "okuma" kısmına ilişkin çalışmalar yaptık. ECDL (avrupa bilgisayar okur-yazarlığı yetkinliği sertifikası) ile bilgisayar okur-yazarlarını taçlandırdık.

2014 yılını "ÇİP Yılı", yani "Çocuklar İçin Programlama Yılı" olarak gündeme getirmemiz ile birlikte mayıs ayının ilk haftasında ilkini gerçekleştirdiğimiz "Programlama Çocuk Oyuncağı" etkinliğinde yaklaşık kırk bin çocuğa eriştik. Programlama öğrenmelerinin, bilişim alanındaki üretime katılmalarının, yani klavyeyi kullanmaya başlamalarının zamanının geldiğini, hatta geçtiğini anlattık.

Kasım ayı başında, Bilişim 2014 sırasında yinelenecek olan bu etkinliğe katılımın yüz bini aşmasını beklemekteyiz.
Bilişim alanında tüketici olmak yerine üretici olmayı hedefleyen bu çalışmalarla elde edilecek beceriler yaşam kalitesini kolaylaştırıcı etki yapacaktır. Programlama dört işlem öğrenmek kadar kolaydır ve isteyen herkes kolayca uygulayabilir. Programlama öğrenen bireyin analitik düşünme, sistematik öğrenme ve sorun çözme yetileri gelişir. Sürücü ehliyeti alan herkesin yaşamını taksicilik ya da şoförlük yaparak kazanmadığı gibi, yazma öğrenen herkesin yaşamını tıpkı Yaşar Kemal ya da Orhan Pamuk gibi yazarlık yaparak kazanmadığı gibi, programlama öğrenenler de yaşamlarını yazılımcı olarak kazanmak zorunda değildir. Mesleğinizin ne olduğu önemli değil, siz de program yazabilirsiniz.

Ankara, 06.06.2014

(*) Bs. Müh., Bilişim Ltd. Paz. ve Satış Md.
Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu II. Başkanı

EUROHUB Consultancy Group kurucu ortakları **Türkelli ve Tan:**

Lobi faaliyetlerine önem verilip yatırım arttıkça uluslararasılaşma süreci de gelecek...

Türkiye'de profesyonel bir lobi anlayışının gelişmediğinden yakınan yetkililer, lobici olarak dinlenme ve nüfuz etme ihtimalinin fazla bilgi sağlanmasıyla artacağına dikkat çekti. Yetkililer, karar alıcılarla lobiciler arasında sürekli bir bilgi akışının yasalarla desteklenmesi ve hatta teşvik edilmesini önerdi.

Mehmet Altuğ Akgül

TBD Bilişim Dergisi olarak Haziran 2014 sayımızda, dünyadaki lobicilik faaliyetlerine, lobiciğin sağladığı avantaj ve dezavantajlara, nerede ve kimler tarafından yoğunlukta kullanıldığına, Türkiye'de lobicilik çalışmalarının olmayışının nedenlerine, kısacası baştan sona lobicilik konusunu ele aldık. Bu kapsamda, EUROHUB Consultancy Group kurucu ortakları Ali Türkelli, Evrim Tan ve EUROHUB Consultancy Group-Türkiye Direktörü Aslı Karatekin ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

EUROHUB'ın, Türkiye'nin AB nezdindeki profesyonel lobi ihtiyacına dair gördükleri eksiklik ve boşluğu doldurmak üzere 2012'de kurulduğu bildirildi.

Brüksel'de toplam 400 AB'ye akredite danışmanlık firması ve toplamda yaklaşık 30 bin aktif lobicinin çalıştığına değinen Karatekin, Türkiye'nin AB nezdinde devlet kurumları ve iş dünyası dernekleri tarafından temsil edildiğini, sadece AB'ye odaklı çalışan, teknik anlamda bu işi yapan profesyonel lobi firmalarının eksikliğinin hissedildiğini belirtti. EUROHUB'ın doğrudan AB'ye yönelik çalışan 400 akredite firma arasında kurucuları Türk tek firma olduğuna dikkat çeken Karatekin, lobiciliğin AB çerçevesinde değerlendirildiğinde milyar Avroluk bir endüstriden söz edildiği ve çıkan yasaların yüzde 75'inde de lobicilerin doğrudan etkileri olduğunu ifade etti.

"Lobi"nin Türkiye'de tam anlamını bulan bir kavram olmadığı, ABD ve AB'de anlaşıldığı şekilde anlaşılmadığını belirten Türkelli ise, "Profesyonel bir lobi anlayışı henüz gelişmiş değil. Son yıllarda AB ve ABD'de lobicilikte şeffaflık sağlanmasına yönelik atılan adımlar önemli Türkiye için yol gösterici olabilir" dedi.

AB sisteminde aslında tüm yapının "bilgi alışverişi" üzerine kurulu ve en önemli sermayenin 'bilgi' olduğunun altını çizen Türkelli, "Türkiye ve Türk kurumları da AB ile olan ilişkilerinde ne kadar çok bilgi sağlarlarsa o kadar etkin olurlar. Ancak temsilin hem nicelik hem de nitelik açısından zayıf kalması AB kurumlarına nüfuz etmemizi zorlaştırıyor maalesef" diye konuştu.

"Bilgiye açıklık ve erişilebilirlik sürekli hale getirilmeli ve karar alıcılarla lobiciler arasında sürekli bir bilgi akışının bir bilgi ağının oluşması yasalarla desteklenmeli ve hatta teşvik edilmeli" önerisinde bulunan Tan, Türk bilişimcilerinin sadece Türkiye ile sınırlı kalmaması daha küresel düşünüp uluslararası arenaya açılması gerektiğini söyledi.

Tan, bilişim STK'larının Brüksel'de bilişimle ilgili gelişmeleri birinci elden takip edip kanunlar yapılırken AB Komisyonu'na bilgi sağlaması ve kendi lehlerine kanunlara şekil vermeye çalışmasıyla hem kendi hem de Türkiye'ye büyük kazanç sağlayacağını vurguladı. Söyleşinin sonunda Tan, lobi faaliyetlerine verilen önem ve bu alana yapılan yatırım arttıkça sadece yurtiçinde kalınmayacağını, uluslararasılaşma sürecinin de beraberinde geleceğine işaret etti.

-EUROHUB Consultancy Group ne zaman kuruldu? Kuruluş amacınız nedir? Bugüne kadarki faaliyetlerinize ilişkin kısa bilgi verebilir misiniz?

-Uzun yıllardır lobi sektöründe gerek akademik gerekse profesyonel olarak çalışan genç ve dinamik bir ekibin bir araya gelmesiyle EUROHUB Consultancy Group, 2012 yılında kuruldu. Bu ekibi bir araya getiren temel motivasyon, Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) nezdindeki profesyonel lobi ihtiyacına dair gördüğümüz eksiklik ve bu boşluğu doldurmaya çalışmak oldu.

Bugün Brüksel'de toplam 400 tane AB'ye akredite danışmanlık firması var ve toplamda 30.000 civarında aktif lobici çalışıyor. Sizlerin de bildiği üzere Türkiye de AB nezdinde devlet kurumları ve işadamı dernekleri tarafından ağırlıklı olarak temsil ediliyor. Ancak sadece AB'ye odaklı çalışan, tanıtım ve etkinlik düzenlemekten ziyade teknik anlamda bu işi yapan profesyonel lobi firması eksikliği bizce hep hissedilmekteydi. Biz bu gerçeklikten hareketle ekip olarak bir araya geldik ve EUROHUB'u oluşturduk. Böylelikle, doğrudan AB'ye yönelik çalışan 400 akredite firma arasındaki kurucuları Türk tek AB firması olduk.

EUROHUB'da gerek ortaklar olsun gerekse ekip arkadaşlarımız olsun, herkesin güçlü akademik altyapıları (en düşük eğitim seviyesi yüksek lisans) ve profesyonel tecrübeleri var. Bu özelliğimiz bizlere çeşitli alanlarda aynı anda faaliyet gösterme imkânı tanıyor, bu nedenle de geniş bir müşteri yelpazemiz var. Uluslararası ve yerel kuruluşlarla çalışıyoruz. Avrupa'dan sektör sivil toplum kuruluşları (STK) ve özel şirketlerle Türkiye'den de ağırlıklı olarak belediyeler, üniversiteler sektör STK'ları çatı kuruluşlar ve KOBİ'lerle birlikte çalışıyoruz. Müşterilerimiz adına onların AB kurumları ve yetkilileri ile olan ilişkilerini düzenliyor onları AB nezdinde temsil ediyoruz. Önce AB vizyonları çerçevesinde bir strateji belirliyor sonra da bunu uygulamaya koyuyoruz. Strateji müşterilerimizin ihtiyaçlarına göre özel olarak şekillendiriliyor, ondan sonra da uygulama aşamasında gerek onlar adına görüşüyor, gerek kendi görüşecekleri zaman ise onlara nasıl ve ne şekilde iletişim kurmaları gerektiği konusunda bilgilendiriyoruz. Komite toplantılarına katılıyor onları buradaki gelişmelerden anında haberdar ediyor ve ona göre pozisyon almaları için yardımcı oluyoruz. Benzer şekilde onları mesajlarını doğrudan yasa yapıcılara iletiyoruz. Bir diğer yürüttüğümüz lobi aktiviteleri de AB finansal desteklerine yönelik. Burada da Brüksel merkezli AB kaynaklarının kazanılması için çaba gösteriyor hem karar alıcılarla hem de müşterilerimizi dahil ettiğimiz konsorsiyumlarla sürekli iletişim halinde bulunuyor, onların haklarını savunarak maksimum fayda elde etmelerini sağlıyoruz.

-Lobicilik stratejik ve ekonomik anlamda neden önemli?

-Lobi, "siyasi karar vericileri ikna etmeye yönelik iletişim aracı" olarak tanımlanıyor genellikle. Bunu yaparken de doğrudan iletişim, gelişmeleri sürekli takip ederek analiz, gerek siyasi gerekse hukuki strateji ve taktikler kullanılıyor ve bunların hepsinin koordinasyonu sağlanıyor. Biz işimizi tanımlarken kısaca ikna etmek diyoruz. AB yetkililerini müşterilerimiz için ikna ediyoruz özetle.

AB çerçevesinde değerlendirecek olursak milyar Avroluk bir endüstriden söz ediyoruz. Binlerce danışmanlık, banka, hukuk büroları ve ticaret örgütleri bu endüstriyi oluşturuyor. Zaten dünyadaki kurumların yüzde 75'i doğrudan ya da dolaylı olarak Brüksel'de temsil ediliyor. Bunun temel sebebi AB üyelerini ve aday üyelerini doğrudan etkileyen yasaların yüzde 80'inin Brüksel çıkışlı olmasıdır. Çıkan bu yasaların yüzde 75'inde de lobicilerin doğrudan etkileri var. Bu nedenle AB yasalarına doğrudan etki ediliyor. AB'nin tüm ticari ilişkileri bu kanunlar çerçevesinde düzenlendiğinden ekonomik etkisi oldukça fazla. Stratejik etki de benzer şekilde, AB başkentinde lobi yaptığınız zaman aynı anda tüm üye ülkelere ve kurumlarına ulaşabiliyorsunuz. Sadece ülkeler değil elbette, dünyadaki kurumların yüzde 75'ine doğrudan ulaşabiliyorsunuz demektir bu.

-"Lobiciliğin Türkiye'nin kullanamadığı stratejik güç" olduğu ifade ediliyor. Türkiye'de lobi faaliyetleri neden yaygın değil? Bu konudaki değerlendirmenizi alabilir miyiz?

-Lobi henüz Türkiye'de tam anlamını bulmuş bir kavram değil. Biraz anlam kaymasına uğramış diyebiliriz, ABD ve AB'de anlaşıldığı şekilde anlaşılmıyor. Lobi denilince akla genelde örgütler, kapalı kapılar ardında yapılan pazarlıklar ya da Türkiye aleyhine yurtdışındaki siyasi örgütlenmeler geliyor. Kavram, olumsuz, karanlık bir anlam ifade ediyor. Uygulamaya bakacak olursanız lobi faaliyetleri elbette var, ancak çok sınırlı ve daha önce tanımladığımız anlamda değil. Yoksa bir işadamının bir milletvekili ya da bakanla iş için görüşmesi de lobi, vatandaşların toplu olarak isteklerini yerelde dile getirmeleri de. Türkiye'de gerçekleştirilen lobi faaliyetlerini de çoğunlukla iş dünyası ve dernekler yürütüyor. Profesyonel bir lobi anlayışı henüz gelişmiş değil. Bu nedenle de bu faaliyetler henüz yasalarla denetlenmiyor, AB ve ABD'deki gibi şeffaf değil. Son yıllarda AB ve ABD'de lobicilikte şeffaflık sağlanmasına yönelik atılan önemli Türkiye için de yol gösterici olabilir. Bunlara ek olarak siyasi sistem olarak da son derece merkezi bir yapı var. Yasa oylamalarında partiler daha ziyade blok olarak oy veriyor, o zaman da parti başkanı ya da ona çok yakın 3-5 kişi dışında lobi yapılacak kimse kalmıyor. Parti içi demokrasi geliştikçe ve sistem daha çok sese izin verdikçe ikna edilmek istenen kişi sayısı artacak bu da lobi faaliyetlerinin sayısını doğrudan etkileyecek. Biraz arz talep meselesi yani.
Son olarak bizce Türkiye'de Anglo-Sakson tarzı liberal bir ekonominin olmayışı da buna etken. Toplumda da bu tarz bir ekonomik anlayışın kabul görmemesi ABD'dekinin aksine geniş yelpazede hizmetlerin satış ve pazarlamasının yapılmasını zorlaştırıyor. Özellikle de bilgiye dayalı hizmetlerin. Türkiye'de bilgi ve aracılığa dair yapılan hizmetlerin pek bir karşılığı yok, olduğu zamanda ölçülebilme sorunu var. Bu konuda henüz bir piyasa oluşmuş değil, daha somut şeyler değerlendirmeye tabi tutuluyor. Yardımlaşma kültürü gelişmiş bir toplum olduğumuz için de bu tip hizmetler daha ziyade yardım olarak algılanıyor ve bu doğal kabul ediliyor.

-Sizce uluslararası arenadaki lobi faaliyetlerinde Türkiye neden yok? Avrupa ve Amerika ile karşılaştırdığınızda neredeyiz?

-Türkiye'yi doğrudan ABD ya da AB ile karşılaştırmadan önce altını çizmek gerekir ki AB ve ABD sistemleri birbirlerinden oldukça farklı. Çok kısaca bahsedecek olursak ABD'deki sistem çok daha agresif, savunmaya yönelik pek çok zaman kanunların çıkmasını engellemeye çalışan, mali desteklerin mümkün olduğu bir sistem. Avrupa'da ise sistem konsensüs üzerine dayalı, danışmanlık ve fikir alışverişinin ağır bastığı ve uzun vadeli güven ilişkilerinin olduğu bir sistem. AB sisteminde aslında tüm yapı bilgi alışverişi üzerine kurulu. Lobici olarak ne kadar bilgi sağlarsanız dinlenme ve nüfuz etme ihtimaliniz de o kadar artar. Bu şekilde oluşan ve güvene dayanan, sermayenin bilgi olduğu bir sistem var. Türkiye ve Türk kurumları da AB ile olan ilişkilerinde ne kadar çok bilgi sağlarlarsa o kadar etkin olurlar. Ancak temsilin hem nicelik hem de nitelik açısından zayıf kalması AB kurumlarına nüfuz etmemizi zorlaştırıyor maalesef. Bu sektörel temsilden bölgesel temsile kadar aynı. Almanya'nın örneğin 29 tane bölgesel temsilciliği var Brüksel'de. Hollanda'nın 20, İngiltere'nin 19 tane. İlginçtir Belçika'nın bile Brüksel'de 10 tane bölgesel temsilciliği var, kendi başkentinde. Türkiye bu resimde maalesef yok. Bu sadece bölgesel temsilciliklerden örnek. Bu nedenle aslında oldukça gerideyiz.

-Lobiciliğin gerekliliği ve öneminin farkına varıp etkili ve verimli bir güç olarak kullanabilmesi için Türkiye'nin öncelikle neler yapmalı? Doğru hedeflere odaklanma ve kalıcı faaliyetlere öncelik vermek üzere Türkiye'nin izlemesi gereken strateji ve planlar ne olmalı?

-Türkiye'nin bizce temsili tümevarım mantığıyla gerçekleşmeli. Sadece üst düzey siyasilerin ya da bürokratların değil, üniversitelerin, bölgesel yönetimlerin, iş grupları ve çatı örgütlerinin en önemlisi de STK'ların mutlaka bir şekilde AB nezdinde pozisyonlarını anlatmaları ve buradaki bilgi ağından ve ekonomik imkânlardan faydalanmaları gerekiyor. Bunu için de kısa vadede en ekonomik çözüm bu işi yapan profesyonellerle çalışmak ve onlardan destek almak. Kendi alanında daha çok kurum burada doğrudan ya da dolaylı olarak girişimlerde bulunursa, daha çok hibe başvurusu olursa ve daha çok Türk kurumu uluslararası konsorsiyumlara dahil olursa büyük çerçevede en büyük kazanç yine Türkiye'nin olacaktır. Ancak bunun yolu da Brüksel'de olmaktan geçiyor.

-Ünlü bir lobici, "Kazanan en iyi olan değil, lobisini en iyi yapandır" diyor. ABD'de lobicilik faaliyetleri önemli bir düşünce sektörü olarak görülüyor. Türkiye'de lobicilik ne zaman kararları etkileyip değiştiren noktaya gelir? Bunun için neler yapılması gerekiyor?

-İyi lobi yapmanın anahtarı doğru ve sürekli bilgi sağlamaktan geçiyor. Alanlarına son derece hâkim kişilerin bilimsel verilere dayanarak bu çalışmaları yürütmeleri gerekiyor. Bilginin iyi analiz edilmesi ve stratejik olarak doğru kullanılması önemli. Türkiye'deki bu girişimler daha çok siyasi ve ideolojik olarak yapılıyor. Sunduğunuz bilginin iyi tasarlanmış olması ve iyi sunulması gerekiyor. Bu yaklaşımdaki bir çalışmayı ilgililerin de dikkate alması çok daha kolaylaşır. Etki edilmeye çalışılan alanın dar değil daha yaygın olmasının sağlanması ve lobicilerin kişilere değil de kurumlara odaklanmaya çalışması kısa olmasa da uzun vadede ciddi farklar yaratacaktır diye düşünüyoruz.

-Lobiciliği ve lobilerin başarılarını jeopolitikten, olaylardan, ticaretten, kültürden, tarihten, duygulardan, iç politikadan ve dinden ayrı düşünmemek gerekiyor. Türkiye'de lobiciliğe ilişkin yasal düzenlemelerden söz etmek mümkün değil. Nasıl bir yasa ile lobiciliğin yasama veya yürütme organına yönelik faaliyetleri belirlenmeli? Yasada neler yer almalı?

-Öncelikle yasalar bilgiyi sistemin merkezine oturtmalı. Bilgiye açıklık ve erişilebilirlik sürekli hale getirilmeli ve karar alıcılarla lobiciler arasında sürekli bir bilgi akışının bir bilgi ağının oluşması yasalarla desteklenmeli ve hatta teşvik edilmeli. Bunun yapılabilmesi için de şeffaflık ve bu şeffaflığı garanti edecek yönetmelikler ve düzenlemeler şart. Örneğin AB bunu "Transparency Register" adıyla yani AB Şeffaflık Kaydı olarak uyguluyor. 2017'den itibaren avukatlık firmaları da dahil tüm lobicilerin müşterileriyle olan ilişkilerinin mahiyetini bildirmeleri gerekiyor. Bu nedenle de hukuk büroları artık avukat-müvekkil gizliliğinin arkasına sığınamayacaklar. Bu da lobici olarak danışmanlık firmalarını daha çok göreceğiz demektir ileride.

-Ülkemizdeki bilişim sektör kuruluşlarının "baskı grubu" olma, lobicilik faaliyetlerini değerlendirir misiniz? Bilişim STK'ları hangi yöntemleri kullanmalı, sektörümüzde ulusal ve uluslararası alanda nasıl bir lobicilik başarılı olur?

-Bilişim STK'ları öncelikle buldukları her fırsatta hedefleri doğrultusunda istedikleri mesajları verebilmeliler. Bugün dünyadaki gelişim, başta sosyal medya olmak üzere bilişim sektörü üzerinden yürüyor. Dünya ülkeleri de bu nedenle sürekli bilişime ve teknolojiye yatırım yapıyor. AB'de de 2014 yılı için 765 Milyon Avro, 2015 için 854 Milyon Avro bilişme ayrılan bir fon var. 2014-2020 bütçe döneminde bu rakam toplamda yaklaşık 6 Milyar Avroyu buluyor. AB bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere bu sektöre çok büyük önem atfediyor, zira bilişim sektörü Avrupa ekonomisinin yüzde 4.8'ini oluşturuyor ve gelecekte bu oranın ciddi şekilde yükselmesi bekleniyor.

Türk bilişimcileri de bizce sadece Türkiye ile sınırlı kalmamalı, daha küresel düşünmeli ve artık sınırların olmadığı bir kıtada uluslararası arenaya mümkün olduğunca açılmalılar. Onları başta AB olmak üzere çeşitli uluslararası sahnelerde boy göstermeleri Türkiye'ye de büyük fayda sağlayacaktır. Türkiye'nin Gümrük Birliği üyeliğinden ötürü Avrupa ve hatta artık pek çok 3. ülke ile yaptığımız ticaret Brüksel'den çıkan kanunlara tabi. Ancak bu kanunların oluşum sürecinde Türk kurumları hiç boy göstermiyor ve destek olmuyorlar. Hatta pek çok durumda pek çok kurumumuz son dakikada öğreniyor ve ondan sonra ilgili uyum süreci çok keskin ve maliyetli hale geliyor. Hâlbuki Bilişim STKlarımız Brüksel'de bilişimle ilgili gelişmeleri birinci elden takip etseler, kanunlar daha yapılırken AB Komisyonu'na bilgi sağlasalar ve kendi lehlerine kanunlara şekil vermeye çalışsalar bundan hem kendileri hem de Türkiye büyük kazanç sağlayacaktır. Biz şu anda derse girmeyen ama sınavda tüm konulardan sorumlu öğrenci konumuna düşürüyoruz kendimizi.

-Türkiye bilişim sektörü lobicilik faaliyetlerine ağırlık vererek yurtiçi ve yurtdışında ne gibi kazanımlara sahip olabilir?

-Bilişim sektörü sadece dünyada değil Türkiye'de de gelişimin öncülerinden. Bu nedenle de hakkını iyi savunması, pozisyonunu iyi anlatması ve güçlü bir iletişim kurması çok önemli. Lobi faaliyetlerine verilen önem ve bu alana yapılan yatırım arttıkça sadece yurtiçinde kalınmayacak uluslararasılaşma süreci de beraberinde gelecektir. Örneğin

Brüksel'de AB nezdinde güçlü bir Türk bilişim lobisi her şeyden önce Türkiye'ye ciddi bir know-how kazandıracaktır. Bununla da kalmayıp kendi know-how'ını Brüksel üzerinden 30'dan fazla ülkeye aynı anda ihraç edecek, ülkeler arasında bir paylaşım ve network oluşacaktır. Network'un oluşması ve gelişmesi demek Türk firmaları için yeni pazarlar yaratmak ve mevcut pazarlarda da daha kolay hareket edebilme yetisi kazanmak demektir. Yeni pazarlarla birlikte yeni işbirlikleri doğacak, bu işbirliklerinden doğacak ortaklık ve hatta oluşturulacak konsorsiyumlarla AB finansal desteklerinden çok daha kolay şekilde çok daha büyük oranlarda faydalanmak mümkün olacaktır. Bu da hem sektöre finansal katkı yapacak hem de Türkiye'nin henüz istediği kapasiteye ulaşamadığı Ar-Ge çalışmalarına doğrudan kaynak sağlayacaktır.

-Bilişimin kalkınmanın kaldırıcı gücü olduğu belirtilirken sektör STK'larının devlete yönelik lobicilik faaliyetlerinin hedefleri ne olmalı?

-Bilişim STK'ları Türkiye'de her geçen gün güçlenen ve geleceğin yapılanmasında rol oynayan kurumların başında geliyor. Bu nedenle de Türkiye'de dahi lobi yaparken yerel ya da ulusal değil küresel düşünmek zorundalar. Bu hedefleri 2 ana başlıkta toplayacak olursak;
İlk olarak dünyanın en büyük 20 ekonomisinde yer alan Türkiye'nin bu konumunu gelecekte de güçlendirerek koruması için geleceğin itici gücü olan bilişim ve bilişimle ilintili dijital sektörler konusunda hem AB 2020 Stratejisi çerçevesinde geliştirilen politika ve programları yakından takip etmesi, hem de Hindistan, Güney Kore, Çin gibi küresel aktörlerin bilişimde inovasyon atılımlarını iyi anlaması gerekiyor. Bunun için de sektör STK'larının devlete yönelik lobicilik faaliyetlerinde ulusal mevzuatın yenilikçi bilişim politikalarını destekleyecek biçimde şekillenmesini ön plana çıkarmaları önem arz ediyor.

İkinci önemli konu ise insan kaynakları. Bu çerçevede tüm vatandaşların daha ilköğretimden itibaren hem okul hem de iş hayatlarında etkin bir biçimde kullanabilecekleri dijital vasıfları edinmeleri çok büyük önem taşıyor. Burada da sektör STK'larının özellikle ilköğretim ve ortaöğretim müfredatı geliştirilirken dijital olarak yetkin gençler yetiştirmek amacıyla gerekli adımların atılmasına öncü olmaları gerekiyor. Dijital vasıfların AB'de de yeni ortaya çıkacak bilişim sektörü fırsatları aracılığıyla genç nüfusta istihdamı artıracağına inanılıyor.

-Türkiye kendisini AB'ye anlatmak için neler yapmalı? Ne gibi çabalar AB'ye üyelik sürecini daha da kolaylaştırır? Niye AB'de lobicilik yapmamız gerekiyor?

-Daha önce de ifade etmeye çalıştığımız gibi Türkiye farklı şekillerde sürekli AB nezdinde gözükmeli, AB süreci desteklenmeli. Bu da yukarından aşağıya doğru değil aşağıdan yukarıya doğru yapılmalı.
Türkiye, AB ile iletişim alanında önemli bir tecrübe geliştirmekle birlikte, bu gün gelinen noktada, ülkenin son dönemde geçtiği zorlu süreç AB nezdinde olumsuz bir algı meydana getirmiştir. Bu olumsuz algının iyileştirilmesi, Türkiye'nin hızlı değişen gündeminin ve yapısal-hukuksal değişikliklerinin AB'nin ilgili kurumlarına zamanında etkin bir şekilde iletilmesiyle gerçekleştirilebilir. Bu durum reaktif bir tutumdan proaktif adımlara geçilmesini zorunlu kılmaktadır. AB'de karar alma mekanizmalarında rol alan kişileri ikna etmek ve onları etkilemek, Türkiye tarafından aktarılan bilgilerin zamanında eksiksiz ve doğru formatta sunulmasına bağlıdır. AB Başkenti Brüksel üzerinden yürütülecek lobi faaliyetleri, Türkiye'nin mesajlarının AB kurumları ve bunlara etki eden diğer kurumlara ulaştırılmasına yardımcı olacaktır. Bu faaliyetlerin doğru yöntem ve araçlarla, doğru zamanlama ve yetkin insan kaynağı desteği ile bahsi geçen kurumlara giden etkin kanallar kullanılarak yapılması gerekmektedir.

AB Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu başta olmak üzere AB kurumları görevlerini yapabilmek için bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Bu bilgiyi de sürekli irtibatta olduğu kişi ve kurumlardan sağlamaktadır. Türkiye'nin kendisini doğrudan ve dolaylı ilgilendiren konularda karar alma süreçlerinde etkin rol alabilmesi için, sürekli bilgi kaynağı rolünü üstlenecek irtibat noktalarının belirlenmesi ve harekete geçirilmesi gerekmektedir.
Türkiye'nin hâlihazırda yaşadığı temel sıkıntıların başında AB karar alma süreçleri ile ilgili bilgiye zamanında ulaşamamak ve bilgiyi zamanında aktaramamak gelmektedir. Karar alma süreçleri tamamlandıktan sonra gerçekleştirilen temaslar istenen etkiyi yaratmamaktadır. Arzu edilen etkinin yaratılabilmesi için Türkiye'nin sürecin başından sonuna kadar karar alıcılarla sürekli iletişim ve bilgi alışverişi halinde olması gerekmektedir.
AB takvimi çerçevesinde yer alan toplantıların (komite, grup, hazırlık, vb.) düzenli takibi, bir sonraki toplantının gündemine ilişkin hazırlık çalışmalarının yapılması ve karar alıcılarla sürekli iletişim halinde olunması zamanlama konusunda proaktif olunmasını sağlayacaktır.
Bilgi iletişimindeki eksikler nedeniyle Türkiye, karar alıcıları besleyen doğrudan (asistan, bürokrat, danışman) ve dolaylı bilgi kaynaklarına (üniversiteler, düşünce kuruluşları, basın, vb.) yeterli etkide bulunamamaktadır. Bilgi kaynaklarının tespiti, bu kaynaklara Türkiye hakkında doğru, hızlı ve öncü bilgi akışının sağlanarak karar alıcıların en başından itibaren doğru bilgilerle hareket etmesine zemin hazırlanacaktır.

AB düzeyinde sağlıklı iletişim kurulabilmesi AB'nin aşina olduğu formatlarda hazırlık yapmak ve ortak literatürü kullanmakla mümkündür. Bu şekilde karar alıcıların çalışmalarına destek verecek bilgilerin tespiti ve paylaşımı işbirliğinin artmasını sağlayacaktır.

-Yurtdışında lobicilik ciddi gelir getiren bir faaliyet. Türkiye, yurtdışında yaşayan vatandaşlarından oluşan insan gücü üstünlüğünü lobi faaliyetleri açısından nasıl kullanmalı, buradan gelir sağlanması için neler yapılmalı?

-Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Brüksel'de lobi milyarlarca Avroluk bir endüstri. Washington'da bu rakam neredeyse ikiye katlanıyor. Zaten bu iki şehir 1-Washington 2-Brüksel olmak üzere dünyanın iki lobi başkenti. Sadece Brüksel, AB Komisyonu'nun 31.000 çalışanına karşılık 30.000 civarında lobicinin çalıştığı, yani neredeyse her Komisyon görevlisine bir lobicinin düştüğü, Avrupa kanunlarının yüzde 75'ini etkileme gücüne sahip dev bir endüstri.
Türkiye maalesef bu endüstrinin henüz oturmuş bir parçası değil. Bizim faaliyetlerimiz daha ziyade kısa süreli tanıtım faaliyetleri ve sürdürebilirlikten uzak. Bu nedenle de ne sistemde istediğimiz gibi bir oyuncu olabiliyoruz ne de AB'den çıkan fonlardan yeterli oranlarda faydalanabiliyoruz. Bu değişmeyecek bir şey değil elbette, hem de istenirse çok kısa sürede değişebilir. Ancak önce bakış açımızı değiştirmemiz ve bu meseleye bir iş olarak bakmamız gerekiyor. Burada yapılan çalışmalara bir iş perspektifinden bakıp, yatırım olarak değerlendirmemiz gerekiyor. Türkiye'de AB nezdindeki çalışmalar maalesef daha ziyade tanıtım ve reklam olarak değerlendiriliyor. Bir diğer yanlış algı da AB fonlarıyla ilgili. Bu fonlardan yararlanmak isteyen kurumlar hiçbir sorumluluk altına girmeden ve yatırım yapmadan AB'den kendilerine büyük kaynaklar yönlendirileceğini zannediyorlar. Kurumlar istiyorlar ki hiç bir maddi yatırım yapmadan hemen AB'den fon alsınlar ve bunları dilediğince kullansınlar.

Hâlbuki aynı lobi gibi AB fonları da bilgiye ve networke dayanan son derece teknik bir mesele ve hem maddi yatırım hem de vakit gerektiriyor. Araştırmasından, yazımına, AB kurumlarıyla yapılacak pazarlıklarına ve sonrasında takibine kadar önemli mesai gerektiren işler.

Bu bakış açısını değiştirdikten sonra, yurtdışındaki Türk nüfus eğitimli ve bilinçli olduğu ölçüde elbette ki büyük bir güç. Ancak bu gücün örgütlü olması lazım. Siyasi ya da ideolojik yaklaşımlardan ziyade çok daha somut meseleler üzerinde uzlaşarak bir stratejiyle karar alıcıların karşılarına çıkmaları gerekiyor. Mesajlarını kısa sürede doğru vermeleri ve kurumlarla ortak bir noktada uzlaşmaları gerekiyor. AB için konuşacak olursak Türkiye'nin en büyük avantajı Avrupa'da yaşayan Türkler.

Her şeyden önce AB vatandaşı oldukları için oy verme hakkına sahip olan bu kişilerin ellerinde ciddi fırsatlar var, vatandaş olarak muhataplarını etkileme şansları çok daha yüksek. Bir Alman ya da Fransız'la eşit olarak rekabet edebilirler. Ancak bunu yapabilmek için eğitimlerine öncelik vermeli, bu meseleyi siyasi değil teknik bir iş olarak algılamalı ve son olarak da örgütlenip AB'ye akredite olmalı ve sürdürülebilir çalışmalara imza atmalılar. Yurtdışında bilinçli ve eğitimli nüfus demek çok daha güçlü bir Türkiye demek.

Android Geliştirici Günleri yapıldı

Türkiye ve dünyanın farklı ülkelerinden teknoloji gruplarının gönüllü olarak gerçekleştirdiği Android Geliştirici Günleri'ne 20 farklı ülkeden 2053'ü aşkın katılım gerçekleşti. 32'si yabancı toplam 63 konuşmacı, dört farklı salonda android, mobil teknolojiler ve yazılım geliştirme üzerine tecrübe ve bilgilerini paylaştılar

ODTÜ, Android Geliştirici Günleri (AGG) etkinliğine bu yıl üçüncü kez ev sahipliği yaptı. 16-17 Mayıs 2014'te gerçekleşen organizasyona katılımcılar, İnternet üzerinden ücretsiz kayıt yaptırdı. İki gün süren organizasyon GDG (Google Developer Group) İstanbul, GDG Eskişehir, GDG Konya, GDG Ankara ve IEEE ODTÜ öncülüğünde 20 farklı ülkeden geliştirici gruplarının işbirliğiyle gerçekleşti.
Açık konferans niteliği taşıyan AGG, dünya ve Türkiye'ye değer katmak amacıyla, teknolojiye ilgi duyan öğrenci ve farklı mesleklerden kişilerin birlikte düzenlediği bir organizasyon olarak gelenekselleşmeye başladı. Farklı ülke, meslek ve yaş gruplarından yoğun katılımın olduğu konferansa katılamayanlar da sunumları paylas.com üzerinden canlı izleme olanağına sahip oldular. Ayrıca tüm oturumlar paylas.com web sitesine yüklendi.
Etkinlik esnasında bir de Hackathon adı verilen bir mobil uygulama geliştirme yarışması gerçekleşti. 24 saat aralıksız süren yarışmaya yurt dışından da ekipler katıldı. Beş dilin konuşulduğu yarışmada, 11 yaşında ortaokul öğrencisinden doktora mezunlarına kadar geniş bir yelpazede 47 kişiden oluşan 17 ekip yeteneklerini sergiledi. Yarışmada kazanan ekiplere ödülleri verildi.

Konferansta ayrıca İndir.com Mobil Uygulama Ödülleri Yarışması'nın ödül töreni ve Programlama Çocuk Oyuncağı etkinliği gerçekleşti. Sponsor firmalar açılış konuşmalarına katılanlar arasından seçtikleri kişilere hediyeler verdi. Konferansın resmi mobil uygulaması (AGG14) kullanıcıları da telefon ve tablet gibi ödüller kazandılar.
Android Geliştirici Günleri'nin ikinci gününde, Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Genç Grup'tan Erdem Lafçı-Çocuklar için Appinventor ile Uygulama Geliştirme'yi anlattı. Appinventor, çocuklara mobil uygulamaları nasıl geliştireceklerine ilişkin bir araç.
Gelecek öngörüleri paylaşılıyor
AGG, mobil, web, sunucu ve yazılım teknolojilerindeki gelişmelerin ve gelecek öngörülerinin paylaşıldığı, renklilik oluşturabilmek adına her firmaya ve katılımcıya açık olan ve katılımın ücretsiz olduğu, her geçen yıl daha uluslararası hale gelen açık konferans.
Teknoloji alanında çevrenin ve dünyanın gelişmesine katkıda bulunmak için AGG organize ediliyor. Uluslararası hale gelmiş bu tür konferanslar katılımcılara daha çok bilgi, daha çok tecrübe, daha çok ilham aşılarken, katılımcılar arasında daha çok sinerji oluşturuyor ve daha çok uluslararası ürünler ve markalar çıkarılmasına katkısı oluyor.

Sorummatik ile her yerde İngilizce

Sorummatik uygulamasını yazan Sergen Gönenç, 11 yaşında ve TED Ankara Koleji'nde okuyor. 10 yaşında program yapmaya ilgi duydu. İlk olarak seçmeli bilgisayar dersinde gördü programlamayı. Sonra Turkcell Geleceği Yazanlar Platforu'na üye oldu. iOS yazılım geliştirmeyle ilgili eğitim aldı.
Sorummatik, her yerde İngilizce çalışmak için içinde İngilizce sorular bulunan uygulama AGG'ne diyet yapanlar için öğün ve egzersiz hatırlatıcı uygulaması ile katıldı.

Küçük yaşlarda teknik konulara ilgisi vardı. 4 yaşında bilgisayar kullanabiliyordu. İnternet'e girip oyun oynuyordu. Amacı, geleceği ilişkin daha çok yazılım yazmak ve yazılım geliştirici olmak. Şimdilerde iki uygulama üzerinde daha çalışıyor.
Birkaç iyi arkadaşı var, diğer arkadaşları ile arası iyi değil. Tartışma çıkıyor aralarında kendisini yanlış anlıyorlar. Ancak bunu yazılım yapması ile ilgili bir kıskançlık olmadığını söylüyor. Arkadaşları ve öğretmenleri yazılım geliştirdiğini biliyorlar. Öğretmenleri kendisine çok iyi davranıyor. İlk uygulaması çıktığında bütün öğretmenleri kendisini tebrik etti.

Sorummatik'i kullananların sayısı az. Yaygılaşması konusunda bir beklenti içerisinde değil. Sorummatik uygulaması ile ilgili Hürriyet Gazetesi'nde röportajı yayınlandı.

Küçük ev aletleri tasarlıyordu

Annesi Hanife Gönenç, Sergen Gönenç'i şöyle anlattı:
"Doğdu doğalı teknolojiye bilgisayara meraklıydı. 6 yaşından beri TÜBİTAK'ın yayımladığı Bilim Teknik Dergisi'ne abone. 4-5 yaşlarında elektronik cihazlara ilgi duymaya başladı. Küçük ev aletleri tasarımcısı olmak istiyordu. Küçük ev aletlerinin mekanizmasına meraklıydı. Masal kitabı okumuyor, küçük buluşlarıyla uğraşıyordu. El yıkama makinesi ve müzikli buzdolabı tasarladı. Büyüdükçe bilgisayara merakı daha da arttı. Yazılımla uğraşmaya başladı. Programları insanların yaptığını düşünmeye başladı. Yurtdışındaki yazılımcıları araştırdı. Neyi öğrenmesi gerektiğini biliyordu. 9 yaşında Turkcell'in Geleceği Yazanlar Platformunu'na üye oldu; Teknoloji Zirvesi'ne katıldı. Kendisine eğitmen atandı. 2 ay birebir eğitim aldı. 2 ay sonra ilk (Sorummatik) uygulamasını yazdı. Şimdilerde ikinci (Obezite) uygulamasını yazıyor. Ayrıca, Google Maps'in Türkiye uygulamasının üzerinde çalışıyor. Hedefleri büyük. Yurtdışında Harvard ya da MTI'da okumak istiyor. Gelecekte yazılımcı olarak Microsoft ya da Google'da çalışmak istiyor."

Programlama Çocuk Oyuncağı

Android günlerindeydi

Erdem Lafcı
TBD GENÇ Başkanı

Programlama Çocuk Oyuncağı projesinin Android Programlama ayağı 16-17 Mayıs tarihlerinde ODTÜ KKM'de gerçekleştirilen Android Geliştirici Günlerinde (ADD) yapıldı. Orada öğrencilere ve eğitmenlere APP Inventor ile Mobil Uygulama Geliştirme eğitimi verildi. Android Geliştirici Günlerinin bize gösterdiği bir başka önemli konu ise çocuklarımızın aslında ne kadar yetenekli ve fırsat verilirse neler yapabileceklerini göstermesi oldu. Birçok ülkeden konuşmacının yer aldığı ADD'de 16 yaşındaki Alper Kürşat Ünver, Robot Teknolojileri ve Arduino üzerine bir konuşma yapmış aynı zamanda 11 yaşındaki Sergen Gönenç uluslararası düzeyde yapılan hackathon yarışmasına katılmıştır.

Programlama Çocuk Oyuncağı projesi Türkiye Bilişim Derneği çatısı altında bulunan 'Çocuk ve Bilişim' uzmanlık grubu, TBD Genç ve IEEE ODTÜ tarafından organize edilmektedir.
Programlama Çocuk Oyuncağı projesi ilk, orta ve lise öğrencilerinin, her gün keyifle oynadıkları ve sosyalleştikleri bilgisayar ve İnternet teknolojileriyle aslında kendi programlarını da yazabileceklerini ve bunun aslında çok basit ve eğlenceli olduğunun farkındalığını yaratmayı amaçlayan bir projedir. Çocuklarımıza bilgisayarın sadece oyun oynamamızı ve İnternet'te gezebilmemize yardımcı olan bir araç değil hayallerimizi gerçekleştirebildiğimiz bir platform olduğunu göstermek istiyoruz.

Etkinliğe resmi olarak Bilişim'13 etkinliğinde gerçekleştirilen 'Programlama Çocuk Oyuncağı' oturumunda başlanmış olup bugüne kadar on binlerce öğrenciye ulaşılmış birçok üniversite ve eğitim kurumunda etkinlikler düzenlenmiştir. Etkinlik için IEEE ODTÜ öğrenci kolu ile birlikte eğitim içerikleri hazırlanmış ve bu videolar www.programlamacocukoyuncagi.org sayfamıza yüklenmiştir. Öğrenciler sayfaya kayıt olup eğitim içeriklerini izleyebilir ve aynı zamanda gerçekleştirdikleri projeleri sayfaya yükleyip arkadaşlarıyla paylaşabilirler. Eğitim içerikleri Scratch ve Small Basic dillerinde hazırlanmıştır. Yaz ayı içerisinde Android programlama ve Html kısımları eklemeyi planlıyoruz.

Projemizde ayrıca 5-9 Mayıs tarihleri arasında canlı video konferanslar düzenlenmiştir. Intel, Microsoft, Google ve Amazonda çalışan Türk bilişimcilerle öğrenciler canlı konferans yapma şansı bulmuş onların tecrübelerini dinlemiş ve diledikleri soruları kendilerine yöneltmişlerdir. Video konferanslarımızı kasım ayında gerçekleştireceğimiz projenin ikinci ayağında devam edeceğiz.

TBD Genç olarak çocuklarımızın bilişim teknolojilerini daha etkili kullanmalarını sağlamak, toplumumuzu teknolojiyi sadece etkin kullanan değil aynı zamanda onu üreten bir toplum haline getirmek için çalışmaya devam edeceğiz.

İnsan etmeni

Nezih KULEYIN
nezih@semor.com.tr

Bilişim toplumu olmada insanın rolü tüm diğer toplum biçimlerinden daha farklıdır. Çünkü insanlar avcılıktan tarım toplumuna, bir başka açıklama ile köleci toplumdan feodal topluma geçerken, karasabanın tarımsal üretimi arttırmasıyla ortaya çıkan üretim fazlası, insan iradesine göre çok daha büyük bir etmendi. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçerken de böyle oldu buharla çalışan makinelerin yarattığı üretim fazlası tarım toplumunun dönüşümünü sağladı.

Oysa bilişim toplumu ile birlikte insan aklı en önemli işlevlerinden birisi olan bilgiyi toplumsal değişimin tam ortasına yerleştirdi. En kıymetli öge bilgi oldu.
İş böyle olunca ortaya uluslararası rekabetin nasıl sonuçlanacağı sorusu çıktı. Daha doğrusu nasıl ilk sanayi toplumu olmak sonrakilere üstünlük sağlamanıza neden olduysa ilklerden bir bilişim toplumu olmakta uluslararası rekabette bir ayrıcalık sağlayacaktı.
Sanayi toplumunu olmanın şartı makineleşmiş insan emeğini endüstride etkin kullanmaktı.
Bilişim toplumu olmanı şartı da insan aklının bir ürünü olan bilgiye yeniden üreterek ondan daha işe yarar bir bilgi elde etmekten geçmekteydi.
Fakat iş ülkemize gelince dış kaynaktan gelen bilginin yeniden üretiminde ciddi sorunlar ortaya çıkmakta ve bu ortaya çıkan sorunlar bilginin yeniden üretim sürecini olumsuz yönde etkilemekteydi.

Şimdi gelen doğru bilginin ülkemizde nasıl yanlış işlendiği konusunda bazı acı örnekler vermek istiyorum.

Bilişim toplumu ile birlikte insan aklı en önemli işlevlerinden birisi olan bilgiyi toplumsal değişimin tam ortasına yerleştirdi.

Örnek 1. Televizyon seyrediyorum. Televizyonda doğu Karadeniz'de seks işçiliği yapan bir kadına bir araba yaklaşıyor ve kadınlara bir şeyler söylüyorlar. Kadınlar "Biz AİDS'iz" diyor bu bilgiyi alan ülkemiz vatandaşının yanıtı "Bize bir şey olmaz abla".

Örnek 2. Kırmızı ışıkta geçen yaya ya uyarmak amacıyla korna çalan şoföre yayanını yanıtı. "Sen önce cep telefonu ile konuşmayı kes" tam hıçkırıkla gülünecek ya da katılarak ağlanacak bir bilgi alış verişi.

Örnek üç. Şehir içerisindeki yetmiş kilometre sınırı kontrolü yapan ve otomatik fotoğraf çeken sistemler yanaşırken ölçülen hız altmış kilometre iken bu noktadan çok değil üç yüz metre sonra ortalamanın yüz kilometre olarak belirlenmesi.

Son örnek Soma. Anlatılana göre madende yanıcı gaz sensörleri tehlikeli durumu belirlemişler ve alarmlar yeri göğü inletiyor. Durum yöneticilere iletilince bu bilgiyi elde eden yönetici hemen önlemini alarak sensörlerin elektrik bağlantısını kesip alarm vermelerini önlemiş.

Dışarıdan gelen bilgi ne derece doğru olursa olsun onu irdeleyen ve yorumlayan yazılım ya da insanın mantıksal süreçleri doğru çalışmıyorsa o zaman bilişim toplumu olma şansından söz etmek mümkün müdür?

Yüksek teknolojiyi madencilikte **daha etkin** ve **yaygın kullanabilseydik...**

Madenin aranması, bulunup çıkarılması süreçlerinde kaza ve can kayıplarını önlemek, üretim ve verimliliği artırmak günümüz teknolojileriyle mümkün. Modern teknik ve teknolojilerin kullanılması, madenlerde maliyetleri düşürüp verimliliği arttırırken kazalarda can kaybı ve zarar görenlerin sayısını azaltıyor. Ama öncelikle madencilik için ciddi bir stratejisi belirlemesi gerekiyor.

Aslıhan Bozkurt

Türkiye, 13 Mayıs 2014'te Manisa'nın Soma ilçesinde meydana gelen, acısı yıllar geçse de unutulmayacak "maden faciası" ile sarsıldı. 301 madencinin hayatını kaybettiği, Türkiye Cumhuriyeti'nin "en çok can kaybı ile sonuçlanan iş ve madencilik kazası" olarak kayıtlara geçen facia, madencilik sektöründeki iş koşulları, güvenlik **açıkları ve standart eksiklik-lerinin yanı sıra** teknolojinin **önemi**, teknolojiyle iş güvenliği konusunda nelerin değişebileceği **ile teknoloji**den yararlanılmamasının sonuçlarını tartışmaya açtı. **Facia sonrasında bir açıklama yapan Kimya Mühendisleri Odası (KMO)**, şüphelerin standart dışı malzeme ve ekipman kullanımında yoğunlaştığını belirtip "hava tahliye sisteminde aksaklıklar olduğu ve mekanik olarak yönlendirme yapıldığı, otomasyon sisteminin yeterli olmadığı"na dikkat çekti.

Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organisation-ILO) verilerine göre Türkiye, ölümlü maden kazaları listesinde ilk sırayı alıyor. Ve, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2013 raporunda ölümcül iş kazalarının yüzde yirmi azaltmak hedeflendi. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) 2008 yılı istatistiklerine göre, madencilik sektöründe 4.933 iş yerinde 114.962 işçinin çalıştığı bildirilirken Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Temmuz 2010'da kömür ve linyit madenlerinde 48 bin 706 kayıtlı işçinin çalıştığını açıkladı. Bu rakam bazı kaynaklara göre ise 90 bini buluyor. Aynı dönem Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Özel İhtisas Komisyonu hazırladığı bir raporda, maden ocaklarının yeniden yapılandırılması gerekliliğinin üzerinde dururken Türkiye'deki küçük, eski teknolojiyle ve verimsiz çalıştığı için kazalara daha çok sebebiyet veren ocakların özelleştirilerek geliştirilmesi ya da kapatılmasına ilişkin politika önerisinde bulunuyordu. CHP Manisa Milletvekili Özgür Özel, Nisan'da verdiği Soma'daki işçi ölümlerine dair araştırma önergesinde son 10 yılda 11.706 işçinin hayatını kaybettiğini açıkladı.

Ernst&Young'un "Dünyada ve Türkiye'de Madencilik Sektörü" raporuna göre, günümüzde, dünyada yıllık 1,5 trilyon Dolar değerinde 10 milyar tonun üzerinde maden üretiliyor. Yine dünyada yaklaşık 90 çeşit madenin üretimi yapılırken Türkiye'de 60 civarında maden türünde üretim söz konusu. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA) verilerine göre, dünyada 132 ülke arasında toplam maden üretim değeri itibarıyla 28'inci sırada yer alan Türkiye'de maden çeşitliliği açısından ise 10'uncu sırada bulunuyor. Madencilik faaliyetleri üretim, finansman olanakları, yetişmiş insan gücü, bilgi ve tecrübe birikimi, verimlilik ve teknoloji gibi kriterler açısından Türkiye, dünyadaki madencilik konusunda gelişmiş ülkelerle rekabet edecek düzeyin çok gerisinde. Önümüzdeki yıllarda maden tüketiminin katlanarak artması beklenirken

yeni geliştirilen teknolojilerin etkin ve yaygın kullanmanın gerekliliği ve zorunluluğu önem taşıyor. Doğası gereği büyük risk taşıyan yeraltı madenciliği, tüm dünyada planlama, yatırım ve üretim aşamalarında çok özel donanım, önlem, bilgi, deneyim, uzmanlık, sürekli denetim ve eğitim gerektiriyor. Ancak Türk madenciliğinde kullanılan kömür çıkartma tekniklerini çok eski ve basit olduğu da biliniyor. Oysa madencilikte etkin ve yaygın teknoloji kullanabilseydi son maden faciası yaşanır mıydı? Uzmanlar, özellikle maden üretiminde robot, ışıklandırma, erken uyarı ve takip sistemleri, havalandırma sensörleri, yangın söndürme sistemleri gibi birçok teknolojinin aktif, yaygın ve etkin kullanılmasının can kayıplarını yüzde 90'lara varan oranlarda düşüreceğinin altını çiziyor.
Aslında Türkiye'de 4 Haziran 1985 tarihli 6727 sayılı Maden Kanunu, madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usuller yer alıyor. 30 Haziran 2012 tarih ve 28339 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanıp 1 Ocak 2013'te yürürlüğe giren 6331 Sayılı İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kanunu, Yeraltı ve Yerüstü Maden İşletmelerinde Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği ile Sondajla Maden Çıkarılan İşletmelerde Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği özellikle sektördeki güvenlik şartlarını düzenliyor. İş güvenliği uzmanları, yönetmeliklerin Türkiye'de işverene risklerden kaçınmak için en son teknolojiyi kullanarak işyerinde sağlık ve güvenliğe ilişkin her türlü önlemi alma, teknik gelişmelere uyum sağlama ve teknolojiyi kullanma yükümlülüğü getirdiğini belirtiyor. Hatta 23 Mayıs 2014'te AK Parti İl Başkanları toplantısında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, yeni bir maden yasası hazırlandığını, maden ocaklarının riski en yüksek işletmeler olduğuna değinip "Buralarda en ileri teknolojiyi hayata geçireceğiz" dedi.

Türkiye'nin ILO üyeliği, 1932'de başladı

Çalışma hayatı, iş koşulları, güvenlik ve standartlar denildiğinde akla ilk Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) geliyor. 1919'da Versailles Barış Anlaşması uyarınca kurulan ILO, 1946'da Birleşmiş Milletler'in (BM) uzmanlık kuruluşu oldu. ILO, hü¬kümet, işçi ve işveren sendikalarını bir ara¬ya getirerek ortak hareket etmelerini sağlarken sosyal adalet ilkeleri, daha iyi yaşama şartlarını, evrensel çalışma haklarıyla standartlarını sözleşme ve tavsiyeler yoluyla ifade ediyor. Türkiye'nin ILO'ye üyeliği, 9 Temmuz 1932'de başladı. ILO ilkeleri gereği olarak hazırlanan tasarı, 1936'da 3008 sayılı İş Kanunu olarak kanunlaştı. Türkiye, ILO'nun faaliyetlerine 1945'te kurulan Çalış¬ma Bakanlığı sonrasında daha et¬kin şekilde katıldı. Ancak ILO'nun1995 tarihli maden işletmesi sahipleri ve hükümetlere önemli sorumluluklar getiren 176 numaralı "Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi" Türkiye tarafından imzalanmadı. Türkiye'nin 19 yıldır neden imzalanmadığı 176 sayılı ILO sözleşmesinde, "Yerin altındaki tüm kişilerin isimlerinin ve muhtemel konumlarının her zaman (yani gün boyunca) doğru şekilde bilinmesi için bir sistem" kurulması ile "Güvenli ve sağlıklı çalışma ortamı koşullarının sağlanması açısından, madenin gerekli elektrik, mekanik ve iletişim sistemini de kapsayan diğer ekipmanlarla inşa edilmesini" sağlama önerileri yer alıyor.

Tüm süreçlerde teknoloji kullanılmasının olumlu katkıları

Alandaki uzmanlar tarafından, madenlerin aranması, bulunup çıkarılması, üretim ve verimliliği gibi tüm süreçlerde yüksek teknik ve teknolojinin etkin ve yaygın kullanılmasının yadsınamaz olumlu katkıları olduğuna dikkat çekiyor. Uzmanlar, madenlerde üretim sırasında meydana gelebilecek patlama, yangın ve göçüklerde can ve iş kayıplarının öncelikle merkezi izleme ve erken uyarı sistemleri benzeri günümüz teknolojileriyle otomatik olarak tespit edilerek önleme ve ölümleri en aza indirmenin mümkün olduğunu vurguluyor. Öte yandan madenlerdeki üretim ve verimliliği artırmak da teknolojiyle çok daha kolay. Modern teknik ve teknolojilerin kullanılması, madenlerde maliyetleri düşürüp verimliliği arttırıyor.

Madencilik sektörü STK'ları ve uzmanlar, Türkiye'deki madenlerde teknoloji kullanımı ve denetiminin yetersiz olduğunu, maliyetleri düşürmek için özellikle can güvenliğini sağlayacak teknolojik yatırım yapılmadığının altını çiziyor.

Türkiye'deki çoğu madende kazmayla kömür çıkartılırken yurtdışında mekanize sistem olarak bilinen robotlarla çalışılıyor. Robotlarda yer alan özel bıçaklar, çok hızlı kömür çıkarılmasını sağlarken madenciler uzaktan kumandayla robotları yönlendiriyor. Ayrıca madenlerde yararlanılan diğer teknolojiler ise, sesli görüşmeler yapılabilen iletişim ağları ve telefon; madenci ve tüm araçların bulundukları yerleri anlık olarak tek tek tespit eden takip sistemler; madenlerdeki oksijen ve karbonmonoksit oranlarını anlık olarak ölçen sensörler; otomatik havalandırma sistemi ile görüntüleme sistemi gibi birçok ekipman kontrol odasına bağlanıyor.

Madencilik, tarih boyunca uygarlıkları şekillendiren temel sektörlerden biri. Özellikle, sanayi devriminden bu yana insanlığın gelişim sürecinde kömür ve demirin önemi yadsınamaz. "Yerkabuğunda oluşmuş bir takım işlemlerden sonra yararlı hale gelebilecek minerallerin aranması, bulunarak çıkarılması" işlemlerin olarak tanımlanan madencilik, enerji üretimi, dayanıklı tüketim malları, elektronik sektörü, makine, savunma, kimya ve uzay sanayisine kadar çok geniş bir alanda kullanılıyor. Tükenebilir ve sınırlı bir kaynak olduğundan aranması, üretimi ve işlenmesi uzmanlık isteyen madenciliğin ileri teknolojinin uygulandığı ve uygulanması gereken bir üretim sektörü olduğu belirtiliyor.
Zaman, sabır ve yoğun emek isteyen, yatırım sermayesi yüksek, sermayenin geri kazanımı genellikle uzun zaman alan ve oldukça riskli bir sektör olan madenciliğin ancak devlet tarafından öncelikle belirlenecek ciddi bir strateji çerçevesinde bilinçli bir şekilde yürütülmesiyle katma değer sağlayıp ülkelerin ekonomilerinin gelişimine büyük etki yapacağı bildiriliyor. Ayrıca sistematik ve planlı çalışmalarla mevcut riskler minimize edilebileceğinin altı çiziliyor.

Gelecek 25 yıl içinde maden tüketiminin iki kat artması beklenirken var olan maden yataklarının işletilmesini daha ekonomik hale getirmek üzere yeni teknoloji geliştirme veya geliştirilen teknolojileri etkin ve yaygın kullanmanın zorunluluğu vurgulanıyor.

Türkiye'nin yeni bir madencilik sektörü stratejisine ihtiyaç var

Araştırmacı Selin Arslanhan ve Hüseyin Ekrem Cünedioğlu'nun, Temmuz 2010'da TEPAV adına hazırladıkları "Madenlerde Yaşanan İş Kazaları ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme" raporuna göre, ölümle sonuçlanan maden kazalarında Türkiye, ilk sırada yer alıyor. Dünyanın ilk iki büyük kömür üreticisi olan Çin ve ABD'de meydana gelen maden kazaları incelendiğinde taş kömürü için üretim başına düşen ölüm oranlarının Türkiye'den düşük olduğu görülüyor. O zamanki veriler göre Çin'de milyon ton başına düşen ölüm sayısı 1.27 iken, aynı oran Türkiye'de 5 kat (7.22) fazla.
Madenlerde yaşanan iş kazaları ve ekonomik boyutu, sektörün üretimi ve ihtiyaçları doğrultusunda değerlendirildiğinde Türkiye'nin yeni bir madencilik sektörü stratejisine ihtiyacı olduğu ve sektöre yönelik uygulanmakta olan politikaların gözden geçirilmesi gerektiği açıkça ortaya çıkıyor.
Günümüzde dünya enerji gereksiniminin yüzde 26'sı kömür ile karşılanıyor. Kömür dünyada 50 kadar ülkede üretiliyor ve Türkiye, dünya kömür rezervinin yüzde 0,2'sine sahip. Linyit üretiminde 35 ülke arasında 4. sırada yer alan Türkiye, taş kömürü üretiminde 50 ülke arasında 44. sırada bulunuyor. Toplam kömür üretimimizin yüzde 3'ünü taşkömürü, yüzde 97'sini ise linyit oluşturuyor ve linyit ihtiyacının neredeyse tamamı yerli üretim ile karşılanabilirken taş kömürü tüketiminin yüzde 90'ı ithalat ile karşılanıyor.
Literatürde konu ile ilgili çalışmalar ve ülke örnekleriyle, maden ocaklarında kullanılan sistem ve teknolojinin kazaların meydana gelmesi ve ölüm oranlarının seviyesi ile ilişkili olduğu görülüyor. Modern tekniklerin kullanıldığı bir maden ocağı ile klasik yöntemler ile çalıştırılan bir maden ocağının karşılaştırıldığı bir çalışmada, yeni teknolojilerin kullanılmasının klasik yöntemlere göre hem verimliliği arttırdığı hem de kazalar sonucu zarar gören kişi sayısını azalttığı gösteriliyor. Bununla birlikte iş güvenliğini geliştirmek üzerine sistematik eğitim programlarının etkisi üzerinde önemle duruluyor.
Kazalar sonucu yaşanan kayıpların önlenmesi için bir madencilik sektörü stratejisi belirlenmesi gerekiyor. Konu ile ilgili uzmanların görüşleri de, kazalar sonucu meydana gelen ölümlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki eksik uygulamalardan kaynaklandığını destekliyor. Kazalar ve ölümlerin nedenleri arasında havalandırma sistemlerindeki sorunlar, kaçış yolları yetersizliği, kişisel koruyucu donanımların yetersizliği gibi altyapı ve teknolojik sorunlar sayılıyor. Bu tür problemlerin önlenebilir olduğu ve iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili denetim ve yaptırım yetersizliklerinden kaynaklandığı üzerinde önemle duruluyor.
Ortalama kömür üretim maliyetimizin diğer ülkelere göre yüksek olmasına katkı sağlayan faktörler arasında üretim ve teknoloji durumunun havzalara göre geliştirilmemesi, bazı tesis, makine ve donanımın verimliliğinin düşük, işletme giderlerinin ise yüksek olması ve yüksek sayıda iş kazası ve meslek hastalığı nedeni ile yüksek oranda tazminat ödemeleri yer alıyor.
Sonuç olarak madenlerde meydana gelen iş kazası istatistiklerinin taşkömürü ve linyit ayrımında, üretim ve ithalat durumları ile birlikte ele alınarak değerlendirilmesi, maden sektörüne yönelik bir yol haritası çıkarılması önem kazanıyor. Kazaların başlıca nedenlerinin altyapı ve teknoloji ile ilgili önlenebilir sorunlardan kaynaklanması, denetim ve yaptırımların tekrar gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya koyuyor.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası:

Ulusal Doğal Kaynaklar Enstitüsü ile Akademisi kurulmalı

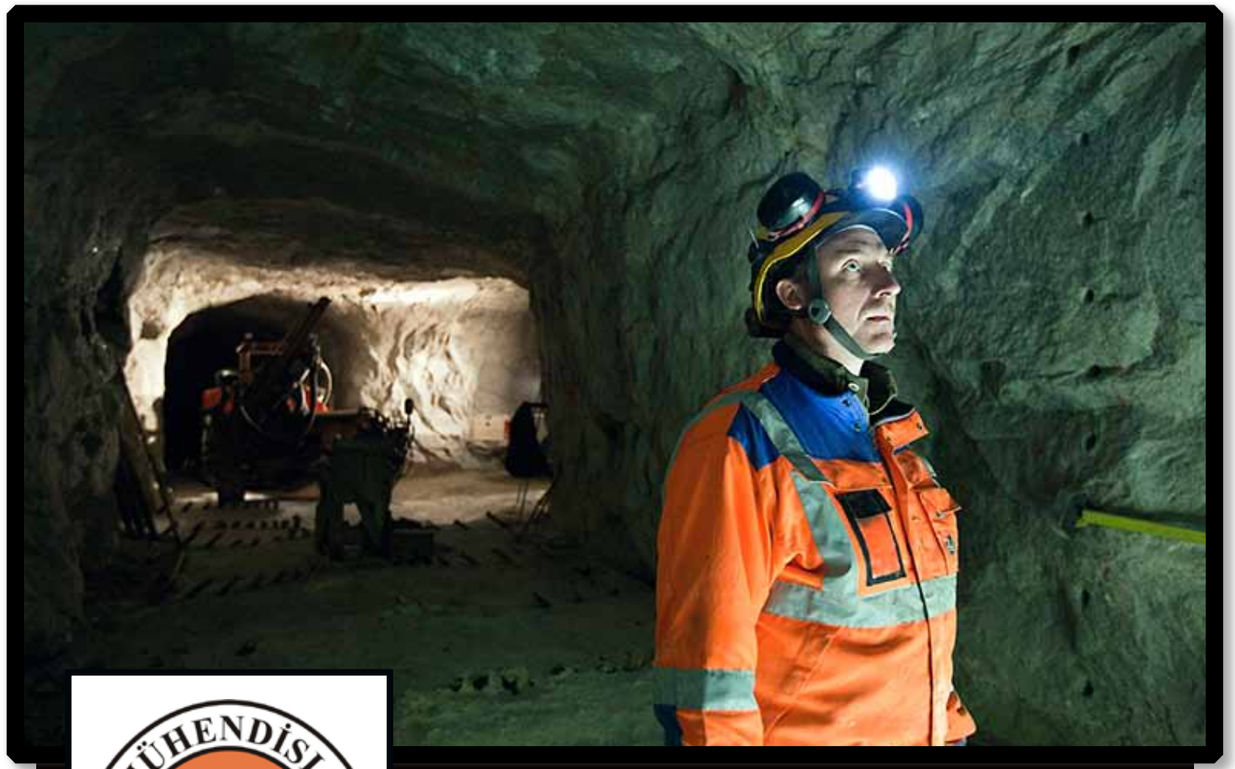

Bilimsel ve teknoloji bilgisinin üretilmesi, temel araştırmaların yapılması ve üst düzeyde stratejik hedeflerin seçilmesi için donanımlı ve özerk bir Enstitüsü ve Akademi kurulması önerilirken madencilik alanında kurulu ve çalışan kamu kurum ve kuruluşlarının teknolojilerinin yenilenmesi isteniyor.

Dünyada madenciliğin birkaç on yıldan beri köklü bir değişim içinde olduğuna dikkat çeken Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Jeoloji Mühendisleri Odası, Türkiye'nin doğal kaynaklar açısından önemsenir bir potansiyel taşıdığı, ancak ülke ekonomisinde madenciliğin önemli bir yeri olmadığını vurguluyor. TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası'nın 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda yer alan madencilik sektörü planlamasını değerlendirdi. Jeoloji Mühendisleri Odası'nın değerlendirmesinde yer alan görüş ve önerilerine göre Türkiye, üretilen madensel kaynak çeşitliliği açısından, 152 ülke arasında, 29 maden türünde yapılan üretim baz alındığında, 10. sırada yer alıyor; ancak üretici ülkelerin dünya pazarı içi payları sıralamasında yüzde 16 oranı ile 52. sırada. 50 dolayında madensel kaynak üretimi yapılıyor ve bu üretimin yarattığı katma değer niceliği 2-2.5 milyar dolara ulaşıyor. Bunun GSMH içindeki payı ise yüzde 1.3 dolayında. Madencilik ve madene dayalı sanayi birlikte düşünüldüğünde oluşan katma değerin GSMH içindeki payı yüzde 12'yi buluyor. Bu da bu alanda 22 milyar dolarlık bir değer yaratıldığı anlamına geliyor.

Türkiye'nin jeolojik özelliklerinin küçük-orta rezervli, çok çeşitli maden yataklarının oluşumuna olanak tanıdığına işaret eden Oda, saptanmış maden kaynaklarından bazılarının gerekli teknoloji sağlanamadığından atıl kaldığı ya da yeterince değerlendirilemediğine dikkat çekiyor.

"Yüksek katma değer yaratan, emek yoğun bir sektör" olan madenciliğin, ülke sanayinin gelişimi ve işsizlik sorununun çözümüne önemli katkılar sağlayacak bir potansiyel ortaya koyduğunu belirten Oda, "yenilenemez" kaynaklar olan madenlerin en verimli şekilde değerlendirilmesini zorunlu olduğunun altını çiziyor.

Ulusal bir madencilik politikasından söz etmenin oldukça zor olduğu belirtilirken konunun bütünlüklü bir perspektifle "ülkenin gelişmesinde madenciliğin katkılarının artırılması" şeklinde ele alınması gerektiği vurgulanıyor.

"Ülke sanayinin gereksindiği maden kaynaklarının geliştirilmesine öncelik verilmesi madencilik stratejisinin temeli olmalıdır" denilirken madencilik arama, işletme ve zenginleştirme süreçlerinin Ar-Ge yatırımlarıyla desteklenmesi, devletin birikimli ve donanımlı kurumlarıyla Ar-Ge alanında yönlendirici ve destekleyici olması isteniyor. Madencilik sektörünün kullandığı makine, donanım ve gereç üretiminin özendirilmediği ve bu alandaki hemen her girişimin dışalım kaynağı olduğun değinilirken Türkiye madencilik sektörüne yönelik Oda'nın durum tespiti arasında şunlar yer alıyor:

- Birkaç on yıldan bu yana, altın dışında maden araması yapılmıyor;
- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün (MTA) arama çalışmaları tavsatılmış durumda;
- Madencilik sektöründeki özelleştirme uygulamaları başarısız olmuştur;
- Özelleştirmeler başladıktan sonra kamu kesiminde arama ve yatırımlar durmuştur;
- Teknoloji yatırımı yapılmamaktadır;
- Maden işletmelerimiz daha çok hammadde dışsatımına yöneliktir;
- Maden dışsatımımız, değer olarak dış

alımımızı karşılayamıyor;
• Dışsatıma konu madenlerde uluslar arası pazar koşullarını etkileyemiyoruz;
• Madencilik sektöründe doğru ve etkili özendirme önlemleri alınamadığından yerli üretim, dışalım ile yarışamıyor.
• Ülkemiz madenciliğinde iş güvenlik ve işçi sağlığı konularına özen gösterilmiyor;
• Madencilik işletmelerinin yakın yöre halkının ekonomik ve toplumsal gelişimine yönelik katkılarına önem verilmiyor;
• Madencilik çalışmaları, ülkenin tüm varlıklarına etkileri açısından bir yarar/zarar değerlendirme süzgecinden geçirilmeden, çevresel etkileri önemsenmeden, yalnızca işletmecinin çıkar ölçütlerine göre sürdürülmeye çalışılıyor,
• Ülkemizde madencilik ağırlıklı olarak devlet kurum ve kuruluşları tarafından yapılmakta, maden arama faaliyetleri MTA tarafından yapılmakta ancak, MTA'nın son 20 yıldan bu yana arama faaliyetlerinden yavaş yavaş çekildiği görülmekte,
• Üretim konusunda da "Türkiye'de madencilik kamu ağırlıklı olarak yapılmaktadır", "Özelleştirme çalışmalarına başlanması sonrası kamudaki yatırımlar yavaşlamıştır." ve "Ülkemizdeki en büyük cevher hazırlama tesisleri kamu kuruluşlarının elindedir."

Madenciliğimiz dışsatım aracı olarak değil, ülke endüstrisine ve ekonomik ve toplumsal kalkınmasına yardımcı olacak şekilde geliştirilmesi için madencilik sektöründe kullanılan makine, donanım ve gerecin ülke içinde üretilmesine yönelik endüstrilere yatırımların özendirilmesi öneriliyor. Bilimsel ve teknoloji bilgisinin üretilmesi, temel araştırmaların yapılması ve üst düzeyde stratejik hedeflerin seçilmesi için donanımlı ve özerk bir "Ulusal Doğal Kaynaklar Enstitüsü" gerekli görülüyor. Madencilik sektöründe artık bugünkü durumuyla ona bel bağlamak olanaksız da olsa, MTA'nın; bir Genel Müdürlük olarak değil bir Enstitü olarak önemli bir yeri olmalı. Birikimi ve donanımı ile dünyadaki en güçlü jeolojik araştırma kurumlarından (geological surveys) biri olan MTA, maden aramaları ve teknoloji geliştirmede bir kurum olarak varlığını etkin biçimde sürdürmeli. Dünyada ve ülkemizde, doğal kaynaklara ilişkin bilimsel, teknik ve ekonomik verilerin derlenip işlendiği; pazar ve fiyat hareketlerinin izlendiği; yeni teknolojiler ve araştırmalara ilişkin haber ve bilgilerin kovuşturulduğu; bunların elektronik ve basılı ortamlarda yayıldığı; ülke çıkarına politikaların tartışılacağı ortamların örgütlendiği bir "Ulusal Doğal Kaynaklar Akademisi" kurulmalı. Madencilik alanında kurulu ve çalışan kamu kurum ve kuruluşları yeniden yapılandırılmalı, ıslah edilmeli, bunların üzerindeki siyasal etkiler engellenmeli, teknolojileri yenilenmeli, yeni yatırımlar yapmalarının önü açılmalı.

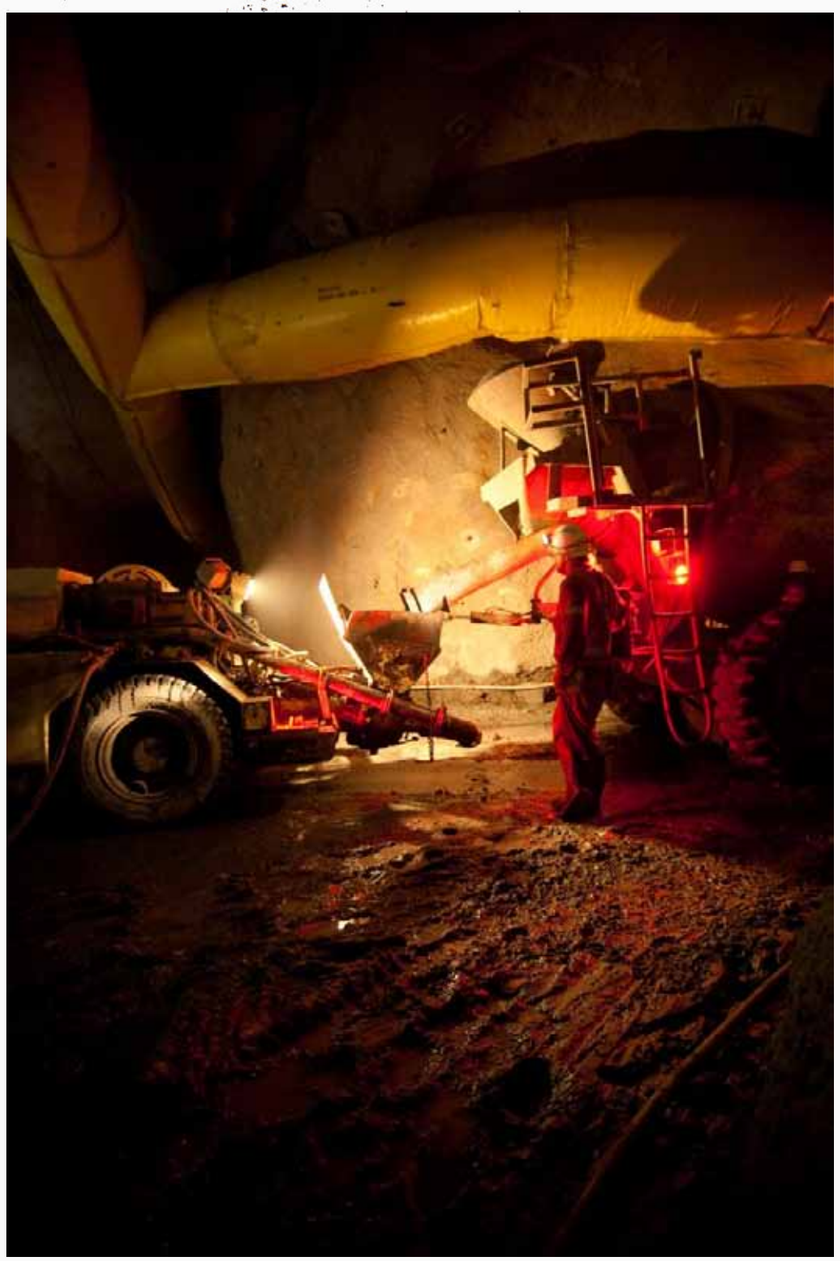

Uluslararası katılımlı ilk
Siber Kalkan Tatbikatı

Kamu ve özel sektör kurumlarının katıldığı tatbikat, İstanbul'da yapıldı. 15-16 Mayıs'da gerçekleştirilen etkinliğe bu yıl ilk kez uluslararası katılım oldu.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın siber güvenlik politikaları doğrultusunda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ile Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (International Telecommunications Union) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (ITU-IMPACT) işbirliğinde Siber Kalkan Tatbikatı düzenlendi. 15-16 Mayıs 2014'te iki gün süren siber güvenlik tatbikat, 3. defa yapıldı. Kamu ve özel sektör kurumlarıyla sivil toplum kuruluşlarının (STK) bir araya geldiği tatbikat ilk kez hem İstanbul hem de uluslararası oldu. Geçen yıllardaki tatbikatlardan farklı ve bir konferans formatında gerçekleştirilen Uluslararası Siber Kalkan Tatbikatı 2014'e 20 ülkeden gelen 3-4'er kişilik siber olaylara müdahale ekipleri katıldı. Gündemdeki siber güvenlik sorunlarına ilişkin panellerin yanı sıra etkinlikte siber güvenlikte uluslararası farkındalığın arttırılması amacıyla Çocukların İnternetin Zararlı Etkilerinden Korunması, Mobil Güvenlik ile Adli Bilişim ve Siber Soruşturma konularında çalıştaylar da gerçekleştirildi.

Açılışta konuşan BTK Başkanı Tayfun Acarer, tatbikatın işbirliği, siber savunma kabiliyeti ve bilgi paylaşımını artırmayı amaçladığını, Türkiye'nin özellikle mobil cihaz kullanımının artmasıyla saldırılara daha fazla hedef olduğunu vurguladı. Uluslararası işbirliği ve bilgi paylaşımıyla güvenlik altyapısının geliştirileceğini söyleyen Acarer 2013'te Türkiye'nin en çok DDOS saldırılarına maruz kalan yedinci ülke olduğuna işaret etti.
ITU Telekomünikasyon Geliştirme Bürosu (BDT) Temsilcisi Rosheen Awotar-Mauree kurulan atak simülasyonları ile ülke siber olaylara müdahale ekiplerinin (CERT) yeteneklerini test etmenin yanı sıra siber olaylar karşısında operasyonel prosedürlerin geliştirilmesi, süreçlerin iyileştirilmesi ve gelecek planlarının gözden geçirilmesini amaçladıklarını ifade etti.

İlk gün "Adli Bilişim ve Soruşturma", "Mobil Güvenlik ve Siber Güvenlikte Standardizasyon" oturumları, ikinci gün ise sadece tatbikata katılacak ülkelerin ulusal siber olaylara müdahale ekiplerinin (CERT) yazılı mesajlarda bulunan siber senaryolara yanıt verilmesine ilişkin tatbikatlar düzenledi. Ülkeleri hedef alan ortak saldırıları önlemek için işbirliğinin teşvik edilmesini sağlayan tatbikatta saldırıların tespiti ve çözümlenmesi gerçekleştirildi.

Fazla "sanal oyun" oynamak işten kovdurabilir!

İnternet ve sosyal medya kullanımına ilişkin açılmış davaların son karar mercii olan Yargıtay'ın kararları çalışanlar için bir uyarı niteliğinde olduğunu belirten Milliyet gazetesi yazarı Cem Kılıç, "İş Hukuku'nun temel ilkesi olan "işçi lehine yorum", sosyal medya kullanımının abartılması halinde uygulanamıyor" dedi.
"Internete Candy Crush gibi çok popüler hale gelen oyunlar var. İşyerinde bu oyunlarla vakit geçiren ve bu durumu işveren tarafından tespit edilen çalışanın da iş sözleşmesi tazminatsız feshedilebilir" görüşünü dile getiren Kılıç, 'Yargıtay'ın kararında 'Mesai saatleri içerisinde internette oyun oynamak ve çeşitli sitelerde gezmek işverenin güvenini kötüye kullanmaktır' deniliyor" ifadesini kullandı.
Cem Kılıç'ın Milliyet Gazetesi'nin 11 Mayıs 2014 tarihli nüshasında yayımlanan, "İşyerinde online oyun, bahis ve sosyal medya zararlı olabilir!" başlıklı yazısı şöyle: Sosyal medya ve internet kullanımının yaygınlaşması işyerleri için de çok önemli hale geldi. Çünkü yeni nesil teknolojiler artık çalışanları işinden edebilen bir mecra haline gelmiş durumda.
Bu konuda çalışanların dikkat etmesi gereken en önemli nokta bilgilerin gizliliği ve korunması. Ayrıca çalışma süresi içinde internet ve sosyal medya kullanımına dikkat edilmeli. Yoksa Facebook üzerinden akrabalarının fotoğraflarını "beğenen" bir çalışan işinden olabilir.

Yargıtay "olur" verdi

İnternet ve sosyal medya kullanımına ilişkin açılmış davaların son karar mercii olan Yargıtay'ın kararları çalışanlar için bir uyarı niteliğinde. İş Hukuku'nun temel ilkesi olan "işçi lehine yorum", sosyal medya kullanımının abartılması halinde uygulanamıyor. Böyle olunca da çalışanların Tweet atarken, internete girerken, e-posta gönderirken iki kez düşünmeleri gerekiyor.

Facebook kullanımına dikkat

Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 2012/410 sayılı kararında, işiyle ilgisi olmayacak şekilde, işyerinde sürekli internet kullanan güvenlik görevlisini işten çıkaran işvereni haklı buluyor ve yerel mahkemenin verdiği işe iade kararını bozuyor. Yani güvenlik görevlisinin interneti ve Facebook'u mesai süresince uzun uzadıya kullanmasını haksız buluyor.

Müdür bahsi kaybetti!

Yine benzer bir olayda Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2010/37399 sayılı kararında bir bankada şube müdürü olarak görev yapan bir müdürün internette sanal bahis ve İddaa oynamasının, dolayısıyla internet kullanım alışkanlıklarının işini özenle yapmamasına neden olduğuna karar veriyor. Bu kişinin işten çıkartılması haklı bulunuyor ve işten çıkarılan çalışana tazminat vermiyor.

Oyun oynayan yanar

Sosyal medya kullanımının bir diğer boyutu da, bu mecra üzerinden oyun oynamak. İnternete Candy Crush gibi çok popüler hale gelen oyunlar var. İşyerinde bu oyunlarla vakit geçiren ve bu durumu işveren tarafından tespit edilen çalışanın da iş sözleşmesi tazminatsız feshedilebilir.
Bu nedenle çalışanlar işyerlerinde oyun oynamak gibi bir hataya düşmesinler. Aksi takdirde işlerinden olabilirler.

Yargıtay'ın kararında "Mesai saatleri içerisinde internette oyun oynamak ve çeşitli sitelerde gezmek işverenin güvenini kötüye kullanmaktır" deniliyor. Bu noktada bir yıl içerisinde 6 kez yarım saat, 6 kez de 1 saatin üzerinde oyun oynadığı tespit edilen tazminatsız olarak işten çıkarılıyor.

İnterneti avantaja çevirin

Sosyal medya kullanımının çok dikkatli şekilde yapılması gerektiği açık. Siyasi içerikli paylaşımların çok dikkatli ve hiçbir kesimi rencide etmeyecek ve yaralamayacak nitelikte olması gerektiği, ırkçılık, din, dil ve renk ayrımcılığı olarak yorumlanabilecek paylaşımların sorun olabileceği unutulmamalı.
Bugün sosyal medya üzerinden yönetilen profillerle itibarını arttıran şirketler, kamu kurumları olduğu gibi sosyal medya kullanımı ile çok ön plana çıkan kişiler de söz konusu.
Aynı şekilde şirketlerin işe alımlarda sosyal medya profillerini çok önemsediğini biliyoruz.

E-posta'lar takipte

Çalışanlar açısından işyerinde internet ve sosyal medya kullanımının çok önemli bir diğer yönü, şirket hesapları ve e-posta'ları üzerinden yapılan kullanımlar. Yargıtay kişisel bilgilerin gizliliğini önemsiyor, ancak şirket mailinin işveren tarafından denetlenebileceğini öngörüyor.
Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 37516 sayılı kararı doğrudan bu konu ile ilgili. İşveren tarafından sağlanan şirket mailleri üzerinden yapılan haberleşmelerin içeriği çok önemli. Şirket mailini kullanarak işverene hakaret eden bir çalışanın tazminatsız olarak iş sözleşmesinin feshedebileceği yönünde kararlar var.
Dolayısıyla çalışanların şirket mailinden attığı maillere çok daha fazla dikkat etmesi gerekiyor. Yoksa "şirket maili benim özelim, bu kanaldan atılan mailler özel bilgi kapsamına girer" yorumu Yargıtay tarafından kabul edilmediği için işsiz kalınabilir.

Google ve Yandex, 19 Mayıs'ı unutmadı!

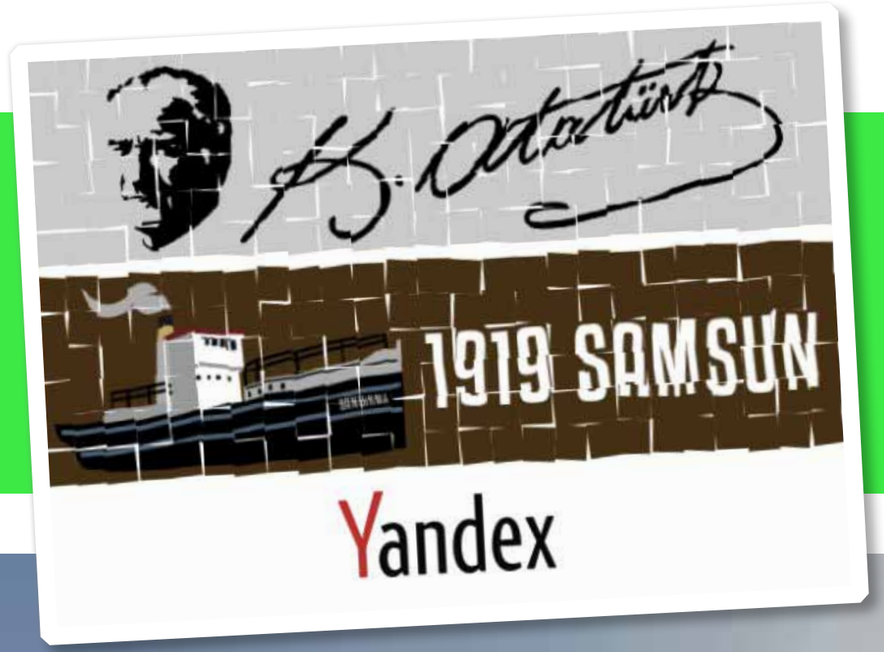

"StreetView Special Collect" ile Google, Anıtkabir'i dünyaya açarken Yandex, 19 Mayıs'ı özel bir logoyla kutladı.

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nın 95 yıldönümü, Soma faciası nedeniyle bu yıl resmi törenlerin dışında kutlanmadı. 19 Mayıs'a özel doodle yapmaması dikkat çeken Google, sürpriz yaptı. Arama çubuğunun hemen altında bulunan "Anıtkabir dünyaya açılıyor. Şimdi ziyaret edin" mesajına tıklayan kullanıcılar, Google Sokak Görünümü servisi içinde hazırlanan Anıtkabir görüntülerine ulaşabildi

Google, "StreetView Special Collect" kapsamında ziyaretçiler Anıtkabir'i 360 derece panoramik görüntüyle 3D kalitesinde gezerken, sunulan bilgilerle Anıtkabir'i ve Atatürk'ün bıraktığı değerli hatıraları öğrenme olanağına da sahip oldu.

Cumhuriyet döneminin ilk heykeltıraşlarından Hüseyin Anka Özkan'ın heykelleriyle bezeli Aslanlı Yol'dan geçerek tören meydanına ulaşmak, ardından şeref holünü ziyaret etmek, mozolenin önünde saygı sunmak ve Anıtkabir Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi'nde Atatürk'ün eşyalarına göz atmak bu sanal ziyarette sunulanlar arasında. Ayrıca, Atatürk'ün özel kütüphanesi de sanal tur kapsamında ziyaret edilebildi.

Facia nedeniyle buruk geçen 19 Mayıs'ta arama motoru Yandex ise, özel bir logo hazırladı.

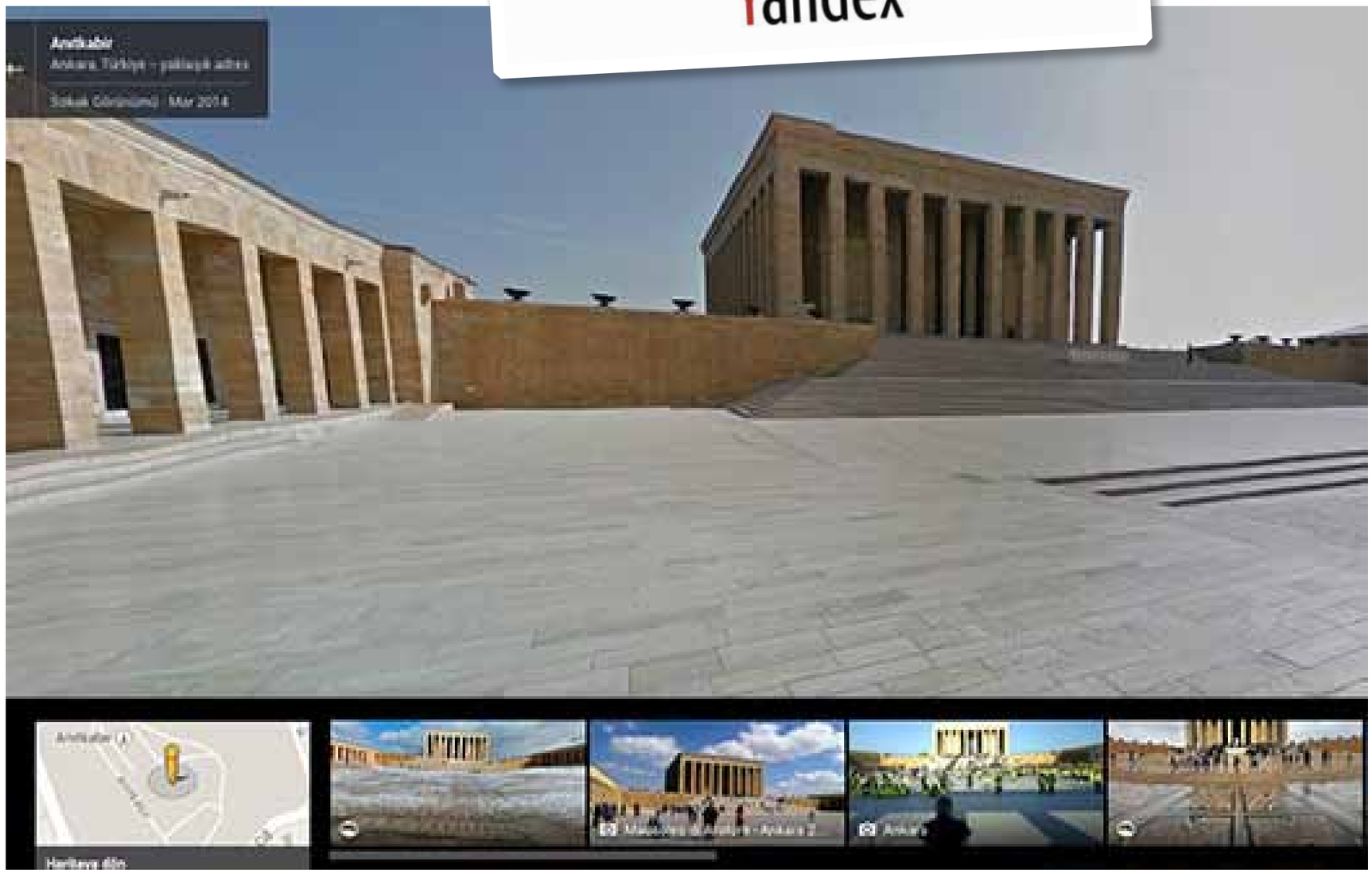

TDK'nin "selfie" kararı:

Özçekim

Vatandaşlardan gelen önerileri değerlendiren Türk Dil Kurumu, "kendi fotoğrafını çekmek" anlamına gelen "selfie"ye Türkçe karşılık olarak "özçekim"i seçti.

Türk Dil Kurumu (TDK), Bilim Kurulu 22 Mayıs 2014'te yaptığı toplantısında, "kendi fotoğrafını çekmek" anlamına gelen "selfie" sözcüğünün Türkçe karşılığını "özçekim" olarak belirledi.

Yabancı sözlere karşılıklar bulma çalışmalarına geniş katılımı sağlamak ve konuya katkısı olabilecek herkesin görüşlerini alabilmek amacıyla yapılan çalışma sonucunda TDK,"selfie"ye en çok önerilen "özçekim", "kendiçekim", "görçek", "kendinçek" ve "bakçek" sözcüklerini yine vatandaşa sorarak seçti.

Yaklaşık 1 ay önce başlatılan çalışma kapsamında önerileri alan TDK, Facebook sayfasından, telefon ve mail yoluyla kendilerine ulaşan görüşleri geçen hafta son olarak 5'e kadar indirmiş ve yine son kararı halka bırakmıştı.
TDK Bilim Kurulu, 5 karşılıktan en fazla önerilen "özçekim"i "selfie"ye karşılık olarak kabul etti. Toplantının sonunda Kurul, Başkan Prof. Dr. Mustafa Kaçalin'in de yer aldığı bir "özçekim"le sosyal medyadan da kararı paylaştı. Fotoğrafı ve kararı kısa sürede çok sayıda kişi beğenirken, olumlu ve olumsuz yorumlar da yapıldı.

"Özçekim"i, "Görçek" takip etti

Kurumun konuyla ilgili ilk duyurusunda binden fazla öneri gelirken, bunlardan 115'i "özçekim" oldu. Bilim Kurulu'nun geçen hafta yaptığı ve 5'e kadar indirdiği seçenekler arasında da 100'den fazla kişi aynı karşılığı önerdi.

Özçekimden sonra ise en fazla "görçek" önerisi geldi. Özellikle gençler arasında dünyada bir akım haline gelen "selfie"ye karşılık olarak kuruma gelen tavsiyeler arasında ayrıca "Sosyapoz", "Başyapıt", "Bengil", "Beyani", "Cepimge", "Çekendi", "Çekerol", "Çekinti", "Çeklaçek", "Çektirim", "Çeksun", "Eday", "Ferdi", "Görsel Salım", "Seyfi" ve "Kendirme" gibi sözcükler bulunuyordu.

Mahkeme, “e-bilet” uygulamasını durdurdu

“Tüketici kitlesinin mağduriyetine sebep olmamak için” Ankara 16. Tüketici Mahkemesi, Passolig uygulamasının durdurulmasına kararı verdi.

Taraftar Hakları Dayanışma Merkezi (Taraf-Der) avukatları Ertuğrul Cem Cihan ve Kemal Ulusoy, kamuoyunda büyük tepki toplayan, taraftar gruplarının son derece ciddi protestolarıyla karşılaşan ve elektronik bileti (e- bilet) içeren Passolig uygulamasının durdurulması için dava açtı. Ankara 16. Tüketici Mahkemesi’ne yapılan başvuru dilekçesinde, “Mahkemece karar verilinceye kadar Passolig adı verilen elektronik bilet uygulamasının daha fazla mağduriyete yol açmaması amacıyla” tedbir kararı alması talep edildi.
Ankara 16. Tüketici Mahkemesi de 8 Mayıs 2014’te Taraf-Der’in tedbir talebinin kabulü kararı aldı. Kararda, “Davacının temsil ettiği tüketici kitlesinin mağduriyetine sebep olmamak için teminat alınmaksızın ihtiyati tedbir talebinin kabulüne ve Passolig uygulamasının durdurulmasına karar verildi” denildi.

Taraf-Derneği avukatlarından Cihan, mahkemenin verdiği tedbir kararını değerlendirirken artık Passolig satışı yapılamayacağını, yapılırsa suç işlenmiş olacağını belirtip taraftarların e-bilet almamasını istedi.
2011 yılında çıkan ve “Sporda Şiddet ve Düzensizliği Önleme Kanunu” olarak bilinen 6222 sayılı yasanın getirdiği elektronik bilet (e-bilet) uygulaması, 14 Nisan 2014’ten itibaren başlamıştı. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) tarafından hayata geçirilen e-bilet uygulamasıyla yurt genelinde statlara girişler artık sadece elektronik kart (e-kart) ile mümkün olacaktı.

Kararın ardından “Passolig İletişim Ajansı” adıyla da bir açıklama yapıldı. “Passolig kart”ın Türkiye’nin en ekonomik kart programı olarak ön plana çıktığı vurgulandığı açıklamada, Passolig’in, toplu taşımada kullanılabildiği, e-bilet ile uyumlu olarak taraftarın maça kombine bilet konforunda girmesini sağladığına işaret edildi.

Araştırma Altyapıları Kurulu kurulacak

Araştırma altyapılarının daha etkin kullanımını ve sürdürülebilirliğini sağlamak üzere desteklenmesine ilişkin konuları düzenleyen Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun Tasarısı Meclis'te.

Fatma Ağaç

Kalkınma Bakanlığı'nın hazırladığı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun Tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığı'na sunuldu.

Araştırma altyapılarının daha etkin kullanımını ve sürdürülebilirliğini sağlamak üzere desteklenmesine ilişkin konuları düzenleyen tasarıyla, Araştırma Altyapıları Kurulu kuruluyor. Kurul; Kalkınma Bakanı başkanlığında, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı ile Milli Eğitim Bakanı'ndan oluşacak

Araştırma Altyapıları Kurulu tarafından yeterlik kararı verilen araştırma altyapıları tüzel kişilik kazanacak ve kanunla düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olacak. İzleme ve Yeterlik Değerlendirme Komitesi, teknik düzeyde çalışmalar yapacak ve karar önerileri oluşturacak.

Araştırma altyapıları, paydaşlarıyla işbirliği içinde vizyon, misyon ve stratejik hedefleri ile bu hedeflere ilişkin performans göstergeleri ve eylem planlanın belirleyerek yönetim kurullarında onayladıktan sonra Kurula gönderecek.

Kanun kapsamındaki tüm araştırma altyapılarının Kurulca belirlenen temel ilke ve kurallar çerçevesinde tüm kullanıcıların kullanımına açık olacak. Araştırma altyapıları; yönetim kurulu, danışma kurulu ve müdürlükten oluşacak.

İzleme ve Yeterlik Değerlendirme Komitesi

İzleme ve Yeterlik Değerlendirme Komitesi; Kalkınma Bakanlığı Müsteşarı'nın başkanlığında Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı, YÖK Başkanı ve TÜBİTAK Başkanından oluşacak. Komite, gerekli görmesi halinde alt komiteler oluşturabilecek. Komite, Kurulun görev alanına giren konularda teknik düzeyde çalışmalar yapacak ve karar önerileri oluşturacak. Kurul tarafından yeterlik kararı verilen araştırma altyapıları tüzel kişilik kazanacak ve kanunla düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olacak.

İş Kanunu hükümleri geçerli olacak

Tasarıya göre, kurulacak araştırma altyapılarında İş Kanunu hükümlerine göre istihdam edilen araştırma altyapısı müdürü pozisyonu oluşturulacak.

Araştırma altyapıları, yükseköğretim kurumu yerleşkelerinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait alanlarda, teknoloji geliştirme bölgelerinde, organize sanayi bölgelerinde ve endüstri bölgelerinde kurulabilecek.

Ortak kurulan araştırma altyapılarında, destek sağlayan tarafların hak ve yükümlülükleri taraflar arasında yapılacak protokolle belirlenecek.

Faaliyette bulunan araştırma altyapılarına destek sağlayan özel sektör kuruluşlarına haklar tanınabilecek. Araştırma altyapılarının işletilmesi özel sektöre, bilim ve teknoloji alanında faaliyet gösteren ve kamu yararına çalışan dernek veya vakıflara devredilebilecek. Devre ilişkin hak ve sorumluluklar protokolle belirlenecek.

Araştırma altyapıları platformlar oluşturabilecek

Kurul tarafından belirlenecek teknoloji alanlarında faaliyet gösteren araştırma altyapıları, işbirliğinin artırılması, bilgi ve tecrübe paylaşımı, sorunların tartışılması, yeni ürün, teknoloji ve buluşların tanıtılması ve özel sektörle işbirliğinin geliştirilmesi amaçlarıyla platformlar oluşturabilecek. Platformların faaliyetleri için Kurul kararıyla destek sağlanabilecek.

Özel sektör ve sivil toplum kuruluşları katılımıyla kurulan ortak araştırma altyapılarına merkezi yönetim bütçesinden cari ve yatırım desteği sağlanabilecek. Sağlanacak destek, araştırma altyapısındaki kamu ortaklık payı dikkate alınarak Kurul tarafından belirlenecek. İşletme hakkı devri yapılmış araştırma altyapılarına cari giderleri karşılamak üzere kamu kaynağı aktarılamayacak. Araştırma altyapılarının gelirleri yükseköğretim kurumları döner sermaye kapsamı dışında tutulacak. Yeterlik almış araştırma altyapılarına kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen Ar-Ge destek programlarında öncelik verilecek. Bu programlar kapsamında araştırma altyapılarına verilecek desteklerde proje kurum hissesi oranı yönetmelikle belirlenecek.

Araştırma altyapılarının hizmetleri, iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personel ile yükseköğretim ve kamu kurum ve kuruluşlarından tam veya yarı zamanlı görevlendirmeyle gelen personel eliyle yürütülecek. Araştırma altyapılarında müdür, müdür yardımcısı, tam zamanlı araştırmacı, yarı zamanlı araştırmacı, teknisyen ve destek personeli istihdam edilebilecek.

Kamu çalışanları araştırma altyapılarında istihdam edilebilecek

Kamu kurum ve kuruluşları ile yükseköğretim kurumlarında çalışanlar kendilerini isteği ve kurumlarının muvafakati ile araştırma altyapılarında istihdam edilebilecek. Bunların kurumlarıyla olan ilişkileri iş akdinin yapılmasıyla son bulacak. Kamu kurum ve kuruluşları ile yükseköğretim kurumları personelinden araştırma altyapısında hizmetine ihtiyaç duyulanlar, çalıştıkları kurum ve kuruluşların muvafakati ile tam veya yarı zamanlı olarak çalıştırılabilecek.

Her türlü vergi ve harçtan muafiyet

Araştırma altyapılarının amaçlarını gerçekleştirebilmek için ithal edilen her türlü mal ve hizmetler vergi, resim, fon ve harçlar dahil olmak üzere her türlü vergi ve harçtan muaf olacak. Kamu personeli hariç olmak üzere, araştırma altyapılarında çalışan Ar-Ge ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri her türlü vergiden müstesna olacak. Muafiyet kapsamındaki destek personeli sayısı Ar-Ge personeli sayısının yüzde onunu aşamayacak.

Özel sektör ve/veya sivil toplum kuruluşu ortak finansmanı ile kurulan araştırma altyapılarına, destek sağlayan özel sektör firması veya sivil toplum kuruluşu ortaklık oranları nispetinde, Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunda yer alan Ar-Ge indirimi teşvikinden yararlandırılacak.

Araştırma altyapıları Kanunun uygulaması kapsamında Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar 31 Aralık 2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesna olacak. Araştırma altyapıları tarafından kurulan veya ortak olunan şirketler bu Kanun kapsamında tanınan muafiyet ve istisnalardan yararlanamayacak.

"Gazetelerin yerini sosyal medya alacak"

Klasik medya ile yeni medyayı karşılaştıran Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü Karakaya, uzun vadede gazetelerin yerini sosyal medyanın alacağını söyledi.

Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü Murat Karakaya, Anadolu Ajansı'na (AA) yaptığı açıklamada klasik medya ile yeni medyayı karşılaştırarak, "5-10 sene daha eski medya düzeni ve gazeteler devam edecek ama uzun vadede çok da büyük bir gelecekleri gözükmüyor" dedi.

"Sosyal medya" ve "'yeni medya" diye bilinen olgunun, eko sistemin bir alt parçası olduğuna değinen Karakaya, Türkiye'nin yeni medya ile chat programlarıyla tanıştığını belirtti. Facebook, Twitter gibi sosyal mecraların hızla yayıldığını anlatan Karakaya, nüfus başına düşen sosyal paylaşım hesabı bakımından Türkiye'nin, önde gelen ülkelerden biri olduğunu vurguladı. Sosyal medyanın, hayatın ayrılmaz bir parçası olduğu, bu olgunun okullara, sınıflara girerek derslerin alternatifi görünümünü aldığını aktaran Karakaya, sosyal medyaya kayıtsız kalınamayacağına dikkati çekti.

Yeni medya karşısında geleneksel medyanın durumu

Klasik ve geleneksel medyanın, sosyal medyanın çok gerisine düştüğünü anlatan Karakaya, artık haber portalları, mobil uygulamalar, 100 bin, 200 bin tirajlı gazetelerin milyonlarca tık alan web sayfalarının revaçta olduğunu belirtti. Gazetelerin, yeni medya karşısında yenik düşmek üzere olduğunu bildiren Karakaya, sözlerine şöyle devam etti:

"Belki bir müddet daha o klasik nostalji kâğıt kokusu, 5-10 sene daha eski medya düzeni ve gazeteler devam edecek ama uzun vadede çok da büyük bir gelecekleri gözükmüyor. Belki yeni bir yüz değiştirerek devam edeceklerdir ama artık yeni mecra, yeni medya. Belki artık sektörler arasındaki ayrımlar da kalkacak. Eskiden yazılı medya vardı, görsel medya vardı. Şimdi sınırlar da kalkıyor. Artık cep telefonumuzdan gazeteleri de okuyabiliyoruz, televizyonları da izleyebiliyoruz.

Yani haberi sunan ile haberi alan arasındaki ayrımlar karıştı. Herkes katılımcı oldu. Bu, medyadaki tekelleşmenin ortadan kalkması anlamında çok güzel aslında ama bunun sınırlarının nasıl çizileceği, telif hakları, reklam rejimleri, bireysel hakların korunması gibi birçok sorunlu alan da var. Bunlara ilişkin neler yapılacağı hâlâ dünyanın çözebildiği sorunlar değil. Türkiye, bu anlamda gerçekten kafa yoruyor, mücadele ediyor. Ümit ediyorum ki bu mücadelemiz devam eder ve hayırlı sonuçlar alırız."

Artık herkes gazeteci

Karakaya, yeni medyanın yaygınlaşmasıyla kitlesel iletişimin yönünün de değişmeye başladığını dile getirdi. "Artık herkes gazeteci" diyen Karakaya, eskiden büyük büyük kameralar, uydu bağlantılarıyla haber toplanıp sunulması için zahmetler çekildiğini anımsattı. Karakaya, "Olayın yakınındaki bir vatandaşımız, cep telefonuyla videosunu çekiyor ve anında gönderiyor. Onun yaptığı da habercilik. Özellikle son dönemde uluslararası konjonktürde 'vatandaş gazeteciliği' dediğimiz şey gerçekleşti. Zemine yayıldı, tabana yayıldı. Artık bizim gibi kurumların da AA'nın da TRT'nin de bu yeni döneme ayak uydurması, gerekli tedbirleri alması lazım" diye konuştu.

Teknoloji Ödülleri sahiplerini buldu

TÜBİTAK, TTGV ve TÜSİAD'ın ortaklaşa düzenlediği 11. Teknoloji Ödülleri, 21 Mayıs 2014'te İstanbul'da düzenlenen törenle sahiplerine verildi.

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) işbirliğiyle düzenlenen Teknoloji Ödülleri ve Kongresi, İstanbul Park Bosphorus Hotel'de gerçekleşti. Bu yıl 11'incisi düzenlenen ödül törenine, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Yücel Altınbaşak, TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Muharrem Yılmaz ve TTGV Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Ultav katıldı.
Açılışta konuşan TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Yılmaz, genç nüfusun, birçok alanda olduğu gibi teknoloji alanında da en önemli potansiyel oluşturduğunu söyledi. Yılmaz, "Bu potansiyelimizi, katma değeri yüksek ürün ve hizmet üreten, yenilikçi bir güce dönüştürmemiz şart. Çocuklarımız ve gençlerimizin fen-matematik başarı düzeyini yükseltmeye öncelik vermezsek, önem vermezsek, analitik ve eleştirel düşünme yeteneğini onlara kazandıramazsak, problem çözme becerilerini geliştiremezsek, teknolojide taklitten öteye geçemeyiz" diye konuştu
Türkiye'de araştırmacılık ve yenilikçiliğin ön plana çıkarılması, bilişim okur-yazarlığının geliştirilmesi ve özellikle sayısal uçurumun kapatılması gerektiğinden söz eden Yılmaz, gerek sağlık sektöründe, gerekse iş güvenliği alanında yeni teknolojilerin kullanımı yaşamsal önem taşıdığını vurguladı.
TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Altınbaşak ise bilgi ekonomisi paradigmasına geçilmesi gerektiğini ifade ederek, bunun için de insan kaynağının yetiştirilmesinin önemini vurguladı. Apple'ın kurucusu Steve Jobs, Microsoft'un kurucusu Bill Gates ve Oracle'ın kurucusu Larry Ellison'un kurduğu firmaların market değerinin Türkiye'nin bütçesinden daha fazla olduğuna değinen Altınbaşak, Türkiye'deki sistemin de sonuna kadar gitme, kendini iyi ifade etme, yaratıcı düşünme, kalıplar dışında düşünebilme ve toplumun ihtiyaçlarını iyi analiz edebilme yeteneğine doğru evrilmesi gerektiğini belirtti. Bu alanda TÜBİTAK ve TÜSİAD'ın birtakım çalışmaları olduğunu bildiren Altınbaşak, fikri olanlara kaynak verdiklerini anlattı.

TTGV Yönetim Kurulu Başkanı Ultav, bundan sonraki 20 yıllık dönemin" somutluklar" ve

"akıllanma" dönemi olarak adlandırıldığını belirtti. Bunun "son 40 yılın teknolojik itmesinin reel dünyayla buluşması" anlamına geldiğini söyleyen Ultav, "Bu reel dünyayla buluşmayı sağlayacak olanlar da, yeni jenerasyon. Yeni jenerasyon, bu sinerjiyi, bu oluşumu, teknolojinin reel dünyada yeni verimlilikler, yeni kolaylıklar ve realiteye adresleyecek şekilde buluşmasını sağlayacak olan enerjiyi üretmeye başladı. Türkiye'deki gençlerin de, en azından aklın, insanlığın 2 kilometre derinde de buluşabileceğini gösterebileceklerine, ispatlayabileceklerine inanıyoruz" değerlendirmesinde bulundu.

Konuşmaların ardından Teknoloji Ödülleri, TÜSİAD, TÜBİTAK ve TTGV başkanları tarafından finalistlere sunuldu.
Türkiye'nin teknoloji geliştiren ülkeler arasında yer almasını sağlamak, yenilikçi ürünleri teşvik etmek amacıyla yapılan yarışmaya, 198 proje başvurdu. Bu yıl yarışma tarihindeki en yüksek sayıya ulaşılarak, değerlendirmeye alınan 150 başvurudan 29'u finale kaldı. 11. Teknoloji Ödülleri'ni alanlar şunlar:

Teknoloji Büyük Ödülü – Aselsan Elektronik San. A.Ş. / Avcı Kaska Entegre Kumanda Sistemi

Büyük Ölçekli Firma Ürün Kategorisi Ödülü – Durmazlar Makine Sanayi ve Ticaret A.Ş. / Raylı Toplu Taşıma Sistemi Tasarımı ve İmalatı

Büyük Ölçekli Firma Süreç Kategorisi Ödülü – Greenway Güneş Sistemleri Enerji Üretim Sanayi Tic. A.Ş. / Kule Tipi Yoğunlaştırılmış Güneş Enerjisi Sistemi

Orta Ölçekli Firma Ürün Kategorisi Ödülü - Arkel Elektrik Tic. LTD. ŞTİ/ ARCODE Bütünleşik Asansör Kontrol Sistemi

Küçük Ölçekli Firma Ürün Kategorisi Ödülü – Elmed Elektronik ve Medikal Sanayi ve Ticaret A.Ş. / Fleksible Üreteroskopi İle Böbrek Taşı Kırma Robotu

Mikro Ölçekli Firma Ürün Kategorisi Ödülü – Novitas Yapı Tekn. Müh. ARGE Bilişim Yazılım Taah. ve Tic. Ltd. Şti. / Jeodezik Afet Evi Tasarımı (Jeodezik Kubbe ve Serbest Formlu Yapı Sistemleri)
Mikro Ölçekli Firma Süreç Kategorisi Ödülü – Akış Isı ve Yanma Teknolojileri Tic. / Endüstriyel Seri Üretimlerde Uygulanan Nitrürleme Sürecinin İyileştirilmesi

TBD, "Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri" için

Kazakistan'da toplandı

Türk Cumhuriyetleri ortak bilişim terimleri kılavuzu/sözlüğü için yapılan toplantıda, 150 İngilizce bilişim terimine altı Türk dilinde karşılık olarak kullanılan 900 söz teker teker incelendi, Türkçe kökenli sözler önerildi.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) bünyesinde kurulan Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu (TDOBTÇG), "Türk Cumhuriyetleri Ortak Bilişim Terimleri Kılavuzu/Sözlüğü Toplantısı"nı bu yıl 17-23 Mayıs 2014 tarihleri arasında Kazakistan'ın Almatı şehrinde gerçekleştirdi. Toplantıya şu isimler katıldı:
Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın (Türkiye) Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı; Nezih Kuleyin (Türkiye) TDOBTÇG Başkanı; Belgin Aksu (Türkiye) Türk Dil Kurumu Uzmanı; Prof. Dr. İsmail Sadıkov (Azerbaycan) Milli Elmler Akademiyası (İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun dissertantı); Prof. Dr. Şerubay Kurmanbayulı (Kazakistan) Kazakistan Ulusal Bankası- Dil İşleri Bölümü; Doç. Dr. Sonunbubu Karabaeva (Kırgızistan) Devlet Üniversitesi Bilgisayarlı Dil Bilimi Bölüm Başkanı ve Dr. Shahina İbrahimova (Özbekistan) Taşkent Devlet Şarkşinaslık Enstitüsü Türkoloji Bölümü Öğretim Görevlisi.

Türk Cumhuriyetleri Ortak Bilişim Terimleri Kılavuzu/Sözlüğü toplantısında, 150 İngilizce bilişim terimine altı Türk dilinde karşılık olarak kullanılan 900 söz teker teker incelendi. Her dilde yabancı kökenli olan terimler üzerinde özellikle durulan toplantıda söz konusu terimler yerine Türkçe kökenli sözler önerildi.

Genel hatlarıyla bilişim teknolojileri alanındaki son gelişmeleri Türk dünyasına aktararak iş birliği arayışlarını geliştirmek ve ortak bir iletişim dili kurmak üzere TBD bünyesinde Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu (TDOBTÇG) kuruldu. Kültürel, ekonomik ve teknolojik ilişkilerin geliştirilebilmesi için ortak iletişim dilinin oluşturulması gerekliliğine inanan Çalışma Grubu'nun görevleri şöyle:
a) Türk Cumhuriyetlerinde (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye, Türkmenistan) dil bilimciler ile bilişimcilerin bir araya gelmelerini sağlamak,
b) Türk Cumhuriyetlerindeki bilişim ile dil bilimi alanındaki terim çalışmalarını takip etmek,
c) Ortak terimlerin gözler önüne serilebilmesi için altı dilde terimlerin bir arada bulunduğu kılavuzun/sözlüğün hazırlanması amacıyla çalışma toplantıları yapmak,
ç) Kılavuzun/Sözlüğün hazırlanabilmesi için ilkeleri belirlemek,
d) Belirlenen ilkeler doğrultusunda 6 dilde bilişim terimlerini bir araya getirmek,
e) Hazırlanan kılavuzun/sözlüğün sayısal ortamda kullanılabilmesi için özel bir yazılım hazırlamak,
f) Hazırlanan kılavuzu/sözlüğü önce Genel Ağ (İnternet) ortamında daha sonra kitap olarak yayımlamak,
g) Ortak bilişim terimlerinin kullanıldığı bilişim ders kitapları hazırlamak veya hazırlatmak görevlerini üstlenmiştir.

2012'de Azerbaycan'da, 2013'te Özbekistan'da Türk Cumhuriyetleri Ortak Bilişim Terimleri Kılavuzu/Sözlüğü çalışma toplantıları gerçekleştirildi. Bu toplantılarda önce kılavuzun/sözlüğün hazırlanma ilkeleri belirlenip terim çalışmalarına başlandı. Türk Cumhuriyetleri Ortak Bilişim Terimleri Kılavuzu/Sözlüğü'nün hazırlanması sırasında uyulacak ilkeler şu biçimde belirlendi:

1. Öncelikli olarak İngilizce olan bilişim terimlerinin altı Türk dilinde (Azerbaycan Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Özbek Türkçesi, Türkiye Türkçesi, Türkmen Türkçesi) karşılıkları belirlenecektir.
2. Ortak terimler belirlenirken ne Türkiye Türkçesi ne de diğer diller esas alınacak, her dilin kendi kelimeleriyle karşılanmış olan terimler olduğu gibi bırakılacaktır.
3. Arapça, Farsça, İngilizce, Rusça vb. kökenli terimlere ortak söz varlığına bakılarak Türkçe karşılıklar önerilecektir.
4. Türk dillerinin fonetik yapıları gereği aynı anlamda olup farklı harflerle yazılan terimler de olduğu gibi bırakılacaktır: yol – jol – col vb.
5. Farklı terimler aynı kelimelerle karşılanmayacak, her birine farklı karşılıklar önerilecektir.
6. Yeni karşılıklar oluşturulurken kökenlerin ve eklerin Türkçe olmasına dikkat edilecektir.
7. İngilizce bilişim terimlerine 6 Türk dilinde karşılıkları verildikten sonra terimin tanımı da verilecektir.
Türk Cumhuriyetleri Ortak Bilişim Terimleri Kılavuzu/Sözlüğü'nden bu yılki toplantıda yapılan birkaç örnek ise şunlar:

İngilizce	Türkiye Türkçesi	Azerbaycan Türkçesi	Kazakistan Türkçesi	Kırgızistan Türkçesi	Özbekistan Türkçesi	Türkmenistan Türkçesi
aperture	açıklık	açıqlıq	açıktık	açıklık	ochiqlik	gözenek
dimension	boyut	ölçü	ölşem	ölçöö	o'lcham	ölçeg, möçber
heuristic	bulucu	evristik	evristikalik	tapkıç	evristik	agtarıcı
supervisor	danışman	supervizor	cetekçi	cetekçi	yetekçi	geneşçi
elapsed time	geçen süre	keçən müddət	ötken uakit	ötkön ubakıt	o'tgan vaqt	geçen wagt
pointer	göstergeç	gösterici	körsetkish	körsötküç	ko'rsatgich	görkezici
indented	girintili	girintili	şeginispen	kemtik	b'oshliqli	gediklenen
service	hizmet	xidmet	khizmet	kızmat	xizmet	hyzmat
template	kalıp	şablon, qəlib	ülgi	ülgi	qolip	ülni
user	kullanıcı	istifadəçi	koldanushi	koldonuuçu	foydalanuvchi	ulanıcı

Ünlü fizikçi Hawking'den yapay zekâ uyarısı

İnsanlık tarihinin en büyük ve önemli başarısı olabilecek yapay zekâ teknolojilerinin kontrolsüz gelişimiyle ilgili uyarıda bulunan Nobel ödüllü Hawking, önemli bir araştırma ve yatırım savaşının başladığı bu teknolojilerin büyük kıyımlara neden olabileceğini iddia etti.

Nobel ödüllü, ünlü fizikçi Stephen Hawking, İngiliz Independent Gazetesi için kaleme aldığı bir makalede, yapay zekâ teknolojilerinin kontrolsüz gelişimiyle ilgili uyarıda bulunup bu büyük başarının insan ırkının "son başarısı da olabileceğine" dikkat çekti.

Yapay zekâ araştırmalarının büyük bir hızla devam ettiğine değinen Hawking, "Son dönemde kendi kendini süren otomobiller, bilgi yarışmalarını kazanan robotlar, Siri, Google Now ve Cortana gibi dijital asistanlar icat edildi. Bütün bunlar yapay zekâ teknolojileri konusunda önemli bir araştırma ve yatırım savaşının başladığına işaret ediyor" dedi.

Bütün bu gelişmelerin potansiyel faydalarının çok büyük olduğunu kabul eden Hawking, "Bu teknolojiler hastalıkları, savaşları ve fakirliği sona erdirebilir. Yapay zekâ insanlık tarihinin en büyük ve önemli başarısı olabilir" ifadesini kullandı.

"Zamanın Kısa Tarihi" adlı kitabın yazarı olan Hawking, bu büyük başarının insan ırkının "son başarısı da olabileceği" uyarısında bulundu. Yapay zekâ teknolojisinin büyük kıyımlara neden olabileceğini iddia eden 72 yaşındaki Hawking,"Kısa vadede ordular kendi kendine hedefleri yok etme kararı alabilecek silahlar geliştirmeye çalışıyor. Birleşmiş Milletler ve Human Rights Watch daha şimdiden bu tip silahların yasaklanması için bir anlaşma imzalanmasını önerdi" diye yazdı.

Bu icatların ekonomi üzerinde de büyük etkileri olabileceğini belirten Hawking, orta vadede yapay zekânın ekonomiye büyük katkılar sağlayabileceği ancak büyük bir yıkım da getirebileceğini vurguladı. Hawking, insanlığı bu konuda bekleyen en büyük tehlikenin ise yapay zekânın insan zekâsını geçmesi olduğunu söyledi.

Hawking makalesinde, "Uzun vadede partiküllerin insan beyninden daha gelişmiş hesap ve planlar yapacak şekilde organize olmasını engelleyecek hiç bir fizik yasası bulunmuyor. Böyle bir oluşum bizler için büyük bir dönüm noktası olabilir. Elbette bu filmlerdekinden çok daha farklı şekilde gerçekleşebilir. Yapay zekâ sürekli kendini geliştirir. Böyle bir teknoloji ekonomik piyasaları kontrol altına alır. İnsan mucitlerden daha fazla keşif yapmaya başlar, insanların anlam bile veremediği silahlar geliştirebilir" açıklamasında bulundu.

Hawking önümüzdeki yıllarda yapay zekâ teknolojisinin gelişiminin daha da hızlanacağını belirtirken, herkesin bütün riskleri göz önünde bulundurarak bu teknolojinin insanlık için en faydalı şekilde nasıl geliştirilebileceği üzerine düşünmesi gerektiğinin altını çizdi.

Türkiye'nin ilk "Sanal Kıymetler Borsası" açıldı

Dijital dünyanın tüm ürünlerin alınıp satılmasına olanak tanıyan sanalkiymetler.com, Social Group tarafından hizmete sunuldu.

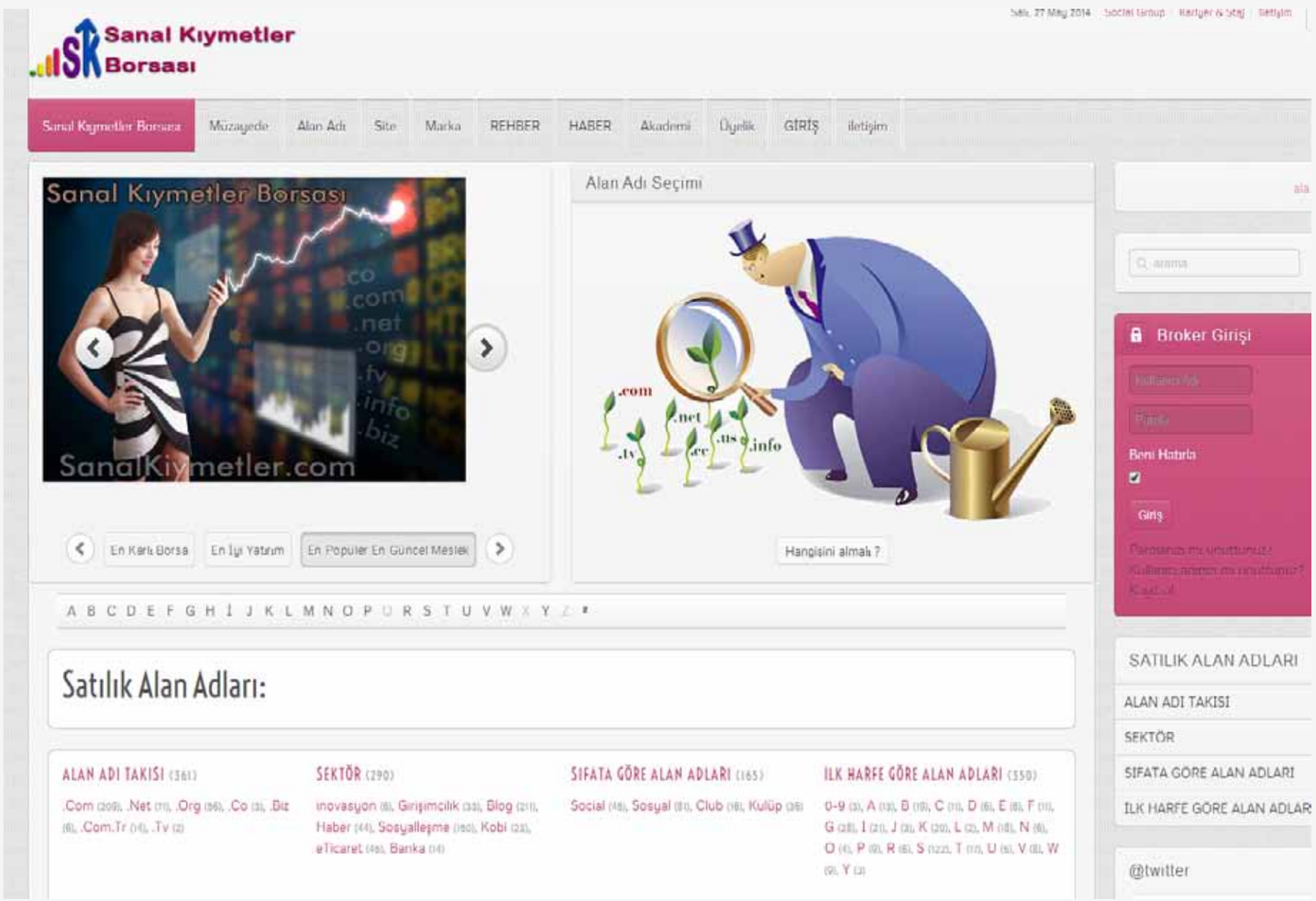

Social Group, Türkiye'nin ilk "Sanal Kıymetler Borsası" olan SanalKiymetler.com'u açtı. Sanal Kıymetler'de borsa gibi fiyatlar oluşuyor, ürünler için teklif alınabiliyor veya açık arttırma ile alımı ve satımı gerçekleştirilebiliyor. Dileyen satıcılar sabit bir fiyat belirleyerek "Hemen Al" seçeneğini tercih edebiliyor. Türkçe ve İngilizce primli alan adları ile yeni iş kuracak genç girişimcilere çok avantajlı bir başlangıç yapma şansı veren site, yerli ve yabancı yatırımcılara, büyük ölçekli şirketlere de çok özel ve kıymetli alan adlarına sahip web siteleri ve projeler de sunuyor.

Sitede alım-satımı yapılabilen ürünler arasında; Alan Adları, Aktif Web Siteleri, Mobil Uygulamalar, Grafik ve Logo Tasarımları, Markalar, Patentler, Sosyal Medya Hesapları (Twitter, Facebook, Pinterest, Google Plus sayfaları vb.), Girişim Fikirleri ve Projeler, Bitcoin ve benzeri sanal kıymetler bulunuyor.

Ürünlerin alım-satımı sadece siteye üye olan kişiler tarafından gerçekleştirilebiliyor. Borsa sadece üst düzey ürünleri bünyesinde barındırıyor ve sitede sergilenen tüm ürünler eleme ve onay sürecinden geçiriliyor. Üye olan herkes herhangi bir üyelik bedeli ödemeden sitede ürün satabilecek. Alım yapmak için ise üyelik ücreti ödemek lazım ve bu sayede sadece ciddi kullanıcıların teklifleri dikkate alınıyor.

Site ayrıca alıcı ve satıcılara değerleme hizmeti sunarken, düşündüğü alan adları dolu olduğu için sıkıntı yaşayanlara, mevcut alan adından memnun olmayanlara da danışmanlık hizmeti veriyor.

CERN'e Türkiye de ortak oluyor!..

Türkiye, 50 yılı aşkın bir süredir "gözlemci" statüsünde bulunduğu Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi'ne "asosiye üyelik" anlaşması imzaladı.

Nükleer fizik ve parçacık fiziği alanında araştırmalar yapmak üzere 12 kurucu ülke tarafından 1954'te temelleri atılan, dünyanın en önemli projelerini yürüten, son yıllarda da özellikle evrenin oluşumuna dair teorilerin denendiği, 10 bin bilim adamının çalıştığı Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi'ne (Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire -CERN), Türkiye de giriyor. 1961 yılından beri gözlemci statüsünde bulunan, 2009'da üyelik için başvuran Türkiye, "asosiye üyelik" anlaşması imzaladı. 12 Mayıs 2014'te İsviçre'nin Cenevre kentindeki CERN Merkezi'nde düzenlenen imza törenine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız katıldı. Anlaşmayı Türkiye adına BM Cenevre Daimi Temsilcisi Mehmet Ferden Çarıkçı CERN adına ise Rolf Heuer imzalarken Bakan Yıldız da CERN'in şeref defterini imzaladı.

İmza töreninden önce CERN Genel Müdürü Heuer araştırma merkezi hakkında misafirlerine brifing verdi. CERN'in kısa tarihi ve çalışmaları hakkında bilgi veren Heuer Türkiye'nin CERN ile başlayan ve devam eden işbirliği hakkında da ayrıntılı bir sunum yaptı.

Karşılıklı imzalardan sonra kısa bir konuşma yapan Bakan Yıldız, karşılıklı beyin transferlerinin olacağı böyle bir anlaşmaya imza attıkları bugünün heyecan verici olduğunu söyledi.

Türkiye'nin CERN'e üyelik için yıllık 3.5 milyon İsviçre Frangı (2.8 milyon Avro) ödeyeceğini bildiren Bakan Yıldız, CERN'e tam üye olma prosedürünün atılan imzaların TBMM'de kabul edilmesinin ardından iki yılda tamamlanacağını belirtti. Atılan imzaların TBMM'de kabul edilmesinin ardından iki yıllık süre sonunda Türkiye'nin CERN'e tam üye olma prosedürü tamamlanmış olacak. Anlaşmayla birlikte Türkiye yapacağı maddi katkı sayesinde CERN'in kurum ihalelerinden pay alabilecek ve Türk bilim insanları burada kadrolu olarak araştırmalara katılabilecek.

Üyelik öncesinde de CERN'de çok değerli Türk bilim insanlarının ATLAS, CMS, AMS, ALICE, CAST deneyleri ve CLIC çalışmalarında başarıyla görev aldığı, projeleri Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından desteklendiğini anımsatan Yıldız, Ankara'daki Sarayköy Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi'nin Türkiye'nin ilk proton hızlandırıcı tesisi olarak 2012'de açıldığını anlattı. Yıldız ayrıca CERN ile başlayacak ortak üyelik sürecinde üniversite ve liselerin işbirliği daha da güçleneceğini belirtti.

İmza törenin ardından Bakan Yıldız ve beraberindeki heyet, yerin 100 metre altındaki tünellere inerek CERN'in kalbi olarak nitelendirilebilecek hızlandırıcı ve devasa detektörü inceleyip Büyük Hadron Çarpıştırıcısı ve CMS deneyini izledi.

Detektörün önünde basının sorularını yanıtlayan Yıldız, teknolojinin en üst seviyede kullanıldığı bir yerde Türk mühendisliğinin olmamasının üzücü olduğunu, ortak üyelik sürecinde yapılacak işleri birebir izleyeceğini açıkladı.